

UDC 520.1:005.71(497.11)” 1976/1990”

ISSN 0373-3742

ПУБЛИКАЦИЈЕ АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ У БЕОГРАДУ
PUBLICATIONS OF THE ASTRONOMICAL OBSERVATORY OF BELGRADE

Св. 94

No. 94

**ASTRONOMSKA OPSERVATORIJA
U BEOGRADU OD 1976. DO 1990. GODINE**

MILAN RADOVANAC

B E O G R A D

2016

Publ. Astron. Obs. Belgrade No. 94, 1 - 113 BELGRADE, SEPTEMBER 2016

Sadržaj

NAPOMENA AUTORA	1
THE AUTHOR'S NOTE	2
Godina 1976.	3
Godina 1977.	11
Godina 1978.	17
Godina 1979.	22
Godina 1980.	28
Godina 1981.	33
Godina 1982.	40
Godina 1983.	48
Godina 1984.	53
Godina 1985.	61
Godina 1986.	66
Godina 1987.	75
Godina 1988.	84
Godina 1989.	92
Godina 1990.	102
Indeks imena	111

NAPOMENA AUTORA

Ova monografija je treći deo jedne veće celine istorije Astronomske opservatorije, od 1924. i njene podele - kako je njen osnivač Milan Nedeljković to voleo da istakne, "velike" ili "centralne" Opservatorije - na Astronomsku i Meteorološku opservatoriju, pa sve do 1990. godine, kojom se tokom više godina bavio njen autor.

Prvi obrađeni i publikovani deo ove celine bila je monografija *Astronomska opservatorija u Beogradu od 1956. do 1975. godine*, objavljena juna 2010. godine u ediciji *Publikacije Astronomske opservatorije u Beogradu*, kao Sveska br. 87.

Autor je potom istražio i obradio i onaj nešto duži, za istraživanje znatno zahtevniji, prethodni period od 1924. do 1955. godine, koji je, takođe u ediciji *Publikacije Astronomske opservatorije*, kao Sveska br. 93, pod naslovom *Astronomska opservatorija u Beogradu od 1924. do 1955. godine*, objavljen krajem 2014. godine.

Posle ovih istražen je i u rukopis pretočen i ovaj noviji, u odnosu na prethodne, kraći period (od 15 godina) istorije Opservatorije, od 1976. do 1990. godine, čime je u kontinuitetu, godina za godinom, predstavljena njena istorija od 67 godina.

Beograd, jun 2016.

THE AUTHOR'S NOTE

This monograph is the third part of a large series concerning the history of Astronomical Observatory in Belgrade, from 1924, after, as the founder, Milan Nedeljković, liked to emphasize, the splitting of a "big" or "central" Observatory into Astronomical and Meteorological Observatories, till 1990, studied for many years by its author.

The first part of this series is the monograph entitled "Astronomska opservatorija u Beogradu od 1956 do 1975. godine" published in June 2010 in "Publikacije Astronomske opservatorije u Beogradu", Vol. 87.

Afterwards the author studied and treated the period between 1924 and 1955, somewhat longer and requiring more care, also published in "Publikacije Astronomske opservatorije u Beogradu" in late 2014, Vol. 93.

After these two periods the more recent one, between 1976 and 1990, shorter than the other two (15 years), was studied and converted into a text. In this way the history of the Astronomical Observatory in Belgrade is covered continuously, year after year, during the 67 years of its existence.

Belgrade, June 2016.

Godina 1976.

Problemi koje je Opservatorija krajem prethodne i početkom ove godine imala na rukovodećim funkcijama verovatno su je i doveli u vrlo nezgodnu situaciju, tako da je ugovor o nabavci 75 tona uglja za ovu grejnu sezonu, sa "Kopaonikom" potpisala tek 25. decembra protekla godine, sa rokom isporuke - "u 1976" (AO, br. 14/76)!

Jedna od tih funkcija koju je trebalo rešiti bila je i ona predsednika Zbora radnih ljudi, za koju je na sastanku održanom 9. januara, predložen Dragomir Olević, ali, kako ovaj predlog nije dobio potrebnu većinu glasova, njegovo rešenje je odloženo za sledeći sastanak (Zapisnik sa 26. sastanka Zbora, b. b.). Ni sledeći 27. sastanak Zbora održan 20. februara nije doneo rešenje. Za predsednika je ponovo predložen Dragomir Olević, ali kako je "za D. Olevića od 28 prisutnih glasalo 18 radnika za, odluka o izboru predsednika Zbora radnih ljudi nije doneta". A neće biti doneta ni narednih šest meseci, za koje vreme će Zborom predsedavati Vera Erceg i Zora Popović. Na 33. sastanku biće doneta odluka da se ovaj izbor odloži sve do izmene Poslovnika o radu Zbora radnih ljudi.

Osim ovog Zbor se u ovo vreme bavio i mnoštvom drugih problema: donošenjem raznih samoupravnih sporazuma, izmenom i dopunom postojećih (o sticanju i raspodeli dohotka, sistematizacijom radnih mesta, davanjem stanova na korišćenje, dodelom stambenih kredita ...), problemom grejanja stanara u centralnoj zgradi, rešavanjem stambenog pitanja Milana Mošića, investicionim održavanjem (odlučeno je da se u tu svrhu potpiše ugovor sa građevinskim preduzećem "Feniks" i da se naknadno dobijenih 6 miliona dinara upotrebi za sanaciju vlage u velikom pasažnom instrumentu), istupnim rokom Milorada Protića sa Opservatorije (određen mu je rok od 6 meseci, počev od 3. decembra 1975, za koje vreme ne bi uzimao učešća u radu AO), ali i statusom Opservatorije, za koji problem je bila osnovana i posebna Komisija.

Vreme ostanka Protića na Opservatoriji, potvrdom koja mu je izdata na lični zahtev 12. januara (AO, br. 40/76), bilo je utvrđeno na 3. januar 1976. kad je trebalo da ode u penziju. Primopredaja dužnosti šefa Grupe za male planete, komete i satelite, koju je od njega trebalo da primi Dragomir Olević, bila je zakazana za 16. januar (AO, br. 51/76). No kako se on žalio na tu odluku, po izvršenom uvidu u akta po ovoj odluci od strane inspektora Stevana Kuzinova, Zbor mu je vreme ostanka na Opservatoriji produžio na još 6 meseci, kako je to napred navedeno.

Problem funkcije šefa računovodstva Savet Astronomske opservatorije rešio je tako, da je na osnovu preporuke Komisije za zasnivanje i raskid radnih odnosa Opservatorije (AO, br. 29/76), za novog šefa računovodstva, 13. januara na 25. sednici, od 8 kandidata jednoglasno izabrao Ljubicu Talijan (Zapisnik, b. b.).

Problemom penzionisanja Protića, koji je izašao iz okvira ustanove, i predajom dužnosti, bavio se i Savet Astronomske opservatorije o čemu je 27. januara, na 26. sednici, prisutne upoznao v. d. direktora Milan Mijatov: "... pokušaj za postupak primopredaje dužnosti šefa Grupe za male planete, komete i satelite, nije bilo moguće obaviti zbog odbijanja M. Protića ... koji nije predao ključeve od radnih prostorija i pored zahteva da to uradi". A kako je od Republičkog sekretarijata za rad i radne odnose, dobijeno obaveštenje da radne prostorije treba komisijski otvoriti, to je i osnovana Komisija sa zadatkom da otvori sobu br. 25, paviljon Askania astrografa i paviljon Cajs (Zeiss) astrografa, da izvrši popis svih predmeta i dokumentacije, da iste preda novom šefu Grupe Dragomiru Oleviću i da o svemu tome obavesti Savet.

Nesporazum Opservatorije sa Protićem, kao rezultat je imao odluku njenog Saveta, od 12. februara, da mu se onemogućuje korišćenje Askania-astrografa.

Ovaj spor je sve više eskalirao pa je Protić protiv Opservatorije podneo i tužbu Sudu udruženog rada, koja je izgleda bila nepovoljna za Opservatoriju, pa je na 30. Zboru radnih ljudi, 19. marta, razmatrana mogućnost podnošenja žalbe na odluku Suda, koji mu je odredio istupni rok od 6 meseci, zaključno sa 3. junom 1976. godine. Opservatorija je na to odgovorila pokretanjem disciplinskog postupka protiv Protića, ali odluka po ovim pitanjima nije doneta, uprkos izvršenom glasanju. Posla po ovom pitanju imala je i inspekcija rada. Stvar je dodatno zakomplikovao Protićev odlazak na bolovanje, koje je potrajalo i posle istupnog roka, 3. juna, koji mu je odredio Sud, pa je Opservatorija od istog, 9. juna, tražila dodatna obaveštenja po ovoj situaciji (AO, br. 635/76).

Neka krivična prijava, saznajemo iz dopisa Opservatorije Trećem opštinskom javnom tužilaštvu, od 19. aprila (AO, br. 349/76), protiv Milorada Protića (ne piše zbog čega) kao direktora i Miroslava Ćurčića kao sekretara Opservatorije, ipak je bila podneta. Verovatno zbog nepreduzimanja potrebnih radnji za odlazak Protića u penziju po navršenju 45 godina radnog staža; naime, po okončanju datog mu istupnog roka (3. jun 1976.), on je imao 45 godina, 8 meseci i 26 dana radnog staža! (drugih dokumenata i podataka o daljem toku i okončanju problema odlaska Protića u penziju, nismo našli!).

Milorad Protić (1911 - 2001). Direktor Opservatorije u dva navrata.

Savet je 12. februara, po pitanju šefova grupa, usvojio predlog Naučnog veća da se:

- mr Sofija Sadžakov postavi na radno mesto starijeg astronomskog saradnika - šefa Grupe za relativne koordinate;
- do povratka Sofje Sadžakov iz SSSR-a određuje se Miodrag Dačić da delimično zamenjuje šefa Grupe za relativne koordinate;
- mr Radomir Grujić postavlja za starijeg astronomskog saradnika - šefa Grupe za širinu;
- mr Dragomir Olević postavlja za starijeg astronomskog saradnika - šefa Grupe za male planete, komete i satelite;
- mr Georgije Popović postavlja za starijeg astronomskog saradnika - šefa Grupe za dvojne zvezde;
- kao i da se Milutin Jovanović index Jovanović Milutin prevede na radno mesto astronomskog saradnika, vršioca dužnosti starijeg astronomskog saradnika - šefa Grupe za vreme i longitudu.

Osim toga Savet je doneo i odluku da se odobre troškovi od 2.500 dinara za slanje laboratorijskog fotometra M 110 proizvođaču u SAD, radi besplatne popravke, kao i da se za sumu od 8.500 dinara nabave zaštitna sredstva za rad.

Savet je donosio odluke o izdvajanju i utrošku novčanih sredstava koje zapravo nije ni imao. Naime, nekoliko dana ranije 21. januara (AO, br. 80/76), Opservatorija je Republičkoj zajednici nauke SRS, po pitanju novčanih sredstava, uputila sledeći dopis:

”Molimo vas da nam za prvi kvartal 1976. godine, date akontaciju sredstava za rad Astronomske opservatorije do prihvatanja predloga našeg programa rada i sklapanja ugovora o finansiranju naučno-istraživačkog rada, između Republičke zajednice nauke i Astronomske opservatorije.

Pošto Astronomska opservatorija nema obezbeđena sredstva za rad, počevši od ove godine, a da ne bismo došli u situaciju da prekinemo svoj naučno-istraživački rad zbog nedostatka finansijskih sredstava, molimo vas da, imajući u vidu ovakvu situaciju, udovoljite našoj molbi u što kraćem roku”.

Na osnovu prethodnih dogovora, Savet Opservatorije će 3. februara doneti odluku da se Opservatorija kod Republičke zajednice nauke zaduži sa kreditom, za prvi kvartal, u visini od 1/4 iznosa odobrenog za istraživanja u 1975. godini. Već 20. aprila Savet je doneo odluku da se prihvati kredit u visini od 225.980 dinara.

Astronomska opservatorija je 21. januara (AO, br. 82/76) na nekoliko adresa, po delatnosti srodnih ustanova, uputila dopis u kojem je izražavala želju da organizuje sastanak predstavnika svih institucija koje se bave istraživanjem u oblasti astro-geo nauka, na kome bi se međusobno informisali o sadašnjim i budućim radovima, kao i mogućnostima međuinstitucionalne saradnje.

Na ovaj predlog odgovorili su i podržali ga, ocenivši ga celishodnim i korisnim, direktor Seizmološkog zavoda SRS dr Boris Sikošek (AO, br. 111/76), upravnik Instituta za meteorologiju prof. dr Fedor Mesinger (AO, br. 110/76) i upravnik Centra za atmosfere nauke PMF-a prof. dr Marjan Čadež (AO, br. 217/76).

Kako je svaka saradnja i proširenje naučne delatnosti skopčano sa finansijama, Zbor radnih ljudi Opservatorije je 25. februara raspravljao o svrsishodnosti Fonda za naučni rad koji je Opservatorija imala, a koji je raspolagao tek sa simboličnom sumom od 33.000 dinara, pa je predlagano da se on izjednači sa Fondom zajedničke potrošnje (zapisnik 28. sastanka Zbora). Na ovom sastanku je usvojen i završni račun za 1975. godinu. Iz njega izdvajamo samo nekoliko stavki: od ukupnog prihoda od 4.059.677 dinara, na bruto lične dohotke je izdvojeno 3.070.995, na materijalne rashode 621.112, a u Fond zajedničke potrošnje iznos od 134.325 dinara.

Projekat podizanja visinske stanice Astronomske opservatorije odnosio joj je mnogo vremena i zahtevao veliko angažovanje, pogotovo Naučnog veća, koje je u tom cilju na 3. sednici 2. februara jednoglasno prihvatilo Predlog akcionog programa visinske stanice, i odlučilo da od Republičke zajednice za naučnu saradnju (RZNS), za ovaj program traži specijalna finansijska sredstva za sufinansiranje programa. Na sledećoj 4. sednici, 18. februara, Naučno veće je odobrilo ”postavljanje malog meridijanskog kruga za potrebe visinske stanice, uz napomenu da je potrebno ispitati tehničke uslove ovog postavljanja”.

Prethodno je Opservatorija 12. februara (AO, b.b.), Republičkoj zajednici za naučni rad SR Srbije, dostavila zahtev za finansiranje Projekta izgradnje visinske stanice sa obrazloženjem za njeno podizanje, za koje je navela sledeće razloge: potreba za znatno boljim astroklimatskim uslovima od onih na Velikom Vračaru, iznad kog je smogom i svetlošću znatno zagađena atmosfera, na koji nepovoljan uticaj ima istočni vetar, gde je mali broj vedrih noći, mala nadmorska visina Beograda i Opservatorije, što onemogućava fotometrijska merenja u UBV sistemu, itd. Kao još jedan jak argument za svoj zahtev Opservatorija ističe i posedovanje jednog nemontiranog instrumenta značajnih razmera, ekvatorijala sa otvorom od 35 cm i žižnom daljinom od 6m, koji već 45 godina leži konzerviran u dotrajaloj baraci Opservatorije. Usput

konstatuju da su instrumenti ovog tipa danas u svetu u punoj eksploataciji.

Dalje je u zahtevu istaknuto da je Opservatorija u ovom cilju formirala i posebnu Komisiju, koja je izradila Akcioni plan za podizanje ove stanice u periodu od 1976 - 1980. godine. Prema planu Komisije izgradnja stanice je planirana u dve faze. U prvoj, tokom 1976. i 1977. izvodila bi se terenska ispitivanja astro-klime i privremeno montiranje ekvatorijala u krugu Opservatorije, što bi prema proračunu koštalo 1.200.000 dinara, a u drugoj, vrednoj 8.280.000 dinara, u vremenu od 1977. do 1980. izradio bi se projekat, podigao paviljon, izradile radne prostorije, i dovela struja i voda.

U cilju prikupljanja preliminarnih podataka o astro-klimatskim uslovima radi podizanja visinske astronomske stanice, na terenu Kukavice, Vlasine, Besne Kobile, Popove Šapke, Šare i Berova, 10 dana, počev od 18. juna, putujući službenim kolima proveli su mr Georgije Popović i mr Radomir Grujić (AO, br. 676 i 677/76).

Sledeći obilazak terena, u istu svrhu, ovaj put onog u Crnoj Gori i BiH (Posušje, Blidinje jezero, Ljubinja i Grahovo) u trajanju od 7 dana, počev od 19. jula, Radomir Grujić i Georgije Popović izveli su sa Danilom Zulevićem (AO, br. 756/76). Potom su od 16. avgusta na terenu Vlasinskog jezera, Čemernika i Berova, 10 dana bili Aleksandar Kubičela i Ištvan Vince (AO, br. 858/76).

Kako za sledeći odlazak Komisije na teren Savet nije odobrio sredstva, član Komisije Danilo Zulević je podneo ostavku na članstvo u ovoj Komisiji koju je Naučno veće prihvatilo.

Za građevinsku operativu posla je bilo i na Laudanovom šancu: trebalo je izvršiti neophodne popravke na paviljonima i centralnoj zgradi, pa je Savet Opservatorije, 12. februara, na preporuku posebne Komisije prihvatio predlog da ove poslove izvede preduzeće "Feniks". Problem koji je bio na dnevnom redu Saveta bili su i stanovi u centralnoj zgradi, odnosno mogućnost njihovog priključenja Interesnoj zajednici stanovanja, ali i problem njihovog grejanja. Najveći deo radova koje je izvodilo preduzeće "Feniks", odnosilo se na krovne limarske, ali i na fasaderske radove.

Pitanje koje se i danas postavlja na Opservatoriji, kojoj grupi nauka da se prikloni astronomija, bilo je aktuelno već ove 1976. godine. Naime, na 29. sastanku Zbora radnika, 9. marta, Danilo Zulević je predložio da se Republičkoj zajednici nauke predloži da se astronomija odvoji od geonauka, ali njegov predlog na glasanju nije prošao: 3 glasa su bila za, 13 protiv i 11 uzdržanih.

Prvih nekoliko meseci ove godine dosta se raspravljalo o nabavci zaštitnih sredstava za rad prema zahtevu radnika. Jedan deo tih potrebnih sredstava Opservatorija je uspela ubrzo da nabavi, za drugi deo (6 bundi) u vrednosti od 5.200 dinara, Savet je 18. marta doneo odluku da se što pre nabave, a treći deo da se kupi kad za to bude potrebnih sredstava.

Članovi Saveta Astronomske opservatorije ove godine bili su samo njeni radnici, čak i oni sa nižom stručnom spremom.

I pored ranijih kontakata sa drugim ustanovama, Opservatorija je prvi Sporazum o međuinstitucionalnoj saradnji potpisala 6. aprila sa Republičkim hidrometeorološkim zavodom. Dokument pod nazivom Sporazum o saradnji na istraživanjima o uticaju stanja atmosfere na indeks prelamanja i ispitivanju srednjeg stanja atmosfere iznad Beograda, u ime Opservatorije potpisao je v. d. direktora Milan Mijatov, a u ime Zavoda zastupnik direktora Igor Delijanić, dipl. meteorolog (AO, br. 160/76).

Sporazum o saradnji, po ugledu na prethodne ali sa nekim izmenama, sa Geodet-

skim fakultetom u Zagrebu o saradnji sa Hvarskom opservatorijom (AO, br. 647/76) potpisan je i ove godine. (Ovom saradnjom nećemo se detaljnije baviti, pošto je autor ovih redova istu detaljnije obradio u radu, Udeo Astronomske opservatorije u Beogradu u podizanju a potom i saradnji sa Opservatorijom Hvar, objavljenom u publikaciji Razvoj astronomije kod Srba VI).

Na 34. sastanku Zbora radnih ljudi 21. aprila (zapisnik), na dnevnom redu bilo je i pitanje integracije Opservatorije sa drugim naučno-istraživačkim organizacijama, o čemu nisu donete konačne no načelne odluke: Opservatorija želi integraciju ali pod uslovom "da sačuva samostalnost i status pravnog lica u procesu integracije"; i da "želi da se integriše prvenstveno sa Institutom za astronomiju, a ako je to nemoguće onda sa Institutom za fiziku, odnosno PMF kao osnovnom organizacijom udruženog rada". Verujemo da je jedan od razloga za ova Opservatorijina nastojanja taj što na osnovu Zakona o naučnim delatnostima, od 1969. nije mogla da postane naučni institut pošto nije imala neophodnih 10 doktora nauka.

Tokom daljeg razmatranja ovog pitanja Astronomska opservatorija je "donela zaključak da treba da pristupi integraciji sa PMF-om, s tim da želi da bude osnovna organizacija udruženog rada, izvestila je 18. maja Republički sekretarijat za rad, interesujući se, da li može da produži mandat v. d. direktoru, ne birajući direktora, dok ne dođe do planirane integracije (AO, br. 531/76).

Konkurs za izbor novog direktora Opservatorija će objaviti tek 10. jula u "Politici". Konkursna komisija za izbor direktora, sa ciljem da razmotri prispeli materijal u vezi raspisanog konkursa, sastala se 20. septembra. Međutim, sve što su mogli da urade bilo je da obaveste Savet Opservatorije "da se na raspisani konkurs nije prijavio ni jedan kandidat", te je, prema dobijenom usmenom mišljenju Kadrovske komisije Skupštine opštine Zvezdara, stala na stanovište da ne treba raspisivati ponovni konkurs, nego zajedno sa opštinskom Komisijom naći odgovarajućeg kandidata, i tek posle toga raspisati novi konkurs (AO, br. 939/76).

Kako je Mijatovu 26. septembra isticao mandat v. d. direktora Opservatorije, Savet je 24. septembra na 41. sednici doneo odluku da Mijatov ovu dužnost vrši sve do izbora novog direktora, a najdalje do 26. septembra 1977. godine.

Pitanje upražnjenog mesta direktora, uz učešće predstavnika njenih organa i službi, razmatrano je na Opservatoriji i 18. novembra, kad su se prisutni jednoglasno izjasnili da Milan Mijatov ispunjava uslove za mesto direktora i da na njega treba uticati da se primi te funkcije. U slučaju da se ne uspe sa njegovom kandidaturom, zaključili su, treba da se vidi mogućnost da se iste prihvati ing. Dušan Šaletić (AO, br. 1341/76).

Krajem godine 24. novembra, izabran je novi Savet Astronomske opservatorije u koji su ušli Aleksandar Kubičela, Ljubiša Mitić, Dragomir Olević, Miodrag Dačić, Milorad Đokić, Ivan Pakvor, Georgije Popović, Dojna Petrović, Milenija Čuberović, Ljubica Talijan, Vladimir Savković, Olga Bojović i Zora Popović (AO, br. 1220/76). Na 1. sednici novog Saveta održanoj 14. decembra, za predsednika Saveta izabran je Georgije Popović.

Početkom ove godine, četiri grupe su - Grupa za izučavanje promena geografske širine, Grupa za apsolutne deklinacije, Grupa za relativne koordinate i Grupa za dvojne zvezde - iskazale potrebe za po jednog saradnika astronoma. Mogućnost je postojala samo za dvojicu, pa je Komisija za kadrove 8. aprila odlučila da nove saradnike dobiju Grupa za širinu i Grupa za apsolutne deklinacije.

Oglas za prijem dva pripravnika, astronomska saradnika, jednog za Grupu za rela-

tivne koordinate i jednog za Grupu za apsolutne deklinacije, objavljen je u "Politici" 16. oktobra (AO, br. 1037/76).

U prvoj polovini ove godine sredstva za lične dohotke u odnosu na prosečnu sumu u prethodnoj - Savet je 27. jula na 39. sednici, izvestio v. d. direktora Milan Mijatov - povećana su za oko 5%.

Na zahtev Republičkog sekretarijata za obrazovanje i nauku, Opservatorija je 15. jula (AO, br. 794/76) podnela zahtev za obezbeđenje sredstava u Republičkom budžetu za 1977. godinu. Svrstavši svoje redovne aktivnosti u 4 teme - Sistematska posmatranja prolaza zvezda kroz meridijan Beograda, Redovna posmatranja zvezda na zenit teleskopu za određivanje trenutne geografske širine Opservatorije, Posmatranja okultacija zvezda Mesecom i Sistematska posmatranja za određivanje apsolutnih rektascenzija i deklinacija - Opservatorija je procenila da one iscrpljuju 80% njenih aktivnosti i za njih zatražila sredstva u visini od 3.500.000 dinara.

Kad je 5. oktobra od Republičke zajednice nauke SRS dobila informaciju da joj je za astronomska istraživanja odobreno 2.720.000 dinara, Opservatorija joj je uputila prigovor, u kom je ukazivala da su ta dodeljena sredstva na prošlogodišnjem nivou, i da na osnovu njih ne može izvršiti svoj program rada i razvoja za ovu godinu, pa je tražila da joj se osigura bar još 300.000 dinara (AO, br. 1030/76).

Zbog ovih ali i drugih razloga, Naučno veće Opservatorije je bilo prisiljeno da 5. novembra kod RZNS izvrši reviziju prvobitnog projekta, "Astronomska istraživanja", tako što je neke teme za ovu godinu brisalo, nekima produžilo rok na dve, odnosno tri godine, a neke čak na "višegodišnje" trajanje.

Ove godine Opservatorija je, prema dokumentima, prvi put za jednog od svojih radnika pokušala da obezbedi stan izvan svoga kruga, kupovinom istog od privatnih lica. I pored dva zaključena ugovora o kupovini stana za služitelja Milana Mošića, Služba društvenog knjigovodstva joj nije dozvala da realizuje ovu nameru, zbog mišljenja, da "društveno pravna lica ne mogu izdvojena sredstva iz ličnih dohoda radnika koristiti za kupovinu stanova od građana i građansko pravnih lica, već isključivo za izgradnju novog stambenog prostora" (AO, br. 844/76).

U radu na Opservatoriji dešavale su se i nepredviđene, neprijatne situacije.

O jednoj takvoj, 16. aprila, Vojnu poštu 7330 obavestio je v. d. direktora Milan Mijatov. On ih informiše da se kvarc časovni uređaji Opservatorije napajaju strujom iz gradske mreže, u slučaju njenog nestanka baterijama kapaciteta 1500 Ah, napona 24V, a u slučaju dužih prekida agregatom na benzinski motor. No i pored svih ovih mera, izveštava on, problem Opservatoriji u slučaju nestanka struje stvara i činjenica da su na rezervne izvore napajanja priključeni i vojni repetitori, pa baterije i agregat nisu u stanju da sve to napajaju te dolazi do poremećaja rada časovnika, zbog čega moli za pomoć u cilju rešenja ovog problema (AO, br. 428/76).

Kako raspoložemo sa izveštajem (AO, br. 620/76) Komisije za prijem i pregled prispelog generatora od 3. juna, u kome se kaže da je primljen u ispravnom stanju, pretpostavljamo da je ovim ovaj problem bio i rešen!?

O jednom drugom problemu Naučno veće je 27. septembra (AO, br. 968/76), predstavkom označenom kao "hitno", obavestio stariji saradnik Danilo Zulević. Dana 24. septembra, obaveštava on, prilikom dolaska na posmatranje na velikom refraktoru, na instrumentu je bilo u kvaru očitavanje časovnog ugla i smanjen napon na mikrometru, tako da se konci nisu mogli videti niti se mogao pročitati položajni ugao. Zbog toga je tražio da se pronađe radnik koji se bavio "podešavanjem" instrumenta

(a koji je bio poznat!), te sumnjajući na sabotажu, da se preduzmu i odgovarajuće mere.

Iako je odavno bio u penziji, Ljubomir Paunović je tokom maja i juna ove godine za naknadu od 6.000 dinara, radio na pobolјšanju radnih karakteristika i stabilizacije velikog pasažnog instrumenta i vakuumskih mira. Za to vreme je projektovao pojedine delove i mehanizme VPI, montirao uređaje za precizno merenje sistema vakuumskih cevi i radio na realizaciji optičkog uređaja za vizuelno posmatranje i merenje pomeranja planparalelnog stakla vakuumske cevi (AO, br. 745/76).

Đorđe Teleki je 17. marta cirkularnim pismom (AO, br. 369/76) obavestio sve astronomske institucije u Jugoslaviji, pa i Astronomsku opservatoriju, da je Evropska naučna fondacija osnovala Komitet za astronomiju, u čiji je Odbor za koordinaciju nauke i tehnologije u SFRJ, imenovao njega kao svog predstavnika. Kako smatra neophodnim da sve astronomske institucije u Jugoslaviji uzmu učešća u međunarodnoj saradnji koju ova institucija zagovara, to on moli za dostavu podataka o želji i potrebama Opservatorije za ovu saradnju.

Prvi sastanak ovog Komiteta održan je 23. aprila u Parizu, na kome je učestvovao i Đorđe Teleki (AO, br. 439/76). On je učestvovao i na drugom sastanku Komiteta održanom od 1. do 4. novembra u Lajdenu (AO, br. 1083/76).

Na XVI Kongresu Međunarodne astronomske Unije u Grenoblu, sa Opservatorije su učestvovali Georgije Popović, Vera Erceg, Miodrag Dačić, Dragomir Olević, Ivan Pakvor i Đorđe Teleki (AO, br. 518, 765, 842 i 866/76).

U okviru istraživačkog projekta "Zemlja kao nebesko telo", Srpske akademije nauka i umetnosti, u kojem je učestvovao sa akademikom Pavlom Savićem, Đorđe Teleki je 28. maja bio u Budimpešti na konsultacijama sa prof. Andersonom i akademikom Đerđom Bartom (AO, br. b. b.).

Od 19. juna do 1. jula, dr Aleksandar Kubičela je boravio u Irkutsku na VIII regionalnoj konsultaciji iz fizike Sunca (AO, br. 597/76).

Vera Erceg je tri nedelje, počev od 20. septembra, radi posmatranja nekih spektroskopskih dvojnih zvezda provela na opservatoriji Ondržejev (AO, br. 908/76).

Tokom septembra i oktobra Istvan Vince je 33 dana proveo na Hvaru, posmatrajući fotometrijski zvezde zajedničkog programa (AO, br. 488/77).

I pored određene ostvarene saradnje, Naučno veće je 13. decembra konstatovalo da naučna razmena sa SSSR-om, po liniji Sporazuma o saradnji akademija, od strane Opservatorije nije uopšte korišćena, a da je ona sa ČSSR-om od dogovorenih pet, iskorišćena samo u obimu od tri nedelje.

Na osnovu stipendije koju je dobio od Sovjetske vlade, posredstvom Republičkog sekretarijata za obrazovanje i nauku, Miodrag Dačić će 20. decembra otići na 5-mesečnu specijalizaciju u Lenjingrad na Pulkovsku opservatoriju (AO, br. 1252/76).

Savet Astronomske opservatorije je 30. januara na 27. sednici (AO, br. 129/76) po raspisanom konkursu za radno mesto elektrotehničara, izabrao Vladimira Savkovića, koji će na posao stupiti 1. februara. Njegovim dolaskom na Opservatoriju raskinut je ugovor sa Stevanom Petkovićem, sklopljen 31. decembra 1972. zbog održavanja kvarcnog časovnika (AO, br. 258/76).

Povoljna vest za Opservatoriju bilo je obaveštenje Zorana Kneževića da se vratio sa odsluženja redovnog vojnog roka i da 1. decembra nastavlja sa radom na Astronomske opservatoriji (AO, br. 1233/76). Odlukom Naučnog veća od 13. decembra, on će sa 1. januarom 1977. preći u Grupu za male planete, komete i satelite.

Pri samom kraju ove godine, Savet Opservatorije je doneo odluku da prema raspisanom konkursu i predlogu Komisije, za dva pripravnika, astronomska saradnika, u radni odnos primi Đuru Božičkovića i Veselku Trajkovsku (AO, br. 1382/76) koji će sa radom početi 1. januara 1977. godine.

Istovremeno je doneta i odluka da se za realizaciju projekta "Kataloga širinskih zvezda", koji je bio urađen u procentu od 80%, i za sledeću godinu angažuje ing. Dušan Šaletić uz naknadu od 2.000 dinara mesečno. Ova odluka je bila iznuđena zbog dužeg odsustva Miodraga Dačića, kao i dvomesečnog odsustva Sofije Sadžakov, koja će takođe boraviti u SSSR-u, a koji su radili na ovom programu.

Vojislav Mišković (1892-1976). Crtež akademika Mirka Stojakovića nastao za vreme jedne od sednica u Akademiji 1967. godine

Jedan deo radnika Astronomske opservatorije iskoristio je nenadano pruženu priliku i 11. juna (petak) organizovano krenuo put Bara, novoizgrađenom, i zbog brojnih tunela i mostova, veoma atraktivnom prugom.

Da bi poboljšala standard svojih radnika Opservatorija je 1. jula (AO, br. 759/76) sa "Centromarketom" zaključila ugovor o kupovini hrane za topli obrok u njihovom maloprodajnom objektu, koja je, zaključujemo, trebalo da se priprema na Opservatoriji. No, kako je neke primedbe na ovaj ugovor imala SDK, kasnije će biti doneta odluka da se novi ugovor po pitanju toplog obroka sklopi sa "Belim bagremom". Konačno, ugovor po pitanju toplog obroka će, 2. septembra (AO, br. 1885/76), biti i potpisan, ali sa SOUR "Beograd", OOUR "Restorani". Za zaposlene će biti značajna i odluka Saveta od 27. jula (AO, br. 892/76),

da se svakom radniku "isplati jednokratni iznos, 10% od ukupno isplaćenog iznosa za lične dohotke u prvih šest meseci 1976. godine", a prema isplaćenom ličnom dohotku pojedinog radnika.

Dosta nepotrebnih sastanaka organa upravljanja, komisija, izgubljenog vremena i problema, sredinom ove godine (ali i sledeće) na Opservatoriji, izazvao je pomoćni radnik Dragoslav Dumić svojom predstavkom o "delovanju jedne organizovane grupe ljudi koji ovu ustanovu vode na drugi kolosek i suprotstavljaju se svemu što potiče od Saveza komunista", o "razvlačenju" ustanove, "terevenkama", itd. (AO, br. 1138/76). U svemu ovome bili su angažovani i predstavnici viših organa, od opštinskih do republičkih, kao i Službe društvenog knjigovodstva (AO, br. 358/77), da bi sve na kraju bilo po onoj, "Tresla se brda ...".

Iz domena ljudskih slabosti, od kojih dakako nisu bili imuni ni zaposleni na Opservatorij, je i podatak Komisije za popis njene imovine završen 31. decembra (AO, br. 231/77), koja je ustanovila da od sitnog inventara nedostaje 10 peškira, 4 tanjira, 1 stolnjak, 3 testere, makaze, barometar, itd.

Da su i navedene stavke bile značajne za Opservatoriju vidi se iz odluke Komisije SRK (samoupravne radničke kontrole) od 22. decembra, da se zbog uštede materijala ubuduće svi zapisnici organa upravljanja kucaju na mašinama u maksimalnom broju, umesto, kakva je do tada bila praksa, da se fotokopiraju na fotokopirnom aparatu, za šta je tokom mandata dotadašnjeg Saveta utrošeno 6.000 dinara (AO, br. 1351/76).

Nakon mnogo odlaganja Savet je na zadnjoj sednici ove godine, 31. decembra, utanačio i modus naplate grejanja od stanara u centralnoj zgradi. Odlučeno je da cena grejanja po 1m kvadratnom bude "maksimalna cena za grejanje na čvrsto gorivo za individualne kotlarne prema službenim propisima koji važe za grad Beograd".

Ističemo i jednu pohvalu, koja je za uspešnu saradnju, 7. jula (AO, br. 639/76) stigla na Astronomsku opservatoriju. Uputio je Auto-moto savez Jugoslavije, najsrdačnije se zahvaljujući za učinjenu uslugu, "razumevanje, zalaganje i veoma korektan odnos" službenog osoblja na Opservatoriji, prilikom upoređivanja njihovog časovnika Longines, tipa Telelongines 2002, tačnosti merenja 1/1000 sec., sa kvarcnim časovnikom Astronomske opservatorije.

Po gotovo istom pitanju, "baždarenju hronometra", koji su koristili za kontrolu vremenske tačnosti u takmičenju motornih pilota Jugoslavije za pehar Maršala Tita, Opservatoriji se za pomoć 28. jula (AO, br. 826/76) obratio i Vazduhoplovni savez Jugoslavije.

I Opservatorija se u određenim situacijama obraćala drugima za pomoć. Tako je 4. oktobra, od Gradskog zelenila zatražila intervenciju - pošto je konstatovala da je "cela pošumljena površina na brdu Zvezdare napadnuta gubarom" - da se što pre preduzmu mere za njegovo uništenje (AO, br. 991/76).

Astronomska opservatorija se 25. novembra (AO, br. 1225/76) "Politici" obratila još jednom, zbog objave oglasa, ovaj put kudikamo drugačijeg od prethodnog - čitulje. U prilogu je moleći da se objavi što hitnije, dostavila i sadržaj čitulje:

"Naš dugogodišnji Direktor, akademik prof. Dr VOJISLAV V. MIŠKOVIĆ preminuo je dana 25. 11. 1976. godine. Njegov plemeniti lik osnivača Astronomske opservatorije na Zvezdari, nosićemo uvek u sećanju. Kolektiv Astronomske opservatorije Beograd".

Na samom kraju ove godine, 31. decembra, Astronomska opservatorija imala je 39 zaposlenih radnika.

Godina 1977.

Ova godina na Astronomske opservatoriji započela je pokušajem njenih organa upravljanja, da se reše, još uvek nerešeni, ponajviše stari problemi. Po pitanju cene grejanja za stanare u centralnoj zgradi, Savet je ponovo raspravljao 17. februara (AO, br. 253/77) i doneo odluku da ova cena bude 7 dinara po metru kvadratnom. Istovremeno je usvojio Liste kategorija registraturskog materijala sa rokovima čuvanja; potvrdio odluku da se nastavi sa traganjem za najboljom ponudom za kupovinu nove telefonske centrale; usvojio izveštaje grupa o radu ...

Posle grejanja problem naplate u centralnoj zgradi biće i potrošnja vode, pa će 11. maja biti pokrenut postupak za instaliranje posebnog vodomera za privatne stanove i njegovo odvajanje od onog opservatorijinog (AO, br. 687/77).

Naučno veće je na sednici od 2. februara izabralo Đorđa Telekija za novog rukovodioca projekta "Astronomska istraživanja", podstaklo intenziviranje napora

na projektu Visinske stanice i perspektivnog razvoja Opservatorije, te podržalo akciju Geodetskog fakulteta iz Zagreba za nabavku stereokomparatora. Sa ove sednice ističemo i informaciju koju je Naučnom veću podneo Teleki, "da se sarajevski astronomi izvinjavaju Astronomskoj opservatoriji u Beogradu, za izjavu u 'Politici', o aktivnim astronomskim instrumentima u Jugoslaviji, koja je svojevremeno objavljena" (ovom izjavom ne raspoložemo).

Sa prvog sastanka Zbora radnika održanog 14. januara, pored ostalih tema ističemo raspravu o korišćenju vozila Opservatorije u službene svrhe. Naime, uz konstataciju da je njegova upotreba - pogotovu za nabavku materijala, odlazak u banku ili štampariju - opravdana, postavljalo se pitanje ko će da ga vozi i gde da se parkira. Kako se sve potrebe Opservatorije nisu mogle realizovati ovim vozilom, postavilo se i pitanje upotrebe privatnih vozila u službene svrhe, o čemu tada nije doneta odluka.

Usvajajući izveštaje o radu grupa, Naučno veće je 10. februara na 19. sednici donelo odluku o odustajanju od montiranja malog pasažnog instrumenta po planu službe vremena, umesto koga je predložilo da se razmotre mogućnosti nabavke atomskog časovnika i Danžonovog astrolaba. Istovremeno je istaklo svoju zainteresovanost da se pri sastavljanju ugovora sa Opservatorijom Hvar vodi interes o planu izrade polarimetra za zvezdani teleskop, u čemu je videlo i značajnu ulogu svoje mehaničke radionice.

Jedan od starih nerešenih problema bilo je i fizičko - tehničko obezbeđenje Astronomске opservatorije, koja posle isteka radnog vremena zaposlenih nije imala obezbeđenu čuvarsku službu. Problem je bio u tome što Opservatorija od Republičkog sekretarijata za obrazovanje i nauku, za ove potrebe nije dobijala potrebna sredstva koja su za ovu godinu procenjena, i prema preporuci istog, zatražena u iznosu od 338.000 dinara. Za rešenje ovog problema razmatrana je mogućnost da se za vreme od 20 do 6 časova angažuju dva radnika, penzionera SUP-a, počev od 1. marta, a da se povremeno angažuju dva radnika službe održavanja Opservatorije koji bi zajedno sa portirrom preuzeli dežurstvo od 6 časova ujutro do 20 uveče, uključujući i subotu i nedelju. Predlog je 2. februara na 48. sednici (AO, br. 330/77) Zbor radnika prihvatio. Zbor je istovremeno informisan da na prethodnom sastanku predložena upotreba privatnih vozila za službenu upotrebu u gradu nije moguća, već samo za međugradsku vožnju. Prisutni su upoznati i sa predlogom Gradskog sekretarijata za saobraćaj, o regulisanju saobraćaja u park-šumi Zvezdara. Po ovom predlogu ulice Volgina i Kordunaška ostale bi kao veza sa gradom, s tim da bi veza između njih (od Kragujevačke do Kordunaške) bila zatvorena. Istovremeno je predloženo zatvaranje i ulice Veljka Dugoševića od Pančine do Zvezdanog gaja, kao i dela od Zvezdanog gaja do Opservatorije, zatim zatvaranje Prijedorske od Čingrijine ulice ka šumi, i ulice V. S. Popovića od autolimara prema šumi.

Zbor je doneo i odluku o dodeli stambenog kredita Dragoslavu Dumiću iz fonda zajedničke potrošnje u visini od 20.000 dinara, pošto je prethodno kredit dodelio i Olgi Bojović.

V. d. direktora Milan Mijatov je 17. marta (AO, br. 393/77) obavestio Zbor radnika da su sredstva u visini od 300.000 dinara za fizičko-tehničku zaštitu dobijena, pa je Zbor doneo odluku da se počev od 1. aprila sklopi šestomesečni ugovor sa Udruženjem penzionera Saveznog SUP-a, tako da krug Opservatorije bude pokriven svakog dana istovremeno sa dva radnika, u vremenu od 20 do 6 časova ujutro, a portirnica sa još jednim radnikom koji je pokriva svakodnevno, izuzev vremena kad

radi portir Opservatorije od 6 do 13 časova.

Za razliku od ovih sredstava, ona koja su trebala da budu izvesnija, sredstva za projekat "Astronomska istraživanja" za prvi kvartal u visini od 734.400 dinara, Opservatorija do polovine februara od Republičke zajednice nauke SR Srbije nije dobila, pa je 1. februara (AO, br. 218/77) tražila da joj se u što kraćem roku obezbede, jer je došlo do velikih teškoća u ispunjavanju finansijskih obaveza na projektu, ali i na celukupnom poslovanju Opservatorije.

Opservatorija nije dobila ni sredstva u visini od 200.000 dinara tražena za popravku ograde i adaptaciju paviljona (AO, br. 291/77). Istovremeno je odlučeno da se pokrene postupak za još jednu značajnu popravku, zamenu instalacija u velikom refrктору, a nedugo potom i drugu, da se popravi regulator na Cajs-astrografu i zamene električni kablovi (AO, br. 738/77).

O odobrenju sredstava u iznosu od 3.183.000 dinara za projekat "Astronomska istraživanja", za 1977. godinu, Mijatov će Savet obavestiti tek 11. maja, na 5. sednici (AO, br. 737/77), što je bilo povećanje od 17% u odnosu na prethodnu godinu.

Krajem februara objekte Astronomske opservatorije je pregledao inspektor Uprave za protivpožarnu zaštitu i konstatovao neke nedostatke: krpļjene i premošćene električne patrone i osigurače, nedostatak i loše stanje nekih aparata za gašenje požara, i veoma slab pritisak vode u hidrantima (AO, br. 314/77). Posledica ovakvog nalaza, bio je zahtev Komisiji za otpis inventara, da izvrši otpis 20 protivpožarnih aparata T-14 i T-15, i predlog Savetu da se pod hitno nabave 22 nova, BCF 3 kilograma Hallon 1211, aparata (AO, br. 403/77).

Na 6. sednici održanoj 22. februara, Savet Astronomske opservatorije je usvojio završni račun za 1976. godinu, iz kojeg dajemo pregled prihoda koje je Opservatorija ostvarila te godine. Od ukupnog ostvarenog prihoda od 4.709.593 dinara, od Republičkog sekretarijata za obrazovanje i nauku dobila je 1.800.000 dinara, od Republičke zajednice nauke Srbije 2.775.000, od dostavljenih izveštaja (strankama) ostvarila je prihod od 1.000 dinara, od kamata 82.112, i vanrednih prihoda 51.481 dinara (AO, br. 252/77).

Kako je Milanu Mijatovu 26. marta isticao 6-mesečni mandat v. d. direktora Opservatorije, a pošto prema Zakonu o udruženom radu ovaj mandat nije mogao da bude duži, trebalo je hitno da se rešava ovaj problem. Sa ovim problemom bile su upoznate i kadrovske komisije, opštine, grada i republike, koje su Opservatoriji, ali samo usmeno, preporučile da za ovu funkciju "ne treba raspisivati konkurs dok situacija ne bude jasnija".

O pitanju direktora, 23. februara (AO, br. 332/77), raspravljao je i Zbor radnika, na kojem je rečeno da je Milan Mijatov izjavio da ne može da prihvati da bude direktor Opservatorije, dok je drugi potencijalni kandidat, Ing. Dušan Šaletić, inače pukovnik, zaposlen u Vojno-geografskom institutu, dao svoju načelnu saglasnost, međutim, tu se javlja problem saglasnosti i razrešenja dužnosti u Institutu gde radi.

Razmatrajući ovo pitanje, Savet je 21. marta (AO, br. 416/77) doneo predlog da se izmene uslovi za radno mesto direktora Opservatorije, ali da se prethodno o istom konsultuje Naučno veće Opservatorije.

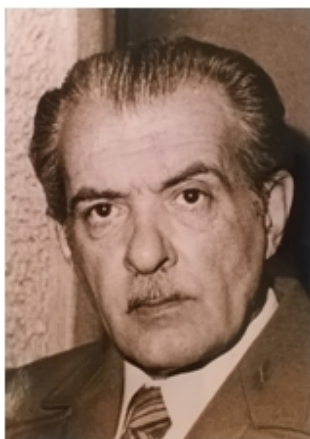
Dva dana kasnije, na 21. sednici (AO, br. 407/77), Naučno veće je prihvatilo ovaj predlog i donelo odluku da se Samoupravni sporazum o sistematizaciji radnih mesta radnika AO, u čl. 7., pod Posebni uslovi, za mesto direktora, dopuni sledećim: "Da je radnik koji ima završen fakultet organizacionih nauka, ekonomski, ili pravni fakultet,

sa najmanje 10 godina iskustva na rukovodećim poslovima u naučnim institucijama republičkog značaja”.

Ovim uslovima o završenim fakultetima, prilikom raspisivanja konkursa, biće dodata i ”astronomija ili srodne nauke”, a broj potrebnih godina radnog iskustva biće smanjen na ”6 godina”.

Odluku o raspisivanju konkursa za direktora Opservatorije, njen Savet je doneo na 12. sednici, 18. aprila (AO, br. 559/77), ali i odluku da se Milanu Mijatovu produži mandat v. d. direktora, do izbora novog.

Pitanje Šaletićeve kandidature za mesto direktora Opservatorije, skinuto je sa dnevnog reda 6. maja, kad je, posle molbe Opservatorije, SSNO-u, da ”pronađe mogućnost da pukovnik Dušan Šaletić konkuriše” za direktora Opservatorije, ona od Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu dobila dopis u kojem se kaže: ”...odobrenje imenovanom ne možemo dati, iz razloga što radno mesto za koje se traži, nije od strane nadležne uprave SSNO predviđeno da se popunjava aktivnim vojnim licem” (AO, br. 397/77).

*Pukovnik Dušan Šaletić
(1927 - 1999) geodeta i
astronom.*

Istog dana Naučno-nastavno veće, Odseka za matematičke, mehaničke i astronomske nauke PMF-a, u Savet Opservatorije izabralo je dr Mirjanu Vukićević-Karabin i mr Jelenu Milogradov-Turin (AO, br. 293/77). Sa svoje strane Skupština opštine Zvezdara, u Savet je imenovala diplomiranog pravnika u penziji Boru Glavaša (AO, br. 418/77), a Astronomsko društvo ”Ruđer Bošković”, prof. dr Božidara Popovića (AO, br. 665/77).

Gotovo istovremeno sa ovim imenovanjem, beležimo i jedanu ostavku: na članstvo u Savetu Opservatorije podneo ju je Ljubiša Mitić (AO, br. 738/77).

Aktiv SK Opservatorije je, na sastanku 3. juna, pored Mijatova i Šaletića, kao potencijalne kandidate za direktora, evidentirao i dr Božidara Popovića, mr Jelisavetu Arsenijević, mr Danila Zulevića i dr Branislava Ševarlića (AO, br. 810/77).

Konačno, konkurs za izbor direktora Astronomske opservatorije, objavljen je 21. maja u listu ”Politika”, na koji se tek 20. juna (AO, br. 860/77), prijavio Milan Mijatov.

Konkursna komisija Astronomske opservatorije je Koordinacionoj komisiji za kadrovsku politiku, opštine Zvezdara, za direktora predložila Milana Mijatova, na šta ova nije imala nikakvih primedbi (AO, br. 965/77), pa je Savet Astronomske opservatorije, 13. jula, na 20. sednici (AO, br. 999/77), tajnim glasanjem, sa 11 glasova za, i jednim nevažecim listićem, za novog direktora Opservatorije izabrao Milana Mijatova.

Podsećamo da je mišljenje raznih kadrovskih komisija u ovo vreme bilo neophodno, osim za rukovodeća mesta, i za izbor u naučna zvanja, za šta bilo neophodno mišljenje o moralno - političkoj podobnosti.

Osim konkursa za direktora, Opservatorija je morala da raspiše još jedan, onaj za šefa računovodstva, pošto je dotadašnji, Ljubica Talijan, podnela ostavku zbog prelaska na novu dužnost, koju je Savet prihvatio i utvrdio da joj radni odnos prestane 15. maja (AO, br. 624/77). Sa ovim datumom na njeno radno mesto, šefa računovodstva,

vodstva, Savet je postavio Milenu Petrović, iako nije ispunjavala "uslove konkursa u potpunosti" (AO, br. 890/77).

Direktor i sekretar Opservatorije, 13. aprila, razgovarali su sa predstavnicima Instituta za fiziku, direktorom dr Slavkom Milenkovićem i prof. dr V. Uroševićem, o mogućnosti udruživanja u složenu organizaciju. Kao bitna pretpostavka mogućeg udruživanja i rada, utvrđena je potreba podizanja poslovnog prostora u krugu Opservatorije, površine oko 2.000 metara kvadratnih.

Ideja o podizanju ovog objekta u njenom krugu, Opservatoriji se baš i nije dopadala, pa je, zbog toga, ali i drugih nejasnoća, odluku o udruživanju prolongirala na neodređeno vreme (AO, br. 491/77).

*Milan Mijatov (1933-1996)
direktor Astronomske
opservatorije od 1977-1981.
godine.*

Podizanje jednog drugog, mnogo manjeg objekta, dimenzija 6,5x7x5 m, zapravo jedne privremene daščare, u koju bi se postavio instrument "Askania" 35/600cm, radi montaže, pregleda i utvrđivanja njegovog stanja, a u sklopu projekta Visinske stanice, tražila je Opservatorija 10. marta (AO, br. 324/77) od Skupštine opštine Zvezdara, ali sa nekompletnim zahtevom, na šta joj je skrenuta pažnja. Inače, početkom ove godine, za razliku od prethodne, aktivnost na izgradnji Visinske stanice, više je bila usmerena prema Novom Sadu i pregovorima sa predstavnicima SAP Vojvodine (AO, br. 348/77). Naime prof. dr Živojin Čulum (1911-1991) je imao ideju i predlagao da se jedna zajednička, seizmološko-meteorološko-astronomska stanica podigne na Fruškoj Gori, za potrebe Astronomske opservatorije i Univerziteta u Novom Sadu (AO, br. 379/77).

Početkom juna Aleksandar Kubičela i Georgije Popović će se ponovo, kolima Opservatorije, otisnuti na 9-odnevno ispitivanje terena Golije

i Kopaonika, u cilju prikupljanja podataka za podizanje visinske stanice (AO, br. 789/77).

Po istom pitanju i sa istim sredstvom, ali na terenu Golije, Kopaonika i Vlasinskog jezera, od 18. do 25. juna, boravili su Zoran Knežević i Ištvan Vince (AO, br. 851/77), za koji boravak je čak tražena i dozvola SUP-a. Zoran Knežević je nešto kasnije, počev od 11. avgusta, 10 dana ponovo boravio na istom terenu, ali ovaj put sa Miodragom Dačićem (AO, br. 1108/77).

Na teren Kopaonika, po pitanju visinske stanice, išlo se još jednom. Ovaj put, u vremenu od 18. do 20. septembra, radi određivanja lokacije stanice, tamo su boravili Milan Mijatov, Jelisaveta Arsenijević i Aleksandar Kubičela (AO, br. 1216/77).

Ako je na ispitivanje terena za visinsku stanicu potrošeno mnogo vremena i sredstava, ništa manje, ako ne i više, trebalo je za izradu i usvajanje normativnih akata, koje je po Zakonu o održenom radu svaka ustanova trebalo da donese. Prema izveštaju šefa službe opštih poslova, Zore Popović, Opservatorija je 28. juna - što pravilnika, što poslovnika ili sporazuma - imala usvojenih 14 ovih akata (AO, br. 1179/77).

Pitanje evidencije radnog vremena, zbog liberalnijeg odnosa rukovodstva Opservatorije, od nekih pojedinaca očito zloupotrebavano, otvoreno još prošle godine, 6. oktobra - odlukama donetim na 5. sastanku Zbora radnika - konačno je regulisano donošenjem novih pravila. Naime, odlučeno je da se uvede jedna zajednička sveska, u holu glavne zgrade, u koju bi svi radnici upisivali vreme dolaska i odlaska sa posla, izuzev posmatračkog rada, koji bi bio registrovan u sveskama po paviljonima (AO, br. 1358/77).

Ističemo i preventivnu brigu ustanove o svojim radnicima. U tom cilju, Savet Opservatorije je 14. septembra doneo odluku da, kod OZ "Dunav" na period od godinu dana, počev od 5. oktobra, osigura sve (41) svoje radnike (AO, br. 1332/77).

Razmatrajući na kraju ove godine Izveštaj o radu, na Projektu "Astronomska istraživanja", Naučno veće je 15. decembra konstatovalo, da su planovi ovog Projekta za ovu godinu, u potpunosti izvršeni, te da je produktivnost objavljenih radova dobra, ali i da je finansijsko pitanje i dalje ozbiljan problem Opservatorije (AO, br. 1705/77).

Miodrag Dačić je tražio, i dobio, produženje boravka u SSSR za mesec dana, tako da se u Beograd vratio krajem juna (AO, br. 278/77).

U Hajdelbergu, na Rehen institutu, po pitanju izrade Kataloga FK 5 i računanja refrakcijskih uticaja, od 12. do 22. aprila, boravio je Đorđe Teleki (AO, br. 443/77). Od 16. do 18. maja, on je prisustvovao kolokvijumu Evropske kosmičke agencije u Trstu (AO, br. 616/77), a od 15. do 23. septembra, na savetovanju u organizaciji Odbora za geodinamiku i geohronologiju SANU, u Herceg-Novom (AO, br. 1124/77).

Već od 5. do 6. oktobra, Teleki je prisustvovao sednici Komiteta za astronomiju, Evropske naučne fondacije u Londonu (AO, br. 1274/77).

Na sastanku Znanstvenog saveta Opservatorije Hvar, u ime Astronomske opservatorije, 12/13 maja učestvovao je Aleksandar Kubičela (AO, br. 559/77).

Put Hvara na tamošnju Opservatoriju je, na 21 dan, 6. jula otišao i Ištvan Vince. Simpozijumu br. 78, Međunarodne astronomske unije, u Kijevu, o Zemljinoj rotaciji, od 22. do 29. maja, prisustvovala je Sofija Sadžakov (AO, br. 492/77).

Dragomir Olević je od 17. jula do 3. avgusta, radi stručne saradnje u okviru bezdevizne razmene, boravio u Lenjingradu (AO, br. 1001/77). U Lenjingradu, u Pulkovu, boravila je i Sofija Sadžakov.

Jelisaveta Arsenijević je u okviru bezdevizne razmene, počev od 19. oktobra, boravila 4 nedelje na Ondrzejov opservatoriji u Čehoslovačkoj (AO, br. 1311/77).

U Beogradu je od 16. do 18. novembra, održana III Nacionalna konferencija jugoslovenskih astronoma, na kojoj je učešća uzelo i više članova Astronomske opservatorije.

Pažnju nam je privukla i odluka Saveta Opservatorije od 13. oktobra, da se na izradi Kataloga zvezda PZT programa, za period od 3,5 meseca, odnosno do 1. februara 1978, angažuje i diplomirani astronom, Nada Matorčević (AO, br. 1405/77). Naravno, reč je o osobi, kasnije poznatijoj kao prof. dr Nadežda Pejović. Astronom Belgijske kraljevske opservatorije Ikl (Uccle) iz Brisela, prof. dr Pake (Paquet Paul), početkom maja bio je gost PMF-a, kojom prilikom je posetio i Opservatoriju, gde je razmatrano pitanje organizacije službe vremena (AO, br. 579/77).

Činjenicu da je engleski jezik u astronomskoj nauci, u ovo vreme, sve više postajao "ono bez čega se ne može", potvrđuju i zahtevi Danila Zulevića i Đure Božičkovića, Zboru radnika, za odobrenje plaćanja kursa engleskog jezika, koji su pohađali (AO, br. 1150 i 1229/77). Ne samo da su im tražena sredstva odobrena, no je Zbor preporučio

i drugima, koji su trebali da uče strane jezike, da se prijave.

Beležimo i jednu masovniju posetu Opservatoriji, 30. maja (AO, br. 704/77). Reč je o grupi od oko 30 studenata Fakulteta za arhitekturu, građevinarstvo i geodeziju iz Ljubljane, koje je predvodio docent Bogdan Kilar, a koje je posebno interesovala časovna služba i astrogeodetski paviljon.

Opservatoriju je, 1. juna, posetila i grupa od 10 studenata IV godine geodezije, Građevinskog fakulteta iz Sarajeva, koje je doveo prof. dr Abdulah Muminagić.

Na lepom prijemu studenata zahvalio se dekan Fakulteta prof. mr inž. Branko Kurpjel (AO, br. 742/77).

Na srdačnom prijemu, 29. juna, i tom prilikom vođenim razgovorima, Opservatoriji se zahvalio i sekretar Komisije za miroljubivo korišćenje kosmosa, Žarko Milanović, čiji je jedan broj članova i radnika Saveznog komiteta za saobraćaj i veze, razgledao Opservatoriju i posmatrao nebeska tela.

Kao primer dobre saradnje Opservatorije, sa onom u Ondržejovu, navodimo podatak da je ova, marta meseca, u Beograd uputila 2 kutije foto-ploča Eastman-Kodak i 1 kutiju foto-ploča ORWO, vrednosti 2.461 dinar (AO, br. 375/77).

U sklopu akcije za nabavku uglja za sledeću grejnu sezonu, Opservatorija je prve korake preduzela još 26. aprila (AO, br. 763/77), odlukom Zbora radnika, da se nabavi 75 tona uglja.

Umesto Verice Radogostić, od 22. juna, Zborom radnika je predsedavao Danilo Zulević, novoizabrani predsednik (AO, br. 907/77).

Na samom kraju ove godine, zaključen je novi ugovor sa Dušanom Šaletićem, o saradnji na izradi Kataloga PZT zvezda, posmatranju i obradi materijala, čija je uloga u ovom programu bila vema značajna (AO, br. 7/78).

Kao svedočanstvo jednog vremena, nismo mogli da ne izdvojimo i jedno pismo, upućeno sa Opservatorije 23. maja:

"Dragi naš družo Tito,

Ponosni na sve ono što smo postigli rukovođeni Tobom, na ono što ćemo postići i dalje rukovođeni Tobom, čestitamo Ti naš zajednički, dvostruki praznik, 40 godina Tvoj dolaska na čelo SKJ i Tvoj 85. rođendan.

Kolektiv Astronomske opservatorije u Beogradu".

Naravno, pored pisma je i Titova (zapravo njegovog Kabineta) zahvalnica na "toplim čestitkama", sa Titovim autografom.

Ne zahvalnicu, no odlikovanje, ali ne znamo koje, dobio je Đorđe Teleki od Poljske vlade, informisao je direktor Opservatorije 9. novembra, njeno Naučno veće, kako kaže, "za njegove zasluge pri organizovanju proslave 500-te godišnjice Kopernika u Jugoslaviji".

Godina 1978.

Naučno veće Astronomske opservatorije, prvo je od njenih organa upravljanja ove godine krenulo sa radom, evidentiranjem i rešavanjem, kako novih tako i zaostalih problema i poslova i iz prošle godine. Već na 37. sednici, održanoj 13. januara, konstatovalo je, razmatrajući plan rada i finansija RZNS za 1978. godinu, da je sa stanovišta Astronomske opservatorije neprihvatljivo da se u tom planu sredstva za prirodne nauke nisu ni malo povećala, i da je deo plana koji govori o astronomiji

vrlo oskudan, što se ponavlja već godinama. Zbog toga je zadužilo Mijatova i Telekija da sačine dokumentovanu analizu realnog opadanja sredstava koja se stavljaju na raspolaganje Opservatoriji, koja su ovim planom još više smanjena. Doneti su još neki zaključci: da se kod Izvršnog veća Srbije, potpredsednika Petra Kostića, pokrene pitanje finansiranja visinske stanice, da se kod RZNS konkuriše za sredstva za štampanje dve publikacije, i da se, posle odbranjene doktorske teze, pokrene postupak dodele zvanja naučnog saradnika Sofiji Sadžakov. Sadžakov je istovremeno izabrana za novog predsednika Naučnog veća, a za nove članove Zoran Knežević i Vojislava Protić-Benišek.

Sa sednice Saveta Opservatorije, održane 17. januara, na kojoj su razmatrana merila za raspodelu sredstava za lične dohotke i koeficijenti za obračun minulog rada, izdvojamo i zanimljivu ideju, koja nikad nije ostvarena - ozvučenje biblioteke za potrebe sastanaka koji su se u njoj održavali, kao i odluku da za svoje radnike nabavi 41 primerak jubilarnog izdanja kovanog novca od 200 dinara (AO, br. 128/78).

Zbor radnika Opservatorije se na 12. sastanku, 19. januara, bavio produženjem ugovora o njenoj fizičkoj zaštiti, ali uz veću cenu za 20%, zatim odlaskom u penziju Milenije Čuberović (odlučeno je da to bude 1. juli 1978), te po ko zna koji put sa nabavkom nove telefonske centrale, za čiju kupovinu je uvek nedostajalo novca (AO, br. 173/78).

Problem produženja ugovora sa penzionerima SUP-a, o fizičkoj zaštiti, ne da nije produžen, nego su oni sa 1. martom najavili prekid saradnje, pa je Zbor radnika bio prisiljen razmatrati novo rešenje - prijem dva nova radnika u službu za obezbeđenje (AO, br. 226/78). Rešenje ovog problema nađeno je na drugoj strani: sa Preduzećem "Sigurnost" dogovoreno je da od 1. aprila preuzmu obezbeđenje Opservatorije, 84 časa nedeljno, po ceni od 60 dinara po času (AO, br. 355 i 488/78).

Na sledećih nekoliko sastanaka Zbor radnika će prihvatiti više molbi za odobrenje sredstava za pohađanje kursa engleskog jezika.

Šef opštih poslova Zora Popović, zbog prelaska na rad u drugu organizaciju, 25. januara dala je ostavku na službu na Opservatoriji, koju je Savet prihvatio na 34. sednici, s tim da joj radni odnos prestaje sa 14. februarom (AO, br. 110 i 146/78). Po raspisanom konkursu za popunu ovog radnog mesta, Savet je za novog šefa opštih poslova imenovao Milenka Draškovića, međutim, kako je on odustao od dolaska na Opservatoriju, na ovo mesto Savet je, 27. aprila, imenovao pravniku Paraskevu Nikolić (AO, br. 574/78).

Sredstva za istraživanja u okviru projekta "Astronomska istraživanja", za prvo tromesečje, Opservatoriji su hitno bila potrebna, pa je Savet 27. februara (AO, br. 318/78) doneo odluku da uzme avans od Republičke zajednice nauke Srbije, u iznosu od 716.200 dinara.

Ovaj projekat, čiji je rukovodilac bio Đorđe Teleki, sadržavao je čak 24 teme, od kojih je 7 bilo jednogodišnjih, 5 dvogodišnjih, 2 trogodišnje i ostale višegodišnje teme, na kojima je radio 21 istraživač i 6 drugih saradnika, te jedan saradnik van stalno zaposlenih. Od tog broja 4 su bili doktori nauka, 9 magistara, 6 diplomiranih astronoma, 2 diplomirana inženjera i 6 sa srednjom stručnom spremom (AO, br. 1391/78).

Nerešeno pitanje stana za Dragoslava Dumića iz prošle godine, Savet je 10. aprila odlučio da reši tako, što mu je za tu svrhu iz sredstava solidarnosti dodelio 90.000 dinara (AO, br. 489/78).

Aleksandar Kubičela nam je, informišući o tome Naučno veće (AO, br. 151/78), ostavio jedan podatak vredan navođenja: od 21. januara 1976. do 2. februara 1978. održano je 19 stručnih sastanaka, kojima je prosečno bilo prisutno 14,89 slušalaca. Od ukupno podneta 42 saopštenja, 36 su podneli saradnici Opservatorije, 4 kao autori ili koautori saradnici Instituta za astronomiju i dva stranci (Pake i Oskanjan).

Umesto da se za privremeno postavljanje i montiranje refraktora Askania 36 cm, predviđenog za Visinsku stanicu, a radi uvida u njegovo stanje, podiže posebna montažna zgrada, Grupa za astrofiziku je 13. februara predložila znatno jeftiniju i jednostavniju varijantu - da se isti privremeno instalira u holu glavne zgrade (AO, br. 213/78). Koliko je značaja projektu visinske stanice pridavano na Opservatoriji, ali i koliko je ljudi angažovao i koliko je odneo radnog vremena, ilustruje odluka Naučnog veća od 13. februara (AO, br. 236/78), da se svakog ponedeljka u 12 časova sastaje Naučno veće i članovi Komisije za visinsku stanicu, radi analize izvršenih i preduzimanja novih akcija.

Sa namerom da se u projekat Visinske stanice uključe i druge institucije sa područja Jugoslavije, Jelisaveta Arsenijević je sredinom marta bila na razgovorima u Skoplju, a Milan Mijatov i Sofija Sadžakov u Novom Sadu (AO, br. 331, 332 i 333/78).

Na javnom skupu održanom 21. februara, na kojem su razmatrani dvogodišnji (1976-77) izveštaji za projekte iz oblasti astrogeonauka, koje je finansirala Republička zajednica nauke Srbije, ocenjeno je da je globalno uzevši plan istraživanja na projektu "Astronomska istraživanja" na kojem je učestvovala Opservatorija, realizovan u obimu kako je i planiran, i doneta odluka da se finansira i u 1978. godini (AO, br. 275/78).

Osetnu uštedu od nekih 25.000 dinara, Opservatorija je ostvarila po pitanju pripremnih radova za postavljanje nove telefonske centrale u glavnoj zgradi. Umesto da angažuje druge izvođače, posao na pripremanju uslova za postavljanje centrale, poverila je 5-orici svojih radnika, koje je za uspešno završen posao i novčano nagradila (AO, br. 471/78).

Telefonsku centralu 5/30, Opservatorija je kupila od firme "Nikola Tesla" iz Zagreba, i posle montaže 25. maja, od Gradske PTT sekcije, po čijoj saglasnosti je i instalirana, zatražila njen prijem (AO, br. 607/78). Odmah posle toga većina zaposlenih koji su stanovali na Opservatoriji (8), tražila je da im se preko centrale, iz glavne zgrade, uvede telefonska linija i u privatne stanove, što je i odobreno. Za ove linije svakog meseca, u ime gradskog paušala, od plate im se prilikom isplate odbijalo po 150 dinara (AO, br. 607/78).

Međutim, nedugo posle ovoga, računi koje je Opservatorija dobijala za telefon naglo su skočili, tako da je, recimo, onaj za juli iznosio oko 10.000 dinara, što je naglano Savet Opservatorije da formira posebnu Komisiju sa zadatkom da ispita razloge velikog porasta računa (AO, br. 1135/78).

Dugo nerešeno stambeno pitanje Dragoslava Dumića, tokom aprila bilo je blizu rešenja, po ključu da mu Zbor radnika odobri iznos od 90.000 dinara kredita iz sredstava solidarnosti za period od 1976-1978. godine. Međutim, kako je na više zborova radnika bio prisutan manji broj radnika od potrebne većine, odluka se nije mogla doneti, pa je Dumić ponovo posegao za dopisima višim institucijama. Tako su se na sledećim sastancima na Opservatoriji našli i predstavnici tih institucija, na čelu sa Republičkim društvenim pravobraniocem samoupravljanja, koji je apelovao da se ovaj problem reši, uz konstataciju, da jedan deo optužbi koje je Dumić ranije izneo na rad Opservatorije, uopšte nije dokazan, ili bar ne u iznetoj meri, što je prouzrokovalo

negativan odnos pojedinih radnika prema njegovom problemu (AO, br. 429 i 579/78).

Zbor radnika će predložena sredstva Dumiću odobriti tek 17. maja. Od strane direktora Mijatova Zbor je tada informisan da je i drugi stambeni problem stavljen ad acta: Milan Mošić se iselio iz velikog refraktora i uselio u novi stan (AO, br. 712/78).

Na 4. sednici Naučnog veća, 14. marta, Sofija Sadžakov i Milan Mijatov su predložili Veću da se pokrene postupak za izbor Đorđa Telekija u zvanje naučni savetnik; istovremeno su predložili i da se SANU uputi predlog o kandidaturi za dopisne članove Đorđa Telekija i Branislava Ševarlića (njega je predložio i PMF). Oba predloga su prihvaćena, uz odluku da pismeni predlog za Telekija napiše Aleksandar Kubičela, a za Ševarlića Sofija Sadžakov. Postupak za izbor u zvanje, Veće je tada pokretalo kod PMF-a.

Već 1. juna Opservatorija je Predsedništvu SANU dostavila 31 separat radova Branislava Ševarlića i 85 Đorđa Telekija, uz odgovarajuću analizu (AO, br. 527/78).

Na upražnjeno mesto šefa računovodstva, Savet Opservatorije je 30. avgusta (AO, br. 1135/78) doneo odluku, da se izabere Mirko Obradović, koji će sa radom na Opservatoriji početi 1. oktobra. Istovremeno je doneo odluku i da se Miodragu Dačiću dozvoli zamena stana.

Na sledećoj 53. sednici, 7. novembra (AO, br. 1136/78), Savet je doneo i nekoliko odluka koje je trebalo da tehnički unaprede obavljanje nekih poslova i zadataka na Opservatoriji: da se uveze KRS Data Logging system, uređaj za digitalno registrovanje polarimetrijskih signala vrednosti oko 100.000 dinara; da se odobre sredstva od 30.000 dinara za kupovinu motokultivatora, i da se odobre i sredstva u visini od 5.000 dinara za materijal za izradu lifta za iznošenje šljake iz ložionice.

Još 1976. godine preuzete građevinske radove na adaptaciji pojedinih objekata na Opservatoriji - zidanje, malterisanje, farbanje, limarija, parket, itd. - Građevinska zanatska zadruga "Feniks" je dugo izvodila, tako da je račun za naplatu Prve privremene situacije za izvođenje istih, u visini od 100 hiljada dinara, Opservatoriji podnela tek 22. decembra ove godine (AO, br. 1423/78).

U 1978. godini Opservatorija je ostvarila prihod od ukupno 6.881.560 dinara, od čega 3.200.000 dinara (ili 46%) iz budžeta SR Srbije, a 3.571.750 dinara (ili 52%) od Republičke zajednice nauke SR Srbije. Srednji lični dohodak je bio 5.700 dinara. Ova sredstva, po mišljenju na Opservatoriji, nisu bila dovoljna ni za redovan rad i, prema nekim analizama, po tim sredstvima Opservatorija se nalazila na poslednjem mestu u grupaciji prirodnih nauka i matematike (AO, br. 338/79).

Naučno veće je od 11. decembra ove godine imalo novog predsednika, za koju funkciju je najviše glasova dobila Sofija Sadžakov, koja će Većem predsedavati u naredne dve godine. Istovremeno je za novog člana Veća izabran Istvan Vince (AO, br. 1390/78).

I Savet Opservatorije, sad sa novim nazivom Radnički savet Astronomske opservatorije, od 22. decembra i 1. sednice, imao je novog predsednika; umesto dosadašnjeg Georgija Popovića, izabran je Zoran Knežević, a za njegovog zamenika Vera Erceg (AO, br. 1418/78).

U okviru saradnje Odbora za geodinamiku i geohronologiju SANU sa Mađarskom akademijom nauka, Đorđe Teleki kao član ovog Odbora, od 27. februara do 2. marta, sa predsednikom Akademije Pavlom Savićem boravio je u Budimpešti (AO, br. 177/78).

Nedugo posle ovog, Teleki je 5. aprila krenuo na novi, trodnevni put u Strazbur,

zbog učešća u radu Evropske naučne fondacije (AO, br. 323/78). Samo mesec dana kasnije (3– 4. maj), on je ponovo bio na sednici Komiteta za astronomiju Evropske naučne fondacije, ovaj put u Rimu.

Po drugi put ove godine Teleki je, u vremenu od 26. do 30. juna, sa Pavlom Savićem bio na putu, ovaj put na Međunarodnom naučnom skupu "Core Dynamics" u Upsali, gde su predstavili zajednički rad, "Nastanak i dinamika Zemljinog jezgra" (AO, br. 635/78).

Radi učešća na sednici Znanstvenog savjeta Opservatorije Hvar, Aleksandar Kubičela je dva dana, 11. i 12. maja, boravio na Hvaru (AO, br. 529/78).

Jelisaveta Arsenijević je, počev od 13. jula, boravila u Opservatoriji Ondržejev (AO, br. 828/78).

Više predstavnika Astronomske opservatorije, Miodrag Dačić, Zoran Knežević, Dragomir Olević, Ivan Pakvor i Sofija Sadžakov, boravili su na Kolokvijumu Br. 48 u Beču (AO, br. 1206/78).

U Taškentu na 21. Astrometrijskoj konferenciji SSSR, od 14. do 17. novembra, sudelovali su Đorđe Teleki, Sofija Sadžakov i Milan Mijatov (AO, br. 1391/78).

Osim toga, na drugim ustanovama su još boravili: Zoran Knežević u Bratislavi i Ondržejevu, Sofija Sadžakov u Lenjingradu, Jelisaveta Arsenijević na Hvaru, Teleki u Gracu, itd. (AO, br. 1391/78).

Na Astronomskoj opservatoriji u Beogradu, od 10. do 20. oktobra, boravila je dr Barbara Kolaček iz Centra za kosmička istraživanja Poljske akademije nauka, sa kojom je razgovarano o saradnji dveju ustanova (AO, br. 1362/78).

Osim nje na Astronomskoj opservatoriji je 10 dana gostovao prof. dr Vladimir A. Krat, a 7 dana Habibulo I. Abdusamatov, obojica sa Opservatorije iz Lenjingrada (AO, br. 1391/78).

Odluke kao one koje je doneo Savet Opservatorije 9. maja, ne propuštamo da zabeležimo. Po dostavljenoj ponudi Izdavačkog centra "Komunist", jednoglasno je odlučeno da se zaključi ugovor o kupovini "Sabranih dijela" Josipa Broza Tita, u obimu oko 50 knjiga! (AO, br. 547/78), a na Kubičelin predlog odlučeno je da se kupe i kasete sa izborom njegovih (Titovih) govora. Istovremeno je usvojena i odluka, da se potpomogne realizacija VIII mediteranskih igara u Splitu (AO, br. 682/78).

Kad spominjemo Tita, red je da nešto kažemo i o Savezu komunista na Opservatoriji.

Naime, pažljiviji čitalac već je mogao primetiti da navodeći aktivnosti Opservatorijinih organa, do sada, a što je veoma neobično s obzirom na vreme o kojem govorimo, nije bilo reči o aktivnosti njene partijske organizacije, a evo i zašto.

U pismu koje je 10. oktobra (AO, br. 1166/78) Vojislava Protić-Benišek, kao zamjenik sekretara Aktiva SK Astronomske opservatorije, uputila Opštinskom komitetu SK Zvezdara, ona mu predlaže da pokrene postupak da se na Opservatoriji formira OOSK, te ističe da je tek 11. maja 1977. godine na Opservatoriji osnovan Aktiv SK, koji je brojao 6 članova. Pri tom navodi da Aktiv sada ima 9 članova, od kojih 4 astronoma: V. Protić-Benišek, Đ. Božičković, V. Erceg i M. Mijatov, potom sekretar P. Nikolić, bibliotekar D. Petrović, te V. Savković, M. Obradović i D. Dumić (poređenja radi, u ovom momentu na AO je bilo 36 zaposlenih, a prethodno ovaj broj je dosegao i do 41; krajem godine biće 38 zaposlenih, od čega 15 žena) .

Osim po pravilu grupnih, navodimo i jednu pojedinačnu posetu Opservatoriji. Ona je bila nešto duža, 10-tak dana, realizovana tokom avgusta, a odobrena je oficiru

JRM iz Splita, Dušanu Stajiću, koji je dolazio na postdiplomske studije astronomije na PMF u Beograd, za šta mu je bilo neophodno praktično upoznavanje sa posmatračkim instrumentima (AO, br. 731/78).

Tokom svoga postojanja Astronomska opservatorija je dobijala svakojakih pisama, ali ono koje joj je avgusta 1978. godine, uputila članica društva "Briga o deci", Magdalena Jovanović, iz ul. Milana Rakića, odista je, po svom sadržaju, neobično – riplijevsko. Ona Opservatoriji nudi, s obzirom da (Opservatorija) raspolaže velikim ograđenim prostorom, da udomi dva "magarića" (magareta), o kojima bi se ona brinula! Naime, objašnjava ona, magarad bi zapravo poklonila deci "Zvezdanog gaja", ali kako oni nemaju uslova za njihovo držanje, ona ih je videla na Opservatoriji, koju još moli da za magarad obezbedi i jednu šupu, gde bi oni bili dok "Zvezdani gaj" ne bude imao uslove za njihov smeštaj (AO, br. 975/78).

Godina 1979.

Još se uveliko slavila nova 1979. godina, kad je na Astronomske opservatoriji, 3. januara, održana 5. sednica Naučnog veća (zbog čega je bilo i protesta), na kojoj su šefovi grupa podnosili izveštaje o radu u prošloj godini. Na dnevnom redu su bili i planovi rada naučnih grupa, kao i njihovi finansijski planovi za tek započetom radnom godinu (AO, br. 1440/78).

Od Republičke zajednice nauke je zatraženo da i ove godine finansira rad započet prethodnih godina na projektu "Astronomska istraživanja", koji je ove godine sadržavao 22 teme, od kojih je 7 trebalo da se okonča tokom 1979. godine. Sledeća sednica održana je 10. januara, na kojoj je, pored osnivanja raznih komisija, usvojena molba Zorana Kneževića da se oslobodi rukovođenja stručnim sastancima, posle čega je za novog rukovodioca izabran Georgije Popović (AO, br. 20/79).

Primer Naučnog veća sledio je i Radnički savet, koji je 4. sednicu, prvu ove godine, održao 9. januara, donoseći odluku da se i ove godine sklopi ugovor o autorskom radu sa Dušanom Šaletićem, ali i ugovor sa preduzećem "Sigurnost" o održavanju sredstava protivpožarne zaštite (AO, br. 19/79).

Sa prvim danima ove godine krenule su i razne predstavke upućene direktoru Opservatorije, odnosno Naučnom veću.

Dok je Vojislava Protić-Benišek apelovala da se postave upozorenja vozačima kola kroz krug Opservatorije, da ne pale duga svetla jer se "više puta dogodilo da su fotografska posmatranja bila ometena a foto-materijal (jakom svetlošću) oštećen" (AO, br. 8/1), Đorđe Teleki je pak elaborirao jedan poseban predlog. On je predlagao da se generaciji astronoma, Zahariju Brkiću, Peri Đurkoviću, Božidaru Popoviću, Miloradu Protiću i Branislavu Ševarliću, koja je posle Drugog svetskog rata odredila profil Astronomske opservatorije, čiji je doprinos, kako kaže, bio odlučujući u njenom ugledu u zemlji i Svetu, oda priznanje, i to "štampanjem jednog posebnog broja" Opservatorijinih publikacija koji bi u celosti bio posvećen njima, koji bi sadržavao njihovu biografiju, aktivnosti, te izbor iz objavljenih, i još neobjavljenih radova (AO, br. 153/79).

O ovom predlogu Naučno veće je raspravljalo 28. februara na 7. sednici, i prihvatilo ga, sa primedbom Ljubiše Mitića (AO, br. 247/79) da među njih treba da bude uvršten i nešto stariji astronom, graditelj Opservatorije, Vojislav Mišković (AO, br. 153/79). Ova lepa zamisao, neznano zbog čega (prva sumnja su pare?), ipak neće biti

realizovana.

Kad neko uplaćuje novčana sredstva na račun Trgovačkog preduzeća "Jugobicikl", prva pretpostavka je da u pitanju mora biti kupovina bicikla. Ali kad je Opservatorija kupac to baš i ne mora da bude tako, ali, ni daleko od bicikla. Naime, Opservatorija je, verovali ili ne, za iznos od 2.166 dinara, kupila 120 metara(!) lanca za bicikl (AO, br. 14/79), koji joj je bio potreban za druge svrhe - pomeranje zastora na posmatračkim paviljonima!

Za veće investicije kao što je bila visinska stanica, Opservatorija nije imala sredstava, pa je 24. januara od Republičke zajednice nauke SR Srbije, ponovo (posle novembra 1978) tražila 200.000 dinara, dovoljnih samo za izradu investicionog programa za izgradnju Astronomske visinske stanice (AO, br. 107/79).

Po pitanju podizanja visinske stanice, Opservatoriju je mučio još jedan problem, o kojem je morala voditi računa - redovne avionske linije. Kako jedan od međunarodno usvojenih uslova za visinsku stanicu zahteva i njihovo odsustvo iznad astronomske stanice, Opservatorija je 26. januara od Savezne uprave kontrole letenja, tražila bar grubu skicu koridora redovnih linija domaćeg i međunarodnog civilnog vazdušnog saobraćaja iznad SR Srbije i SR Makedonije, plan eventualnih budućih koridora, kao i mogućnost zaštite od istih okoline buduće izabrane lokacije u poluprečniku od oko 30 kilometara (AO, br. 123/79). Od Savezne uprave odgovor je stigao vrlo brzo, zajedno sa vazduhoplovnom kartom Jugoslavije u razmeri 1:500.000, i saopštenjem da se izmena vazdušnih puteva ne predviđa u skoroj budućnosti, ali i izražena spremnost da po izboru lokacije stanice zaštititi njenu okolinu od novih vazdušnih koridora.

Gledano sa ove distance i sa saznanjima do kojih je došao baveći se istorijom Opservatorije, i samom autoru ovih redova neki njeni potezi su nerazumljivi. Naime, dok se krajem prethodne i početkom ove godine, kod Osnovne zajednice stanovanja Zvezdara, zalagala da se nađe zajedničko rešenje da bi se popravio krov nad portirnicom u sklopu stana vratara (AO, br. 119/79), istovremeno je 26. januara od Skupštine opštine Zvezdara, Sekretarijata za stambeno-komunalne poslove, tražila urbanističke uslove i saglasnost da bi sagradila novu portirnicu, "pošto dosadašnja nije dovoljno funkcionalna" (AO, br. 120/79).

Beležimo još jednu (ne)zgodu Opservatorije sa jednim drugim stanom. Naime, odlukom Skupštine opštine zajednice stanovanja Zvezdara, od 31. januara 1979. godine, Opservatoriji je dodeljen stan od 77,92 m kvadratna na Bulevaru revolucije, ali je Opservatorija 21. marta, tražila zamenu toga stana. Njen zahtev je i usvojen i umesto navedenog, na lokaciji Mirijevo II, dobila je drugi, osetno manji, od 68,82 kvadratna metra (AO, br. 323/79). Tek 17. januara 1980. Radnički savet Opservatorije doneće odluku da se isti dodeli Ištvanu Vinceu, kao prvom na redu za rešavanje stambenog pitanja putem usmerene gradnje (AO, br. 199/80). Za finansiranje izgradnje ovog stana, koji, očito je, pri dodeli nije bio završen, Opservatorija je od "Beobanke" tražila odobrenje kredita u visini od 158.000 dinara, na osnovu depozita za stambenu izgradnju od 700.000 dinara za period 1976-1980 (AO, br. 1154/79). Za otplatu ovog stana, čija je ukupna vrednost izgleda bila 824.000 dinara, Opservatorija se do kraja ove godine morala još zaduživati, ali i korisnik stana je, prema odluci sa 35. sednice Radničkog saveta, trebalo da obezbedi sredstva u visini od 42.000 dinara.

Zahtev za dodelu sredstava, ovaj put deviznih, u visini od 6.000 dolara i 10.000 DM, za nabavku materijala i opreme iz inostranstva radi realizacije projekta "Astronomska istraživanja", Opservatorija je uskoro, 15. februara, uputila Republičkoj

zajednici nauke SR Srbije (AO, br. 176/79). U prilogu je bio i popis robe za nabavku - kvarcnih časovnika, dioda, prizma-okulara, štoperica, foto materijala, vakumo-metara, pumpe za Veliki pasažni instrument (VPI), itd.

Za uvoz ove pumpe za VPI i odobrenje sredstava u visini od 9.500 DM, Opservatorija je zahtev uputila i Republičkom sekretarijatu za privredu RS Srbije (AO, br. 533/79).

Saglasnost za nabavku ove vakuumske pumpe iz Nemačke sa odgovarajućim priborom, Opservatorija je 19. jula po drugi put od Republičke zajednice nauke Srbije tražila sredstva u visini od 8.502 DM (AO, br. 722/79). Kako je ova saglasnost izostala, Opservatorija je 27. septembra novi zahtev za uvoz pumpe uputila SIZ-u za ekonomske odnose sa inostranstvom, na koji je u međuvremenu prešla nadležnost za izdavanje saglasnosti (AO, br. 1106/79).

Radi priprema za pomračenje Sunca (16. februara 1980) Aleksandar Kubičela je, nešto kasnije, tražio da se nabavi jedan fotoaparatus "Fotosnajper", sovjetske proizvodnje, sa teleobjektivom, tronožnim portabl stativom i polarizacionim filtrom, u vrednosti od 8.000 dinara, što mu je 4. oktobra na 28. sednici, Radnički savet i odobrio (AO, br. 1219/79).

Nisu na Opservatoriji tražili samo pare da bi razvili astronomsku nauku, no su to pokušavali da urade i kvalitetnim planom razvoja - dakle boljom organizacijom. U tom smislu je zajedno sa Institutom za astronomiju osnovana zajednička Komisija, sa zadatkom da napravi teze perspektivnog plana razvoja astronomije u Srbiji. U tu Komisiju Institut je imenovao, i o tome 9. februara obavestio Opservatoriju, sledeće članove: dr Branislava Ševarlića, red. profesora, dr Mirjanu Vukićević-Karabin i dr Jovana Simovljevića, van. profesore, i docenta, dr Dragutina Đurovića (AO, br. 184/79).

Da bi Ustanovi uštedeli neke pare, pojedini radnici na Opservatoriji su se prihvatili i rizičnih poslova, za koje nisu bili osposobljeni. Tako su 19. septembra, Nikola Kravljanac, Čedomir Šaponja, Vladimir Savković i Stevan Trandafilović, da bi uštedeli 7.000 dinara, koliko je tražila referentna ustanova, sami demontirali postojećih 36 velikih i 30 malih, starih baterija časovne službe, da bi se montirale nove, kojom prilikom su morali, u za to specijalno iskapanu rupu, iz baterija izliti 1500 litara (!) sumporne kiseline (razblažene), što je za zdravlje bio vrlo opasan i rizičan posao. Za uspešno obavljene posao i uštedena sredstva, direktor opservatorije Mijatov je predložio Radničkom savetu, što je ovaj i prihvatio, da se navedeni nagrade sa po 1.000 dinara (AO, br. 1013/79).

Onaj deo poslova koje je, još po ugovoru iz 1976. godine, trebalo da izvrši preduzeće "Feniks", zbog njegovog nesolidnog poslovanja ni ove godine nije bio završen. Reč je bila o limarskim radovima na velikom (?) i školskom paviljonu, sanaciji podrumskih prostorija VPI, krečenju ložionice (izvršeno je samo njeno malterisanje), opravci svetlarnika i bojenju lima na terasi glavne zgrade i izradi betonske ploče ispred nje, itd. Ostali su za 1980. godinu.

Tražeci sveobuhvatno rešenje koje bi obezbedilo njen redovan rad i razvoj, Radnički savet Opservatorije je na 11. sednici, održanoj 15. marta (AO, br. 338/79), u osnovi prihvatio predlog Republičkog sekretarijata za obrazovanje i nauku, za njenu integraciju. Prvenstveno sa Prirodno-matematičkim fakultetom, Univerzitetom ili nekom drugom srodnom institucijom. Zbor radnika je 4. aprila doneo odluku da se u integraciju krene sa PMF-om i Univerzitetom (AO, br. 352/79). U tom cilju, in-

tegracionim aktivnostima na Opservatoriji je osnovano i posebno telo, Koordinacioni odbor. Krajem aprila u zajednički Koordinacioni odbor sa PMF-om, Opservatorija je delegirala Milana Mijatova, Ljubomira Stojića i Zorana Kneževića (AO, br. 440/79).

Posle isteka prvog tromesečja ove godine, prema izveštaju šefa računovodstva, Opservatorija je u ovom periodu ostvarila prihod od 1.879.940 dinara, što je bilo za 21% više u odnosu na prihod u istom kvartalu prošle godine, ali nedovoljno, jer su i troškovi u ovom kvartalu u odnosu na prošlogodišnje bili veći za 44% (AO, br. 415/79).

Na predlog Pere Đurkovića, Naučno veće je na 16. sednici, 20. novembra, malim planetama br. 1605 i 1700, otkrivenim sa Astronomske opservatorije u Beogradu, dalo imena "Milanković" i "Zvezdara".

Šef službe opštih poslova Opservatorije Paraskeva Nikolić, pola ove godine je bila na porodiljskom odsustvu, za koje vreme ju je na radnom mestu, od 21. marta do 31. avgusta, zamenjivao pravnik Ljubomir Stojić (AO, br. 328/79).

Seriju putovanja ove godine na druge opservatorije, otvorio je 26. marta Zoran Knežević odlaskom na Hvarsku opservatoriju, gde je proveo 14 dana (AO, br. 287/79).

Potom je put Minhena na sednicu Komiteta za astronomiju Evropske naučne fondacije, 26. aprila trebalo da otputuje Đorđe Teleki, a posle toga da produži put do Strazbura u Centar za zvezdane podatke (AO, br. 393/79). U Minhen, zbog nekih razloga, nije putovao, a u Strazbur će otići 5. juna, potom i do Pariza, na kom putu će ostati tri sedmice (AO, br. 490 i 552/79).

Sledeći putnik je bio Ištvan Vince, koji je počev od 9. maja, 19 dana proveo u opservatoriji Ondrzejov, dok je na 29 dana, 24. maja, u Pulkovo otputovao Aleksandar Kubičela (AO, br. 418/79).

Radi obrade podataka i konsultacija sa sovjetskim stručnjacima, 30 dana je počev od 24. juna, na Pulkovskoj opservatoriji u Lenjingradu boravila Sofija Sadžakov (AO, br. 541/79).

Od 13. do 25. avgusta, radi učestvovanja na XVII Kongresu Međunarodne astronomske Unije, u Montrealu je boravila Sofija Sadžakov, Zoran Knežević, Đorđe Teleki i Ivan Pakvor (AO, br. 830, 832 i 842/79).

Đorđe Teleki je tokom novembra bio na studijskom boravku u Poljskoj. Prethodno je 20. avgusta od Republičke zajednice nauke Srbije, dobio saglasnost na odluku PMF-a o izboru u zvanje - naučni savetnik (AO, br. 813/79). U zvanje viši naučni saradnik, izabran je Aleksandar Kubičela (AO, br. 986/79), a u zvanje naučni saradnik, Sofija Sadžakov (AO, br. 844/79).

I dalje se tragalo za najpovoljnijom lokacijom za visinsku stanicu Astronomske opservatorije. U tom cilju su od 6. do 18. juna Georgije Popović i Jelisaveta Arsenijević obišli planine Vidojevicu, Radan, Plačkovicu, Osogovske planine, Besnu Kobilu, Čemernik, ... kojom prilikom su vodili i razgovore sa meteorološkim stručnjacima u Skoplju. Iz njihovog izveštaja ističemo onaj deo koji se odnosi na teren Vidojevice, gde će Opservatorija, mnogo godina kasnije (2010) podići astronomsku stanicu:

"Od Prokuplja do Belog Kamena, koji se nalazi ispod samog vrha, postoji dobar asfaltni put. Od Belog Kamena do vrha zvanog Bandera, vodi šumski put prohodan za terenska vozila. Od Belog Kamena vrh je udaljen oko 2 km. Vrh nismo mogli razgledati pošto se trenutno na njemu nalazi vojska. Teren neposredno ispod vrha mogao bi odgovarati za postavljanje stanice, ali je potpuno otkriven prema Prokuplju, pa bi svetlo grada neposredno bilo vidljivo. Na Belom Kamenu izgrađena je veća

zdravstvena stanica i vikend naselje. Sa ove lokacije na vrh bi se mogla dovesti voda i struja" (AO, br. 659/79).

Mesec dana kasnije Vidojevica je ponovo posećena, ovog puta su to bili Aleksandar Kubičela i Radomir Grujić. U svom izveštaju (AO, br. 708/79) oni kažu da su se od Belog kamena na vrh Jabučevo, visok 1154 m, putem dugim oko 2,5 km, mestimično blatnjavim i klizavim, relativno lako popeli. Konstatuju da se na vrhu nalazi neveliki plato, na kome je vojska nedavno napravila "ravan krater 30-tak metara u prečniku". Sa platoa, ističu, otvoren je vidik na tri strane, dok je severni horizont zaklonjen zelenilom, te mu kao glavni nedostatak, u nesumnjivoj pogodnosti za podizanje stanice, vide u blizini Prokoplja (10 km vazdušne linije, severno).

Od kraja jula do početka septembra na lokalitetu Preslap, boravile su tri ekspedicije sa zadatkom prikupljanja podataka, tokom noćnih i dnevnih posmatranja, radi izgradnje visinske stanice. Od 28. jula do 10. avgusta, teren su ispitivali Ištvan Vince i Zoran Ivanović (on na osnovu ugovora), od 10. do 20. avgusta, Zoran Knežević i Zoran Ivanović, a od 20. avgusta do 3. septembra, Radomir Grujić i Zoran Ivanović (AO, br. 1127/79).

Na osnovu izveštaja brojnih komisija sa terena, krajem novembra, došlo se do zaključka da bi za visinsku stanicu najbolje odgovarali lokaliteti na Besnoj Kobili, Preslapu i Vidojevici, i da dalja istraživanja radi odabira najboljeg mesta, treba usmeriti na ispitivanje ovih lokaliteta (AO, br. 1094/79).

Jedan od značajnijih problema koji se od sredine ove godine intenzivno razmatrao na Opservatoriji bilo je i pitanje organizacije Jugoslovenske časovne službe (JČS), zbog čega je osnovana i posebna Komisija, u kojoj su bili Milutin Jovanović, Ivan Pakvor, Vojislava Protić-Benišek i Dušan Šaletić, uz saradnju Đorđa Telekija i Milana Mijatova. U vezi toga je održano i više sastanaka od kojih i oni sa prof. dr B. Kovačevićem, organizatorom JČS. Posle tih sastanaka došlo se do stava da bi Opservatorija trebalo da postane koordinator JČS, odnosno, da bi ova služba trebalo da bude na Opservatoriji. Ona je trebalo da obavlja poslove nadzora i koordinacije rada (tada 6) atomskih časovnika, prikupljanja upoređenja časovnika, obrade podataka i publikovanja Biltena. Ova uloga je pretpostavljala i koordinaciju sa Saveznim zavodom za mere i dragocene metale, ali i investicije od oko 20.000 dolara (izveš. S. Sadžakov, od 19. okt. b. b.).

Strani gost na Opservatoriji, 10 dana počev od 17. aprila, bio je dr Peter Macak, saradnik Ondrzejov opservatorije, kojom prilikom je imao više konsultacija sa pojedinim grupama na Opservatoriji, a održao je i jedno predavanje (AO, br. 409 i 418/79).

Prilikom povratka iz Sarajeva sa IV Nacionalne konferencije jugoslovenskih astronoma, na Opservatoriji je boravio, i održao jedno predavanje, dr Lubor Kresak sa Astronomskog instituta Slovačke akademije nauka (AO, br. 1012/79).

Istovremeno, na Opservatoriji je boravio i njen bivši direktor Vasilije Oskanjan, koji je takođe održao jedno predavanje (AO, br. 1046/79).

Na spomenutoj IV Nacionalnoj konferenciji jugoslovenskih astronoma u Sarajevu, od 23. do 25. oktobra, učestvovalo je čak 18 saradnika sa Opservatorije sa 20 referata (o tome više u Publikaciji AO, sv. 16).

Tokom novembra (od 11. do 22.), na Opservatoriji je boravio i direktor Međunarodne službe polarnog kretanja iz Micuzave, S. Jumi (Yumi), sa kojim su razmenjena mišljenja o nekim pitanjima polarnog kretanja i Opservatorijinim posmatračkim po-

dacima (AO, br. 1023/79).

Osim toga, ove godine gosti na Opservatoriji bili su (nemamo podataka o tačnom vremenu) i: Vladimir P. Ščeglov, direktor Instituta za astronomiju Akademije nauka Uzbekistana, iz Taškenta (7 dana), Iv Rekiem (Y. Requieme), saradnik Univerzitetske opservatorije u Bordou (7 dana), te jedan dan i Pol Melkior (P. Melchior), saradnik Belgijske kraljevske opservatorije u Briselu (Izveštaj o radu za 1979).

Iako i sama u velikim novčanim problemima, Opservatorija je imala razumevanja za one koji su bili u znatno većim. Na 14. sednici Radničkog saveta 21. aprila, doneta je odluka da se za postradale od zemljotresa u Crnoj Gori, izdvoji jednokratna pomoć od 15.000 dinara, te predloženo, da se svi zaposleni odreknu jednodnevne zarade u istu svrhu (AO, br. 418/79).

Nekadašnji radnik Opservatorije Vladeta Milovanović, profesor Geodetske astronomije na Građevinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, i ove godine je, znajući šta im ona u praktičnom saznanju može pružiti, 26. januara doveo svoje studente u posetu Opservatoriji (AO, br. 121/79).

Kao poseban slučaj ističemo i da je dve sedmice tokom avgusta, na letnjoj praksi na Opservatoriji u Grupi za astrofiziku, boravila studentkinja fizike univerziteta u Budimpešti Katalin Feher, na čemu joj se ona zahvalila i u pisanoj formi (AO, br. 811/79).

Zaharije Brkić (1910-1979).
Fotografija iz 1946/47. godine, u njegovom dosijeu na Astronomskoj opservatoriji.

Jugoslavije. Odlazi tvorac jugoslovenskog puta u socijalizam, graditelj socijalističkog samoupravljanja, teoretičar nesvrstane politike.

Opraštajući se od Edvarda Kardelja, izražavamo svoju duboku spremnost da se dosledno borimo za ostvarenje njegove vizije daljeg razvoja socijalističke samoupravne nesvrstane Jugoslavije”.

Opservatorija nije propustila da odlukom Radničkog saveta, dakako na drugi način, oda priznanje i svom bivšem, dugogodišnjem radniku, a potom saradniku, prof. dr Zahariju Brkiću. U "Politici" je 26. aprila (AO, br. 451/79) objavila sledeću čitulju:

Sredinom februara ove godine kolektiv Astronomske opservatorije je, uostalom kao i cela zemlja, "pretrpeo" - kako se to tada zvanično i posebno naglašavalo - "nenadoknadiv gubitak", koji je u telegramu Predsedništvu SFRJ (i CK SKJ) trebalo da izrazi i istakne svaka ustanova, a Opservatorija je to ovako sročila:

"U ovom bolnom trenutku, narodi i narodnosti Jugoslavije ostaju bez jedne od najeminentnijih ličnosti naše savremene stvarnosti, druga Kardelja. Ostaju bez revolucionara, državnika i mislioca. Bez komunista-vizionara, bez borbenog pregaoca našeg socijalističkog razvoja. Ostaju bez tihog, skromnog i jedinstvenog čoveka, onog čiji su i život i delo prožeti dubokim humanizmom, nepokolebljivom ljubavlju i verom u čoveka.

Iz naših redova odlazi hrabri sin revolucije, verni i dosledni saborac predsednika Tita, beskompromisni branilac borbenih tekovina radničke klase

"Sa velikim bolom i tugom javljamo svim prijateljima i saradnicima da je naš dugogodišnji član kolektiva i saradnik

*Dr Zaharije Brkić
redovni profesor Univerziteta*

posle duže bolesti preminuo 24.04. 1979. godine u 69-oj godini života. Kremiranje posmrtnih ostataka obaviće se dana 26. 04. 1979. godine na Novom groblju u Beogradu".

Komemorativna sednica njemu u čast, održana je 26. aprila u biblioteci Opservatorije. Osim toga, Opservatorija je za troškove njegove sahrane izdvojila 3.100 dinara.

Godina 1980.

Kratkotrajno novogodišnje radno zatišje, ako ga je zbog posmatranja i bilo na Opservatoriji, 19. sednicom 7. januara 1980. prekinulo je Naučno veće Opservatorije, koje je raspravljalo o utvrđivanju deviznih prioriteta za prvu polovinu ove godine, izveštaju o radu Dušana Šaletića, uslovima za prijem pripravnika u grupi za fiziku, te o saradnji sa Vojno-geografskim institutom (VGI), po kom pitanju su već bili održani i neki sastanci sa njihovim predstavnicima. Međutim, od četiri oblasti za saradnju koje je predlagala Opservatorija, VGI je neposredno bio zainteresovan samo za saradnju na istraživanju u okviru geodetske astronomije (Opservatorija je u ovo vreme još uvek koristila kvarcne časovnike koje joj je VGI dao na upotrebu- primedba autora). No i to, izvesno je, bilo je dovoljno da Radnički savet 25. januara (AO, br. 67/80) prihvati ponuđeni ugovor o dugoročnoj saradnji sa VGI, s tim da bi se svake godine mogli menjati aneksi koje je ugovor imao.¹

Ovoj ugovor, ili bolje rečeno Dogovor o saradnji, kako stoji na, 16. juna (AO, br. 611/80), potpisanom dokumentu kojim se precizira oblast, predmet i način saradnje ove dve institucije.

Produžen je i ugovor sa "Fitep"-om (bivša "Sigurnost") o fizičko-tehničkoj i protivpožarnoj zaštiti Opservatorijine imovine.

Pet dana kasnije, 30. januara (AO, br. 112/80), Radnički savet je doneo odluku i o prihvatanju samoupravnog sporazuma o saradnji sa Institutom za fiziku, a po pitanjima istraživanja elektromagnetskog zračenja, optičkih merenja i fizike plazme. Aneks ovog ugovora sadržavao je saglasnost dveju ustanova o zajedničkom organizovanju akcije posmatranja potpunog pomračenja Sunca 16. februara ove godine u Indiji, u kojoj je sa Opservatorije trebalo da učestvuju Jelisaveta Arsenijević, Istvan Vince i Aleksandar Kubičela, a sa strane Instituta za fiziku, Slobodan Manola i Zoran Stokić. Ova akcija je i realizovana, i njeni akteri su, što na putu, što na pripremama i na samom posmatranju pomračenja Sunca, na Dekanskoj visoravni u Indiji proveli gotovo mesec dana.

Početkom aprila na sastanku u Republičkoj zajednici nauke Srbije, na kom su razmatrani principi rada i saradnje za srednjoročni period od 1981–1985. godine, stalo

---

¹Ovom prilikom Radnički savet je obavešten da je Opservatorija Titu, koji je tada bio ozbiljno bolestan, poslala telegram sa željom za brzo ozdravljenje. Napominjemo da je Opservatorija sigurno, u to ne sumnjamo, po njegovoj smrti 4. maja, najvišim državnim organima vlasti Jugoslavije poslala i telegrame sa izrazima saučešća, ali takva dokumenta u njenoj arhivi, iz nepoznatih razloga, nismo pronašli, pa ih u ovoj monografiji nismo ni objavili.

se na stanovište da se u budućim planovima ukрупnjuju istraživačke teme i na njima čvršće povezuju istraživačke institucije, u ovom slučaju Astronomska opservatorija, Geomagnetski institut, Institut za astronomiju PMF-a, Institut za geodeziju i Seizmološki zavod. Na sastanku je predloženo 26 istraživačkih tema, za koje je Naučno veće Opservatorije predložilo zajednički naziv - "Fizika i kretanje nebeskih tela" (AO, br. 423/80).

Razmatrani su i predlozi i planovi o međunarodnoj saradnji ove godine; sa Finskom, Francuskom i Poljskom, i načelno bili prihvaćeni (AO, br. 220/80). Početkom godine, 8. januara (AO, br. 6/80), održana je i 41. sednica Radničkog saveta Opservatorije, koja se bavila utvrđivanjem godišnjeg plana rada i budžeta Opservatorije za 1980. godinu, ali i pitanjem radnog prostora i noćenjem posmatrača. Plan rada za ovu godinu bio je uslovljen planom budžeta, koji je ove godine bio pod velikim pritiskom za sveopštu štednju, u kom cilju je na Opservatoriji bila formirana i posebna komisija. Tako su sredstva za investiciono održavanje, umesto predviđenih 250.000 dinara, utvrđena na 50.000 dinara, i odlučeno da se razlika od 200.000 dinara, kao posebna namenska sredstva, zatraže od Republičkog sekretarijata za obrazovanje i nauku SRS.

Posebno je interesantan predlog Komisije za rešavanje pitanja radnog prostora i noćenja posmatrača, o čemu je raspravljao Radnički savet.

Komisija je predložila da se osposobe dve slobodne prostorije u Velikom refraktoru, jedna kao posmatračka soba za noćenje osoba muškog pola, a druga za smeštaj pribora i instrumenata potrebnih za rad. Za smeštaj posmatračkog osoblja ženskog pola, predložena je soba u paviljonu Cajs astrografa. Po pitanju rešavanja radnog prostora, Komisija je predložila (što bi i za današnje iste probleme moglo biti zanimljivo!) da se adaptira akumulatornica, tako da se izvrši njeno pregrađivanje u više prostorija i razmotri mogućnost povezivanja na centralno grejanje iz glavne zgrade. Kao jednu od mogućnosti za osiguranje novog radnog prostora, Komisija je predložila i zatvaranje stepeništa u zapadnom krilu glavne zgrade (onog koje vodi iz privatnog stana u prizemlju do službenih prostorija na spratu glavne zgrade- primedba M. R.), i adaptaciju toga prostora u jednu radnu prostoriju.

Radnički savet je prihvatio ove predloge, s tim da se za njihovu realizaciju traže posebna namenska sredstva. Međutim, od predloženih rešenja za povećanje radnog prostora, kako od adaptacije akumulatornice tako i od zatvaranja stepeništa u zapadnom krilu zgrade (uostalom, kao ni tokom sledećih 30 godina!), nije bilo ništa.

O obimu mera štednje i stabilizacije, usvojenih krajem prošle godine u sklopu opšte društvene akcije u koju se uključila i Opservatorija, rečito govori i odluka Radničkog saveta Opservatorije od 21. februara, da se odbiju molbe Danila Zulevića i Georgija Popovića, u kojima su tražili da im se odobre sredstva za pohađanje kursa engleskog jezika za ovu godinu; za razliku od prošle (sedmorica pohađala kurs) kao i ranijih godina, kad su ta sredstva odobravana svima koji su to tražili.

Na Opservatoriji je, sa zadatkom da pripremi Program mera stabilizacije Opservatorije, da prati njihovo provođenje i preduzima potrebne mere, formiran i poseban Štab za stabilizaciju, u sastavu Milan Mijatov, Mirko Obradović, Paraskeva Nikolić, Vojislava Protić-Benišek i Miodrag Dačić (AO, br. 166/80).

U akciji štednje nikako se nije uklapao Opservatorijin račun za telefon, koji je za decembar prošle godine iznosio 75.000 dinara, zbog čega je morala da zatraži pomoć i od "telefon servisa" (AO, br. 35/80). I ovaj problem rešavala je posebna Komisija koja

je, uz polaznu konstataciju da nije moguće odvajanje privatnih telefona od centrale Opservatorije, Radničkom savetu predložila preduzimanje određenih mera, od kojih su dve bile najvažnije: da se na centrali vežu dve dobijene linije a da pozivni broj bude jedan, i da se na portirnici privatnim korisnicima ograniči mogućnost obavljanja međugradskih i međunarodnih razgovora.

Krajem ove godine, 16. decembra, Radnički savet će doneti novu odluku, da Opservatorija kao naknadu za korišćenje telefona plaća sumu od 1500 dinara, a ostatak preko te sume da se deli na 10 istovetnih delova, zapravo privatnih lokala preko Opservatorijine centrale (AO, br. 119/81). Istovremeno je doneta i nova cena grejanja za privatna domaćinstva preko kotlarnice Astronomske opservatorije, od 13,70 dinara po kvadratnom metru.

U program stabilizacije i štednje, smatramo, nikako se nije uklapala ni odluka Radničkog saveta od 11. jula (AO, br. 694/80) doneta na 63. sednici, da se Republičkom sekretarijatu za obrazovanje i nauku, podnese zahtev za odobrenje namenskih sredstava u iznosu od čak 250.000 dinara, za nabavku nove montažne portirnice. Ova sredstva su zatražena 21. jula, ali je od Republičkog sekretarijata za finansije, 27. decembra, Opservatorija obavestena da je njen zahtev razmatralo Izvršno veće skupštine SR Srbije, ali i zaključilo da zbog nedostatka sredstava u budžetskoj rezervi za 1980. godinu, ne postoji mogućnost da se ovaj zahtev prihvati (AO, Pov. br. 5/81). Ovakav odgovor nije obeshrabrio Opservatoriju da 10. februara 1981. za istu svrhu ponovo zatraži sredstva, ali sada uvećana - u visini od 300.000 dinara.

Predsednik Komisije za visinsku stanicu Georgije Popović i Aleksandar Kubičela, i ove su godine, 4. i 5. marta (AO, br. 288/80), boravili na Vidojevici, koja je bila, pored Besne Kobile, preostala kao moguća lokacija za visinsku stanicu. Posle toga Popović je, u ime Komisije koja je napravila predlog investicija, između ostalog predložio da se ona svakako podigne na visini između 1000 i 1700 metara, i da se nabavi i postavi instrument firme "Opton", prečnika 1,2 metra.

Zbog razgovora sa nadležnima, a po pitanju podizanja visinske stanice na Vidojevici, i Milan Mijatov je 14. maja putovao u Prokuplje (AO, br. 497/80).

Nešto kasnije, septembra meseca, na Besnoj Kobili su Zoran Knežević i Gojko Đurašević izvodili astronomska merenja, radi određivanja lokacije za izgradnju astronomske visinske stanice (AO, br. 789/80). Po istim zadacima, gotovo u isto vreme, na Kosmaj(!) su bili Aleksandar Kubičela i Georgije Popović (AO, br. 786/80).

U nameri da visinsku stanicu podigne do proslave 100-godišnjice Opservatorije (1987), Opservatorija je Osnovnoj zajednici nauke Beograda, 30. septembra uputila zahtev za dodelu sredstava za ovu godinu u visini od 140.000 dinara, "za izradu predinvesticione analize za izgradnju visinske stanice Astronomske opservatorije". Pri tom je konstatovala, da ukoliko ova investicija bude prihvaćena u srednjoročnom planu od 1981-1985. godine, da će onda biti potrebno obezbediti i sredstva za izradu investicionog programa u iznosu od 600.000 dinara (AO, br. 861/80).

Predsednik Komisije za podizanje visinske stanice Georgije Popović, na 34. sednici Naučnog veća Opservatorije 19. novembra, prisutne je informisao da su tražena sredstva u visini od 140.000 dinara za izradu predinvesticione analize za izgradnju visinske stanice, od strane Zajednice nauke grada Beograda - odobrena (AO, br. 1016/80). Istovremeno je doneta i odluka da se predinvesticiona analiza, koja treba da posluži izradi investicionog programa, poveri Institutu "Kirilo Savić".

U vezi sa izgradnjom visinske stanice, Opservatorija je morala da razgovara i sa

Vojskom, radi čega su Milan Mijatov i Jelisaveta Arsenijević 24. novembra putovali u Niš, na razgovor sa predstavnicima Niške vojne oblasti (AO, br. 1026/80).

Nemamo podataka koliko je ove godine na Opservatoriji bilo raznih komisija (a bilo ih je priličan broj), ali zato znamo da je život i rad na Opservatoriji bio regulisan sa 25 različitih pravilnika, o kojima se, radi njihovog stalnog ažuriranja, promena i dopuna prema zakonskim propisima, brinuo poseban Koordinacioni odbor za praćenje normativne aktivnosti (AO, br. 576/80).

Izveštaj o finansijskom poslovanju Astronomske opservatorije za 1980. godinu, razmatran je i usvojen tek na 6. sednici Radničkog saveta, 20. februara 1981. godine (AO, br. 274/8). Da bi predočili u kakvom finansijskom stanju je Opservatorija završila osmu deceniju dvadesetog veka, prenosimo neke najznačajnije parametre iz toga izveštaja.

Ukupan prihod u 1980. godini, iznosio je 10.615.362 dinara, što je u poređenju sa onim za 1979. godinu, bilo više za 18,79%, odnosno za 0,84% više od planiranog za 1980. godinu.

Od ostvarenog ukupnog prihoda podmireni su troškovi poslovanja u vrednosti od 1.676.352 dinara, koji su u odnosu na prošlu godinu bili manji za 2,29%, što je rezultat preduzetih brojnih ograničenja potrošnje, bilo od same Opservatorije ili zakonskih propisa.

Ostvareni dohodak je iskazan sumom od 8.939.010 dinara, većom za čak 23,80% od one iz 1979. godine, odnosno većom za 5,66% u odnosu na planiranu za ovu godinu. Po odbitku zakonskih i ugovornih obaveza iz ostvarenog dohotka, ostvaren je čist dohodak koji se prema samoupravnim merilima raspoređivao na potrošnju i akumulaciju. Čist ostvareni dohodak bio je u visini 7.808.455 dinara, u odnosu na onaj iz 1979, veći za 24,24%, a u odnosu na plan za 1980, veći za 7,55%.

Isplaćeni bruto lični dohoci u 1980. godini iznosili su 6.610.662 dinara, i bili su veći u odnosu na prošlu godinu za 17%. Neto lični dohoci bili su 4.673.367 dinara, za 18% veći u odnosu na 1979. godinu, i da nije bilo Aneksa koji ih je ograničavao mogli su biti znatno veći.

Dodajmo i to da je ove godine Opservatorija za rezervni fond izdvojila za 23,80% veća sredstva no za prošlu godinu, a za poslovni fond veća čak za neverovatnih 290,52% (AO, br. 232/81).

Na konkurs raspisan u januaru ove godine, za prijem jednog pripravnika na poslove i zadatke istraživanja i posmatranja u Grupi za fiziku, javilo se pet kandidata, od kojih su u užu izbor uzeti Gojko Đurašević i Slobodan Jankov (AO, br. 222/80).

Razmatrajući njihove molbe članovi Komisije za kadrovska pitanja su istakli da su kandidati podjednakih kvaliteta, a na glasanju, na 46. sednici Radničkog saveta 18. februara (AO, br. 217/80), Đurašević je dobio 6, a Jankov 3 glasa. Ali kako ni jedan nije imao većinu glasova, doneta je odluka da se za 21. februar zakaže nova sednica na kojoj je trebalo da se odluči o ovom pitanju.

Zapisnik sa ove sednice Radničkog saveta nemamo, ali, na osnovu svedočenja tada prisutnih, znamo da je u Grupi za fiziku sa 1. aprilom (AO, br. 692/80) primljen Gojko Đurašević, stipendista Titovog fonda, što je u ovom slučaju bilo i presudno.

Mesec dana kasnije, počev od 1. maja, rad na Opservatoriji započeo je i novo-primljeni vratar u službi obezbeđenja, Branislav Topalović (AO, br. 421/80). Tek što je prošlo nekoliko meseci od njegovog dolaska na Opservatoriju, on je 5. septembra zatražio sporazumni raskid radnog ugovora, radi prelaska u Radnu organizaciju

”Sigurnost”. Opservatoriju je napustio 15. septembra.

Već od 30. oktobra na isto radno mesto, poslove i zadatke vratara, došao je novi radnik, Srđan Novaković (AO, br. 1032/80).

Krajem godine, 24. decembra, na 1. sednici u novom sastavu, nakon što je Zoranu Kneževiću istekao mandat, za novog predsednika Radničkog saveta izabran je Danilo Zulević.

Kao predstavnik Saveza republičkih i pokrajinskih zajednica za naučni rad SFRJ, Đorđe Teleki je 27/28 marta, učestvovao na sednici Komiteta za astronomiju Evropske naučne fondacije u Minhenu (AO, br. 302/80). Od 16. do 20. juna on je bio prisutan i na Simpozijumu ”Aristarh sa Samosa”, na Samosu, posvećenom 2300 godišnjici Aristarhovog rođenja (AO, br. 470/80).

Gost Pulkovske opservatorije, od 15. septembra do 15. novembra, bila je Sofija Sadžakov (AO, br. 791 i 840/80), koja je sa sobom u prtljagu iz Beograda nosila i listinge sa računara i pisani materijal radi astronomske obrade u Pulkovskoj opservatoriji.

Učesnici XI IAU-UNESCO letnje škole na Hvaru, od 17. septembra do 5. oktobra, bili su Zoran Knežević, Istvan Vince i Gojko Đurašević (AO, br. 823/80).

Odmah potom, od 6. do 11. oktobra, u Bečićima je održan VI kongres Saveza društava matematičara, fizičara i astronoma Jugoslavije (SDMF AJ), na kojem je učešće uzelo više astronoma sa Astronomske opservatorije.

Gost Astronomske opservatorije u Beogradu, od 9. do 15. avgusta, bio je predsednik Međunarodne astronomske unije i direktor Indijskog instituta za astrofiziku u Bangaloreu, dr. M. K. V. Bapu (Bappu), koji se, od naših instrumenata, posebno interesovao za veliki pasažni instrument, veliki refraktor i sunčani spektrograf, a od programa naročito zanimanje je pokazao za polarimetrijski program koji je, prema zamisli, trebalo da se uzajamno dopunjuje sa njihovim spektrofotometrijskim. Gost je ovu priliku iskoristio da poseti i Muzej Nikole Tesle, i da da intervju ”Politici”, a domaćini, da za sledeću godinu dogovore 6-mesečni boravak Istvana Vincea na Institutu u Bangaloreu. Tokom njegovog obilaska našeg Velikom refraktora, domaćinima se desila jedna nesvakidašnja neprijatnost. Naime, na traženje Bapua da mu se demonstrira rad Velikog refraktora, od desetak električnih komandi na instrumentu, radila je samo jedna! - zabeležio je u izveštaju o ovoj poseti njegov domaćin Aleksandar Kubičela (AO, br.770/80).

Navodimo još jedan primer spremnosti Opservatorije da se odazove molbi za pomoć i da pomogne drugoj ustanovi. Za pomoć se obratio direktor Geomagnetske opservatorije iz Grocke, inž. Prvoslav Jovanović, koji je 22. januara (AO, br. 25/80) molio Opservatoriju da im se pozajmi signal generator, potreban za kalibraciju i merenje karakteristika uređaja i radio opreme, koja se koristi za određivanje apsorpcije elektromagnetskih talasa. Na margini njegove molbe, nalazi se potpis Radoslava Dumića, i zabeleška, da je u ime Geomagnetskog zavoda primio traženi signal generator.

Evo i jednog primera nesebične pomoći pojedinca Astronomskoj opservatoriji.

Kad je Zbor radnika Opservatorije 27. februara ove godine odlučio da Dušana Šaletića dalje ne angažuje za dalji rad na Opservatoriji po ugovoru o delu, on je, konstatovano je 5. decembra, na 73. sednici Radničkog saveta Opservatorije (AO, br.1084/80), ”nastavio da dobrovoljno radi i dalje na temama br. 15 i 16 i zahvaljujući tome, ”Katalog zvezda programa SFZT” (skraćenica od ”sever” i ”fotografski zenit teleskop”) je završen pre nego što je planirano. Predviđa se objavljivanje koautorskih

radova”.

Ovaj rad, pod navedenim naslovom, rezultat posmatračkog materijala Sofije Sadžakov, Dušana Šaletića i Miodraga Dačića, prikupljenog pomoću velikog meridijan-skog kruga Astronomske opservatorije, biće objavljen 1981. godine, u 30. svesci Publikacije Astronomske opservatorije u Beogradu.

Kraj ove godine, ispostaviće se, bio je koban za njenog naučnog savetnika i bivšeg direktora u penziji, Peru Đurkovića. Okliznuo se na ledu, pao i ozbiljno se povredio, sa neizvesnim ishodom.

Godina 1981.

Radnike Opservatorije prvog radnog dana u 1981. godini, 5. januara (ponedeljak), dočekala je tužna vest o smrti Pere Đurkovića, koji je podlegao od komplikacija nastalih posle povreda pri padu.

Tako je Astronomska opservatorija nakon godinu dana, posle Zaharija Brkića, ostala bez još jednog značajnog astronoma, koji je svojim radom i delom obeležio jedan period njene istorije. Dva dana kasnije direktor opservatorije Milan Mijatov, dopisom se obratio ”Politici” zbog objave čitulje dugogodišnjem saradniku Astronomske opservatorije. Čitulja je objavljena u petak, 9. januara (AO, br. 12/81), sa sledećim sadržajem:

”Sa tugom i bolom obaveštavamo da je dugogodišnji saradnik i direktor Astronomske opservatorije u Beogradu

*PERO M. ĐURKOVIĆ
naučni savetnik u penziji
iznenada preminuo 5. 1. 1981. godine.*

Njegov svetao lik ostaće u trajnoj uspomeni svih koji su sa njim radili, saradivali i poznavali ga.

*Kolektiv Astronomske opservatorije
u Beogradu”*

Povodom smrti i drugog člana Ustanove u kratkom intervalu, Aleksandar Kubičela je 21. januara kratkim dopisom Naučnom veću ukazao na jedan, ovom prilikom, uočeni problem, o kom se tada (kao i dosta godina kasnije!) nije mnogo vodilo računa:

”Podstaknut nedavnim gubitkom jednog dugogodišnjeg saradnika i bivšeg direktora Opservatorije i načinom na koji se u takvom, emocijama opterećenom, trenutku prikupljaju podaci o njegovom radu, a smatrajući da je za priznanje astronomsko-istorijskih zasluga radnika Opservatorije adekvatnija i važnija hladna i objektivna pisana hronika, predlažem Naučnom veću:

Da se ponovo zavede praksa štampanja u Biltenu Opservatorije redovnih godišnjih izveštaja direktora u formi kako je to u svetu uobičajeno. Prilažem, na uvid, tri takva izveštaja stranih opservatorija a, naravno, odgovaraju i izveštaji naših ranijih direktora”.

(Ovome bismo mogli samo da dodamo da, osim predloženih, odgovaraju i druge forme i mesta objavljivanja istraživačkih radova o životu i radu svih onih koji su

značajno doprineli ugledu Astronomske opservatorije u velikoj svetskoj astronomskoj porodici, ali te aktivnosti treba podsticati i pravilno valorizovati!)

*Pero Đurković (1908-1981).
Fotografija iz 1946/47 godine
u njegovom dosijeu na
Astronomske opservatoriji.*

Već sledećeg dana 10. januara, Opservatorija se okrenula rešavanju svojih nerešenih, tada značajnih problema.

Prvi problem koji je svojim dopisom Republičkom sekretarijatu za obrazovanje i nauku SR Srbije (Pov. br. 5/81) direktor Mijatov želeo da reši, a koji je ostao nerešen iz prošle godine, bio je problem fizičkog obezbeđenja Astronomske opservatorije. U tom cilju on je Sekretarijatu uputio zahtev za odobrenje namenskih sredstava u visini od 300.000 dinara, za nabavku, montažu i priključenje jedne montažne portirnice.

Osnovni višegodišnji nerešeni problem kojim se Opservatorija bavila, i dalje je bio – visinska stanica. Broj potencijalnih mesta za podizanje ove stanice se polako smanjivao, obavljane su razne predradnje, ali još nije bila doneta definitivna odluka o njenoj lokaciji. Još je trebalo ići na teren i proveravati neke lokacije.

Tako je predsednik Komisije za visinsku stanicu Georgije Popović 12. januara (AO, br. 15/81) obavestio Savet Opservatorije, da je Institut "Kirilo Savić" (Institut za istraživanje, izgradnju, konsalting i ergonomiju) "otpočeo izradu predinvesticione analize za podizanje visinske stanice", ali da ova izrada zahteva građevinska snimanja terena, za šta je bio neophodan izlazak na teren jedne mešovite komisije u kojoj bi bila i dva člana Opservatorije. To je on od Saveta tražio odobrenje da dva člana, dva dana, terenskim kolima budu na terenu Besne kobile, što je opet zahtevalo i novčana sredstva od ukupno 5.000 dinara (500.000 starih dinara), što je i odobreno.

Od 30. januara (AO, br. 152/81) Georgije Popović je bio i predsednik Naučnog veća Opservatorije.

Kako je direktor Mijatov 23. februara (AO, br. 250/81) od VGI tražio da se za potrebe Opservatorije odobri prodaja sedam sekcija PROKUPLJE 3 (List 141) u razmeri 1:50000 u cilju realizacije projekta izgradnje visinske astronomske stanice, verovatno je već tada sva pažnja, kao na najpogodniju lokaciju, bila usmerena na planine pored Prokuplja. Još uvek je bila dilema da li stanicu smestiti na vis Jovanova glava (1020 m) na Rgajskoj planini, ili na vrh Bandera na Vidojevici.

Ova dilema je verovatno postojala i 4. i 5. marta (AO, br. 288/81) kad su Aleksandar Kubičela i Georgije Popović, zajedno sa saradnicima "Kirila Savića", po pitanju stanice, boravili na Vidojevici.

Predinvesticiona analiza (bez utvrđene lokacije?!) ubrzo je bila gotova, i od strane Naučnog veća na sednici održanoj 4. maja (AO, br. 558/81) bila prihvaćena, uz preporuku Savetu da je i on prihvati. Na 15. sednici 6. maja (AO, br. 508/81), prihvatio je i Radnički savet Astronomske opservatorije.

Radnički savet je doneo i odluku da se kod Osnovne zajednice nauke Beograda, za period od 1981-1983. u cilju izgradnje prve faze visinske stanice, od procenjene sume

od 47.750.000 dinara (AO, br. 522/81), zatraži kredit od 23.875.000 dinara.

I direktor Opservatorije Milan Mijatov boravio je 14. maja (AO, br. 487/81) u Prokuplju, "u vezi obavljanja razgovora za određivanje lokacije za podizanje visinske astronomske stanice".

Nemamo dokaza, ali je po sledu zbivanja moguće da je baš ovom prilikom, kao optimalan položaj za buduću visinsku stanicu, (tada) otpala lokacija na Vidojevici, iz prostog razloga što je tada na njenom vrhu Bandera, kao opciji za mesto stanice, sa svojim uređajima i sredstvima, bila locirana vojska.

Elaborat Visinske astronomske posmatračke stanice - Predinvesticionu analizu, Opservatorija je 20. maja (AO, br. 571/81) dostavila i predsedniku SANU radi upoznavanja sa elaboratom i eventualnom pomoći i podrškom za isti od strane Akademije.

Dana 11. juna u Republičkom sekretarijatu za nauku i obrazovanje, održan je sastanak po pitanju podizanja visinske stanice, na kom su pored zainteresovanih predstavnika više republičkih institucija, učestvovala i dvojica predstavnika Opštine Prokuplje, te Milan Mijatov, Georgije Popović i Aleksandar Kubićela sa Opservatorije. Nakon što su razmotreni svi problemi oko podizanja stanice, zbog prvenstveno finansijskih razloga, odlučeno je da se njeno podizanje prolongira za 2 do 3 godine (do 1983 - 1984) ali svakako do 1987. i obeležavanja stogodišnjice Astronomske opservatorije.

Nedugo posle ovog sastanka Opservatorija je Opštini Prokuplje, po pitanju rešavanja njihovih preuzetih obaveza u cilju podizanja visinske stanice, uputila jedno pismo (sačuvan koncept, bez datuma i broja) u kojem se navodi i nedvosmislen podatak da se radi o lokaciji na vrhu Jovanova glava, na Rgajskoj planini, površine jednog hektara.

Iako su radnje oko podizanja stanice usporene, neke su ipak nastavljene. Tako je 10. avgusta (AO, br. 836/81) Dragomir Olević kao zamenik vršioca dužnosti direktora, dopisom od Regionalne vodoprivredne samoupravne zajednice u Nišu, radi izrade Investicionog programa, zatražio prethodnu saglasnost za snabdevanje stanice vodom i njeno dovođenje na Jovanovu glavu, gde je, prema predinvesticionoj analizi, trebalo da se podigne jedna zgrada na kojoj će biti postavljen teleskop, dok bi se ispod, u njenom sklopu, izgradile prostorije za astronome posmatrače i domaćina zgrade.

Za Visinsku stanicu, objašnjava Olević, potrebno bi bilo izgraditi vodovod pitke i sanitarne vode za osoblje i gašenje požara. Potrebnu količinu vode trebalo bi obezbediti kaptažom nekog od postojećih bližih izvora, postavljanjem cevovoda i pumpnog postrojenja. Za fekalne vode planirano je da se prečišćavaju pomoću postrojenja "biodisk", koje bi bilo postavljeno uz ogradu zaravni na kojoj bi se podigla stanica.

Sve aktivnosti Astronomske opservatorije po pitanju podizanja Visinske stanice, započete još 1972. pa završno sa 1981. godinom i konačnim opredeljenjem za Rgajsku planinu, sažete u 6 radova aktera ove akcije, Opservatorija je objavila krajem 1981. godine, u ediciji Publikacije Astronomske opservatorije u Beogradu, kao posebnu svesku, br. 31, pod naslovom Astroklimatska istraživanja za izbor mesta Visinske stanice Astronomske opservatorije u Beogradu.

Po pitanju Visinske stanice Opservatorija je 23. novembra (AO, br. 1077/81) na 36. sednici Radničkog saveta usvojila Aneks Ugovora br 1048/1, dostavljenog od strane Instituta "Kirilo Savić", koji se odnosio na izradu tehničkog dela investicionog programa Visinske stanice, uz obavezu da u korist Instituta kao izvršioca, otvori "neopoziv deljivi akreditiv u iznosu od 300.000 dinara, a u 1982. godini dopunski nedeljivi akreditiv od 140.000 dinara". Za kompletan investicioni program Opserva-

torija je Institutu trebalo da plati 660.000 dinara.

Osim problema lokacije za Visinsku stanicu Astronomska opservatorija je imala znatnih problema i na postojećoj lokaciji na Laudanovom šancu. Taj problem je 15 saradnika Astronomske opservatorije 17. marta (AO, br. 339/81) overilo svojim potpisima, i apelom za njegovo rešavanje, u pisanoj formi, Radničkom savetu ovako predstavilo:

”Izgled parka Astronomske opservatorije već više godina je veoma zapušten i krajnje je vreme da se pristupi njegovom uređenju. U ovoj godini to bi bio jedan od primarnih zadataka, s obzirom na održavanje VI Evropskog sastanka u Dubrovniku i mogućnost da jedan broj gostiju poseti i Astronomsku opservatoriju.

Predlažemo da se povede čitav niz akcija u cilju uređenja kancelarijskih i paviljon-skih prostorija, a posebno uređenja parka Astronomske opservatorije. Smatramo da u ovu akciju, osim postojeće službe održavanja, treba što hitnije uključiti i OOSSAO i postojeće kućne savete, kao i eventualno angažovati radnike sa strane. Potrebno je u tom smislu sačiniti plan i precizirati njime zaduženja i rokove za izvršavanje posla”.

Zapuštenost kruga Opservatorije, 2. aprila, zapisnički je konstatovao i komunalni inspektor Gradskog sekretarijata za inspeksijske poslove, i naložio hitno rešavanje ovog problema (AO, br. 413/81).

Veliki problem javio se i na održavanju objekata u krugu Opservatorije. Po tom pitanju, posle intervencije Dragomira Olevića, oformljena je posebna Komisija za investiciono održavanje u satavu Ivan Pakvor, Nikola Kravljanac i Dragomir Olević, koja je Savetu Opservatorije 23. marta (AO, br. 379/81) predložila da se najhitnije pokrije krov mehaničke radionice površine 105 m², postave dva vertikalna oluka dužine 7 m i ozidaju 2 dimnjaka na krovu i pokriju limom; te da se najhitnije izmeni kompletna električna instalacija u zgradi Cajs astrografa, koju treba izvesti monofazno, kao i da se izvede uzemljenje.

Sofija Sadžakov je pak ukazala na prokišnjavanje u Velikom meridijanskom krugu i prtnju od vlage za instalacije, a time i za osoblje.

Radnički savet je 23. novembra (AO, br. 975/81) doneo i odluku da se konačno iz kruga Opservatorije ukloni stara veoma trošna baraka, koja je služila kao magacinski prostor (na njeno mesto bilo je predviđeno postavljanje montažnog objekta za stanovanje zaposlenih, ali se ova zamisao neće realizovati!).

Na Opservatoriji su se ”koplja lomila” i po pitanju telefona. Naime, na telefonu koji se nalazio u portirnici i dalje su pravljeni veliki računi, pa je, da bi to onemogućio, Radnički savet 12. juna (AO, br. 632/81) doneo odluku da se (do konačnog rešenja problema) na tom telefonu ukine međunarodna i međugradska veza.

Vezano za ovaj problem je i onaj Dragomira Olevića, koji je za mesec maj, za telefon u stanu u krugu Opservatorije, dobio četverostruko veći račun u odnosu na prethodne račune, pa je smatrajući ga apsurdnim a sumnjajući na nedozvoljenu rabotu na portirnici, zatražio, a Savet njegov zahtev prihvatio, te je telefon (lokal) u njegovom stanu od 1. jula isključen.

Neplanirane troškove od oko 20.000 dinara, Opservatorija je imala tokom septembra za nabavku i montiranje jednog ekspanzionog suda za centralno grejanje (AO, br. 896/81).

Problem čišćenja kruga Astronomske opservatorije od šikare, koja se iznova javljala, oktobra ove godine rešen je tako, što je sa tri fizička lica dogovoreno, da im u ime očišćenog kruga, za njihovu upotrebu, pripadne sav isečeni drvni materijal (AO,

br. 978/81).

Koliko je za Opservatoriju u ovo vreme bio važan svaki dinar do kojeg je teško dolazila, svedoči i činjenica da je 25. novembra formirala i Štab za štednju energije. Činila su ga tri člana, koji su imali zadatak da sačine program mera za štednju i racionalnu potrošnju električne energije i energetske goriva i da prate njegovo provođenje (AO, br. 1129/81).

Nema dileme da su zaposlenima na Opservatoriji problem pravili i psi koje su držali stanari u krugu Opservatorije, dočim je Radnički savet 29. decembra doneo odluku da se vlasnicima pasa uputi poslednja opomena pred prijavu inspekciji za njihovo uklanjanje, ako ih ne budu držali vezane ili u adekvatnim prostorijama (AO, br. 1260/81).

Dugogodišnju i plodnu saradnju Opservatorija i Vojnogeografski institut, pošto su zaključili da iz prirode njihovih delatnosti proizlaze zajedničke potrebe i mogućnosti za saradnju u oblastima naučno-istraživačkog rada i stručnog usavršavanja, krunisali su 16. juna (AO, br. 611/81) potpisivanjem dogovora o saradnji.

Važeći program naučne saradnje sa Francuskom za period od 1980-1982. Naučno veće Opservatorije je prihvatilo i za 1982. godinu, iako za prethodne dve nije došlo do konkretne realizacije programa (AO, br. 1103 i 1131/81).

U Republičkoj zajednici nauke Srbije u toku je kategorizacija časopisa - dopisom je Naučno veće Astronomske opservatorije 16. januara (AO, br. 34/81) informisala Jelisaveta Arsenijević - te da je Bilten Opservatorije, u sadašnjoj fazi, klasificiran u kategoriju A (najviša kategorija). To podrazumeva - kaže dalje ona - visok međunarodni ugled časopisa (što znači da časopis ima međunarodni uređivački odbor, međunarodnu recenziju i da objavljuje radove inostranih autora).

K tome, dodaje: Od visoke ocene našeg časopisa u RZNS zavisice i udeo Opservatorije u raspodeli sredstava za projekte - pa predlaže - da se preduzmu hitne i energične mere da se Bilten Opservatorije saobrazi sa ovim zahtevima.

Gotovo od početka ove godine na Opservatoriji se nametnuo još jedan, pokazaće se veliki problem - problem rukovođenja Opservatorijom. Naime, zbog ozbiljnih zdravstvenih problema u kojima se našao direktor Milan Mijatov, Opservatorija je, zapravo njen Radnički savet, još 5. februara (AO, br. 183/81) na Trećoj sednici, pokrenula postupak za izbor i imenovanje novog direktora Astronomske opservatorije.

Od pokretanja postupka do preduzimanja konkretnih mera proći će više meseci, da bi tek 5. juna (AO, br. 605/81) Opservatorija "Politići" uputila zahtev za objavu konkursa (objavljen 8. juna) za izbor i imenovanje "inokosnog poslovnog organa" - direktora Opservatorije.

Ako je postupak za izbor novog direktora pokrenut još u februaru, postavlja se pitanje do kad je na direktorskom mestu Astronomske opservatorije ostao Milan Mijatov?

Odgovor nalazimo u Zapisniku sa 22. sednice Radničkog saveta, održane 10. jula 1981. godine, (AO, br. 731/81) gde je pod tačkom 4. zapisano:

"U okviru četvrte tačke dnevnog reda, Radnički savet je jednoglasno doneo

ODLUKU

1. Imenuje se Milan Mijatov za vršioca dužnosti inokosnog poslovnog organa - direktora Astronomske opservatorije počev od 13. 07. 1981. godine.

2. *Mijatov mr Milan se imenuje za V. D. direktora, do izbora direktora Astronomske opservatorije ali ne duže od 6 meseci od dana imenovanja.*

3. *Odluku će sprovesti služba opštih poslova”.*

Dakle, možemo da zaključimo, da je Milan Mijatov bio direktor Astronomske opservatorije do 12. jula 1981. godine!

Naime na istoj ovoj sednici trebalo je da bude izabran novi direktor, na koje mesto se kandidovao astronom Zoran Ivanović (on neće biti izabran ni u još nekoliko pokušaja), ali kako je Savet glasao 3 za, 6 uzdržanih i 1 protiv, on nije bio izabran, te je doneta odluka da Mijatov i dalje obavlja tu funkciju, ali kao vršilac dužnosti.

Međutim kako je i Mijatov na istoj sednici zatražio da mu se odobri korišćenje godišnjeg odmora, što je Savet prihvatio, za zamenika v. d. direktora je istovremeno izabran Danilo Zulević.

Danilo Zulević (1937 - 1998). Dugogodišnji zamenik direktora Opservatorije.

Kako u jednom kasnijem dokumentu (AO, br. 534/84) stoji da je Mijatov od 31. avgusta 1981. pa do penzionisanja, bio na neprekidnom bolovanju, funkciju v. d. direktora gotovo i nije obavljao, već ju je od postavljenja pa nadalje vršio Danilo Zulević. Zbog bolesti, po svemu sudeći, Mijatovu je propala i prilika za koju je bio dobio i sredstva, da 30 dana, po pitanju realizacije projekta "Određivanje apsolutnih i relativnih rektascenzija i deklinacija sjajnih i slabih fundamentalnih zvezda", provede na astronomskoj opservatoriji u Pulkovu, u Lenjingradu (AO, br. 757/81).

Novi konkurs za izbor direktora Opservatorija je raspisala i u "Politici" objavila 26. septembra iste godine. (AO, br. 925/81).

Nezadovoljan neizborom na konkursu za direktora Opservatorije na kojem je bio jedini kandidat, Zoran Ivanović je kod Suda udruženog rada tužio Opservatoriju (AO, br. 947/81).

Na novi konkurs, može se zaključiti na osnovu zapisnika sa 38. sednice Radničkog saveta održane 22. decembra 1981. godine, kao kandidat za direktora Opservatorije prijavio se samo Danilo Zulević, dotadašnji zamenik direktora. Među prisutnim članovima Saveta pri razmatranju njegove molbe preovladao je stav da je Konkursna komisija, koja nije prisustvovala ovom sastanku, trebalo da predloži bar dva kandidata za direktora. Posle diskusije direktor nije izabran, već je zaključeno da se za sledeći sastanak po ovom pitanju pozovu članovi Konkursne komisije, predstavnici društveno-političke zajednice, da delegati prethodno konsultuju svoju bazu, da se prethodno održi sastanak Naučne jedinice i Opštih poslova i da se prethodno formira jedinstven stav.

Zamešateljstvo oko izbora direktora se nastavilo 29. decembra: Radnički savet je konstatovao da Konkursna komisija, koja opet nije bila na sastanku, nije valjano uradila svoj posao, pa je odlučeno da se njena dva člana opozovu i da se izaberu novi. Iako to decidno ne piše, iz zapisnika sa sednice se može zaključiti da je ovaj put bio još jedan kandidat za direktora, kojeg su "predložili i evidentirali izvršni organi društveno-političkih organizacija". Prema zapisnicima sa potonjih sednica zaključujemo da je to bio astrofizičar Aleksandar Tomić.

Tako Opservatorija ove 1981. godine nije uspjela da izabere novog direktora, već će izbor biti prenet u sledeću godinu!

Grupa za astrofiziku verovatno je bila veoma zadovoljna kad joj je Radnički savet 6. februara (AO, br. 143/81) odobrio nabavku, tada neophodnih astro-ploča i DK-5 35-mm perforiranog filma (5 kutija po 50 m) od priznate firme "OR-WO" iz DDR-a, a za naredni period od nekih 5 godina.

Zadovoljstva a ni sloge (tokom nekoliko poslednjih godina) nije bilo u Računskom centru Astronomske opservatorije kojim je rukovodila Vera Sekulović, a koji se nalazio u prostorijama glavne zgrade, levo posle ulaza iz smera kule. Problemi su bili razni (AO, br. 214 i 228/81): od toga gde Centar smestiti, do podizanja pregradnog izolacionog zida u ulaznoj, prvoj prostoriji postojećeg prostora; zatim gde smestiti teletajp (štampanje); kako utvrditi vreme rada računara i teletajpa; a ponajveći problem je bio što Branka Kubičela i Nadežda Đokić nisu bile zadovoljne nesređenim stanjem i radom u Centru, pa su tražile da budu vraćene u svoje grupe iz kojih su premeštene (Apsolutne deklinacije, odnosno Širine).

One su i vraćene u svoje grupe, a za rešenje problema u Računskom centru formirana je posebna Komisija u sastavu Dragomir Olević, Paraskeva Nikolić i Jelisaveta Arsenijević (AO, br. 663/81).

Problema je bilo i po pitanju rada Veselke Trajkovski u Grupi za relativne koordinate, pa je još u januaru odlučeno da se rasporedi u Grupu za apsolutne deklinacije.

Bilo je ovo još uvek vreme intenzivnog posmatranja sa instrumentima na Opservatoriji, pa je u tu svrhu Radnički savet na samom kraju godine doneo odluku da se za žene astronome-posmatračice, kupi pet pari postavljenih čizama, za cenu od 900 dinara po paru (AO, br. 1261/81).

U sklopu velikog projekta "Astro-geo istrživanja", na brojnim temama podprojekta "Fizika i kretanja nebeskih tela" čiji je rukovodilac bio Đorđe Teleki, učestvovali su, sa još četiri instituta, i naučni i stručni radnici Astronomske opservatorije. Ovaj projekat Republička zajednica nauke Srbije ove godine je finansirala sa 9.840.000 dinara. U izveštaju o radu tokom 1981. godine na ovom podprojektu, Teleki je (5. decembra, b. b.) istakao da je rad uspešno ispunjen, a na pojedinim temama i da je "obim izvršenih radova bio veći od planiranih" (AO, br. 1213/81).

Magistarski rad ove godine odbranio je Ištvan Vince, a pripravnčki Gojko Đurašević.

Stambeni problem krajem ove godine rešio je Ištvan Vince. Za novoizgrađeni stan u Mirijevu od 68 kvadrata, Opservatorija je izdvojila 1.076.000 a Vince 348.000 dinara, čime je stekao pravo susvojine od 25% na stan (AO, br. 1196/81).

Putovanja u inostranstvo ove godine otvorio je Aleksandar Kubičela, koji je 10. i 11. aprila (AO, br. 453/81) u Oksfordu učestvovao na sastanku posvećenom planovima za istraživanje Sunca u bliskoj budućnosti, u organizaciji Evropskog fizičkog društva, gde je podneo i referat o stanju i planovima Astronomske opservatorije po ovom pitanju.

Đorđe Teleki je krajem maja, sa jednim referatom, učestvovao na proslavi 100 godišnjice Opservatorije "J. Gothard" u Sombathelju u Mađarskoj, početkom juna, kao njegov član, sednici Komiteta za astronomiju Evropske naučne fondacije u Madridu, a sredinom juna jednoj sednici u organizaciji MAU u Hajdelbergu (AO, br. 560/81).

Tokom prve polovine juna (AO, br. 662/81) na studijskom boravku na Astronom-

skoj opservatoriji u Torinu boravio je Zoran Knežević.

Na ime saradnje SANU i Akademije nauka SSSR, Milutin Jovanović je 15 dana tokom avgusta boravio na Pulkovskoj opservatoriji u Lenjingradu (AO, br. 817/81).

Sofija Sadžakov je (od 30. avgusta do 5. septembra) učestvovala na sastanku "Danubian Applied Mathematical Meeting", koji je održan u Budimpešti, Gedeleu, Deru, Beču i Vahauu.

Na VI Evropskom regionalnom sastanku u Dubrovniku (19. - 23. oktobar), koji su po zaduženju organizovali Đorđe Teleki, Zoran Knežević i Ivan Pakvor, bilo je prisutno 17 zaposlenih sa Astronomske opservatorije (AO, br. 797/81). Oko tridesetak astronoma, stranih učesnika na ovom skupu, posetilo je 24/25. oktobra i Astronomsku opservatoriju (AO, br. 1007/81).

Tokom septembra/oktobra Zoran Knežević i Gojko Đurašević u cilju prikupljanja posmatračkih podataka u okviru tema "Izučavanje osobina cirkumstelarnih omotača" i "Fizička i dinamička svojstva malih planeta, na osnovu fotometrijskih i drugih posmatranja", boravili su na Hvarskoj opservatoriji.

U Poljskoj na Opservatoriji u Poznanju 21 dan je bio Đuro Božičković, a u Centru za kosmička istraživanja 14 dana Radomir Grujić.

Beležimo i boravak četiri strana naučna radnika na našoj Opservatoriji: dr Jaroslav S. Jatskiv (SSSR, 8 dana), dr C. Sugawa (Japan, 7 dana), dr Barbara Kolaszek (Poljska, 8 dana), i dr J. Moczko (Poljska, 7 dana (AO, br. 1211/81).

Opservatorija je redovno svaka tri meseca za "Politikino" izdanje za mlade, "Politikin zabavnik", uz određenu novčanu nadoknadu dostavljala "podatke o izlazu i zalazu Sunca, godini i ostatku do kraja godine, broju nedelja u godini i Mesečevim fazama" (AO, br. 352/81).

Ističemo spremnost Opservatorije, iskazanu 9. marta (AO, br. 305/81), kojom je Društvu astronoma Srbije, radi upisa u Registar udruženja građana, omogućila da svoju redovnu delatnost obavlja u njenim poslovnim prostorijama.

Godina 1982.

Nerešeno pitanje izbora novog direktora Radnički savet Astronomske opservatorije nastavio je da rešava 11. januara (AO, br. 4/2/82) na 40. sednici. Od dva kandidata - Aleksandar Tomić i Danilo Zulević - nakon burne rasprave, uz učešće predstavnika SO Zvezdara, prilikom tajnog glasanja prisutnih, Tomić, kandidat kojeg je predložila Konkursna komisija i o čijem se izboru glasalo, od devet mogućih dobio je samo četiri glasa, tako da direktor ni ovaj put nije izabran. Kako ova sednica nije završena, nastavljena je sledećeg dana i na dnevni red je ponovo stavljeno glasanje za izbor Aleksandra Tomića za direktora. Ovaj put od deset prisutnih, devet se izjasnilo protiv njegovog izbora. U ovakvoj situaciji Savet donosi odluku da se još jednom raspiše konkurs za izbor direktora, te da se ovaj put oglas objavi u "Ekspres-politici" 18. januara. Istovremeno je doneta odluka da se, počev od 13. januara, Danilo Zulević ponovo imenuje za vršioca dužnosti direktora Opservatorije do izbora novog direktora, ali ne na duže od 6 meseci.

Ovih 6 meseci je isteklo a Astronomska opservatorija je i dalje bila bez direktora, pa je Radnički savet 8. jula (AO, br. 599/2/82) Danila Zulevića još jednom imenovao za vršioca dužnosti direktora, za daljih 6 meseci, odnosno do imenovanja novog, počev od 13. jula. Doneta je i odluku da se raspiše još jedan konkurs za direktora i da se

objavi u (opet!) "Politici" 1. septembra.

Prema tekstu konkursa koji je "složio" Radnički savet za objavu u "Politici", bilo je izvesno da novi direktor Astronomske opservatorije ne mora, kao do sad, biti astronom ili neke druge srodne nauke.

Posle dva meseca od raspisivanja konkursa Opservatorija je, ispostavilo se konačno, 4. novembra (AO, br. 883/2/82) na 69. sednici Radničkog saveta, došla u situaciju da "bira" novog direktora. Posle izveštaja Konkursne komisije o pravniku Miodragu Mitroviću, jedinom kandidatu za direktora, a potom i kurtoazne diskusije, prilikom glasanja od 12 prisutnih na sednici, 7 glasova bilo je za Mitrovića a 5 protiv.

Bilo je to dovoljno da Astronomska opservatorija prvi i dosad jedini put izabere direktora koji nije bio astronomske struke, osobu koja sa astronomijom nema nikakve dodirne veze. Da se razumemo, Opservatorija zapravo i nije imala izbora: izabran je kandidat kojeg su predložile i podržale političke i društvene organizacije!

Dužnost je trebalo da preuzme 1. decembra, ali nije.

Na 72. sednici Radničkog saveta održanoj 22. novembra (AO, br. 913/2/82), ova odluka je unekoliko preinačena i doneta druga, koja glasi: "Mitrović Miodrag će preuzeti dužnost inokosnog poslovnog organa 01. 01. 1983. godine".

I ovu odluku Radnički savet je preispitivao (zašto, nema podataka u inače vrlo kratkim i uopštenim zapisnicima) na zajedničkoj sednici, 73. Radničkog saveta i 35. Naučnog veća, koja je održana 1. decembra i potom doneo jednoglasnu odluku, da Mitrović na dužnost stupi ipak 1. januara 1983. godine.

Na sednici Radničkog saveta Opservatorije, održanoj 8. aprila, od 5 predloženih varijanti imena, usvojena je odluka da se njena buduća visinska stanica na Rgajskoj planini, nadalje punim imenom zove "Astrofizička stanica Astronomske opservatorije u Beogradu".

Za preostalu isplatu za izradu Investicionog programa za Astrofizičku stanicu, koji je u Institutu "Kirilo Savić" bio u toku, Opservatorija je 17. maja (AO, br. 404/2/82) od Osnovne zajednice nauke Beograda tražila 150.000 dinara, ali i 200.000 za projekat puta do stanice.

Pošto je na zajedničkoj sednici Radničkog saveta i Naučnog veća, 27. januara 1982. godine, dobijena informacija da je Republička zajednica nauke Srbije za finansiranje Projekta "Astro-geo istraživanja" za ovu godinu dodelila 12.000.000 dinara, konstatovano je da ovakva odluka ne može zadovoljiti potrebe Astronomske opservatorije. S toga je zaključeno da se za ovu godinu traži povećanje od 30% u odnosu na sredstva od prošle godine (9.840.000). U suprotnom, dogovoreno je, Opservatorija neće iz dodeljenih sredstava finansirati deo međurepubličkog projekta iz seizmologije na kome radi Seizmološki zavod.

Na sledećoj zajedničkoj sednici 4. februara, usvojeni zahtev za povećanje sredstava bio je nešto manji i iznosio je 28,2%.

Početkom septembra finansijska sredstva kojima je raspolagala Opservatorija toliko su se istanjila da je Radnički savet doneo odluku da se od republičkih organa zatraži odobrenje interventnih sredstava u visini od 1.200.000 dinara.

Nedostatak finansijskih sredstava verovatno je uslovio da Radnički savet 7. oktobra (AO, br. 809/2/82) donese odluku da se odobri prenos sredstava amortizacije sa žiro-računa Astronomske opservatorije, na račun izdvojenih sredstava za investicije, u iznosu od 360.000 dinara. A sve u cilju obezbeđenja kompletnog iznosa predračunske vrednosti investicija, po ugovoru sa Institutom "Kirilo Savić" za izradu Investicionog

programa, koji je bio završen i pre sredine ove godine.

Koliko su astroklimatska istraživanja za izbor mesta za visinsku stanicu bila dugotrajna i složena, a za Opservatoriju veoma zahtevna, neka ilustruje i ovih nekoliko podataka datih u Investicionom programu koje prenosimo: u ovim istraživanjima učestvovalo je 11 saradnika Opservatorije i 1 spoljni saradnik, od kojih je 1 doktor nauka, 7 magistara i 4 diplomirana astronoma.

Sa Astronomske opservatorije, stoji u Investicionom programu, u njegovoj izradi i izboru mesta stanice učestvovali su: Aleksandar Kubičela, Danilo Zulević, Georgije Popović, Jelisaveta Arsenijević, Zoran Knežević, Ištvan Vince, Radomir Grujić, Dragomir Olević, Miodrag Dačić, Gojko Đurašević i Zoran Ivanović, a iz Instituta "Kirilo Savić", Milenko Bosnić, Živorad Luković, Blandina Jelčić i Bogoboj Popović, svi diplomirani inženjeri.

Na teren je izlazilo 19 ekipa, od kojih 7 radi bližeg upoznavanja terena, a 12 ekipa radi upoznavanja i merenja. Rad na terenu tokom nekoliko godina trajao je 135 dana, za šta su isplaćene 274 dnevnicke. Ekipe su izašle na 22 planine, obišle i razmatrale 40 lokacija i pri tom prešle oko 20.000 kilometara.

Smatramo da potrebno da nešto više kažemo i o ovom Investicionom programu Astrofizičke stanice (u arhivi Opservatorije nalaze se dva primerka), upravo na osnovu podataka koji se u njemu nalaze.

Ovim programom predviđeno je bilo da se, vodeći računa o materijalnim mogućnostima, izgradi jedna zgrada za smeštaj teleskopa i pratećih aparata, uredi i ogradi prostor oko zgrade i dovede voda. Za ove radove projektom je predviđena suma od 28.020.000 dinara.

Zgrada stanice je zamišljena kao armirano-betonski cilindar, unutrašnjeg prečnika 10,5 m, sa 5 spratova, visine 19,8 m, iznad kojeg bi bila i pokretna kupola. U ovih 5 spratova bile bi izgrađene razne prostorije za rad, stanovanje, radionice, sanitarne prostorije, itd.

Za nabavku savremenog teleskopa i pratećih aparata, visina deviznih dinara je utvrđena na 82.490.000 dinara, te dodatnih 250.000 dinara za neophodan pribor.

Osim navedenog procenjeno je da 19.250.000 dinara treba izdvojiti za izgradnju pristupnog puta, dovod struje i telefona.

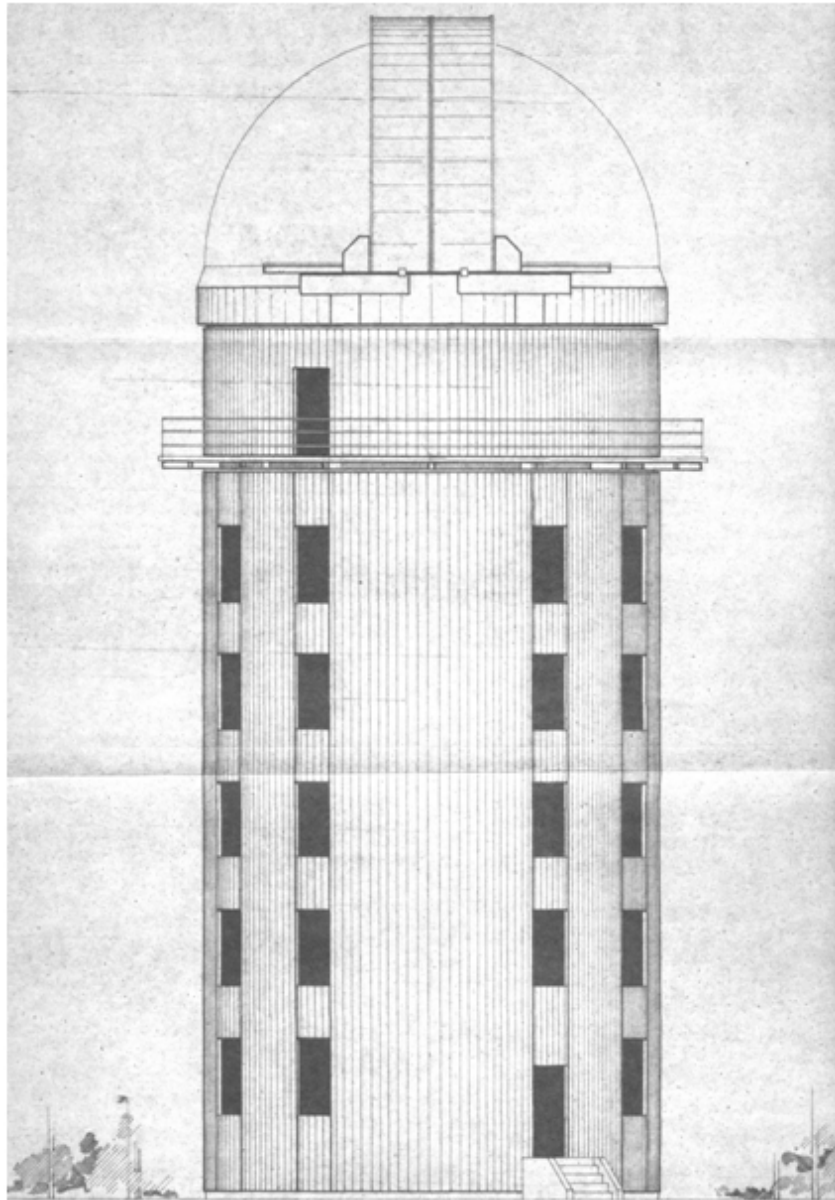
Pošto je ova stanica trebalo da preuzme glavne istraživačke programe postojećeg refraktora od 65 cm, stalo se na stanovište da se za visinsku stanicu nabavi savremeni reflektorski teleskop sa prečnikom ogledala preko 1 m. Konačno je napravljen kompromis između želja i mogućnosti, pa je kao optimalna predložena nabavka univerzalnog astronomskeg optičkog reflektorskog teleskopa, sa objektivom prečnika od 123 cm, ili alternativno do 150 cm.

Oko zgrade je trebalo da bude uređen i ograđen plato površine oko 700 m² sa parkingom za 6 automobila i 1 kamion.

Trebalo je - ali na vidiku nije bilo sredstava za ovaj projekat!

Početkom godine, 13. januara (AO, br. 20/3/82), Radnički savet je razmatrao i pitanje radnog vremena za radnike službe opštih poslova, računovodstva, računskog centra i biblioteke, i većim brojem glasova odlučio da ono počinje u 7³⁰ a da se završava u 15³⁰, izuzev srede kad je trebalo da se završi u 17³⁰ časova. Odmor u toku radnog vremena predviđen je za vreme od 11 do 11³⁰ časova.

Usled promenljivog napona, odnosno strujnog udara s kraja novembra prošle godine, konstatovano je kasnije, došlo je do većeg oštećenja nekih desetak elemenata

Projekat planiranog paviljona Astrofizičke stanice na visu Jovanova glava na Rgajskoj planini (severni izgled).

kvarcnog časovnika Astronomske opservatorije, a kako je ona kod Zajednice osiguranja imovine i lica "Dunav", imala osigurane svoje objekte i instrumente, 14. januara 1982. istoj je podnela zahtev za snimanje i procenu štete. Međutim od "Dunava" je već sledeći dan stiglo obaveštenje da su štetu "likvidirali bez naknade", uz objašnjenje da Opservatorija "nema zaključeno osiguranje mašina od loma i nekih drugih opasnosti"

(AO, br. 35/82).

Oštećeni časovnik, po ugovoru o delu, popravljao je Stevan Petković, zajedno sa radnikom Opservatorije Vladimirom Savkovićem.

Dotrajala drvena baraka sklona rušenju, korišćena za skladištenje instrumenata i raznog drugog materijala, nedaleko astrogeodetskog paviljona, bila je predmet razmatranja na više sastanaka Saveta Opservatorije. Za ovo pitanje, posebno osnovana Komisija predlagala je dva rešenja: da se baraka sruši i na njenoj betonskoj osnovi podigne drugi objekat, ili da se nabavi i na njenom temelju postavi nekoliko kontejnera stambenog i magacinskog tipa. I jedno i drugo rešenje je iziskivalo značajna sredstva koja nije bilo lako dobiti (AO, br. 366/1/82).

Imala je Opservatorija ove godine još nekoliko interesantnih ideja, pogotovu po pitanju osiguranja dodatnog stambenog prostora za svoje zaposlene, za šta je tražila i odobrenje od Opštine Zvezdara. Predlozi su bili: da se objekat akumulatornice adaptira u stambeni objekat (predlog je i ranije bio aktuelan) i da se podigne za sprat; da se aneks uz kulu, u cilju proširenja postojećih stanova, nadgradi za tri sprata; da se nadogradnjom aneksa uz radionicu osiguraju još dve stambene jedinice; te da se još dve osiguraju nadogradnjom stambenog objekta 7/4 (AO, br. 366/1/82).

Krajem maja firma "Električar" završila je ugradnju nove instalacije u Zeiss astrografu, a Komisija za prijem je mogla da konstatuje da su radovi izvršeni po ponudi i ugovoru (AO, br. 438/1/82).

Početkom jula, izvestila je Komisija, od strane RO "Limar" kvalitetno su privedeni kraju i limarski radovi na Mehaničkoj radionici Opservatorije (AO, br. 580/2/82).

Opservatorija je 3. februara Pošti Beograd 6, dala jednu pismenu saglasnost, koju prenosimo: "Dajemo saglasnost da se na ulazu u glavnu zgradu Astronomske opservatorije u Beogradu, Volgina broj 7, ugradi depo u koji bi se ostavljala službena pošta za Astronomsku opservatoriju". Kako smatramo da su to oni postojeći metalni sandučići sa desne strane na ulazu od kule, nije suvišno da se zna i vreme njihovog postavljanja (AO, br. 115/1/82).

Istog meseca Opservatorija je donela i odluku da radi poboljšanja uslova rada radnika, za sumu od 55.000 dinara kupi 35 stolica (AO, br. 196/2/82). To su one masivne, tapacirane, drvene stolice koje su i danas u upotrebi po većini kancelarija.

U cilju poboljšanja bezbednosti, a pošto je otkazala angažman "Sigurnosti", Opservatorija je severnu kapiju osposobila za zaključavanje, uvela zvono i poseban telefon, ali - bez rezultata; brava je odmah bila obijana, a vrata skidana, čak i odnošena.

Za Grupu za astrofiziku i Grupu za apsolutne rektascenzije, kupljene su nove računске mašine "Oliveti Logos 75s", svaka vrednosti po 22.000 dinara (AO, br. 347/2 i 347/3/81).

Grupa za dvojne zvezde štampala je kartone za kartoteku u vrednosti od 15.000 dinara, a u paviljon Veliki refraktor dobila je telefon (AO, br. 492/2/82).

Ove godine izvršena je i adaptacija prostorije Službe opštih poslova (pregradni zid). Kupljeni su registar-ormari za kartoteku, protočni bojleri i lavabo. Potpisani su razni ugovori o saradnji sa drugim institucijama, brojni samoupravni sporazumi, itd.

Uređenje kruga Opservatorija je u proleće ove godine odlučila da reši tako, što je 24. aprila organizovala radnu akciju čišćenja i paljenja grana (ova akcija je u nekoj formi izgleda počela još u februaru), u koju je pozvala sve svoje zaposlene radnike, uz napomenu da će svi učesnici dobiti po jedan slobodan dan po svom izboru (AO, br. 339/1/82). Svaka dobra ideja obično ima i svojih loših konotacija, pa se tako, u

ovom slučaju, dešavalo pod imenom šiblja stradaju i ukrasne biljke i kultivisano voće (jasmin, kajsije, ...).

Sečena su i neka stabla koja su onemogućavala normalno posmatranje (pored malog refraktora). Neko od stanara je to prijavio pa je na teren izašao i Komunalni inspektor i o svemu napravio zapisnik, kojim je zahtevao da Opservatorija naknadno traži dozvolu za izvršenu seču, pošto to nije uradila prethodno. Vršilac dužnosti direktora, u skladu sa zapisnikom, 7. jula to je i uradio (AO, br. 449/3/82) i usput objasnio kako i zbog čega je došlo do ovog nesporazuma.

Vršilac dužnosti direktora Astronomske opservatorije Danilo Zulević, 29. juna 1982. godine, Komisiji za društvenu samozaštitu Astronomske opservatorije uputio je jedno, kako ga je naslovio, Upozorenje i zahtev za preduzimanje mera za obezbeđenje službenih prostorija Astronomske opservatorije (AO, br. 540/1/82). Kako problematika koja je u njemu tretirana, ni danas posle više od tri decenije i pored nastojanja jednog dela zaposlenih nije rešena, i Astronomskoj opservatoriji i dalje stvara problem, red je da, prenošenjem sadržaja ovoga dopisa, izložimo genezu ovoga problema.

"Kao što je poznato, već duži niz godina, iz do sada neutvrđenih razloga, stoji otvoren prolaz iz privatnih stanova bivšeg direktora Astronomske opservatorije Milorada Protića, kao i bivšeg radnika Milana Kralja, u službene prostorije poslovne zgrade. Kao vršilac dužnosti direktora, uz prethodnu saglasnost Radničkog saveta Astronomske opservatorije, izdao sam nalog radnicima tehničke službe i službe održavanja da zatvore prolaz iz ova dva privatna stana, na taj način, što će se postaviti brave koje se mogu zaključavati, a kako to tehnički nije bilo izvodljivo, postignut je dogovor da se kao privremeno rešenje na prolaz postavi jedan težak plakar, srednje veličine, pun knjiga, i da se na taj način privremeno onemogući prolaz iz privatnih u službene prostorije. Iz meni nepoznatih razloga, taj plakar neko redovno pomera i time oslobađa prolaz i dalje. Smatram da to ne čine radnici Astronomske opservatorije jer za to nemaju ni razloga ni potrebe.

Imajući u vidu propust organa Astronomske opservatorije u prethodnom periodu, dužnost društveno-političkih organizacija, redovne Komisije za opštenarodnu odbranu i civilnu zaštitu, kao i Komiteta za opštenarodnu odbranu u Astronomskoj opservatoriji, koji bi u okviru svojih redovnih nadležnosti morali da vode računa i upozoravaju na određene propuste u cilju obezbeđenja društvene imovine i objekata Astronomske opservatorije, ne samo u ovom slučaju, nalazim za potrebno da upoznam i upozorim ovu komisiju o takvom stanju i o odgovornosti koja je na nama, zbog eventualnih posledica koje nisu nikada isključene.

Posebno naglašavam da postoji usmeni dogovor sa radnicima službe održavanja, kako i na koji način treba obezbediti i zatvoriti prolaz i trajno onemogućiti i razdvojiti te dve prostorije.

Prednje se dostavlja Komisiji radi sprovođenja hitnog postupka, a o preduzetim merama potrebno je obavestiti vršioca dužnosti direktora i Radnički savet Astronomske opservatorije radi znanja".

Komisija je traženi izveštaj Radničkom savetu dostavila 8. jula, ali u njemu nije ništa konkretno dala. Samo je konstatovala da "treći ulaz nije pod kontrolom, a koriste ga radnici i stanari Astronomske opservatorije", te da se "ustanovi status spornog prolaza i u skladu sa tim pronađe odgovarajuće rešenje".

Nezadovoljan ovakvim izveštajem, Radnički savet je 12. jula na 58. sednici, doneo

sledeću

O d l u k u

1. *NE PRIHVATA SE Izveštaj Komisije za društvenu samozaštitu, jer ovako kako je dat nije u duhu samozaštite, niti se iz njega vidi da je Komisija ozbiljno i odgovorno pristupila razrešenju postavljenog problema;*

2. *NALAŽE SE Službi opštih poslova da preispita sve mogućnosti za razdvajanje službenih od privatnih prostorija i za zatvaranje stepeništa koje vodi iz privatnih prostorija u samoj osnovi.*

3. *O preduzetim merama treba obavestiti Radnički savet.*

Kudikamo veće glavobolje zaposlenima na Astronomskoj opservatoriji doneo je jedan članak pod naslovom "Energično do diferencijacije", objavljen 29. septembra u listu "Zvezdara". U ovom članku Opservatorija je uopšteno optužena za nerad, nered, familijarnost i nedovoljno kontrolisano trošenje društvenih sredstava. Prema navodima iz ovog članka izvori ovih veoma neprijatnih optužbi bili su (neki) članovi Osnovne organizacije Saveza komunista Opservatorije (od 41 zaposlenog, članova SK bilo je samo 11). Opsežna rasprava i analiza optužbi usledila je već 5. oktobra na zajedničkoj sednici Naučnog veća i Radničkog saveta, a kulminacija je dostiguta izradom i usvajanjem jedne opširne analize (13 strana) stanja i rada na Astronomskoj opservatoriji (u arhivi AO analiza je u konceptu) za period od 1976. do 1982. godine. Ova analiza je 23. decembra (AO, br. 1055/2/82) upućena na više adresa: Skupštini opštine Zvezdara, Opštinskom komitetu SK Zvezdara, Gradskom komitetu SK Beograda, Republičkoj zajednici nauke Srbije, Republičkom komitetu za nauku i informatiku i Redakciji lista "Zvezdara".

Sažeto, Opservatorija u analizi kaže da, posle svega, ove optužbe nisu dokazane i obrazložene konkretnim podacima a da su izvori ovakvih informacija ostali neidentifikovani, pa pretpostavlja da je nezdravo stanje u OOSK ekstrapolovano na ceo kolektiv koji je prikazan u ružnom svetlu.

Mnogo je zanimljiviji detaljan izveštaj o naučnom radu na Opservatoriji tokom petogodišnjeg perioda dat u ovoj analizi, iz koje ćemo, slobodno prepričano, preneti neke detalje.

U petogodišnjem razdoblju za period 1976-1981. saradnici Opservatorije su bili angažovani na temama projekta "Astronomska istraživanja", koji je bio finansiran od strane Republičke zajednice nauke Srbije. Na ovim temama radilo je 23,4 radnika sa punim radnim vremenom. Od toga je bilo 18,1 istraživača. Radilo se na 39 istraživačkih tema: od toga je na 11 tema rađeno svih 5 godina, na po dve teme 4, odnosno 3 godine, na 11 tema 2 godine, a na 13 tema godinu dana. Većina ovih tema je koordinirana u okviru Međunarodne astronomske unije a mnoge su rađene u saradnji sa inostranim institutima. Objavljeno je 149 članaka, od kojih su 43 štampana u međunarodnim časopisima. Opservatorija je izdala 4 broja svoga "Bulletin"-a i 5 brojeva "Publikacija"; ukupno 948 strana štampanog teksta. U ovom razdoblju saradnici Opservatorije su učestvovali u radu 16 međunarodnih naučnih skupova sa ukupno 33 referata i na 5 domaćih skupova sa 62 referata. Jedan saradnik je u ovom periodu odbranio doktorat a dvojica magistarske radove. U nova naučna zvanja izabrana su 4 saradnika.

U novom petogodišnjem intervalu 1981-1985. u sklopu Projekta "Astro-geo istraživanja" odnosno potprojekta "Fizika i kretanje nebeskih tela", čiji je nosilac Đorđe Teleki sa Opservatorije, učestvuje 19 njenih istraživača sa punim radnim vremenom. U prvoj godini rada na ovom projektu Opservatorijini saradnici objavili su 35 radova, od čega 8 u međunarodnim časopisima, dok su za štampu predali 29 radova i učestvovali na 4 međunarodna skupa sa 15 referata.

Opservatorija je krajem ove 1982. godine imala 23 diplomirana astronoma, od kojih 21 sa statusom istraživača. Četiri saradnika bili su sa stepenom doktora nauka a 12 magistara nauka.

Jedan saradnik je bio u zvanju naučni savetnik i 3 u zvanju višeg naučnog saradnika.

Ističemo da je srednji koeficijent K, za ocenu istraživača prema kriterijumima RZNS, za sve saradnike Opservatorije bio 9,5, dok je minimalna vrednost K, da bi neko imao istraživački status, bila 3,0. Dakle, prema ovim kriterijumima, saradnici Opservatorije su u proseku objavili 3 puta više radova no što im je bio uslov.

Komisija za kadrovska pitanja Astronomske opservatorije dogovorila se početkom godine sa Slobodanom Ninkovićem, koji je izrazio želju da radi na Ustanovi, da ga zbog nedostatka sredstava uključi u istraživačke teme u Grupi za dvojne zvezde, ali kao spoljnog saradnika.

Radnički savet je 12. jula prihvatio odluku Prirodno-matematičkog fakulteta o izboru Sofije Sadžakov u zvanje višeg naučnog saradnika (AO, br. 547/2/82).

Na 57. sednici 8. jula (AO, b. b.), Radnički savet je doneo odluku da se u Grupi za apsolutne deklinacije, u svojstvu pripravnika, primi Olga Atanacković, i da se odobri prijem pripravnika Slobodana Jankova u Grupi za astrofiziku, s tim da on sa radom počne kasnije, od januara 1983. godine.

Đorđe Teleki je u vremenu od 22. do 26. februara (AO, br. 121/1/82), po pozivu kao ekspert, bio član grupe (ne kaže se gde!) kojoj je zadatak bio da pregleda i oceni program astrometrijskog satelita Hiparkos. U Ljubljani on je boravio 10. maja, gde je na Prirodno-matematičkom fakultetu održao jedno predavanje o programu Hiparkos.

Georgije Popović je 4. marta (AO, br. 232/3/82) bio u Zagrebu na sastanku Nacionalnog komiteta.

Kako se ove godine u vremenu od 16. do 27. avgusta, u tada susednoj Grčkoj u Patrasu, održavao 18. Kongres MAU, priliku da prisustvuje ovom sastanku iskoristio je veći broj zaposlenih na Astronomske opservatoriji: Sofija Sadžakov, Jelisaveta Arsenijević, Vojislava Protić-Benišek, Olga Atanacković, Veselka Trajkovska, Ivan Pakvor, Zoran Knežević i Ištvan Vince.

Gotovo istovremeno u Beču se održavala Druga konferencija Ujedinjenih nacija o istraživanju i miroljubivom korišćenju kosmosa, na kojoj je u sklopu jugoslovenske delegacije, kao potpredsednik Izvršnog komiteta učestvovao i Đorđe Teleki (AO, br. 639/82).

Od polovine septembra do polovine novembra na stručnom usavršavanju u Bordou u Francuskoj, bila je Veselka Trajkovska (AO, br. 609/2/82).

Na Hvarskom astrofizičkom kolokvijumu početkom oktobra, učestvovao je Zoran Knežević (AO, br. 778/2/82).

Đorđe Teleki je u Mađarskoj boravio i u vremenu od 13. do 17. decembra (AO, br. 933/1/82) gde je na Katedri za astronomiju Univerziteta "L. Etvaš" u Budimpešti, imao predavanje i konsultacije o projektu Hiparkos.

Na našoj Opservatoriji 4 dana sredinom novembra, boravio je prof. dr Vladimir Škodrov (AO, br. 828/2/82).

Zbog zdravstvenih problema astronom Vera Erceg je od 15. novembra počela da radi po skraćenom radnom vremenu od 4 časa (AO, br. 935/1/82).

Od predviđene tri nedelje 8 učenika matematičke struke Obrazovnog centra "Prvi maj", dve nedelje su ove godine, od 20. do 30. decembra, proveli na praksi na Astronomskoj opservatoriji (AO, br. 1012/4/82).

Dopis koji je na Opservatoriju stigao 5. jula 1982. godine, verovatno je njene zaposlene još jednom dobro nasmejao! Naime u njemu, već napred spominjana (u pregledu 1978) Magdalena Jovanović iz ulice Milana Rakića, ne odustajući od ideje da svoje magarce smesti u krug Opservatorije, uz nove argumente, piše:

"Molim gornji naslov da mi odobri prostor u jednom delu vešeg zemljišta gde bi to bilo pogodno za životinje magareće i još neke sitne par kom(ada). Za njih bi Socijalistički savez SO Zvezdare dao napraviti prostoriju za držanje tih životinja. Životinje služe deci našega grada o njima svu brigu i negu ja vodim".

Ovu molbu Radnički savet je i zvanično razmatrao i doneo odluku da se zahtev odbije, o čemu je navedenoj gospođi poslata i obavest o odluci (AO, br. 573/82).

Godina 1983.

Početak ove godine, osim podnošenja redovnih izveštaja o radu za prošlu godinu i novih planova o radu, obeležili su izbori i nastup novih rukovodilaca, ustanovom i njenim organima upravljanja i odlučivanja.

Kao što smo napred rekli, od 1. januara na dužnost direktora Astronomske opservatorije kao jedini koji ni pre ni posle toga nije bio astronomske struke, stupio je pravnik Miodrag Mitrović, a nove predsednike dobili su Radnički savet i Naučno veće Opservatorije.

Za predsednika Radničkog saveta na 1. konstitutivnoj sednici 14. januara, izabran je Ivan Pakvor, a za zamenika Olga Marinković (AO, br. 20/2/83). Za predsednika Naučnog saveta 9. februara na 40. sednici, izabrana je Jelisaveta Arsenijević a za njenog zamenika Vojislava Protić-Benišek (AO, br. 73/2/83).

Na ovoj sednici Radničkog saveta formirano je i deset komisija, kao stalnih pomoćnih tela Saveta.

Naučno veće donelo je pak odluke da se i Astronomska opservatorija uključi u doplerska merenja, da bude zastupljena u Komisiji za koordinaciju doplerske kampanje u SFRJ, da se na njoj izvrši testiranje instrumenata ove tehnike i da Astronomska opservatorija bude jedna od posmatračkih tačaka u okviru WEDOC 2.

Na sledećoj 1. sednici Veća 25. januara, doneta je odluka da Naučno veće čine samo direktor, rukovodilac projekta i po jedan član svake naučne grupe, dakle da ukupno ima 10 članova (AO, br. 166/2/83).

Novi direktor je uveo i jednu novinu, da se krajem svake nedelje (petkom u 12 časova), održava radni dogovor - sastanak, u sastavu: direktor, predsednici Naučnog veća, Radničkog saveta i OO SS, sekretar OO SK, rukovodilac Projekta i Službe opštih poslova, te ostali radnici po potrebi. Na ovom sastanku, prema njegovoj zamisli, trebalo je da se razmatraju aktivnosti u prošloj i planovi rada za sledeću sedmicu, a da se rezimei sastanaka oglašavaju na oglasnoj tabli i u "Nedeljnim informacijama" (AO, br. 48/2/83).

Zvanično, Mitrović je dužnost direktora, od v. d. direktora Zulevića – dakle sva normativna akta, izveštaje, dokumenta o saradnji, dokumenta i akta tekućeg poslovanja, itd. – zapisnički primio tek 2. februara (AO, br. 79/1/83).

*Miodrag Mitrović (1940),
direktor Astronomske
opservatorije od 1983-1989.*

Sa razmatranjem kadrovskih pitanja pokrenutih prošle godine a u vezi sa ispunjenjem zahteva novog Zakona o naučno-istraživačkom radu, Opservatorija je nastavila i ove godine. Naime, zbog dugogodišnjeg opšteg stava na Opservatoriji da je sticanje naučnog zvanja privatna stvar svakog pojedinca, Opservatorija između ostalog nije mogla ispuniti novu zakonsku obavezu da ima najmanje pet doktora nauka (imala je tri), iako je imala 11 magistara. S toga je zbog prevazilaženja ovog problema, posebno formirana Komisija predložila niz mera: stimulisati naučni rad; objavljivati i novčano nagrađivati naučne radove; organizaciono i materijalno pomagati poslediplomske studije; i jednokratno nagrađivati svaki akademski stepen i naučno zvanje. Do tada, predložila je, da se u radni odnos tokom dve godine prime dva doktora nauka (AO, br. 168/1/83).

Unapređenje računarskog rada početkom ove godine na Opservatoriji nametalo se kao imperativno, pa je osnovana još jedna Komisija sa zadatkom da razmotri ovu problematiku i da predloži rešenja za poboljšanje ovog rada. Komisija je konstatovala da Opservatorija ima samo jedan ozbiljniji računar tipa WANG 2200B sa memorijom od 32 KB, kupljen još pre 8 godina i nekoliko manjih računara-kalkulatora što je za njene potrebe bilo više nego skromno. Predložena su i neka rešenja: da se uz pomoć Instituta "Mihailo Pupin" na WANG-u proširi memorija; da se na teret amortizacije nabave računari-kalkulatori klase TEXAS 59, po mogućnosti za svakog astronoma i da se za početak pokuša nabaviti jedan savremeniji računar, prvenstveno za Računski centar (AO, br. 438/83).

Prva je u nabavku jednog malog kompjutera u vrednosti od 55.000 dinara, nakon što joj je to odobrio Radnički savet, 15. jula krenula Astrofizička grupa (AO, br. 724/1/83).

Nekoliko dana kasnije Radnički savet je doneo odluku da se Opservatorija ubuduće pretplati na jedan primerak dnevnih novina "Politika" (AO, br. 745/1/83).

Čak 400.000 dinara morala je da izdvoji Opservatorija da bi izvršila pretplatu na strane časopise za 1983. godinu (AO, br. 718/2/83).

Za potrebe sprovođenja programa MERIT (glavna kampanja istraživanja Zemljine rotacije i promena geografskih koordinata, trebalo je da bude od 1. septembra 1983. do 31. oktobra 1984.) Grupa za tačno vreme i geografsku dužinu, a za popravku i nabavku delova, tražila je ukupno 75.000 dinara a odobrena su joj sredstva u visini od 30.000 dinara (AO, br. 690/1 i 690/2/83).

Više razumevanja bilo je za zahtev OK SSO Zvezdara pa im je kao pomoć za nabavku neophodnih sredstava i opreme za radne brigade (sređivali su i krug Opservatorije), dodeljena suma od 20.000 dinara (AO, br. 688/2/83).

Na raspisani konkurs Osnovne zajednice nauke Beograd, a za odobrenje sredstava

naučno-istraživačkim organizacijama za nabavku opreme i za poboljšanje prostornih uslova rada u 1983. godini, 15. septembra, sa zahtevom da joj se dodele sredstva u visini od 5.150.000 dinara javila se i Opservatorija (AO, br. 896/1/83). Ovu sumu tražila je po četiri stavke:

1. Za nabavku opreme za računski centar - jednog računara, modernijeg mini-komputera, i manjih personalnih računara - tražila je 2.000.000 dinara.
2. Za nabavku opreme za Službu vremena - dva kvarcna časovnika sa neophodnim priborom, što je skromnija varijanta, tražila je 1.500.000 dinara (još toliko, do pune cene, trebalo je da obezbedi Izvršno veće i Opservatorija).
3. Za poboljšanje prostornih uslova rada - raseljavanje stanara iz upravne zgrade i osiguranje novih neophodnih radnih prostorija, još 1.500.000 dinara.
4. Za završetak investicionog elaborata za izgradnju Astrofizičke stanice 150.000 dinara.

Podsećamo da su učesnici Projekta "Astro-geo istraživanja" na raspolaganju za raspodelu imali ukupno 17.000.000 dinara, ali je za rad univerzitetskih institucija traženo još 1.000.000 dinara.

Tek 6. decembra Naučno veće je informisano da je Skupština OZN Beograda, Opservatoriji dodelilo novčana sredstva, ali ne 5.150.000 dinara koliko je traženo, već samo 1.500.000 dinara (AO, br. 1213/1/83). Ova sredstva planirana su za nabavku instrumenata i opreme za Službu vremena.

Od Komiteta za nauku i informatiku za modernizaciju instrumenata dobijeno je 3.200.000 dinara (AO, br. 448/84).

Dobijena novčana sredstva omogućila su Opservatoriji da popravi tri kvarcna časovnika Službe vremena koji su početkom ove godine bili u kvaru i da nastavi sa normalnim radom.

Sredstava je nedostajalo i za izdavanje, odnosno štampanje Opservatorijine redovne publikacije *Biltena*, pa je za njeno izdavanje u sledećoj godini od Republičke zajednice nauke Srbije, 22. decembra, tražila dodelu sredstava od 500.000 dinara (AO, br. 1299/1/83).

Naučno veće se 14. aprila saglasilo da se Astronomskom društvu "Novi Sad", u junu mesecu ustupi univerzalni instrument i hronograf sa jednim perom (AO, br. 331/1/83).

U sklopu saradnje sa domaćim institutima Opservatorija je 14. jula donela odluku da Institutu za geodeziju, na njihovo traženje, na korišćenje privremeno ustupi južno krilo Astrogeodetskog paviljona (AO, br. 678/2/83).

Početkom marta, nesporazum (sukub!) oko modusa daljeg naučnog rada, između Đorđa Telekija šefa Grupe za apsolutne deklinacije i Đure Božičkovića saradnika u toj grupi, koji je nastao još prošle godine, morala je da razmatra i posebna Komisija, koja nije uspela da ga definitivno i reši, ali je za početak preduzela određene korake. Đuro je zamenio mesto rada sa Verom Erceg, odnosno, iz kancelarije br. 27 u kojoj je bio sa Telekijem, premešten je u kancelariju br. 23, ali je i dalje ostao u Grupi, sa istim problemom loše saradnje sa šefom Telekijem (AO, br. 21/1 i 254/1/83).

Zbog ovog sukoba, koji će nerešen ući i u 1984. godinu, prema izveštaju Telekija o radu za 1983. godinu, Grupa nije radila kao homogen tim. Kod Božičkovića je ovaj sukob izazvao stvaralačku krizu, a poremetio je rad i Đorđa Telekija (AO, br. 233/2/84).

Iskazane u novcu, osnovne radne vrednosti na Astronomskoj opservatoriji marta

ove godine imale su sledeću cenu: vrednost boda za obračun ličnog dohotka bila je 15 dinara, naknada za topli obrok 50 dinara dnevno, regres za godišnji odmor 6.990 din i dnevnice za službena putovanja 900 din po danu (AO, br. 243/2/83).

Prema dokumentu prezentovanom na sednici Radničkog saveta od 19. maja (AO, br. 520/1/83), Astronomska opservatorija je imala uspostavljenu saradnju sa 19 instituta iz 10 zemalja i sa oko 15 domaćih.

Kao i prošle, Opservatorija je problema sa severnom kapijom imala i ove godine; vrata su obijana, odnošena, menjane brave i katanci, itd., a obijana je i garaža (AO, br. 431/1, 445/1/ i 610/83).

U uređenju kruga Astronomske opservatorije ove godine učestvovali su i vojnici iz susednog garnizona.

Uređenje kancelarija br. 26 i 27, Opservatoriju je koštalo po 5.000 dinara po prostoriji (AO, br. 273/2/83).

Radnici Opservatorije M. Petrović i S. Trandafilović su sami prefarbali kupolu Geodetskog paviljona i time joj smnjili novčane izdatke (AO, br. 1069/1/83).

Ovo i nisu bili neki izdaci ako se uporede sa cenom elektronske pisaće mašine "Ei-Robotron S 6001", za koju je Opservatorija morala da plati 165.350 dinara (AO, br. 1047/83).

Opservatorija je 28. septembra donela novi Pravilnik o održavanju naučno-stručnih sastanaka, čime je prestao da važi onaj prethodni donet 16. februara 1970. godine (AO, br. 643/2/83).

Ove godine Opservatorija je zarana bila spremna za zimsku sezonu: početkom juna u skladište pored ložionice bilo je ubačeno 70 tona uglja. Prethodno su bile očišćene i za loženje spremljene peći (AO, br. 543/1/83).

Odlukom da radnicima Službe održavanja odobri korišćenje otpalih grana, Opservatorija je učinila dvostruku korist: krug je bio uredniji a radnici su imali besplatan ogrevni materijal (AO, br. 145/2/839).

Kad je o grejanju reč, Opservatorija je i ove godine imala problema oko naplate grejanja korisnicima u centralnoj zgradi (jedan od "večnih" problema sa podstanarima), koji su dosegali do pretnji za utuženje (AO, br. 1156/2/83).

Na osnovu instrukcija Opštinskog štaba civilne zaštite SO Zvezdara, krajem ove godine na više sastanaka razmatrano je preduzimanje i sprovođenje mera u cilju štednje električne energije, u koju svrhu je bila osnovana i posebna Komisija (AO, br. 1203/83).

Za dva mlada posmatrača Opservatorija je početkom godine kupila dve bunde i dva para cipela a za radnike u službi za održavanje radna odela (6 pari), mantile i cipele (AO, br. 236/2/839, te 7 stonih lampi (AO, br. 305/2/83).

Iako je poklon koji je Opservatorija oktobra meseca dobila bio relativno mali, gesta je bila velika pa je beležimo, jer darodavac 12 magnetskih traka, dva različita tipa, bilo je Društvo astronoma Srbije! (AO, br. 1035/3/83).

Saradnik Grupe za vreme i geografsku dužinu Bora Jovanović, od 7. do 15. marta, u okviru bezdevizne razmene boravio je na stručnom usavršavanju na Opservatoriji Ondržejev u Čehoslovačkoj (AO, br. 134/2/83).

Na VI Nacionalnoj konferenciji astronoma Jugoslavije od 24. do 27. maja na Hvaru, učestvovala su čak 23 saradnika sa Astronomske opservatorije (AO, br. 460/3/83).

U cilju razvoja međusobne saradnje odnosno mogućnosti uključenja Opservatorije

u Dopler kampanju, u Zagrebu su 12. juna sa predstavnicima Hvarske opservatorije razgovarali Miodrag Mitrović i Zoran Knežević (AO, br. 683/1/83).

Međunarodnom naučnom skupu "Asteroidi, komete i meteori", u Upsali u Švedskoj, u vremenu od 18. do 24. juna prisustvovao je Zoran Knežević (AO, br. 588/83).

Sa dva referata, Konferenciji primenjenih matematičara podunavskih zemalja u Budimpešti i Beču u vremenu od 2. do 9. jula, učestvovala je Sofija Sadžakov (AO, br. 673/1/83).

Krajem avgusta direktor Mitrović je sa Sofijom Sadžakov bio u Novom Sadu, na poziv tamošnjeg Astronomskog društva, gde se razgovaralo o saradnji i uvođenju astronomije u škole. Potom je početkom septembra, sa Jelisavetom Arsenijević, po pitanju astronomske stanice bio i u Prokuplju (AO, br. 841/2/83).

Deset dana, počev od 6. septembra, kao učesnik Doplerovske kampanje i škole, na Hvaru je boravio saradnik Grupe za vreme Bora Jovanović (AO, br. 630/2/83).

Na stručnom usavršavanju (specijalizaciji) u Torinu, počev od 5. septembra, tri meseca je na osnovu italijanske stipendije boravio Zoran Knežević (AO, br. 801/2/83).

Ivan Pakvor je u vremenu od 12. do 16. septembra učestvovao na VI Internacionalnom Lohraman Kolegijumu u Drezdenu (AO, br. 841/2/83).

Međunarodnom sastanku za brze promene ranih zvezda, koji je od 18. do 23. septembra održan na Hvaru, u ime Astronomske opservatorije prisustvovala je Jelisaveta Arsenijević (AO, br. 928/2/83).

U svojstvu predavača u jesenjoj školi za astronome u Mađarskoj, u vremenu od 28. septembra do 1. oktobra, učešće je uzeo Đorđe Teleki (AO, br. 243/2/83).

Odmah potom Teleki je otišao na dvadesetodnevni studijski boravak u SSSR. U Kijevu je boravio kao predavač na međunarodnoj školi planetarne geodinamike (AO, br. 787/1/83), a potom i na opservatorijama u Lenjingradu i Moskvi (AO, br. 919/1/83).

Početkom novembra (8-9.) Teleki je kao jugoslovenski delegat prisustvovao i Skupštini Evropske naučne fondacije u Strazburu (AO, br. 1064/2/83).

Gost na Pulkovskoj opservatoriji u Lenjingradu, 14 dana u oktobru, po pitanju saradnje na zajedničkim temama bila je i Sofija Sadžakov (AO, br. 920/1/83).

Gojko Đurašević, prema dokumentima, ove godine nije putovao u inostranstvo ali je zato odbranio magistarski rad "Određivanje instrumentalnog profila spektrografa Beogradske opservatorije".

Nekoliko dana (15-18. novembar) u poseti Opservatoriji bio je zamenik direktora Astronomskog instituta Mađarske akademije nauka i predsednik Nacionalnog komiteta za astronomiju Mađarske, dr Ivan Almar (AO, br.1214/1/83).

Gost Astronomske opservatorije od 11. do 23. novembra bio je saradnik Pulkovske opservatorije Valerij Aleksandrovič Fomin (AO, br. 1132/1/83).

Astronomsku opservatoriju tokom jula meseca posetio je član Predsedništva CK SKJ Dobrivoje Vidić (ne znamo kojim povodom!). Na učinjenoj poseti direktor Mitrović zahvalio mu se 28. jula kratkim dopisom, sledećim rečima:

"Poštovani druže Vidiću,

Najlepše se zahvaljujemo na poseti i zaista korisnom razgovoru a posebno na interesovanju za astronomiju.

Šaljemo Vam nekoliko publikacija i pozivamo Vas da, kad možete, dodete ponovo u Astronomsku opservatoriju. Predlažemo da to bude tokom septembra jer će tada, nadamo se, biti pogodni uslovi za astronomska posmatranja".

Godina 1984.

Ova godina je na Opservatoriji počela pomalo neobično - dolaskom policije u njen krug.

Naime, kad je njen bivši istaknuti penzionisani član, inovator Ljubomir Paunović, koji je i dalje stanovao na Opservatoriji, 5. januara ujutro hteo da se kolima odveze na posao u Seizmološki zavod, u kojem je nastavio da radi, nije to mogao učiniti, jer je na svih šest vozila Seizmološkog zavoda, po dogovoru dveju ustanova parkiranih ispred zgrade gde je Paunović stanovao, bila izbušena bar po jedna guma.

Kako su ova vozila bila predviđena za prebacivanje ljudstva i opreme na potresna područja i svakodnevne potrebe a za njih nisu imali parking na Tašmajdanu, već ih "prečutno" smestili na Opservatoriju, to su istu molili da zakluče samoupravni sporazum kojim bi im to bilo i dalje omogućeno. Odmah je došao u službu Opštih poslova Opservatorije i o ovom nemilom aktu, njenom šefu Paraskevi Nikolić, dao pismenu izjavu, a ova o svemu pismeno obavestila Sekretarijat unutrašnjih poslova SO Zvezdara (AO, br. 6/1/84).

Ovaj slučaj je bio, verovatno, razlog da Radnički savet 20. januara na 26. sednici, donese odluku da se navedena vozila Seizmološkog zavoda uklone iz kruga Opservatorije i sa zelenih površina, ali i odluku da svoja neispravna vozila iz kruga uklone i njeni radnici.

Na istoj sednici – a povodom zahteva Vojislave Protić-Benišek za uvid u Opservatorijinu arhivsku građu, radi pripreme rada o njenom istorijatu i organizovanju izložbe povodom proslave 50-godišnjice Astronomskog društva "Ruđer Bošković" - doneta je odluka o osnivanju dve komisije. Prva, Komisija za sređivanje i izlučivanje arhivske građe, u sastavu M. Đokić, V. Protić-Benišek, G. Popović, R. Grujić, O. Atanacković i P. Nikolić, i druga, Komisija za sređivanje finansijske dokumentacije, u sastavu, Z. Knežević, O. Marinković i Lj. Nišević. Zadatak, i svrha osnivanja, ovih komisija, kao što se to vidi i iz njihovih naziva, bila je da se arhivska građa, da bi se uopšte mogla koristiti - najpre sredi!

Da napravimo iskorak iz ovog vremena, i da kažemo sledeće: Komisije su nešto pokušavale da urade, verovatno nešto i učinile. Pokušavala je Opservatorija da sređivanje ove arhive, a po više pismenih naloga od strane nadležnog Arhiva Srbije, dogovori i sa stručnim ljudima, bilo iz Arhiva Srbije ili nekim penzionisanim radnicima ove struke, ali je Opservatorija, po isporučenim predračunima za ovaj posao, odustajala od njega. Bilo je skupo.

Sve u svemu, situacija sa arhivom bila je i sve gora, sve do 1998/99 i angažovanja potpisnika ovih redova, koji je u to vreme bio nezaposlen, pa je bio prisiljen da uradi ono što mnogi nisu hteli (pre nego - mogli) i dovede arhivu Astronomске opservatorije u neko normalno, upotrebljivo stanje.

Tokom provere eksponata koje je htela da izloži na izložbi povodom VII Nacionalne konferencije astronoma jugoslavije, Vojislava Protić-Benišek je 19. aprila (AO, br. 606/1/84) konstatovala, da u drvenom sanduku u magacinu, gde je bio smešten, nedostaje astronomski durbin "– azimutalni sistem Bordou" od 110 mm. Sanduk je, navodi ona u dopisu direktoru, na istom mestu, prazan, a stativ durbina je nađen u grupi za astrofiziku.

Na 11. sednici Naučnog veća, 27. januara (AO, br. 87/2/84), za novog predsednika Veća izabrana je Sofija Sadžakov, a za zamenika Dragomir Olević.

Kako se početkom svake godine prave razni rezimeji rada Ustanove, bilo za prošlu godinu ili duži period, jedan takav 31. januara (AO, br. 202/1/84), napravio je i šef projekta "Astro-geo istraživanja" Đorđe Teleki. Prema spisku saradnika Opservatorije sa koeficijentima K za petogodišnji period 1979-1983, dakle na osnovu ocenjenih objavljenih radova, najveći koeficijent je imao, da navedemo one najveće, Đorđe Teleki - 23.64, Sofija Sadžakov, 22.68, Aleksandar Kubičela, 14.46, Miodrag Dačić, 13.34, Zoran Knežević, 10.12, Jelisaveta Arsenijević, 9.56, Ištvan Vince, 6.86, itd. Na listi za 1983. godinu, za koju Teleki kaže da "nažalost nije bila dovoljno plodna", na prvom mestu su Zoran Knežević i Aleksandar Kubičela sa koeficijentom 3.9, zatim Miodrag Dačić i Sofija Sadžakov sa 3.66, Gojko Đurašević sa 3.4, itd.

Dajemo još neke važne, veoma samokritičke, ne baš sjajne podatke o radu Opservatorije prošle godine, koje su kao posebna Radna grupa uočili njen direktor, rukovodilac Projekta i predsednik Naučnog veća i 10. aprila dostavili njenom Naučnom veću (AO, br. 492/84):

- postoje naučne grupe koje nisu ostvarile zadovoljavajuće rezultate u naučno-istraživačkom radu;
- da svi saradnici nisu podjednako bili angažovani u ovom radu;
- da opšti prosek radova nije bio dovoljno visok u odnosu na međunarodne kriterijume;
- da je velika varijacija u nivou radova među istraživačima;
- da su neki istraživači odstupali od tema koje su finansirane;
- da u toku 1983, veći broj istraživača nije objavio dovoljan broj radova, tako da prema pravilima RZNS Srbije, za poslednjih 5 godina taj uslov ispunjava samo 14 od 22 astronoma;
- da ne zadovoljava broj kandidata koji su stekli naučni stepen, te da niko u ovom periodu nije odbranio doktorsku disertaciju.

Odlukom od 30. jula, Astronomska opservatorija je osetno popravila prosek kad su u pitanju istraživači sa najvišim naučnim stepenom: u Grupi za Astrofiziku, primljen je astrofizičar, dr Milan Dimitrijević (AO, br. 1063/84).

Prethodno od 3. maja na Opservatoriji je, u Grupi za relativne koordinate, počela da radi i astronom Zorica Stančić (kasnije Cvetković).

Naučno veće je 10. aprila, verovatno uočivši da se otišlo u jednu krajnost, nakon rasprave zaključilo, da je poželjno da se u biblioteci na sastancima ne puši, da se sastanci u istoj po mogućnosti ne održavaju pre 13 časova, kao da se ide na smanjenje njihovog broja i vremena trajanja (AO, br. 515/84).

Kako ni Opservatorija a ni sam Teleki nisu uspeli da adekvatno reše probleme u Grupi za apsolutne deklinacije (sa Đ. Božičkovićem), Teleki je 19. aprila (AO, br. 564/84) Radničkom savetu i Naučnom veću uputio dopis sledeće sadržine:

"Pošto nisam u mogućnosti da rešim nagomilane - posebno lične - probleme u Grupi, molim da budem oslobođen dužnosti šefa Grupe za apsolutne deklinacije.

Moje obaveze ostaju kao što su planirane - izuzev teme br. 1.7 "Određivanje deklinacija tela Sunčeva sistema". Tu temu ne mogu voditi niti sarađivati na njenoj realizaciji".

Umesto njega za odgovornog istraživača na ovoj temi imenovana je Sofija Sadžakov.

U nastojanju da reši ovaj problem, Radnički savet je proizveo drugi!

Đuru Božičkovića je, sve sa njegovim stolom, privremeno, na 10 meseci (dok na Opservatoriji boravi saradnik iz SSSR-a, Anatolij Jacenko), premestio u kancelariju

br. 24, Grupe za dvojne zvezde, što je pak izazvalo gnev i revolt Danila Zulevića, koji je Radničkom savetu 29. januara (AO, br. 228/1/84), uputio jedno duže veoma kritičko pismo. Pored više konstruktivnih zamerki Savetu, on u pismu ističe i, kaže poznatu, prethodnu izjavu Đ. Božičkovića, da sa njim (Zulevićem) ne može da bude u Radničkom savetu niti da radi s njim, te se pita, kako onda on može sa Đurom da radi 10 meseci, u svojoj kancelariji. Na kraju dopisa dodaje, da je Radnički savet time ugrozio njegove dotadašnje radne uslove, čime je izgubio mir, raspoloženje i koncentraciju, pa obaveštava Savet da se od ovog preselenja i on preselio, i da ubuduće radi - u biblioteci!

Radnički savet je razmatrao ovaj prigovor D. Zulevića, i uz obrazloženje da nije imao drugog rešenja, odbio ga (AO, br. 258/2/84).

Ali ni ovde premeštanjima nije bio kraj! Novo rešenje Radnički savet doneo je 23. marta: Đuro Božičković je sa svojim radnim stolom premešten "u kancelariju Vere Erceg, a Veselka Trajkovska privremeno u kancelariju Ljubiše Mitića".

Konkretne probleme, nižeg intenziteta, koje je Opservatorija, imala sa gore pomenu-
tom Veselkom Trajkovskom, pre i posle ove godine, ne vredi ni spominjati; sabrani na jednu gomilu, iziskivali bi više prostora no što im ovde možemo posvetiti.

Podnetu ostavku Đorđa Telekija na funkciju šefa Grupe za apsolutne deklinacije, 23. maja, Radnički savet je usvojio i za vršioca šefa iste, postavio Sofiju Sadžakov (AO, br. 757/2/84).

Kriza u grupi se nastavljala pa je Radnički savet 12. jula osnovao posebnu komisiju sa zadatkom da ispita odnose u grupi i pregleda posmatračke sveske njenih članova (AO, br. 969/2/84).

Tek što je prošlo nekoliko meseci sa Sofijom Sadžakov kao v. d. šefom Grupe za apsolutne deklinacije, i ona je 14. septembra, podnela ostavku na ovu dužnost. Kao razloge navela je nemogućnost da odgovori preuzetim obavezama, s obzirom na stanje u Grupi, ali i zbog porasta poslova u svojoj Grupi (AO, br. 1183/84).

Komisija za unapređenje rada u Računskom centru, osnovana krajem prošle godine, nakon analize situacije zaključila je da prateće službe Astronomske opservatorije, među kojima i Računski centar, ne mogu da prate razvoj i da efikasno potpomažu njen istraživački rad. U ovom momentu, kao jedino moguće, videli su organizaciono poboljšanje rada Računskog centra.

U tom cilju dala je nekoliko predloga od kojih ističemo najznačajnije:

- da se omogući rad na računaru i van redovnog radnog vremena; i
- da se formira komisija koja će vršiti obuku saradnika zainteresovanih za rad na računaru.

Naučno veće je 27. januara (AO, br. 87/2/84) usvojilo ove predloge Komisije i donelo konkretne odluke:

- da se na Opservatoriji organizuje kurs za obuku zainteresovanih;
- da se obuka vrši na računaru "Oliveti" (Opservatorija je u januaru o. g. kupila nov računar marke "Oliveti" M-20:
- da obučeno osoblje može potom da koristi i računar "Vang":
- da obuku vrše Verica Sekulović, Zoran Knežević i Leposava Đurović, itd.

Beležimo i jednu odluku Radničkog saveta - za koju ne znamo da li je i kad sprovedena u delo - po pitanju rada Službe računovodstva od 24. avgusta. Ovom odlukom je ovoj Službi sugerisano da se osmisli program za obračun ličnih dohodaka i da se on ubuduće vrši na "Wangu", što bi ovaj postupak učinilo znatno bržim i

efikasnijim (AO, br. 1211/84).

Osnovna zajednica nauke Beograda i ove godine je raspisala konkurs za odobrenje sredstava naučno-istraživačkim organizacijama na koji je konkurisala i Opservatorija. Za nabavku opreme tražila je 6.200.000 dinara a za poboljšanje prostornih uslova rada 4.000.000 dinara. Deo sredstava za ove svrhe Opservatorija je imala obezbeđena - 4.200.000 za opremu i 1.000.000 dinara za stan (AO, br. 430/84).

Kad je oprema u pitanju, i to ona za zaštitu na radu - u vreme kad je na Opservatoriji posmatračka aktivnost bila intenzivna - kolika je ove godine potreba za njom iskazivana, vidi se iz poimeničnog popisa, koji je Komisija za zaštitu na radu, po izvršenoj anketi, 23. februara (AO, br. 297/84), dostavila Savetu Astronomske opservatorije radi nabavke.

Izražene su sledeće potrebe: 7 kratkih bundi, 3 para čizama, 15 pantalona, 14 kapa, 14 pari rukavica, 7 jakni, 3 para zimskih dubokih cipela, postavljenih, 1 radno odelo, 4 radna mantila, 3 para zaštitnih rukavica, 3 uniforme, 4 para gumenih rukavica, 1 cipele "borosana" i 2 bela mantila!

Po stambenim pitanjima Radnički savet je 20. januara (AO, br. 57/2/84) doneo odluku da se troje astronoma, do kraja juna, isele iz poslovnih prostorija (astrografa i velikog refraktora) a da se one adaptiraju i osposobe prema svojoj nameni - sobe za posmatrače. Istovremeno je doneta odluka da se pokrene postupak za raseljavanje stanara iz centralne zgrade (dakle, još jedna nerealizovana odluka!).

U vreme kad se na Opservatoriji mnogo govorilo o štednji 23. marta (AO, br. 384/2/84) Radnički savet je doneo i jednu odluku koja ne ide u prilog ovoj akciji. Odobrio je 10.000 dinara za popravak terenskog vozila marke "UAAZ" koje je posle višegodišnjeg obilaska terena u potrazi za lokacijom za visinsku stanicu, dugo bilo u kvaru, i istovremeno doneli odluku da se od jedne firme nabavi putničko vozilo "FIAT" 132. Suma od 10.000 dinara odobrena je za tri kutije papira za štampač "Olivetti" (ista suma je prebačena i Sindikalnoj organizaciji na ime obeležavanja sedamdesetogodišnjice života Božidara Popovića i Branislava Ševarlića).

Pred kraj godine Radnički savet je doneo odluku da se kupovina putničkog vozila (po ceni od 120.000 din.) osigura prodajom onog terenskog - džipa (po ceni od 100.000 din.), starog 10 godina, neekonomičnog i amortizovanog, uz manju nadoknadu (AO, br. 1518/1/84).

Radnički savet je 25. aprila doneo odluku da, za tadašnje uslove, znatno poboljša svoju računarsku osnovu - doneo je odluku o kupovini sistema mikro-računara "Sinclair", kasetofona i crno-belog televizora u vrednosti od 100.000 dinara i to iz sredstava Instituta za astronomiju koja su bila deponovana na žiro-računu Astronomske opservatorije. Naime RZNS je početkom godine na Opservatorijin žiro-račun, za programe "Merit" i "Alpeks", koji su bili u sklopu projekta Astro-geo istraživanja čiji nosilac je bila Astronomska opservatorija, uplatila sumu od 500.000 dinara, sredstva koja je trebalo da podele Opservatorija, Institut za astronomiju i Institut za meteorologiju.

Koliko je Opservatorija u ovo vreme još uvek vodila računa u izgledu svog kruga, govori činjenica da je imala i Komisiju za uređenje zelenih površina, koja je izdejtvovala da njen krug ove godine, sećom podраста, kao i sađenjem novih sadnica, za šta je izdvojila 70.000 dinara uredi RO "Zelenilo Beograd" (AO, br. i 12156/5/84).

Jedan od problema na Astronomske opservatoriji, koji se s vremena na vreme morao iznova rešavati bio je i drveni prelaz (mostić) preko terase iz istočnog u zapadni deo sprata centralne zgrade (dok je umesto kasnije postavljenih pločica terasu

prekrivao lim). Ove godine, preduzetnik iz Beograda od drvene građe izradio je novi, za iznos od 15.000 dinara (AO, br. 1236/1/84).

Usvajajući izveštaj o poslovanju za prvih šest meseci ove godine, Opservatorija je iskazala gubitak u iznosu od 876.000 dinara, ali stvari su brzo legle na svoje mesto kad je RZNS uplatila avans od 7.778.000 dinara, koji je kasnio iz "objektivnih" razloga (AO, br. 1066/84).

Zbog ozbiljnog ugrožavanja radne discipline, nemarnog i neodgovornog ponašanja, zamenik direktora Sofija Sadžakov je 13. avgusta napisala pismenu opomenu za troje radnika službe održavanja Opservatorije (AO, br. 1079/84).

Problema je bilo i sa dolaskom i odlaskom, odnosno izostajanjem sa posla, pa je Radnički savet 21. decembra, pored postojeće, doneo odluku i o dopunskoj kontroli (AO, br. 1558/84), korišćenju radnog vremena. U tu svrhu doneo je i uputstvo da radnici Opservatorije po redosledu dolaska/odlaska, u posebnu svesku upisuju ime i prezime, vreme dolaska/odlaska i eventualno napomenu. Za sprovođenje i praćenje ove odluke formirana je i posebna Komisija, koja je svoje izveštaje dostavljala Službi računovodstva, na osnovu kojih je ova trebala da vrši obračun akontacije. Međutim, nakon pola godine moglo se konstatovati da su ovu odluku poštovala 23 radnika, 2 počeli pa prestali, a 11 ju je potpuno ignorisalo. (AO, br. 557/85).

Da bi se izbegle česte smetnje direktora pri radu, zbog čestih opravdanih telefonskih razgovora preko direktnog telefona u njegovoj kancelariji, Radnički savet je 9. novembra doneo odluku da se telefon br. 404-513 izmesti u kancelariju Službe opštih poslova, gde se i danas nalazi (AO, br. 1423/84).

Od osnivanja 1887. godine pa sve do 1. jula 1948. godine, Astronomska opservatorija je bila u sklopu Univerziteta i predstavljala jedinstveni centar za nastavu i istraživački rad u astronomiji. Odvajanjem Opservatorije od Univerziteta ovo jedinstvo i saradnja su veoma narušeni. Pogotovo se to osećalo kad je 1973. godine osnovan Institut za astronomiju Prirodno matematičkog fakulteta. Uočavajući ovu krizu u saradnji, obe institucije su bile da se to prevaziđe i uspostavi neki modalitet čvršće i efikasnije saradnje. U tom cilju pokrenuto je više inicijativa i održano više sastanaka na raznim nivoima, i predložena polja i načini saradnje.

Velike i okrugle godišnjice bile su izgleda jedine prilike da se nađu i da zajedno na nekom programu rade dve "bratske" institucije Astronomska i Meteorološka opservatorija, koje su do 1924. godine činile jednu jedinstvenu Opservatoriju. Ove godine našli su se 23. oktobra, na strani astronoma Miodrag Mitrović i Đorđe Teleki, a na strani meteorologa Dragoljub Milićević, direktor i njegov zamenik Slavko Maksimović, u Republičkom Hidrometeorološkom zavodu Srbije, sa namerom da se dogovore po pitanju proslave 100-godišnjice ustanova koja je trebalo da se obeleži 1987. godine, ali i po mogućnosti saradnje na naučnom planu (AO, br. 1354/84).

U biblioteci Astronomske opservatorije, 19. oktobra, održan je I sastanak predstavnika jugoslovenskih astronomskih institucija: Astronomske opservatorije, Astronomske opservatorije Sarajevo, Geodetskog fakulteta Zagreb, Narodne opservatorije, Univerziteta u Ljubljani i Saveza društava matematičara, fizičara i astronoma Jugoslavije. Tom prilikom osnovano je zajedničko telo, Odbor, i razmatrana mogućnost saradnje i potpisivanja sporazuma o saradnji.

Radi ispitivanja teleskopa Narodne opservatorije, Naučno veće je 7. novembra dozvolilo Aleksandru Jovanoviću i Zoranu Ivanoviću korišćenje jednog stuba u južnom krilu astrogeodetskog paviljona (AO, br. 1407/84).

Na zajedničkoj sednici Radničkog saveta i Sindikalne organizacije 23. marta (AO, br. 384/2/84), zaposleni na Opservatoriji izjašnjavali su se o kandidatima za visoke političke funkcije: za člana Predsedništva SFRJ jednoglasno su podržali Nikolu Ljubičića, a za predsednika Predsedništva SR Srbije, Dušana Čkrebića.

Od 9. do 19. januara Đorđe Teleki učestvovao je na Simpozijumu br. 109 Međunarodne astronomske unije "Astrometrijske tehnike" koji se održavao u Geinsvilu na Floridi (AO, br. 1374/2/83).

Delegacija Opservatorije u sastavu Miodrag Mitrović i Dragomir Olević, u kojoj je bio i Stevo Šegan, 24. i 25. februara (AO, br. 336/84), bila je u poseti Hidrografskom vojnom institutu u Splitu, gde je demonstrirala novi postupak dobijanja efemerida za željeni dan, na osnovu programa i podataka koje su uradili S. Šegan i B. Jovanović. Uvidevši da je ovim postupkom mnogo olakšan posao ekipi koja je pripremala ove podatke za Nautički godišnjak, odmah je sačinjen nacrt Ugovora o saradnji dveju institucija, sa aneksom. Naučno veće je ovaj ugovor i usvojilo (AO, br. 329/2/84).

Đorđe Teleki je učestvovao i na sednici Evropskog saveta za naučna istraživanja (ESRC) na Griničkoj opservatoriji u Engleskoj, 16. i 17. aprila, kao predstavnik Jugoslavije (AO, br. 680/1/84).

Ištvan Vince i Milan Dimitrijević, od 11. do 15. juna, učestvovali su na VII Međunarodnoj konferenciji o obliku spektralnih linija u mestu Moden du Osoa u Francuskoj (AO, br. 737/1/84), a od 3. do 7. septembra Ištvan Vince je učestvovao i na skupu astronoma pod nazivom "Progres u teoriji spektralnih linija na zvezdama" u Trstu (AO, br. 1087/84). S njim u Trstu je boravio i Vladimir Kršljanin.

Od 9. do 13. jula u Internacionalnom centru za teorijsku fiziku u Trstu, u vezi sa temom magistarskog rada, boravio je Slobodan Jankov (AO, br. 771/1/84).

Saradnik Grupe za astrofiziku Milan Dimitrijević, u vezi realizacije teme "Spektroskopija plazme-širenje spektralnih linija u plazmi", u sklopu međunarodne saradnje, u vremenu od 1. do 20. novembra, na pariskoj opservatoriji Medon (AO, br. 1382/1/84).

Duže službeno odsustvo, od 10. novembra do 20. januara 1985. godine, radi izrade Kataloga 308 sjajnih zvezda, na GAO AN SSSR u Pulkovu imao je šef Grupe za apsolutne rektascenzije, Ivan Pakvor (AO, br. 1345/6/84).

Aktivno učešće na sastanku Mađarskog astronautičkog društva u Mađarskoj od 10. do 12. decembra (AO, br. 1417/84), imao je Đorđe Teleki, kojom prilikom je posetio i Kosmičku geodetsku opservatoriju u Pencu.

Gojko Đurašević je po prvobitnom planu, na osnovu dobijene stipendije, otišao na specijalizaciju na Bjurakansku opservatoriju u Jerevan, da bi mu Naučno veće odobrilo produžetak boravka na još 10 meseci za koje vreme bi radio na izradi doktorske disertacije (AO, br. 1515/84). Zbog objektivnih okolnosti na ovaj duži boravak otići će znatno kasnije.

Osim toga na studijskom boravku ove godine bili su Slobodan Ninković od 1. marta do 1. maja u Bonu, Miodrag Dačić od 8-27. septembra u Lenjingradu, a na 6-mesečnu specijalizaciju u Strazbur i Pariz, 29. oktobra otišla je Olga Atanacković.

U periodu od 10. do 20. decembra, na Pariskoj opservatoriji i na Opservatoriji Hote - Provans, zbog problema Be zvezda, jednoj od tema iz Ugovora o saradnji sa Francuskom, boravila je Jelisaveta Arsenijević.

Dana 17. maja Opservatoriju i Grupu za relativne koordinate, posetio je Jan Vondrak, naučni saradnik Opservatorije u Ondržejevu i održao jedno predavanje (AO,

br. 590/2/84).

Tokom maja svom gostu Anatoliju Jacenku, Opservatorija je organizovala izlet na Brione (AO, br. 659/1/84).

*Branislav Švarlić (1914-2001).
Fotografija iz 1937. godine, u njegovom
dosijeu na Astronomskoj opservatoriji.*

sa Univerziteta u Budimpešti (AO, br. 1462/1/84).

Astronom iz Belgije dr Paul Paquet, posetio je Astronomsku opservatoriju 11. decembra (AO, br. 1635/84), i održao predavanje o promenama koordinata pola Zemlje. Ovom prilikom u razgovoru je ponovo na dnevnom redu bilo staro pitanje pozajmice Astronomskoj opservatoriji, za Službu vremena, neiskorišćenog Danžonovog astrolaba Kraljevske astronomske opservatorije u Briselu.

Pošto je bio na neprekidnom bolovanju od 31. avgusta 1981, pa sve do 9. aprila ove godine, a mesec dana ranije Invalidska komisija ga proglasila invalidom I kategorije, sa danom pravosnažnosti rešenja ove Komisije 9. aprilom 1984. godine, Milanu Mijatovu je prestao radni odnos na Astronomskoj opservatoriji (AO, br. 560/1/84).

Jedna od zanimljivijih ideja na Astronomskoj opservatoriji, koja nije realizovana, bila je ona da Opservatorija, na ime održavanja svoje elektronske opreme i instrumenata, Institutu "Mihailo Pupin" ustupi objekat svoje mehaničke radionice za poslovni prostor, s tim da se prethodno iz iste postojeće mašine i oprema premeste u prostor akumulatorske stanice. Po prethodnom dogovoru "Mihailo Pupin" je Opservatoriji 21. maja poslao na potpis i izrađen ugovor "o udruživanju rada i sredstava u cilju unapređenja naučne saradnje", ali do potpisa nije došlo.

Još početkom ove godine predsednica Društva astronoma Srbije Sofija Sadžakov, u ime predsedništva, Naučnom veću Astronomске opservatorije je dostavila jedan, po

Gosti Astronomске opservatorije od 18. do 24. juna (AO, br. 892/1/84) u vezi realizacije istraživačke teme "Fizička i dinamička svojstva malih planeta na osnovu fotometrijskih i drugih posmatranja", bili su, dr Vinčenco Zapala sa Opservatorije u Torinu i dr Paolo Farinela, sa Univerziteta u Pizi.

Viši naučni saradnik Glavne Astronomске opservatorije Akademije nauka SSSR-a u Pulkovu, Vadim Sergejevič Gubanov, krajem septembra, bio je gost Grupe za relativne koordinate, odnosno Astronomске opservatorije (AO, br. 1120/84).

U vremenu od 22. do 26. oktobra gost Astronomске opservatorije i posebno Grupe za astrofiziku bila je direktorka Opservatorije Haute-Provence, iz Francuske, dr Ivet Andrija (Y. Andrillat), kojom prilikom je vodila razgovore o saradnji i održala dva predavanja.

U isto vreme ovu Grupu i Opservatoriju posetio je (25. okt.) prof. Andrej Grigorjevič Žiglinski, sa Katedre za optiku i spektroskopiju LGU iz SSSR-a, ali i dr M. Marek

iznetom predlogu (koji, koliko nam je poznato, nikad nije zaživeo) zanimljiv dopis (AO, br. 38/84), iz kojeg prenosimo samo osnovni predlog.

”Predsedništvo Društva astronoma Srbije, ... je odlučilo da predloži Astronomskoj opservatoriji i Institutu za astronomiju PMF u Beogradu, da zajednički učine sledeće:

1. da se više angažuju oko svojih penzionisanih saradnika;
2. da se strogo vodi računa o jubilejima, kao što su na pr. 60-godišnjica, 70-godišnjica života, itd. i da se one obeležavaju.

(...) Molimo Vas da ove predloge razmotrite... Verujemo da ćete naše sugestije prihvatiti i da ćemo zajednički voditi brigu o našim astronomima i proslavljati njihove jubileje”.

Naučno veće je tada prihvatilo ovaj predlog i donelo odluku da se obeleži 70-godišnjica rođenja Božidara Popovića i Branislava Ševarlića.

Ovaj drugi, Branislav Ševarlić, 15. oktobra, napisao je dva dopisa i uputio ih na Astronomsku opservatoriju, na kojoj su pod istim brojem AO, br. 1601/84, u njen Delovodnik zavedeni 10. decembra. Kako su to dopisi koji rečito govore o čoveku Branislavu Ševarliću, koji je veliki deo svog naučnog rada i života posvetio Opservatoriji, a čitav životni vek astronomskoj nauci, prenosimo ih u celosti.

Pismo prvo:

”Astronomska opservatorija

Budući na kraju svog radnog veka, želim da svoju skromnu ličnu stručnu biblioteku (bez uslova) poklonim Biblioteci Astronomske opservatorije za spomen na moj dugogodišnji rad u Opservatoriji. Knjige su vezane u pakete i ukupno ih je na broju 200, a predao bih ih bibliotekar.

Molim da ovaj poklon primite i u dogledno vreme izdate mi potvrdu o prijemu knjiga. Isto tako vas molim za nalog bibliotekar da sačini njihov spisak i meni uruči jednu kopiju.

Izvolite primiti, uz zahvalnost, moj drugarski pozdrav.

*dr Branislav M. Ševarlić
red. prof. PMF u penz.”*

Pismo drugo:

”Astronomska opservatorija

Za trajniji spomen na moj dugogodišnji rad na toj Opservatoriji želim da zaveštam fond s početnom sumom od 30.000 (trideset hiljada dinara, novih) iz koga bi se svake druge godine nagrađivao najbolji naučni rad iz astronomskih nauka objavljen u proteklom dvogodišnjem periodu u zemlji ili inostranstvu od strane jugoslovenskih astronoma. U pitanje može doći i naučna monografija ili vredna knjiga. Nosioca nagrade birao bi odbor od 3-5 članova koji bi, na predlog Naučnog veća, imenovao Radnički savet.

Novac koji zaveštavam oročio bi se na dve godine u banci i nagrađivanje bi se vršilo sa dve trećine kamate, a jedna trećina bi se redovno dodavala glavnici kako bi Fond rastao. Kad bude dovoljno narastao, mogu se iz one 2/3 kamate koje služe za nagrađivanje, sredstva upotrebiti i za druge korisne namene, ali uvek i samo u cilju unapređenja astronomske nauke u nas. Nagrada bi se dodeljivala na skromnom skupu na Astronomskoj opservatoriji uz pomen mojih napora za unapređenje astronomske

nauke u nas.

Ukoliko je to potrebno, organi Astronomske opservatorije mogu doneti i mali Pravilnik o ustrojstvu i upotrebi fonda polazeći od propozicija učinjenih u ovom osnivačkom aktu koji će se trajno čuvati.

*dr Branislav M. Ševarlić
red. prof. PMF u penz.”*

Naravno, osim onih malobrojnih kojima je poznata sudbina ovog poklona i donacije, za sve ostale informacija da, prema saznanju, knjige nisu evidentirne kao Ševarlićev poklon, a što se tiče zaveštanih para za nagradu za najbolji rad iz astronomije, njih je, sećaju se oni prvi – pojela inflacija. Tako je jedan plemenit i hvale vredan čin ostao samo u malobrojnim zaturenim sećanjima i u prašnjavom registratoru, iz koga smo ga, u želji da se ne zaboravi, izvukli na svetlo dana, s namerom da se nađe između korica neke knjige - ako već ne više, bar toliko možemo učiniti za profesora Branislava Ševarlića.

Treba reći da je i drugi, gore spomenuti, Božidar Popović, Astronomske opservatoriji poklonio svoje knjige, koje bez evidencije mogu da se nađu na raznim mestima centralne zgrade Opservatorije.

Godina 1985.

Na 1. konstitutivnoj sednici Radničkog saveta održanoj 17. januara za predsednika Saveta izabran je Zoran Knežević, a za zamenika Milan Dimitrijević.

Naučno veće novog predsednika biralo je nešto kasnije 16. maja (AO, br. 693/85) i izabralo Milana Dimitrijevića.

Odbor za Astro-geo nauke Republičke zajednice nauke Srbije, za projekat Astro-geo istraživanja za 1985. godinu izdvojio je 46.250.000 dinara. Savet ovog Projekta dodeljena sredstva raspodelio je na šest instituta, učesnika na Projektu. Astronomska opservatorija kao glavni nosilac Projekta dobila je 30.613.000 dinara (ukupni planirani prihodi Opservatorije za ovu godinu bili su 52.200.000 dinara), Geomagnetski institut 6.940.000, Seizmološki zavod 3.221.000, Institut za geodeziju 64.000, Institut za astronomiju 2.148.000 i Institut za meteorologiju 3.264.000 dinara (AO, br. 241/85).

Iako se po pitanju Astrofizičke (visinske) stanice na terenu nije ništa dešavalo ni radilo, o njoj se na Opservatoriji često razmišljalo i razgovaralo. Tako se razmatrala i mogućnost da se na stanici instalira i nemontirani Askania refraktor od 35 cm (proverom je ustanovljeno da su mu svi vitalni delovi - objektiv, deklinacijska i časovna osa - ispravni). Komisija za visinsku stanicu je stala na stanovište da se on ne koristi (AO, br. 1775/85), ali je Dragomir Olević 12. marta (AO, br. 244/85), u pismenoj formi, Naučnom veću sugerisao da prvi instrument koji se na Visinskoj stanici bude instalirao treba da bude upravo refraktor od 35 cm, jer, smatrao je on, zbog montaže i rektifikacije ne bi uopšte zadržavao rad Ustanove. Osim toga, istakao je, podaci koji se mogu dobiti sa tim instrumentom ni jednog trenutka ne gube na aktuelnosti zbog nove tehnike, već naprotiv, sa pridodatom tehnikom podaci koji se na instrumentu mogu dobiti bili bi ravni onima koji se očekuju od, za kupovinu, planiranog reflektora.

Po pitanju izgradnje Astrofizičke stanice u Izvršnom veću SR Srbije je 28. marta održan sastanak na kojem je učestvovalo više predstavnika raznih tela i institucija zainteresovanih za ovaj projekat. Na sastanku su podržana opredeljenja sadržana u

Elaboratu za izgradnju stanice i dogovoreno da ovaj predlog bude uključen u Dogovor o osnovama društvenog plana za period od 1985. do 1990. godine, te da se pri Astronomskoj opservatoriji formira radna grupa za izgradnju stanice u koju bi ušli predstavnici svih zainteresovanih ustanova i institucija, kao i da se do kraja godine izvrše sve pripreme za početak njene gradnje. Prema planu Astrofizička stanica je do 1989. godine trebalo u potpunosti da bude završena, instrument montiran, i da se započne sa probnim radom.

Problem ovih godina na Opservatoriji, po kome nije bilo saglasnosti, bio je i onaj da li prilikom raspisivanja konkursa i primanja novih saradnika prednost dati "diplomiranom astronomu-astrometristi" ili pak "diplomiranom astronomu"? Po ovom pitanju saglasnosti nije bilo ni 29. maja (AO, br. 695/85) na 3. sednici Naučnog veća, kad je trebalo da se odluči za koju specijalnost raspisati konkurs za rad u Grupi za dvojne zvezde, pa je odluka prolongirana za sledeće sednice.

Stalna tema raznih sastanaka i dalje je bila modernizacija Časovne službe, pa je Naučno veće zaključilo da se kod Osnovne zajednice nauke, za ovu svrhu, konkuriše za sredstva u visini od 7 miliona dinara.

Jedan od mogućih načina rešenja, bar delimičnog problema ove Službe, bila je pozajmica Danžonovog astrolaba za vreme od jedno 6-10 godina od Belgijske opservatorije u Briselu. Po ovom pitanju posebna Komisija izradila je čitav elaborat, i 31. januara dostavila ga Naučnom veću na razmatranje sa preporukom, da direktor Mitrović uspostavi kontakt sa kolegom iz Brisela oko realizacije ove pozajmice (AO, br. 1816/85).

Raspravljajući o izveštaju o radu Sektora zajedničkih i opštih poslova 18. aprila (AO, br. 461/85) na 12. sednici, Radnički savet je konstatovao postojanje znatnih problema u izvršavanju poslova i zadataka u ovom Sektoru, iz dva razloga: "zbog rapidnog smanjenja broja izvršilaca iz godine u godinu" i "zbog velikog priliva poslova i razne neophodne administracije iz dana u dan".

Nekog pomaka nabolje uskoro je bilo i u ovoj Službi, bar kad je smeštaj arhive bio u pitanju, pa je predsedavajući Komisije za arhivu Milorad Đokić, 4. juna izvestio Radnički savet da je Petar Stojković (za sumu od 25.000 dinara) završio izradu i montirao police za smeštaj arhive Astronomске opservatorije u suterenskoj prostoriji centralne zgrade, levo od vrata koja vode prema časovnoj kabini (AO, br. 685/85). Isti izvođač je ovom prilikom izradio i dve manje police za sobu br. 28.

Zbog prodiranja dima u kancelariju br. 27, radnik Opservatorije Miloš Petrović je po ugovoru o delu, prepravljao ispucali dimnjak između iste i WC-a i sanirao ravni krov iznad kancelarije br. 23, poznate kao "kupatiło" (AO, br. 801/1/85).

Ponudu RO "Javor" za izvođenje tapetarskih poslova koje je tražila Opservatorija, Radnički savet je 6. juna prihvatio i doneo odluku da mu se za naknadu od 37.600 dinara ustupi farbanje i presvlačenje starih fotelja u kancelariji direktora Opservatorije (gde se i danas nalaze u upotrebi).

Kako je Radnički savet 6. juna Milutinu Jovanoviću – koji je na licitaciji dobio pravo da sruši i ukloni staru dotrajalu baraku za smeštaj instrumenata – naložio da "raščisti teren od otpadnog materijala na mestu gde je bila baraka", to je očito jasno da je ona posle mnogo diskusija i priča, šta sa njom i kako to uraditi, konačno bila srušena nešto pre izdavanja ovoga naloga (AO, br. 640/12/85).

Umesto prošle godine, RO "Zelenilo-Beograd" je sa hortikulturnim radovima u krugu Opservatorije započelo tek 20. juna ove godine. Za nekih 20-tak dana posećeno

je i spremljeno oko 55 m³ drvene mase, od koje je oko 26 m³ pripalo Opservatoriji za njenu ložionicu (AO, br. 796/1/85).

Seča šume na Opservatoriji ovim nije bila zadugo okončana. Već pred kraj godine 5. novembra, Opservatorija je prihvatila ponudu dvojice radnika iz Beograda "za izvođenje sanitarno-proredne seče šume u krugu Astronomske opservatorije", s tim da i njeni radnici imaju pravo na kupovinu određene količine drva, za cenu koja je bila za trećinu niža od tada zvanične.

Ističemo i jedan izveštaj koji je 17. aprila u ime Odbora za ONO i DSZ Astronomske opservatorije njegov predsednik Miodrag Mitrović uputio Radničkom savetu, sa preporukom da se protiv trojice radnika službe obezbeđenja, za koje smatra da ne ispunjavaju uslove za obavljanje poslova, zbog kršenja radne discipline – pijanstva, agresivnog ponašanja i osude za krivično delo – pokrene prekršajni postupak.

"Zbog nastalih teškoća u obavljanju svoje funkcije, kao i zbog problema u izdavačkoj delatnosti", Đorđe Teleki je 17. aprila od Radničkog saveta tražio da bude oslobođen još jedne (zapravo dve) funkcije - dužnosti glavnog i odgovornog urednika i članstva u Uređivačkom odboru (AO, br. 456/1/85).

Ipak, Đorđe Teleki se predomislio i na 4. sednici Naučnog saveta 24. juna, prihvatio je da i dalje bude rukovodilac Naučnog projekta i glavni i odgovorni urednik Opservatorijinog Biltena, a na 19. sednici Radničkog saveta 28. juna prihvatio se i predsedničke funkcije u Odboru za proslavu 100-godišnjice Opservatorije, koji je i osnovan toga dana.

Komisija za zasnivanje i prekid radnog odnosa Astronomske opservatorije donela je odluku da se u stalni radni odnos, počev sa 1. decembrom, bez konkursa, primi astrofizičar Vladimir Kršljanin. Zakonski je to bilo moguće pošto je on još od aprila 1983. godine, kao volonter, bio uključen u Projekat, a od 14. juna 1984, bio je, po ugovoru, stipendista Astronomske opservatorije na postdiplomskim studijama (AO, br. 1206/1 i 1206/2/85).

Početkom godine Astrofizička grupa, Grupa za vreme i Grupa za širinu, imale su kupljene nove računare marke Sinclair-Spectrum, a u martu su kupljena i tri kasetofona, koja su se koristila uz ove računare (AO, br. 312/2/85).

Istovremeno je i postojeći računar Olivetti postavljen u Računskom centru, softverski proširen novim jezikom-FORTRAN 77 i odgovarajućom grafikom (AO, br. 312/85), a sa Institutom "Mihajlo Pupin" dogovorena je izrada komunikacijskog softvera za transfer podataka (datoteka WOEIA.DAT od 400 KB) između operativnih sistema DOS i PCOS.

Bile su to neophodne osnove da Radnički savet 18. aprila (AO, br. 461/85) donese odluku da se na Opservatoriji, počev od 22. aprila, organizuje kurs programiranja BASIC – 3 puta nedeljno po 2 časa, odnosno ukupno 20 časova.

Osim ovog, neki od radnika (astronoma) Opservatorije, pohađali su i drugi kurs, onaj stranih jezika (srednjeg i višeg stepena, engleskog i francuskog jezika) na Kolarčevom narodnom univerzitetu, koji im je plaćala Opservatorija (AO, br. 1193/1 i 1194/1/85).

Jula ove godine Opservatorija je kupila i računar "Olivetti M24", za šta je morala da izdvoji 6120 dolara (AO, br. 820/3/85).

Osim na novu tehniku Opservatorija je dosta sredstava trošila i na kupovinu - pretplatu na brojne strane časopise. Za te potrebe koje je obično realizovala preko "Nolita", Opservatorija je ove godine predvidela sumu od 3.000.000 dinara (AO, br.

752/1/85).

S važnošću od 1. februara, Đorđe Teleki je odlukom Radničkog saveta imenovan za novog šefa Grupe za apsolutne deklinacije (AO, br. 1848/85).

Radnički savet je 20. februara Olgi Atanacković odobrio produženje boravka na specijalizaciji u Francuskoj za još dva meseca.

Sa dva saopštenja Sofija Sadžakov je od 19. do 23. marta učestvovala na 23. astrometrijskoj konferenciji u Pulkovu, u SSSR-u (AO, br. 398 i 1822/85), a potom je još desetak dana na istoj sa saradnicima radila na zajedničkoj temi.

Dvanaest sedmica, počev od 17. aprila, na studentskom boravku u Astronomskom institutu Univerziteta u Minsteru u SR Nemačkoj – po pitanju merenja većeg broja beogradskih Sunčanih spektograma na minsterskom PDS-mikrofotometru – proveo je Aleksandar Kubičela.

Na 10-mesečnu specijalizaciju na Bjurakansku opservatoriju u Jerevan, Gojko Đurašević nije otišao 9. aprila ove godine (AO, br. 270/85) kako je planirano, već 16. septembra (AO, br. 986/2/85).

U vremenu od 11. aprila do 3. juna Milan Dimitrijević je najpre učestvovao u radu II evropske konferencije o atomskoj i molekularnoj fizici, a potom još jedno vreme boravio na Pariskoj opservatoriji u Medonu (AO, br. 312/85).

Gost na Opservatoriji, 30. maja, bio je prof. Andrej Čadež, kojom prilikom je održao i jedno predavanje (AO, br. 695/85).

Po pitanju konsultacija i višegodišnje saradnje u Institutu za matematiku u Pizi, Zoran Knežević je boravio od 13. do 18. maja, a od 3. do 7. juna, sa jednim saopštenjem učestvovao je u radu Simpozijuma "Asteroids, Comets, Meteors II". U Pizi je 5 dana, na Konferenciji "Catastrophic disruption of Asteroids and Comets", boravio i od 29. jula (AO, br. 827/85).

Po dve osnove Đorđe Teleki je, od 3. do 6. juna, boravio u Lenjingradu: kao predsednik (još od 1971. god.) na sednici Radne grupe za astronomsku refrakciju, Komisije 8 MAU (prema predsedniku, sedište ove grupe i njene aktivnosti bilo je na našoj Opservatoriji, koja će radove podnete na ovom skupu objaviti u svojoj Publikaciji br. 35, 1987. godine) i kao predsednik Naučnog organizacionog komiteta, Savetovanja o određivanju refrakcije u optičkoj i radio astronomiji (AO, br. 525 i 534/1/85).

Na XVII Internacionalnom skupu mladih astronoma u Hurbanovu u Čehoslovačkoj, održanom od 1. do 7. jula (AO, br. 731/85), sa Opservatorije učešće je uzeo Slobodan Jankov.

Odmah posle ovoga u Budimpešti je od 8. do 12. jula održana 17. međunarodna konferencija o pojavama u jonizovanim gasovima, na kojoj je učestvovao Vladimir Kršljanin.

Milan Dimitrijević je od 10. septembra do 2. oktobra boravio u Francuskoj. Najpre je po pozivu dr Iveta Andrija boravio na Opservatoriji u Sen Mišelu, potom u Monpeljeu, da bi posetu nastavio učešćem u radu Konferencije "Sudari i zračenje" u Orleanu, gde je predstavio tri postera. Boravak u Francuskoj završio je poseotom Odseku za fundamentalnu astrofiziku Pariske opservatorije u Medonu (AO, br. 1203/1/85).

Na konferenciji "Sudari i zračenje" boravila je i Olga Atanacković, a od 23. septembra do 4. oktobra bila je u Institutu za astrofiziku u Parizu, po više pitanja, od kojih je imala i konsultacije u vezi magistarskog rada (AO, br. 1244/1/85).

U isto vreme tri dana (od 17. sept.) Ištvan Vince je sa jednim predavanjem učestvovao na Letnjoj školi iz astronomije u Višegradu u Mađarskoj.

Vreme od 11. do 24. septembra, po pitanju kataloga zvezda DS programa, izbora teme za disertaciju i mogućnosti modernizacije instrumenata, na Pulkovskoj opservatoriji proveo je Miodrag Dačić (AO, br. 1051/1/85).

Čak 15 radnika Astronomske opservatorije u vremenu od 21. do 25. septembra, učestvovalo je na Kongresu matematičara, fizičara i astronoma u Prištini (AO, br. 986/3/85).

U cilju konsultacija o uticaju sudara neutralnih perturbbera i apsorbbera na spektralne linije, Milan Dimitrijević je od 14. do 20. oktobra ponovo bio u Medonu (AO, br. 1249/1/85).

U isto vreme u Medonu je, kod dr Nikole Alara, radi naučne saradnje boravio i Ištvan Vince (AO, br. 1133/2/85).

Dorđe Teleki je od 19. do 28. novembra učestvovao na XIX Kongresu Međunarodne astronomske unije u Nju Delhiju a potom je, do 20. decembra, bio na studijskom boravku u Nankingu u Šangaju u Kini (AO, br. 1113/1 i 1197/1/85).

Na istom Kongresu MAU u Nju Delhiju, sa podnetim referatima, učestvovali su Ivan Pakvor i Zoran Knežević (AO, br. 1059/2/85).

Prema jednom izveštaju, bez nekih detalja, Teleki je ove godine boravio i u Iraku (AO, br. 22/1/86).

Kako je naveo u izveštaju, od 4. do 11. oktobra na Opservatoriji u Medonu, Orseju i Astronomskej opservatoriji u Parizu, radi upoznavanja sa radom i dogovora o proširenju saradnje, boravio je i direktor Astronomske opservatorije Miodrag Mitrović (AO, br. 1384/1/85).

Viši naučni saradnik Astronomskog instituta Čehoslovačke Akademije nauka Jan Vondrak, od 14. do 16. maja boravio je na Astronomskej opservatoriji, gde je održao predavanje, i razgovarao o saradnji sa Opservatorijom u Ondžejevu, posebno se interesujući za rad Grupe za relativne koordinate, Grupe za geografsku širinu i Grupe za dužinu i tačno vreme.

Po jedno predavanje u biblioteci Astronomske opservatorije od 9. do 14. septembra održali su Đuzepe Severino i Đuzepe Roberti iz Italije, koji su bili njeni gosti.

Na poziv Astronomske opservatorije, po pitanju saradnje i organizovanja zajedničkog skupa, u Beogradu je od 23. do 25. oktobra boravio dr F. K. Bruner iz Švajcarske, predsednik Specijalne studijske grupe 2.84 MAU. Od dva održana predavanja jedno je imao na Opservatoriji (AO, br. 1245/1/85).

Krajem oktobra gost Opservatorije bio je dr Boleslav Grabovski sa Instituta za fiziku u Opolu (Poljska). Sa gostom se razgovaralo o zajedničkom radu i saradnji, o čemu je potpisan i sporazum, a održao je i jedno predavanje (AO, br. 1265/1/85).

Osim toga, pronalazimo i podatak da je na Opservatoriji tokom septembra boravila dr Tamara Kiseljeva, a od 21. do 28. decembra, u vezi modernizacije meridijanskog instrumenta, boravio je i Genadij Ivanovič Pinjigin, saradnik Pulkovske opservatorije, kojom prilikom je održao i jedno predavanje (AO, br. 53/1/86).

Od 16. do 20. septembra gost Opservatorije bio je dr Đ. Alpar, direktor Kosmičke opservatorije iz Penca u Mađarskoj, sa kojim se razgovaralo o prenosu i korišćenju Doplerovog pribora u Beograd tokom 1986, a održao je i dva predavanja (AO, br. 1184/1/85).

Njegov kolega, direktor Opservatorije u Baji, dr Il Morton, na Opservatoriji je,

u cilju prenošenja iskustava naše Grupe za male planete, na novoformiranu službu u Baji i moguće saradnje, boravio od 21. oktobra do 1. novembra (AO, br. 1432/1/85).

Listu poseta Astronomskoj opservatoriji ove godine, u vremenu od 4. do 11. decembra, u sklopu međunarodne saradnje sa Francuskom, zaključila je saradnik Pariske opservatorije, Vera Doazan (AO, br. 1477/85).

Astronomsku opservatoriju 3. i 4. decembra ove (1985) godine, u sklopu redovne kontrole, posetila je i Inspekcija rada opštine Zvezdara i o tome sačinila zapisnik, a jedan njegov primerak ostavila i Opservatoriji (AO, br. 1434/1/85), iz koga prenosimo i podatke o zaposlenim radnicima na neodređeno vreme na samom kraju ove godine.

Stalno zaposlenih na Astronomskoj opservatoriji bilo je 46, od čega 17 žena.

Kvalifikaciona struktura je izgledala ovako:

5 doktora nauka, 13 magistara, 11 sa visokom stručnom spremom, 4 sa višom školskom spremom, 5 sa srednjom, 5 sa nižom, 1 visoko kvalifikovani i 1 kvalifikovani radnik.

Godina 1986.

Nerešeni problem prenet iz prošle godine i dalje su bili časovnici Grupe za vreme. I dalje su se "lomila koplja" oko toga da li modernizovati stare časovnike ili nabavljati nove. Po prvom, modernizaciju postojećih časovnika po prihvaćenom projektu prof. dr Bogosava Kovačevića, trebalo je da izvrše Institut "Mihajlo Pupin" i Elektronski fakultet iz Niša, dok su predstavnici Časovne službe bili za nabavku tri nova kvarcna časovnika. Na 24. sednici Naučnog veća 2. marta, doneto je kompromisno rešenje: da se kod Osnovne zajednice nauke Beograda, konkuriše za sredstva za modernizaciju Časovne službe, u visini od 800 miliona dinara, a da se prethodno dobro prouče zaključeni ugovori sa institutima, da bi se izbegle nepovoljne posledice za Opservatoriju i da se vidi kako dalje da se radi. Druga pak strana, za zastoj u rešavanju ovog problema, optuživala je Časovnu službu za slabu pomoć i nezainteresovanost.

Grupa za astrofiziku ponovo je početkom ove godine aktuelizovala predlog da se akumulatornica adaptira za radni prostor – kancelarije. Po skicama priloženim uz predlog (skice sačuvane), ovom adaptacijom moglo se osigurati čak 7-9 mesta za rad, čime bi se jedna kancelarija u centralnoj zgradi mogla izdvojiti za goste iz inostranstva i tako rešiti još jedan stalni problem Opservatorije (AO, br. 14/1/86).

Na 19. sednici Naučnog veća održanoj 5. februara, Đorđe Teleki je prisutne informisao da je prof. dr Karl D. Rakoš sa Bečke opservatorije "izneo mogućnost da se jedan neraspakovani teleskop od 1 m montira na našoj visinskoj stanici, pri čemu bi troškove njegovog održavanja delile naša i austrijska strana". O ovoj mogućnosti Rakoš je prethodno, prema dogovoru, trebalo da pošalje i pismo sa detaljnim informacijama (AO, br. 5/1/86).

Pismo od Rakoša (na srpsko-hrvatskom!) stiglo je 9. februara, sve sa nacrtom teleskopa i drugim traženim informacijama, ali je iz njega bilo vidljivo da on sugerše da se instrument postavi negde na Dalmatinskoj obali, smatrajući je lokacijom sa boljim posmatračkim uslovima.

Njegovo pismo razmatrala je Komisija za međunarodnu saradnju Astronomске opservatorije i "stala na stanovište, da se iz razloga kurtoazije prof. dr Rakošu, saradniku Astronomске opservatorije u Beču odmah odgovori, tako da se istakne da se njegov predlog kod nas razmatra i nagovesti da će kasnije biti potreban i zvaničan

predlog te vrste pomenute institucije" (AO, br. 113/86).

Ovi i razni drugi investicioni planovi bili su nesumnjivo razlog da Naučno veće Astronomske opservatorije 12. marta donese novu odluku, da od ukupno planiranih sredstva za 1986. godinu od 10 milijardi, kod Osnovne zajednice nauke Beograda konkuriše za sredstva u visini od 2,3 milijarde dinara (1,3 za opremu i 1 za proširenje prostornih uslova rada) plus još 600 miliona za biblioteku (AO, br. 91/1/86).

Kao argument za planirana velika finansijska sredstva i koliko je Opservatorija zahtevna za samo redovno održavanje, navodimo neophodne potrebe za ovu godinu, koje je iskazala samo jedna služba, Služba održavanja:

- zamena lima na krovu upravne zgrade kao i zamena oluka;
- popravka fasade na Velikom refraktoru, kao i unutrašnja sanacija;
- popravka fasade, terasa, zamena oluka i drugi limarski radovi na Malom refraktoru;
- popravka fasade na Astrografu;
- zamena kotlova centralnog grejanja i čišćenje radijatora od kamenca;
- nabavka novog motora za lift za šljaku u ložionici;
- adaptacija kupatila za ložača i pomoćno osoblje;
- nabavka gurača za sneg za motokultivator, i
- nabavka cinkolitne farbe za farbanje lima na krovu (AO, br. 102/86).

Za sanaciju reljefa iznad ulaznih vrata (Helios sa kočijama) Velikog refraktora, Opservatorija je tražila pomoć i od Zavoda za zaštitu spomenika kulture.

Sanaciju krova na upravnoj zgradi, kao najpovoljniji ponuđač za sumu od 560.000 dinara, dobila je RO "Beogradgradnja" OOUR "Građevinski i zanatski radovi" (AO, br. 563/86). Prilikom ovih radova, 7. novembra, na upravnoj zgradi je srušen veliki dimnjak i sazidan novi.

Dolaskom septembra Opservatorija je već imala kupljen ugaj za novu grejnu sezonu i smešten u podrumске prostorije, ali kotlovi još nisu bili zamenjeni. Šta više, u ovo vreme je Opservatorija bila, konstatovano je 10. septembra na 56. sednici Radničkog saveta, u "pregovorima sa "Pupinom" oko zajedničkog finansiranja izgradnje objekta za toplotnu energiju", za šta se očekivala pomoć još nekih organizacija (AO, br. 569/86).

Po pitanju kotlova, krajem oktobra, Radnički savet je doneo odluku da se stari kotlovi upotrebljavaju još jednu grejnu sezonu a da se za 1987. godinu traže namenska sredstva za nabavku novih, kao i za čišćenje i zamenu instalacija (AO, br. 604/86).

Prema izveštaju Komisije za kontrolu izvršenih radova koje je na Opservatoriji od 15. decembra izvodila "Hidrotehnika", krajem ove godine urađeno je dosta na izgledu enterijera centralne zgrade: osim popravaka sanitarnih čvorova, okrećena je biblioteka, stepenište za prvi sprat, hol, 7 kancelarija, a doneta je i odluka da se okreći i hodnik do podruma, drugih 8 kancelarija, kao i da se očiste i operu svetlarnici (AO, br. 751/86).

Astronomska opservatorija je 1. oktobra na 32. sednici Saveta (AO, br. 583/1/86), prihvatila predlog Instituta "Mihajlo Pupin" da se u njenom krugu izgradi privremeni objekat za potrebe budućeg "Centra za istraživanje i razvoj nauke i tehnologije". Već 22. oktobra, za potpisivanje je bio izrađen i Sporazum. Osnivači ovog centra trebalo je da budu Izvršno veće SR Srbije, Privredna komora SR Srbije, Republička zajednica nauke Srbije i Institut "Mihajlo Pupin". Po ovom sporazumu koji je utvrđivao prava i obaveze dva instituta, da navedemo samo osnovne zaključke, Opservatorija je davala

saglasnost da se u njenom krugu podigne privremeni objekat za potrebe Centra, desno od ulaza u krug Opservatorije iz Volgine ulice (bilo je još nekih opcija za lokaciju Centra u krugu Opservatorije), površine 600 m², koji bi zapošljavao oko 30 radnika. Prema Sporazumu Opservatorija je u Centru već od 1987. godine, pored drugih pogodnosti, trebalo da dobije na korišćenje i dve prostorije (AO, br. 602/1/86).

Da će sa prihvatanjem i potpisivanjem ovog Sporazuma na Opservatoriji biti problema, bilo je jasno već 6. novembra na 59. sednici Saveta, kad je prilikom glasanja Sporazum dobio 4. glasa, 4 su bila suzdržana i 2 protiv. Prema zapisniku sa te sednice predsednik Saveta Zoran Knežević je konstatovao, da Savet "nije dao saglasnost" za gradnju Centra u krugu Opservatorije, ali tu formulaciju na 60. sednici Radnički savet, prilikom usvajanja zapisnika sa prethodne sednice, nije hteo da prihvati, formulišući je kao "nije doneta nikakva odluka". Smatrajući to kao "izraženo nepoverenje" u njegov rad kao predsednika Radničkog saveta, on je 21. novembra (AO, br. 694/86) podneo ostavku na tu funkciju.

No i pored donetih odluka i pozitivnih mišljenja, po ovom pitanju na Opservatoriji je bilo sve manje saglasnosti i uverenja da treba ući u ovaj projekat, pa je 5. decembra 19 članova Opservatorije potpisalo i Naučnom veću uputilo sledeći dopis (AO, br. 748/86):

"Imajući u vidu značaj i dalekosežnost odluke Naučnog veća Astronomske opservatorije, a posebno s obzirom na znatna razmimoilaženja koja postoje u stavovima astronoma, kao nosilaca osnovne delatnosti Opservatorije, smatramo da je neophodno ponovo razmotriti pitanje izgradnje Centra za istraživanje razvoja nauke i tehnologije SR Srbije, u krugu Astronomske opservatorije.

Nalazimo takođe da, zbog nastale situacije, ovako bitna odluka zahteva i njeno preispitivanje i donošenje konačnog zaključka na Plenumu radnika Naučne jedinice".

O ostavci Zorana Kneževića Radnički savet je raspravljao 16. decembra na sledećoj, 61. sednici (AO, br. 745/2/86) i doneo odluku (9 prema 1) da se ostavka ne prihvati, ali napravljen je i kompromis. Iz inkriminisanog zapisnika izbačene su obe predložene formulacije, tako da je ostao samo podatak o rezultatu glasanja, a za formulisanje odluka donetih na sastancima za ubuduće su zaduženi predsednik Saveta i zapisničar.

O Astrofizičkoj stanici ove godine na Opservatoriji, prema dokumentima, kao da se manje razmišljalo i razgovaralo. Da nije pala u zaborav ali i da su nastupili određeni problemi, svedoči nam pismo koje je direktor Opservatorije Miodrag Mitrović, 2. jula (AO, br. 538/86) uputio Vukoju Bulatoviću, potpredsedniku Predsedništva SR Srbije. Pismo glasi:

"Poštovani družo Bulatoviću,

U skladu sa našim dogovorom, dostavljam Vam informaciju o pripremama za izgradnju Astrofizičke stanice.

Novi, povoljan momenat u odnosu na informacije u prilogu je činjenica da je projekat uključen u nacrt Programa investicija u oblasti naučnoistraživačke delatnosti u SR Srbiji za period 1986–1990. Nažalost, planirana sredstva su manja za oko 500 000 000 din. S obzirom na to da je Opservatorija planirala sredstva realno, ova okolnost može biti nepremostiva prepreka za realizaciju projekta. Osim toga, usvajanje predloga je odloženo za jesen što će automatski dovesti da novog povećanja sredstava, odlaganja početka izgradnje i obezvređivanje već prikupljenih sredstava Zajednice nauke.

Nadamo se da ćete želeti, i biti u mogućnosti, da nam pomognete u daljim fazama aktivnosti oko ovog projekta".

Na 56. sednici Saveta doneta je odluka da se potkrovlje u ulici Nade Purić, koje se adaptiralo, dodeli Đuri Božičkoviću, čime su stvoreni uslovi da se on iseli iz službenih prostorija Astronomske opservatorije (sobe za posmatrače u astrografu).

Da institucije koje poseduju službeni automobil donesu pravilnik o njegovom korišćenju, to je uobičajeno, ali Astronomska opservatorija je krajem oktobra imala izrađen i Pravilnik o korišćenju privatnih automobila u službene svrhe.

Ulaznom kapijom (severnom) Radnički savet se bavio i ove godine: menjana je brava, kopirani ključevi i doneta odluka da je zaključava radnik obezbeđenja, te da u vremenu od 22 do 6 časova ujutro mora biti zaključana (AO, br. 616/86).

Naučno veće je 11. juna konstatovalo da je Osnovna zajednica nauke Beograda odobrila Opservatoriji sredstva u visini od 3,4 milijarde st. dinara ali za dve godine, tekuću i sledeću, od čega 400.000 za biblioteku. To je značilo, pojašnjeno je, da ove godine za nabavku opreme Opservatorija može raspolagati sa 750 miliona dinara, koliko i za proširenje prostornih uslova rada (AO, br. 312/86).

Dogovor o saradnji, ali sa Astronomskom opservatorijom u Lenjingradu, a po predlogu docenta dr Žane Anosove, Naučno veće je 12. marta na 23. sednici načelno prihvatilo.

Ugovor o saradnji na temi Zračenje i atomski sudarni procesi u astrofizičkim i laboratorijskim plazmama, Astronomska opservatorija je 16. juna potpisala i sa Institutom za fiziku iz Opola u Poljskoj (AO, br. 287/86).

Od 1. januara na neodređeno vreme, u oblasti zvezdane astronomije u Grupi za dvojne zvezde, na Opservatoriji je počeo (nastavio) da radi naučni saradnik dr Slobodan Ninković (AO, br. 75/1/86).

Na osnovu podnetog referata, za to posebno formirne Komisije i njenog predloga, Naučno veće Astronomske opservatorije je 18. juna jednoglasno usvojilo odluku da su ispunjeni svi uslovi za izbor dr Milana Dimitrijevića u zvanje naučnog savetnika i odluku zajedno sa odgovarajućom dokumentacijom uputilo Republičkoj zajednici nauke na usvajanje (AO, br. 298/1/86).

S radom na neodređeno vreme, kao administrativni referent-blagajnik, na Opservatoriji je od 1. avgusta počela da radi Gordana Dakić, a 15 dana kasnije Opservatoriju je "sporazumno" posle više nesporazuma, napustio radnik obezbeđenja Srđan Novaković (AO, br. 465 i 457/86).

Arhiv Srbije je 3. marta (AO, br. 221/86) Opservatoriji uputio "Poslednje upozorenje pred prijavu zbog neizvršenja obaveza", a one su bile brojne, bukvalno sve koje proizlaze na osnovu Zakona o zaštiti kulturnih dobara. Komisija za sređivanje i izlučivanje arhivske građe Astronomske opservatorije ovaj dopis je razmatrala 2. aprila (AO, br. 271/86) i donela jednoglasnu odluku (6 članova) "da se traži stručna pomoć Arhiva Srbije u vezi sa sređivanjem i izlučivanjem arhivskog materijala koji se nalazi u Astronomskoj opservatoriji".

Komisija je potom 15. aprila, na osnovu preporuke Arhiva Srbije, od Saveta Astronomske opservatorije tražila (AO, br. 133/86) sredstva u visini od 84.000 dinara "za nabavku higrografa za potrebe praćenja vlažnosti prostorije arhive Astronomske opservatorije".

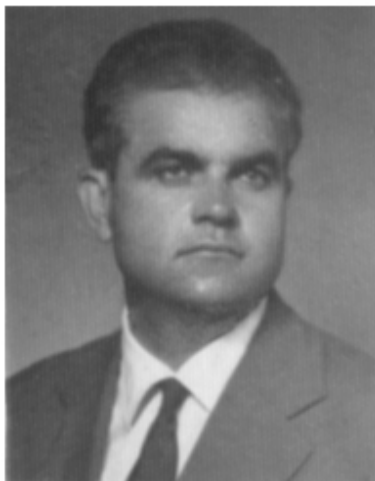
Početak septembra Opservatorija je kupila teleprinter, ali joj je još predstojala intervencija kod pošte da se on priključi i zvanično pusti u rad (AO, br. 569/86).

Desetak dana kasnije, 28. aprila, Komisija je Radničkom savetu predložila neko rešenje u vezi arhive (ne znamo kakvo) a ovaj ga prihvatio, ali pretpostavljamo da je

to bila ponuda Arhiva Srbije da uz novčanu nadoknadu oni obave arhivske poslove, ili bar njihov jedan stručniji deo. To zaključujemo na osnovu zaduženja koje je Savet dao predsedniku Komisije Miloradu Đokiću, da "konsultuje Arhiv Srbije u vezi ponude za pružanje stručne pomoći Arhiva radi sređivanja i izlučivanja arhive Astronomke opservatorije" (AO, br. 152/1/86). Bezmalo dva meseca kasnije Radnički savet je informisan "da je predlog u vezi sređivanja arhive i dalje u toku izvršenja".

Rezultat Đokićeve konsultacije Arhiva Srbije, pretpostavljamo, bila je ponuda dve osobe Opservatoriji (AO, br. 765/86) za koje mislimo da su bili radnici toga Arhiva (imena im nećemo navoditi), za sređivanje registraturskog i arhivskog materijala, u visini od 600.000 dinara u neto iznosu.

Uveliko je počeo da teče i novembar a od sređivanja arhivske građe nije bilo ništa. To je bio razlog da Radnički savet 6. novembra (AO, br. 690/4/86) odluči da zaduži direktora i Službu računovodstva, "da za narednu sednicu Radničkog saveta pripreme predlog neke druge mogućnosti za sređivanje arhivskog materijala, kao i da ispitaju najpovoljniji način isplate po navedenom obavljenom poslu".

Ljubiša Mitić (1920 - 2004).

Početak ove godine, zapravo 23. januara, višedecenijski radnik Astronomske opservatorije dr Ljubiša Mitić je, napunivši 65 godina života, poslat u penziju. Kako se on poslednjih godina bio uglavnom posvetio uređivanju Opservatorijinih publikacija i prevođenju tekstova - radova za objavljivanje, kojih mu se u ovo vreme nakupilo u obimu oko 600 strana, to je tražio od Naučnog veća da mu se penzionisanje prolongira za 6 meseci, za koliko je smatrao da bi mu bilo dovoljno da završi preuzete radove na uređenju i prevođenju. Njegov zahtev je uvažen samo utoliko, što mu je dozvoljeno da do završetka poslova na prevođenju i uređenju Biltena za štampu, a po ugovoru o delu, ostane da radi u svojoj kancelariji, najdalje do 15. maja (AO, br. 29/1/86).

Povodom 30. vidljivog povratka Halejeve komete 1985–86. i učešća u međunarodnoj kampanji njenog praćenja i fotografisanja, Astronomska opservatorija i Astronomsko društvo "Ruđer Bošković" zajednički su izdali posebnu publikaciju posvećenu ovom fenomenu, pod nazivom "Komete - svedoci prošlosti". Publikacija sa 15 odabranih priloga - radova, od kojih su 9 napisali radnici Opservatorije, izašla je u martu u tiražu od 2000 primeraka.

Naučno veće je 23. jula (AO, br. 415/86) potvrdilo jednu, reklo bi se, neobičnu odluku donetu pre nešto više od godinu dana, da Astronomska opservatorija štampa zbornik radova sa Savetovanja o određivanju refrakcije u optičkoj i radio astrometriji, koje je održano juna 1985. u Lenjingradu. Zbornik je štampan 1987. godine kao publikacija br. 35 Astronomske opservatorije

Iako je u tradiciji Opservatorije bilo da u biblioteci upravne zgrade dozvoljava razna dramska ili filmska snimanja, Radnički savet je 18. juna jednoglasno odbio zahtev (koga je Naučno veće prethodno, uslovno, bilo prihvatilo!) Fakulteta dramskih umetnosti za snimanje studentskog ispitnog filma "Nema više vremena" u Velikom

refraktoru (AO, br. 261/1/86). Istovremeno je doneo i zaključak da se Radničkoj kontroli ustanove podnese prijava i utvrdi čija je odgovornost zbog nađenih "publikacija, cirkulara, reprinteda, časopisa i knjiga astronomske sadržine" u njenoj ložionici (AO, br. 269/86).

Po novoj molbi Fakulteta dramskih umetnosti, uz dodatna obrazloženja i tekst scene koja treba da se snimi u Velikom refraktoru, sledi još jedan obrt: Radnički savet je 19. juna na 51. sednici (AO, br. 301/1/86) doneo novu odluku kojom je omogućeno snimanje filma, u vreme kad se ne vrši posmatranje i uz prisustvo radnika Opservatorije i njegovu tehničku pomoć u rukovanju instrumentom.

Na zahtev Astronomskog društva "Novi Sad" (ADNOS) od 17. novembra (AO, br. 685/86) koje je potpisao njegov predsednik dr Božidar Jovanović, da mu Astronomska opservatorija na neodređeno vreme ustupi instrumente Mali meridijanski instrument, Refraktor otvora 35 cm i Hronograf (klasičan), radi montiranja u za tu svrhu dodeljenoj i adaptiranoj zgradi na Petrovaradinskoj tvrđavi, Radnički savet je 5. decembra na 33. sednici doneo sledeće zaključke: da se preporuči Zboru radnika da ADNOS-u ustupi Mali meridijanski instrument "ukoliko se Komisija za Muzej složi sa tim"; da se Hronograf ustupi na korišćenje tek po pristizanju na Opservatoriju hronografa koji se očekivao iz Pulkova, i "ukoliko se Komisija za Muzej složi sa tim"; dok zahtev za ustupanje Refraktora od 35 cm prilikom glasanja nije prošao, pa je zadužen direktor da od ADNOS-a "zatraži dopunska obaveštenja o mestu postavljanja instrumenta i da ispita mogućnost zajedničkog korišćenja".

Nekoliko dana posle ove odluke, 10. decembra, grupa od 7 opservatora Astronomske opservatorije na "adresu" njenog Naučnog veća, Radničkog saveta i Samoupravne radničke kontrole, uputila je sledeći dopis:

"Sa velikim zaprepašćenjem smo primili činjenicu da je Naučno veće, na svojoj 33. sednici, održanoj 4. 12. 1986. godine, donelo odluku da se udovolji traženju Amaterskog astronomskog društva iz Novog Sada, i na taj način Astronomska opservatorija otuđi svoja osnovna sredstva – dva kompletna profesionalna instrumenta i prateće pribore.

Naučno veće je o ovome odlučivalo, bez ikakvog detaljnijeg razmatranja i obrazloženja, zapostavljajući u potpunosti i svoje sopstvene odluke, kao i odluke Zbora radnih ljudi i Radničkog saveta koje su, hronološki gledano, donošene počev još od 1976. godine u vezi sa jednim od ovih instrumenata, Askania ekvatorijalom od 35 cm.

Polazeći od tada usvojenog nacrtu dugoročnog razvoja Astronomske opservatorije i niza godišnjih planova rada dveju najzainteresovanijih naučnih grupa (Dvojne zvezde i Male planete, komete i sateliti) za montažu i rad ovog instrumenta koji su redovno usvajani na svim samoupravnim instancama Opservatorije, konstatujemo da su potrebna materijalna sredstva i nedostatak specijalizovanog tehničkog osoblja koje bi izvršilo njegovu rekonstrukciju i modernizaciju, bili ovih godina osnovna prepreka realizaciji zadatka. Osim toga, promenom koncepta profila visinske stanice kod Prokuplja, ovaj instrument koji je prvobitno bio određen kao osnovni koji treba tamo postaviti, dobio je kasnije drugorazredni značaj za samu stanicu, ali se od njega nije nikada odustalo.² Naprotiv, Grupa za male planete, komete i satelite se 1978. godine čak i

---

²Nažalost, ako nije tada, od njega se "odustalo" dvadesetak godina kasnije! A kako? Askania ekvatorijal sa otvorom od 35cm i žižnom daljinom od 6 m, kojeg je osnivač Opservatorije Milan Nedeljković naručio u Nemačkoj na račun ratnih reparacija, a koji je konzerviran 70 godina čuvan u objektima AO, s nadom da će jednog dana negde biti postavljen i služiti svrsi, svojevremeno je

odrekla svog zahteva u vezi sa nabavkom modernijeg i moćnijeg astrografa, u korist angažovanja sredstava upravo za Askania refraktor.

I u najnovijim planovima koji su na AOB usvojeni po uobičajenom postupku, za period 1986-1990. godine, obe grupe detaljno preciziraju svoj radni zadatak i finansijska sredstva za postavljanje ovog instrumenta.

U međuvremenu, upravo u fazi priprema da se izvrši ispitivanje objektiva ovog instrumenta, Naučno veće donosi jednu, krajnje apsurdnu odluku - da ovaj instrument ustupi amaterima. Ne treba zaboraviti, pritom, da ovaj instrument nije kompletan; njegov originalni mikrometar i tražilac nalaze se u stalnoj upotrebi na Velikom refraktoru od 65 cm. Što se ovog detalja tiče, dve naučne grupe imaju već određena tehnička rešenja za ove probleme, kao i za neke druge koji su kod ovog instrumenta evidentni.

Što se tiče drugog, malog meridijanskog instrumenta, od 110 mm, takav kakav je, usko specijalizovane namene, ne verujemo da bi bio od bilo kakve koristi amaterima. Osim toga, on je predviđen i kao jedan od glavnih eksponata na izložbi povodom 100. godišnjice Astronomske opservatorije i stalne postavke budućeg muzeja.

Imajući sve ovo u vidu, energično se suprotstavljamo ovakvoj odluci, tim pre, što je ona doneta bez ikakvog stručnog razmatranja i argumentacije, uz potpuno ignorisanje stava predstavnika jedne od naučnih grupa u Naučnom veću" (Vojislave Protić-Benišek - prim. M. R.).

Ovaj dopis potpisali su Danilo Zulević, Dragomir Olević, Georgije Popović, Zoran Knežević, Vera Erceg, Vojislava Protić-Benišek i Slobodan Ninković.

Šef tehničke službe Nikola Kravljanac i njegov saradnik Vladimir Savković u pismenoj formi su 19. novembra (AO, br. 688/86) obavestili Radnički savet da je stanje ispravnosti i pouzdanosti kvarcnog časovnika Grupe za vreme takvo, da je na granici upotrebljivosti. Broj otkazivanja je veliki a prilikom popravki koriste se komponente koje su odbačene pre deset i više godina. Poseban problem čini neispravan osciloskop kvarcnog časovnika, ističu oni, pa predlažu da se on zameni kupovinom mernog digitalnog brojača.

Nikola Kravljanac je nepun mesec dana kasnije, 12. decembra, dopisom upućenim Radničkom savetu (AO, br. 742/86) ukazao na još jedan problem na Opservatoriji koji je vremenom bio sve izrazitiji.

On ukazuje na loše stanje davno postavljenih telefonskih vodova, što stvara problem u povezivanju računara sa paviljonima i vodova koji se koriste za provođenje signala od časovnika do paviljona. Vodovi su loši, ističe on, od onih u centralnoj zgradi pa do onih koji vode do paviljona, što se posebno ispoljava u periodima koji obiluju vlagom. Poseban problem je i činjenica da su ovi vodovi provedeni kružno, odnosno tranzitno do krajnje tačke, a ne zrakasto kako bi to trebalo da bude, pa predlaže njihovu zamenu i prepravku u ovom smislu. Kao moguće rešenje problema predložio je postavljanje telefonskih i signalnih kablova u prokopani kanal "drugih korisnika".

---

ustupljen Katedri astronomije MF, kako je obrazloženo, za potrebe studenata. Postavljen je na betonsku ploču na ledini u južnom delu kruga Astronomske opservatorije i pokriven najelonom. Kad je dunuo prvi vetar najelon je pokidan a instrument ostavljen na raspolaganje, suncu, vetru, kiši, snegu, i namernim prolaznicima. Danas tamo, kao presečeno stablo, stoji samo izrdali stub instrumenta. Svi vitalni delovi su skinuti i odneti. Šta je sa njima, to nije pitanje za autora ovih redova. Tako je uništen drugi (posle Velikog refraktora) po novčanoj vrednosti instrument (prilikom nabavke vredan 163.350 zlatnih maraka) koji je Nedeljković naručio za Astronomsku opservatoriju. Da je sačuvan, ako već ne upotrebnu, imao bi veliku muzejsku vrednost!

"Drugi korisnici" bila je zapravo Vojna pošta 5055-37 kojoj je Opservatorija dozvolila da za svoje potrebe kopa neki kanal za instalacije, "od portirnice do zgrade". Ta "zgrada" bila je nesumnjivo "kula", odnosno (po nameni bivši) vodotoranj Astronomske opservatorije, što nedvosmisleno proizlazi i iz dopisa koji je 24. oktobra Vojnoj pošti 569-35, uputio direktor Mitrović. On u pismu Vojnu poštu obavještava da je deo ravnog krova na "Kuli" - koji im je ustupljen na korišćenje zajedno sa poslovnim prostorom ispod njega za smeštaj uređaja - gde je smešten njihov antenski sistem, u veoma lošem stanju, i da zahteva hitne građevinske intervencije kako tokom zimskih dana ne bi došlo do štetnih posledica.

Staru okruglu antenu za radio-stanicu koju je posedovala a nije bila u upotrebi (bila je postavljena na platou severoistočno od Velikog vertikalnog kruga), Opservatorija je krajem godine besplatno ustupila Radio klubu Barajevo.

*Ljubomir Paunović
(1907 - 1986). Inovator
Astronomske
opservatorije.*

Nezadovoljan zbog, kako je rekao, "drastične kvalifikacije rada članova Komisije za međunarodnu saradnju", koju je 22. decembra na sednici Naučnog veća izrekao Dragomir Olević, Đorđe Teleki je dan kasnije podneo pismenu ostavku na rad u ovoj Komisiji (AO, br. 771/86), još jednu u nizu ostavki koje je podneo u poslednjem periodu.

Višedecenijski radnik Astronomske opservatorije, bez dileme jedan od zaslužnijih za njen značaj u srpskoj i međunarodnoj nauci, inovator, šef tehničke službe, Ljubomir Paunović, umro je 1. oktobra 1986. godine.³

Ove godine troje mladih astronoma odbranilo je magistarske radove: najpre je to 26. juna uradio Slobodan Jankov, 14. novembra Vladimir Kršljanin a 17. decembra i Olga Atanacković.

Grupa od 9 radnika Astronomske opservatorije učestvovala je na stručnom skupu "Astrofizika danas u Jugoslaviji", koji je 13. i 14. februara održan u Ljubljani (AO, br. 17/2/86).

Dana 21. aprila na sastanku Nacionalnog komiteta za astronomiju u Ljubljani, učestvovala je Sofija Sadžakov (AO, br. 157/1/86).

Na Opservatoriji u Medonu, zbog izrade jednog rada za međunarodni časopis a u okviru dogovorene saradnje, od 8. do 26. maja boravio je Milan Dimitrijević (AO, br. 152/1/86).

Sredinom maja, nedelju dana na Astronomskom institutu Univerziteta u Bazelu u Švajcarskoj, na stručnim konsultacijama po pitanju istraživanja galaktičke strukture (održao i jedno predavanje), boravio je Slobodan Ninković (AO, br. 206/86).

Naučni savetnik Astronomske opservatorije Đorđe Teleki, u okviru naučno-tehničke saradnje, počev od 26. maja 14 dana je boravio na Institutu za geodeziju u Upsali u Švedskoj (AO, br. 186/86).

Zoran Knežević je u okviru saradnje na izučavanju problema familija malih planeta, krajem juna 5 dana boravio u Italiji na Opservatoriji u Torinu i Univerzitetu u

³Stanom u zgradi (nekadanjeg) Glavnog ulaza u kojem je stanovao Paunović danas raspolaže Opservatorija, kao jedinim od svih izgrađenih u njenom krugu. Poslednjih desetak godina, nekad lepo uređeni prostor, zbog neadekvatnog i nepravovremenog održavanja, čija je posledica bilo uruavanje krova, toliko je propao da je danas skoro neupotrebljiv!

Pizi, gde je održao i dva predavanja (AO, br. 259/86).

Na kolokvijumu No 94, "Fizika formiranja FeII linija izvan LTE", od 1. do 10. jula učestvovao je Milan Dimitrijević (AO, br. 364/86).

Radi učešća na naučnom skupu od 4 - 8. avgusta u Budimpešti je boravio Ištvan Vince (AO, br. 358/86).

Službeno odsustvo od 10 meseci radi specijalizacije na Pariskoj opservatoriji Medon, počev od 28. avgusta, Radnički savet je odobrio Slobodanu Jankovu (AO, br. 464/1/86). Istovremeno je odobreno Gojku Đuraševiću produženje odsustva od 4 meseca, počev od 17. jula, radi nastavka specijalizacije na Bjurakanskoj opservatoriji.

Počev od 20. septembra boravak na Bjurakanskoj opservatoriji Gojku Đuraševiću je produžen na još tri meseca (AO, br. 509/86).

Posle 14 meseci boravka na Bjurakanskoj opservatoriji, Đurašević se na Astronomsku opservatoriju u Beograd vratio 19. novembra (AO, br. 754/86).

Učešće na Međunarodnom simpozijumu (SPIG 86) u vremenu od 1. do 5. septembra u Šibeniku, uzela su trojica radnika Opservatorije, Milan Dimitrijević, Ištvan Vince i Vladimir Kršljanin (AO, br. 261/1/86).

U okviru saradnje i razmene sa Institutom za astronomiju Akademije nauka ČSSR na temi "Inercijalni koordinatni sistemi", Sofija Sadžakov je počev od 10. septembra 14 dana boravila u Pragu (AO, br. 538/86).

Dve nedelje, sa početkom od 15. septembra, na Pariskoj opservatoriji je radi realizacije plana saradnje boravila Jelisaveta Arsenijević (AO, br. 480/86).

Od 15. pa do 24. septembra sa Opservatorije je radi učešća na Workshop on secular perturbations u Pizi, odsustvovao i Zoran Knežević (AO, br. 566/86).

Sedam dana na Satelitskoj opservatoriji u Pencu u Mađarskoj, po pitanju Dopler-skog merenja, boravio je Bora Jovanović (AO, br. 268/86).

Vreme od 17. septembra do 1. novembra, po pitanju izrade zajedničkih radova sa tamošnjim istraživačima, Milan Dimitrijević je proveo na studijskom boravku u Pariskoj opservatoriji u Medonu (AO, br. 503/86).

Po osnovu saglasnosti Astronomске opservatorije i Astronomskog instituta Mađarske akademije nauka, da zajedno rade na izučavanju brzih promena polarimetrijskih i fotometrijskih karakteristika Be zvezda, Jelisaveta Arsenijević i Vladimir Kršljanin su od 2. do 16. oktobra bili na posmatračkoj stanici Matra opservatorije Konkolji (AO, br. 582/86).

Četrdeset dana na studijskom boravku na Univerzitetu u Minsteru u SR Nemačkoj, počev od 13. oktobra, sa zadatkom da izvrši određena spektrometrijska merenja, boravio je Aleksandar Kubičela (AO, br. 714/86).

Na 20. ESLAB Simpozijumu "Istraživanje Halejeve komete" u Hajdelbergu, od 27. do 31. oktobra, učestvovala je Vojislava Protić-Benišek (AO, br. 633/86).

Konačna obrada širinskih podataka sakupljenih na zenit teleskopu u Beogradu, bio je razlog boravka Đorđa Telekija i Radomira Grujića, od 24. do 28. novembra, na Kosmičko geodetskoj opservatoriji u Pencu u Mađarskoj (AO, br. 681/86).

Georgije Popović je počev od 1. decembra bio na studijskom boravku na Astronomskoj opservatoriji Lenjingradskog univerziteta (AO, br. 676/1/86).

Krajem marta u Beograd na Opservatoriju, na kraći boravak je došla Svetlana A. Muri-Tolčeljnjkova, saradnik Pulkovske opservatorije (AO, br. 105/86).

Dana 27. marta na Astronomskoj opservatoriji jedno predavanje o Halejevoj kometi održao je naučni saradnik Opservatorije u Parizu, Paskal Sotirovski (AO, br. 245/86).

Gost Astronomске opservatorije tokom maja bio je i njen bivši radnik dr Ljubiša Dačić iz Računskog centra Pariskog univerziteta Orsej. Tom prilikom sa domaćinima je razgovarao o mogućnosti korišćenja računara Orseja i o mogućnostima povezivanja Opservatorije sa bazom podataka u Strazburu, odnosno u Orseju (AO, br. 218/86).

Od 24. do 29. avgusta na Astronomskoj opservatoriji u Beogradu, po pitnju saradnje na problemu Štarkovog širenja linija jonizovanog hroma, boravio je Paskal Bro (Pascal Brault) sa Opservatorije u Medonu (AO, br. 519/86).

Nekoliko dana, od 6. do 10. oktobra, na Astronomskoj opservatoriji je boravio Daniel Egret (Egret) saradnik Centra za zvezdane podatke Astronomске opservatorije u Strazburu, o čijoj delatnosti je održao i jedno predavanje. Za Astronomsku opservatoriju je njegova poseta bila značajna zbog toga što je dao podatke o njihovoj banci astronomskih podataka i načinu njihovog korišćenja (AO, br. 585/86).

Na Astronomskoj opservatoriji od 27. oktobra do 2. novembra boravio je i dr Đula Sadecki Kardoš iz Geodetskog i geofizičkog instituta Mađarske akademije nauka (AO, br. 815/86).

Tokom oktobra gosti Astronomске opservatorije bili su i Yves Requiem (od 13. do 19. oktobra) i Pierre Main (od 13. do 16. oktobra) iz Francuske (AO, br. 74/87).

Nedelju dana počev od 7. novembra, gost Astronomске opservatorije po pitanju saradnje bio je dr Boleslav Grabovski, direktor Instituta za fiziku u Opolu u Poljskoj, kojom prilikom je održao i jedno predavanje.

U vremenu od 24. novembra pa do 20. decembra (AO, br. 670/86) na Astronomskoj opservatoriji je boravio naučni saradnik Instituta za astrofiziku u Parizu dr Eduard Simono (Simonneau).

Jedan od gostiju Astronomске opservatorije ove godine, od 18. do 23. decembra, bio je i direktor Opservatorije u Sofiji dr B. Kovačev (AO, br. 981/86).

Pregled zbivanja ove 1986. godine na Astronomskoj opservatoriji završavamo sa 29. decembrom i 64. sednicom Radničkog saveta, na kojoj je izabran novi-stari direktor Opservatorije. Naime, kako je Miodragu Mitroviću s krajem ove godine isticao prvi direktorski mandat (1983-1986), Opservatorija je 18. oktobra u "Politici" objavila konkurs za izbor i imenovanje novog direktora. Na Opservatoriji je i pre toga zauzet stav da on, pošto su bili zadovoljni njegovim dotadašnjim radom, bude izabran za još jedan mandat. Naravno, imao je podršku i organa vlasti. Ovo opredeljenje potvrdilo je i glasanje Radničkog saveta: za Mitrovićev izbor, kao jedinog kandidata, bilo je 8 glasova, 1 uzdržan i 2 protiv (AO, br. 25/87).

Tokom ove godine veoma aktivan bio je i Odbor za proslavu 100-godišnjice Astronomске opservatorije na čijem čelu je bio Đorđe Teleki. Centralno obeležavanje ovog jubileja planirano je za vreme od 3. do 11. septembra 1987. godine uz još neke druge prigodne manifestacije.

Godina 1987.

Ova godina, da istaknemo odmah u uvodu njenog pregleda, u istoriji Astronomске opservatorije ostaće upamćena kao jubilarna godina tokom koje se raznim manifestacijama obeležavalo 100 godina postojanja Astronomске (i Meteorološke) opservatorije.

Kad su pripreme za ovaj jubilej bile u punom jeku, iznenada 23. februara, za radnim stolom preminuo je organizator i nosilac najvećeg tereta oko proslave velikog jubileja, predsednik Odbora za proslavu Đorđe Teleki. Koliki je odjek njegova smrt imala u tadašnjoj Jugoslaviji, ali i u svetu, na svoj način uverljivo svedoči i zahtev Opservatorije upućen "Politici" 26. marta (AO, br. 170/87) da što pre u rubrici "Izjave zahvalnosti" objavi sledeći tekst:

"Zahvaljujemo se brojnim organizacijama i pojedincima iz Jugoslavije i drugih zemalja na izrazima saučešća povodom iznenadne i prerane smrti dr Đorđa Telekija, istaknutog jugoslovenskog i svetskog astronoma.

*Porodica Teleki i
kolektiv Astronomske opservatorije"*

*Đorđe Teleki (1928-1987).
Fotografija iz 1954. godine u
njegovom dosijeu na
Astronomske opservatoriji.*

Već na samom početku godine beležimo promene na rukovodećim mestima u Savetu i Veću Opservatorije.

Na 2. sednici Radničkog saveta 21. januara, za novog predsednika Saveta izabran je Ivan Pakvor a za njegovog zamenika Ljubica Nišević (AO, br. 28/29/879). No ni Pakvor neće dugo ostati na toj funkciji pošto je 18. juna podneo ostavku, iz, kako je objasnio, razloga što zdravstveno nije bio sposoban da vrši tu dužnost (AO, br. 323/87). Istog dana on je podneo ostavku i na članstvo u Naučnom veću (AO, br. 325/87) i u Odboru za proslavu 100-godišnjice Opservatorije (AO, br. 324/87) ali je zadržao mesto predsedavajućeg u LOK-u i međunarodne obaveze.

Njegove (usvojene) ostavke mogle bi se dovesti u vezu sa razbijenim objektivom južne vakuumske mire (koja je, ispostaviće se, razbijena prilikom snimanja TV emisije) u paviljonu Velikog pasažnog instrumenta za vreme njegovog odsustva, o čemu je

on u (četvrtom) dopisu istog dana obavestio direktora, Veće i Savet Opservatorije (AO, br. 326/87). Opservatorija je povelila i postupak za naplatu učinjene štete koju je napravio jedan od snimatelja kad mu je iz ruku ispala kamera (AO, br. 477/87).

Tek 10. decembra na 27. sednici biće izabran novi predsednik Radničkog saveta, Danilo Zulević (AO, br. 710/2/87).

Promene su izvršene i u Naučnom veću. Na 1. konstitutivnoj sednici održanoj 28. januara, za novog predsednika Naučnog veća izabran je Milan Dimitrijević, a za zamenika Aleksandar Kubičela (AO, br. 46/2/87).

Umesto preminulog Đorđa Telekija za predsednika Odbora za proslavu 100-godišnjice Astronomske opservatorije, Radnički savet je 5. marta na 6. sednici (AO, br. 136/1/87) izabrao Miodraga Mitrovića. Istovremeno su izvršeni još neki izbori na funkcije koje je pokrivaio Teleki: za rukovodioca projekta "Fizika i kretanje nebeskih tela i veštačkih satelita" izabran je Aleksandar Kubičela, za glavnog i odgovornog urednika Opservatorijinih publikacija izabran je Milan Dimitrijević, a za v. d. šefa

Grupe za apsolutne deklinacije Ivan Pakvor, za člana Komisije za međunarodnu saradnju Istvan Vince, za predsednika Naučnog organizacionog komiteta međunarodnog skupa za atmosfersku refrakciju Vladeta Milovanović, u Savet Projekta izabran je Milan Dimitrijević...

Troje astrofizičara magistara Astronomske opservatorije, Olga Atanacković-Vukmanović, Slobodan Jankov i Vladimir Kršljanin, jednoglasno je zaključilo Naučno veće na sednici održanoj 18. februara, "ispunjava uslove za sticanje naučno-istrživačkog zvanja istraživač-saradnik" (AO, br. 109/3-5/87) što je posle trebalo da potvrdi Prirodno-matematički fakultet.

Veliki jubilej dve opservatorije obeležen je i izložbom fotografija na temu "Vasiona i vreme" koja je imala dve grupe radova: Likovna interpretacija astronomskih i meteoroloških događaja i Dokumentarna fotografija.

Prijem brojnih gostiju zahtevao je i adekvatno uređenje radnog prostora i kruga Opservatorije pa se ona još 13. marta (AO, br. 153/87) obratila Štabu za realizaciju operativnog programa za uređenje teritorije Opštine Zvezdara, da u realizaciju svog programa za ovu godinu uvrsti i uređenje prostora Astronomske opservatorije, a od stanara je tražila da do 10. avgusta uklone sve kabaste stvari ispred i oko svojih zgrada, sve što bi remetilo ukupan izgled sredenog kruga.

Čišćenje i uređenje kompletnog kruga Opservatorije zahtevalo je znatna novčana sredstva pa je 15. jula Radnički savet doneo odluku da se za prioriteto krčenje podраста na oko jednom hektaru površine, uz nadzor po jednog predstavnika Opservatorije i "Zelenila", angažuju i brigadiri (AO, br. 452/87). Za uređenje za proslavu predviđena je i fontana ispred centralne zgrade; za građevinske radove na odvodu vode od fontane izdvojeno je preko 400.000 dinara.

Ovaj jubilej je izazvao interesovanje i van granica tadašnje države o čemu na svoj način svedoči i želja Francuske filmske kuće "Les productions Berthemont", da snimi dokumentarni film o razvoju Astronomske opservatorije. Kako je saglasnost tražena sredinom avgusta a dozvola za snimanje dobijena tri meseca kasnije (AO, br. 424/2/87), ne znamo da li je ova ideja i realizovana.

Od zaborava bi hteli sačuvati još jednu lepu ideju koja, prema našim saznanjima, nije realizovana. Naime, direktor Mitrović je 28. aprila napisao jedan dopis - na kome nema ni broja ni njegovog potpisa pa sumnjamo da je i poslat - koji je naslovio na Republički sekretarijat za narodnu odbranu, u kojem je molio da se fotoreporterima "Ilustrovane politike" Zoranu Sekuloviću i Milisavu Čekiću da odobrenje, da iz helikoptera Republičkog SUP-a mogu iz vazduha snimati krug Astronomske opservatorije i njene objekte, čiji bi se snimci, primarno, upotrebili za ilustrovanu monografiju o Astronomskoj opservatoriji, koju je ova želela da izda povodom obeležavanja 100-godišnjice postojanja i rada (o realizovanim ali i nekim nerealizovanim planovima za obeležavanje 100 godina Astronomske opservatorije, opširnije od istog autora u tekstu Problemi Astronomske opservatorije sa kulturnim dobrima, u publikaciji Razvoj astronomije kod Srba VI).

Republički Sekretarijat za narodnu odbranu je već sledećeg dana Opservatoriji uputio mišljenje da se traženo snimanje može odobriti, ali je dao i uputstvo da konačnu odluku o tome daje Savezni sekretarijat za narodnu odbranu čiju je saglasnost neophodno zatražiti (AO, br. 276/87).

Predlog prof. dr Karla Rakoša sa Opservatorije u Beču, sa početka prošle godine, da Astronomskoj opservatoriji na upotrebu ustupi teleskop od 1 m, s tim da se on

postavi negde na Dalmatinskoj obali, i pored izvesnih rezervi i ove godine je bio aktuelan. Bar ga je takvim pismom Rakošu 17. aprila (b. b.) učinio direktor Astronomske opservatorije Miodrag Mitrović. Osim što ga u pismu obavestava o smrti Đorđa Telekija sa kojim je on bio u prepisci, on mu po pitanju teleskopa šalje i konkretne predloge koji nisu baš u saglasju sa prethodnim Rakoševim predlogom:

"Mi smo veoma zainteresovani da se teleskop od 1 m postavi na južnom delu Jadranske obale (Crnogorsko primorje) ako Vaš predlog podrazumeva to područje. U toj oblasti postoje najmanje dva do tri mesta na visinama između 1000 i 1500 m, vrlo blizu puta i relativno blizu obale (ne dalje od 6 km). Mi procenjujemo da su nadležni i Crnoj gori zainteresovani za ovaj projekat i izradićemo sve da se ova pitanja razjasne. Ako mislite da bi bilo korisno da se o svemu porazgovaramo, mogli bi smo Vas pozvati da posetite Astronomsku opservatoriju u Beogradu i eventualno pomenuta potencijalna mesta za postavljanje teleskopa".

Opservatorija je ove godine naučnu saradnju proširila na još jednu zemlju. Projekat plana saradnje sa Velikom Britanijom, prethodno pripremljen, Naučno veće je 29. aprila jednoglasno usvojilo.

Sa Glavnom astronomskom opservatorijom Akademije nauka SSSR u Pulkovu, Astronomska opservatorija je uspešno saradivala više od trideset godina, rezultat čega je bilo pet štampanih kataloga položaja zvezda i četiri pripremljena za štampu. U okviru postojeće saradnje za period 1986 - 1990. godina i saradnje dveju Akademija, u toku je bio zajednički rad na katalogu zvezda IRS programa, koji je pretpostavljao modernizaciju astronomskih instrumenata Astronomske opservatorije. Sovjetska strana se u tome cilju obavezala da obezbedi aparaturu, tj. da modernizuje okularne mikrometre na Meridijanskom krugu i Pasažnom instrumentu, da instalira mikroskop-mikrometre i stampajući hronograf na Meridijanskom krugu i da montira kameru na velikom refraktoru Astronomske opservatorije u Beogradu.

Realizacija ovog projekta zahtevala je prethodno dolazak i boravak dvaju inženjera, saradnika Opservatorije u Pulkovu V. N. Jeršova i Oljega Jerfimovičeva Šornjikova, zbog detaljnog snimanja situacije radi izrade potrebnog pribora. Kako je detaljan plan ove saradnje sačinjen tek u februaru, Opservatorija nije ranije od RZN Srbije tražila sredstva pa je to učinila tek 29. aprila (AO, br. 248/87).

Radna organizacija "Prokupljeprojekt" još je sredinom februara prošle godine Opservatoriji dostavila 5 primeraka glavnog projekta pristupnog puta Astrofizičkoj stanici na Jovanovoj glavi na Rgajskoj planini. Kako Opservatorija naknadu za urađeni projekat koja je iznosila 3.310.000 dinara nije bila platila, "Prokupljeprojekt" je Okružnom privrednom sudu u Beogradu 11. februara ove godine (AO, br. 219/87) podneo mandatnu tužbu protiv Opservatorije, o čemu je ovaj obavestio Opservatoriju. Opservatorija je 6. maja "Prokupljeprojekt" obavestila da je izvršila uplatu ovog duga (AO, br. 258/87).

Sa kupovinom 60 tona uglja za ogrev "breza-orah", kupljenog za ovogodišnju grejnu sezonu od firme "Kopaonik-ogrev", Opservatorija, ispostaviće se, nije napravila dobar posao. Već 28. januara isporučiocu je uputila dopis u kojem ga obavestava da ugalj koji joj je isporučen "nije po kvalitetu odgovarajući jer ima mnogo prašine a pored toga i veliku količinu kamena", koja je izdvojena, pa isporučioca moli da komisijski izvrši procenu pomenutog "otpada" i za istu izvrši odgovarajuću kompenzaciju u valjanom uglju (AO, br. 48/87). Pri kraju grejne sezone, 21. marta 1988. godine, količina ovog otpada iznosila je oko 5 tona (AO, br. 166/1/88).

Opservatorija nije bila zadovoljna ni računom za telefon za mart ove godine od 51.840 dinara, pa ga je reklamirala kod Pošte. Ovo navodimo ne zbog visine računa, koji se po proveru ispostavio kao ispravan, no zbog podatka od strane Pošte u odgovoru, da je Opservatorija do sada plaćala naknadu za 13 lokala, a sad su u zbir uključili i napisali fakture za godinu dana unazad i za ostalih 27, što znači da je na Opservatoriji bilo čak 40 lokala!

Na Opservatoriji su smatrali da nemaju toliko lokala, pa su 10. juna od Pošte tražili da njihova nadležna stručna služba dođe na Opservatoriju i utvrdi tačno stanje po ovom pitanju.

Na 13. sednici Radničkog saveta 19. juna, direktor je prisutne obavestio da su od RZNS dobijena sredstva za Astrofizičku stanicu. Pažnju Saveta posebno je privukla njegova dodatna informacija "da se ista mogu upotrebiti i za ostale namene" (AO, br. 328/1/87).

Zbog kvara časovnika Časovna služba od 15. avgusta prošle godine praktično nije imala uslova za rad, a to je dovelo i do velikih teškoća u radu i ostalih grupa kod kojih je u radu neophodno poznavanje tačnog vremena (AO, br. 588/87).

Opservatorija je, odnosno preciznije Grupa za relativne koordinate, u vreme obeležavanja velikog jubileja dobila i jedan vredan poklon. Bio je to (napred spominjani) stampajući hronograf tipa 21-372P za Veliki meridijanski krug, koji je kao poklon GAO AN SSSR iz Pulkova, doneo saradnik ove Opservatorije Mark Čubej (AO, br. 705/87).

Iako prethodne godine Opservtorija nije udovoljila zahtevu ADNOS-a da im na korišćenje dodeli dva astronomska instrumenta to ih nije obeshrabilo, pa su i ove godine 1. oktobra uputili mobu u istom cilju. Istina nešto modifikovanu, jer su sada umesto Refraktora od 35 cm, na korišćenje tražili dva časovnika sa klatnom (zidni i podrumski - sa mehanizmom pod staklenim zvonom) i ponovo Mali meridijanski instrument i Klasični hronograf (AO, br. 582/87).

Sa obrazloženjem da su traženi instrumenti odnosno njihovi delovi u upotrebi i služe za obavljanje naučno-istraživačke delatnosti na Astronomskoj opservatoriji, njihov zahtev je i ovaj put odbijen (AO, br. 607/87). Istovremeno je doneta i odluka da se akumulatornica adaptira za potrebe Računskog centra Astronomske opservatorije.

Kad je Opservatorija od Osnovne zajednice nauke Beograda dobila 7.500.000 dinara, 23. oktobra na 24. sednici Saveta doneta je odluka da se ova sredstva utroše upravo na adaptaciju akumulatornice. Istovremeno je doneta odluka i da se sredstva u visini od 25.000.000 dinara, dobijena od Republičke zajednice nauke Beograda, utroše u rešavanje gorućeg problema, modernizaciju časovne službe.

Jedan u seriji problema koje je Opservatorija imala sa stanarima centralne zgrade, bio je i problem sa (otrovnim) dimom u jednoj kancelariji (broj 27) na spratu zapadnog krila. Ispostavilo se, posle provere, da se jedan stanar u suterenu zgrade (Ivanović) umesto na dimnjak za odvod dima iz svog stana, priključio na cev koja je predviđena za ventilaciju prostorija, što je uz određene probleme nekako i funkcionisalo sve dok se cev nije začepila i dim počeo da ulazi u kancelariju (AO, br. 576/87).

Drugi problem - potenciran prošle godine - onaj sa lošim telefonskim i signalnim vodovima po svom krugu, Opservatorija nije uspela da reši, pa je ove godine to pokušala da uradi uz pomoć Vojne pošte koja je imala uređaje na njenoj kuli, i to tako što je ukazujući na dugu i dobru saradnju, dopisom od 8. oktobra (AO, br. 599/87) molila da joj se pomogne u iskopavanju 5 kanala: kula - šaht u dužini od 15

m; ogranak prema Astrografu 50 m; ogranak prema Vertikalnom krugu 60 m; ogranak prema Meridijanskom krugu 40 m i ogranak prema Pasažnom paviljonu 80 m.

Nemamo potvrde da je nešto po ovom pitanju tada i urađeno!

Konačno, Opservatorija je nakon više godina, po raspisanom konkursu, u radni odnos na neodređeno vreme 9. decembra primila jednog mladog astronoma Zlatka Čatovića, koji je, prema napisanoj odluci, na posao trebalo da stupi – u odista neobično vreme - 29. decembra (AO, br. 712/87).

Red je da se zapitamo i šta je Opservatorija uradila sa svojom nesređenom arhivom a po više naloga Arhiva Srbije?

Odgovor ćemo prepustiti šefu Službe za opšte i kadrovske poslove Opservatorije Paraskevi Nikolić, u čijoj direktnoj nadležnosti je bio ovaj problem, prenošenjem sadržaja dopisa koji je ona 9. decembra, upravo po ovom pitanju, uputila Radničkom savetu Opservatorije:

”Kako nam je poznato Arhiva Astronomske opservatorije od njenog nastanka pa do danas nije sređivana niti pak je izlučivana na način kako je to zakonom propisano. U više navrata su nam dolazili nadležni organi iz Arhiva Srbije i ostavljali rok za sređivanje arhive. Međutim, iz razloga što je to veoma ozbiljan posao i obiman, nismo bili u mogućnosti ni da ga započnemo kako treba a još manje da ga privedemo kraju.

Radnički savet je jednom prilikom razmatrao i Ponudu stručnih lica za sređivanje arhive, koja nije prihvaćena zbog velike cene.

U novembru mesecu prilikom ponovne kontrole nadležnih lica iz Arhiva Srbije, ostavljen nam je rok do kraja 1987. godine za sređivanje naučne arhive, a do juna 1988. godine, ukupne ostale arhive Astronomske opservatorije.

Predlažem Radničkom savetu da donese Odluku o angažovanju Branke Arambašić na određeno vreme radi povećanog obima posla do kraja aprila 1988. godine, do kada bi imenovana radila samo na tom poslu pod nadzorom službenog lica iz Arhiva Srbije i Šefa za opšte i kadrovske poslove. Mislim da je to jedino i najpovoljnije rešenje da bi se ovaj posao priveo kraju, da bi dalje u kontinuitetu mogla da se odlaže i izlučuje Arhiva na način kako to nalažu zakonski propisi”.

Ovaj dopis, odnosno problem arhive, Radnički savet je razmatrao na sednici održanoj 29. decembra i doneo

Odluku

”1. Da se u potpunosti sredi arhivska građa Astronomske opservatorije do 1945. godine, da se uz pomoć stručnog lica izvrši izlučivanje i da se ista preda Arhivu Srbije do 15. V 1988. godine.

2. Za realizaciju odluke nadležni su M. Đokić i Služba za opšte i kadrovske poslove Opservatorije” (AO, br. 35/88).

Od 10. do 14. februara na Međunarodnom seminaru ”The radiative excitation and ionization processes”, održanom u Zagrebu, sa referatima su učestvovali Milan Dimitrijević, Ištvan Vince, Olga Atanacković i Vladimir Kršljanin (AO, br. 24/87).

Milan Dimitrijević je od 15. marta već bio u Francuskoj na Pariskoj opservatoriji odakle je otišao u Englesku (od 22. marta do 11. aprila), da bi se ponovo vratio u Francusku na Opservatoriju Medon gde je ostao do 19. aprila (AO, br. 117/87).

Na V evropskom sastanku, od 27. do 30. aprila (AO, br. 203/87) u Frajburgu, učestvovala je Jelisaveta Arsenijević.

Radomir Grujić je od 12. do 13. juna učestvovao na Savetovanju geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije u Strugi (AO, br. 327/87).

Tri dana (22 - 25. juli) Gojko Đurašević je bio na Opservatoriji Konkolj, da bi se tamo susreo sa Haigom Arucunjanom zamenikom direktora Bjurakanske opservatorije (AO, br. 389/87).

Radi prisustva na VII Konferenciji Evropskog fizičkog društva, u Helsinkiju je od 6. do 18. avgusta boravio Milan Dimitrijević (AO, br. 427/87).

Od 3. do 13. avgusta u Kortini d'Ampeco kao učesnik NATO ASI skupa za oblast nebeske mehanike, boravio je Zoran Knežević (AO, br. 473/87).

Počev od 24. avgusta, nekih sedmicu dana na X regionalnoj evropskoj konferenciji astronoma u Pragu, učestvovali su Gojko Đurašević, Slobodan Ninković i Zoran Knežević (AO, br. 432/1/87). Gojko Đurašević je potom produžio put za Jenu na razgovore sa "Karl Cajson" gde je boravio nekoliko dana (AO, br. 523/87). Već krajem oktobra otputovao je na 5 dana u Moskvu radi konsultacija i dogovora oko disertacije sa profesorom Čerepaščukom.

Milan Dimitrijević je petnaestak dana, od 16. septembra, još jednom boravio na Pariskoj opservatoriji u Medonu (AO, br. 438/87).

Na Drugom seminaru "Procesi radijativne ekscitacije i ionizacije" održanom od 13. do 15. oktobra u Zagrebu, učestvovali su Ištvan Vince, Milan Dimitrijević i Vladimir Kršljanin (AO, br. 599/87).

Dobivši stipendiju od Francuske vlade za rad na doktorskoj disertaciji, Slobodan Jankov je 22. oktobra otputovao na 11-mesečni boravak u Parizu (AO, br. 576/87).

Desetak dana na Institutu za fiziku u Opolu u Poljskoj, od 11. do 20. novembra, zajedno su po pitanju saradnje institucija boravili Milan Dimitrijević (saradnja sa V. Grabovskim) i Miodrag Mitrović (AO, br. 694/87).

Po osnovu Programa naučne saradnje s Francuskom za 1987. godinu, od 1. do 15. decembra Ivan Pakvor je boravio na opservatorijama u Strazburu i Bordou (AO, br. 647/1/87), Sofija Sadžakov u isto vreme u Bordou (AO, br. 646/87) a Ištvan Vince od 7. do 24. decembra najpre u Viljafranki nedaleko od Madrida, a potom i na Opservatoriji Medon u Parizu (AO, br. 646/2//87).

Nedelju dana, po pitanju rada na zajedničkoj temi, od 6. marta (AO, br. 153/87) na Astronomskoj opservatoriji u Beogradu boravila je Vera Doazan saradnik Pariske opservatorije, kojom prilikom je održala i jedno predavanje.

Na Opservatoriji je nedelju dana počev od 12. aprila (AO, br. 192/87) boravio i Mario Karpino (Carpino) sa Astronomске opservatorije Brera u Italiji.

U Pariz su ove godine putovali, najpre od 11. do 15. maja Miodrag Mitrović i Jelisaveta Arsenijević radi razmatranja ponuda za nabavku instrumenata za visinsku stanicu, zatim Ivan Pakvor od 30. maja do 6. juna radi učešća na Simpozijumu, a potom od 8. do 26. juna, u ime Grupe za astrofiziku, i Ištvan Vince (AO, br. 243/1/87).

Mari-Kristin Artri (Marie-Christine Artru) sa Pariske opservatorije od 2. do 8. novembra po pitanju saradnje sa M. Dimitrijevićem, bila je gost Astronomске opservatorije u Beogradu (AO, br. 661/1/87).

Od 22. do 29. novembra gost Astronomске opservatorije bila je Džilijen Pič (Gillian Peach) iz Velike Britanije (AO, br. 636/87).

Gost Astronomске opservatorije od 11. do 17. decembra (AO, br. 777/87), zbog zajedničkog rada sa M. Dimitrijevićem, bio je Boleslav Grabovski direktor Instituta

za fiziku, Pedagoškog Univerziteta u Opolu (Poljska).

Jedan deo učesnika obeležavanja 100 godina postojanja i rada Astronomske opservatorije ispred Narodne biblioteke Srbije. S leva na desno: Ilija Lukačević, Vladimir Čadež, Aleksandar Kubičela, Slobodan Jankov, Andrej Čadež, N. N. (zaklonjen), Alessandro Morbidelli, Jovan Skuljan, Tomaž Zwitter, Paskal Sotirovski, Gojko Đurašević, Anatolij A. Mihajlov, Haig Arucunjan, Jelisaveta Arsenijević, Milan Vuletić, Božidar Jovanović, Žan Klod Peker, Milorad Stupar, Mirjana Vukićević-Karabin, Slobodan Ninković, Bela Balaž, Jelena Milogradov-Turin, Milan Jeličić (zaklonjen), Milan Dimitrijević, Nenad Janković, Olga Atanacković-Vukmanović, Istvan Vince, Vasilije Oskanjan, Božidar Milić i Jaroslav Francisti..

Ovde kao goste Astronomske opservatorije ne dajemo imena svih onih oko 200 astronoma (podatak koji navodi direktor Miodrag Mitrović u dopisu RZNS, br. 640/87) iz 23 zemlje, koji su boravili u Beogradu na protokolarnoj proslavi 100 godina Opservatorije, jer njihova imena, osim manjeg broja, i ne znamo.

U samom uvodu pregleda rada i zbivanja na Opservatoriji ove godine istakli smo da je to bila godina velikog jubileja - proslava 100 godina postojanja i rada. Zato je ova proslava i uvršćena u Kalendar godišnjica značajnih događaja i ličnosti iz istorije Srbije, i zato je, zbog brojnih aktivnosti na organizovanju proslave, pogotovu ove godine, značajno trpela i osnovna delatnost Opservatorije.

Jubilej je proslavljen na veoma visokom nivou, svečano i radno (osim onih osnovnih podataka, ovom proslavom se nećemo detaljnije baviti, pošto su oni odavno dostupni - objavljeni su u publikaciji Astronomske opservatorije br. 37, pod naslovom Sto godina Astronomske opservatorije u Beogradu).

Svečano - uz učešće najviših institucija vlasti Srbije i njenih nosilaca u sali Skupštine Srbije, i brojnih istaknutih gostiju iz zemlje i inostranstva.

Radno - u Narodnoj biblioteci su organizovana tri međunarodna skupa na kojima je učestvovao velik broj astronoma iz čitavog sveta (samo iz SSSR-a bilo ih je 20): Kolokvijum 100. međunarodne astronomske unije "Fundamenti astronomije",

Međunarodni skup o atmosferskoj refrakciji, i Drugi Međunarodni skup o katastrofalnim sudarima malih tela Sunčevog sistema, te jedan nacionalni skup, Drugi seminar – astrofizika u Jugoslaviji.

Mnogo rada i angažovanja zaposlenih na Opservatoriji zahtevale su i druge aktivnosti i događaji posvećeni jubileju: već spomenuta štampana monografija Sto godina Astronomske opservatorije u Beogradu; poseban broj časopisa "Vasiona" posvećen ovom jubileju; stalna zajednička muzejska postavka u zgradi Meteorološke opservatorije u Karađorđevom parku; TV filmovi i emisije o istorijatu i radu Opservatorije; foto izložba "Vasiona i vreme"; zajednička spomen ploča dveju opservatorija u Karađorđevom parku; bareljefi Milana Nedeljkovića i Vojislava Miškovića postavljeni u biblioteci Astronomske opservatorije; prigodan koverat i jubilarna poštanska marka ...

Bareljefi Milana Nedeljkovića i Vojislava Miškovića koji ukrašavaju biblioteku Astronomske opservatorije.

Sve ove vanredne aktivnosti ove godine su finansijski ispraznile kasu Astronomske opservatorije, pa je po sumiranju rezultata za pokriće velikih troškova na kraju godine, 3. decembra, od Republičke zajednice nauke Srbije, tražila dodatna finansijska sredstva u visini od 5.000.000 dinara (AO, br. 734/87).

Na kraju pregleda ove godine ističemo i jedan gest pažnje iz domena opšte kulture, učinjen 17. novembra od strane direktora Opservatorije Miodraga Mitrovića a prema profesoru Tatomiru Anđeliću:

"Dragi profesore Anđeliću,

Čestitam Vam u svoje ime i ime svih saradnika Astronomske opservatorije u Beogradu, na izboru za člana "Međunarodne astronautičke Akademije u Parizu" (AO, br. 733/87).

Godina 1988.

Radna grupa određena od strane Naučnog veća da razmotri pitanje daljeg statusa Naučnih grupa na Opservatoriji u uslovima koji su se u odnosu na nekadašnje menjali, 11. januara izvestila je Veće da je njihov opstanak u tesnoj vezi sa prilivom kvalitetnog istraživačkog kadra, kao i sa održavanjem i razvojem savremene, u svetu konkurentne istraživačke opreme.

Radna grupa se saglasila oko nekoliko teza: smatrala je da je najlogičnije da se naučne grupe i dalje formiraju oko aktivnog posmatračkog instrumenta; da se neki instrumenti moraju modernizovati a na nekima aktivnost smanjiti ili ugasiti; da je potrebno ojačati tehnički kadar; da se zajedno sa PMF-om planira obrazovanje potrebnih kadrova, prvenstveno astrometrista; da uslov za šefove grupa bude magistratura i da se posmatrački rad stimuliše adekvatnije nego do sada (AO, br. 14/88). Istog dana Naučno veće je, po izveštaju posebne Komisije, konstatovalo da Sofija Sadžakov ispunjava uslove za izbor u zvanje naučni savetnik i odluku sa dokumentacijom uputilo Republičkoj zajednici nauke radi davanja saglasnosti na predloženo zvanje.

U skladu sa ovim zaključcima, desetak dana kasnije, Sofija Sadžakov je u ime Grupe za relativne koordinate tražila da se za modernizaciju VMK nabavi mikrokompjuter, CCD sistem i step motori u ukupnoj vrednosti od 8.000.000 dinara (AO, br. 76/88).

Istovremeno je predlog za modernizaciju gotovo svih instrumenata podneo i Aleksandar Kubičela.

Na 16. sednici, 27. januara (AO, br. 109/88), Naučno veće je po razmatranju potreba modernizacije usvojilo i rang-listu prioriteta modernizacije instrumenata, koja je izgledala ovako:

1. Veliki refraktor,
2. Neki veliki fudamentalni instrumenti (Veliki pasažni instrument, Veliki meridijanski krug),
3. Sunčev spektrograf,
4. Mali pasažni instrumenti,
5. Merne mašine, i
6. Instrumenti koji još nisu bili montirani.

Zbog dotrajale električne instalacije, neravnomernog opterećenja faza, povećane potrošnje u zimskom periodu i drugih razloga, dolazilo je do pregrevanja električnih instalacija i pregorevanja osigurača u centralnoj zgradi Opservtorije, pa je direktor Mitrović 12. januara raspisom upozorio sve zaposlene na opasnost od požara i preduzimanje određenih mera (AO, br. 10/1/88).

Dotrajali su bili i kotlovi centralnog grejanja pa je Opservatorija odlučila da ih zameni, za šta je sklopila ugovor sa RO "Građevinar" vredan 33.398.600 dinara (AO, br. 526/88).

Sanacija je bila neophodna i za žičanu ogradu oko Opservatorije, za šta je morala da izdvoji 20.282.100 dinara (AO, br. 539/88), dok je sanacija elektroinstalacija u centralnoj zgradi koštala 950.000 dinara (AO, br. 546/88). Pravo na popravku i betoniranje oštećenih trotoara, za sumu od 4.550.700 dinara, dobila je RO "Hidrotehnika".

Popravku kupole Velikog refraktora, mimo radnog vremena i u otežanim uslovima, izvela su trojica radnika Opservatorije, Čedomir Šaponja, Vlado Savković i Momčilo

Trandafilović, za šta im je po meri i odluci Radničkog saveta pripala i određena nagrada – prvom 13 a drugoj dvojici po 10 slobodnih dana (AO, br. 559/2/88).

Za provlačenje elektrokablova u 6 paviljona bilo je neophodno bušenje kanala, za šta je Opservatorija angažovala firmu "Estetika" i izdvojila 350.000 dinara.

Po pitanju statusa naučnih grupa prva promena se desila već 2. februara, kad je Radnički savet po predlogu Naučnog veća doneo odluku da se izvrši spajanje Grupe za apsolutne rektascenzije i Grupe za apsolutne deklinacije u novu grupu, Grupu za apsolutne koordinate (drugi predlog, da se spoje Grupa za širinu i Grupa za dužinu nije prihvaćen) i da se za njenog šefa imenuje Ivan Pakvor (AO, br. 124/88). Ipak tri meseca kasnije, 19. maja (AO, br. 308/4/88), usvojen je i ovaj predlog i Grupa za geografsku širinu i Grupa za vreme i geografsku dužinu od 1. juna spojene su u jednu grupu - koja se, odlukom Saveta od 16. juna, zvala Grupa za Zemljinu rotaciju i geografske koordinate a za njenog šefa imenovan je Radomir Grujić.

Bilo je i drugih inicijativa za promenu organizacione strukture Astronomke opservatorije.

Jedan takav predlog Savetu i Veću Opservatorije 15. novembra (AO, br. 647/88) uputilo je 7 saradnika Grupe za astrofiziku, Jelisaveta Arsenijević, Aleksandar Kubičela, Istvan Vince, Slobodan Jankov, Gojko Đurašević, Vladimir Kršljanin i Milan Dimitrijević.

Pošto su najpre konstatovali da su u postojećoj organizacionoj strukturi svi vidovi aktivnosti Grupe u velikoj meri usporeni, ponekad i onemogućeni, što neefikasnim procesom odlučivanja što nedovoljnim razumevanjem potreba dinamičkog rada, izvlače zaključak i dalje predlažu:

"Zaključili smo da moramo pokušati da izmenimo okolnosti i stvorimo uslove koji bi nam omogućili dalji intenzivan razvoj, svakodnevni rad bez uzaludnog iscrpljivanja na maratonskim raspravama o najsitnijim stvarima, tj., povoljnu radnu atmosferu i normalno raspolaganje sredstvima što, u najvećoj meri, mora da bude osnova za efikasan naučni rad.

Procenili smo da u postojećoj organizacionoj strukturi AO nije moguće ostvariti naše ciljeve. Zbog toga smo odlučili da pokrenemo inicijativu za organizovanje posebne Osnovne organizacije udruženog rada Astronomске opservatorije (OOUR) za astrofiziku. U sastav ovog OOUR-a bi ušli svi članovi sadašnje Grupe za astrofiziku kao i drugi astronomi koji rade na odgovarajućim naučnim problemima, ukoliko nađu da imaju slične stavove u pogledu dinamike razvoja, rada i odnosa prema radu.

Ovom prilikom pokrećemo inicijativu smatrajući da će nam se pružiti prilika za detaljno obrazloženje".

Problemom arhivske građe Astronomске opservatorije, odnosno analizom izvršenih obaveza, Radnički savet se bavio i 2. februara na 33. sednici (AO, br. 84/2/88) i konstatovalao:

"Neizvršeni su zaključci o sređivanju arhivske građe i pravljenju pismene informacije o Astronomskoj opservatoriji (S. Ninković i V. Protić-Benišek se zadužuju za realizaciju)".

Pokušala je Opservatorija da problem arhive reši i prijemom u radni odnos jednog administrativnog referenta-daktilografa sa poznavanjem arhivskog poslovanja, ali se na raspisani konkurs sa takvim referencama nije niko prijavio, pa niko nije ni primljen (AO, br. 299/88). Kompromisno rešenje je pokušano da se nađe tako što su zaduženja za arhivu dobili, na ime smanjenja obima drugih poslova, S. Bogić i M. Đokić.

Ni ovo rešenje, očito je, nije donelo očekivane rezultate pa je šef Službe za opšte i kadrovske poslove Paraskeva Nikolić 4. maja (AO, br. 294) obavestila Radnički savet da je obavila razgovor sa stručnim licem koje bi se prihvatilo "konačnog oformljenja i izlučivanja arhive Astronomske opservatorije, kako naučne tako i opšte i finansijske". Okvirna cena za to bila je oko 300.000 dinara, zavisno od posla, ali ne drastično veća, ali sa konkretnom ponudom tek oko 20. maja, pa je od strane Arhiva Srbije trebalo tražiti prolongiranje zadanog roka za izvršenje ovih poslova.

Ova problematika je bila na dnevnom redu i 19. maja (AO, br. 308/1/88) na 45. sednici Radničkog saveta, koji je tada doneo jednoglasnu odluku:

"1. Zadužuje se direktor Opservatorije M. Mitrović da obavi razgovor sa nadležnima u Arhivu Srbije radi prolongiranja roka koji je ostavljen za sređivanje kompletne arhive.

2. Zadužuju se radnici M. Đokić i S. Bogić za obavljanje poslova vezanih za sređivanje arhive, tako da se imenovani upute na obuku u Arhiv Srbije i da imenovani preuzmu kompletan posao u pogledu sređivanja arhive Astronomske opservatorije i to:

- Milorad Đokić - za naučnu arhivu, a
- Slobodanka Bogić - za opštu i finansijsku arhivu".

Direktor Opservatorije je na osnovu odluke Saveta za Slobodanku Bogić napisao čak i rešenje o raspoređivanju na "poslove i zadatke sređivanja i izlučivanja arhivske građe i registraturskog materijala, počev od 26. maja", i upućivanju "na instruktivnu obuku u Arhiv Srbije" (AO, br. 339/88).

Međutim, Slobodanka Bogić je 6. juna (AO, br. 337/1/88) Savet obavestila da "nije u mogućnosti da u svojoj 47. godini, da pohađa instruktivnu obuku bilo koje vrste a naročito u oblasti koja joj do sada nije bila bliska", te da će s obzirom na zdravstveno stanje i radni staž (30 godina) zatražiti prevremenu penziju.

Savet nije prihvatio njene razloge i obrazloženje.

Prigovor na prethodnu odluku imao je i Milorad Đokić, koji je u dopisu Radničkom savetu od 8. juna (AO, br. 366/1/88) skrenuo pažnju da je "arhivski posao organski deo kancelarijskog poslovanja jedne ustanove, pa prema tome pripada Službi opštih poslova". Konstatovao je i da je svojevremeno po pitanju arhive uređena prostorija za njen smeštaj, ali da se dalje bez Liste kategorija registraturskog materijala sa rokovima čuvanja, koju Opservatorija nije imala, nije moglo više uraditi. Na kraju je podsetio da "nikako nije u stanju da se upušta u tretiranje arhivske građe sa arhivističkog stanovišta" i "da nikada nije došao u situaciju da treba da bilo šta sređuje od građe koja mu je stavljena na raspoloženje".

Njegovu predstavku Radnički savet je razmatrao 9. juna (AO, br. 349/2/88) i svoju prethodnu odluku tek nešto modifikovao, tako da je nova glasila: "naučne grupe sređuju svoju naučnu arhivu uz pomoć M. Đokića".

Slobodanka Bogić je 17. juna (AO, br. 387/3/88) Savetu uložila novi prigovor u kojem rezolutno kaže:

"Obaveštavam Savet da nikako ne mogu da prihvatim ovaj dodatni posao jer smatram da nisam ni psihički ni fizički sposobna da stručno i kvalitetno sređujem arhivu. Prvo bi bilo potrebno da se stručno osposobim za arhivara. Obuka, prema obaveštenju iz Arhiva Srbije, traje najmanje šest meseci, što ja u ovom starosnom dobu nisam sposobna.

Napominjem da ovaj posao nije obuhvaćen opisom mog radnog mesta, što nije slučaj

sa nekim drugim radnim mestima na AO”.

Na 50. sednici održanoj 17. avgusta (AO, br. 506/1/88), Radnički savet je po pitanju arhive doneo novu, opet nešto izmenjenu odluku: ”Da se za sređivanje arhivske građe zaduže S. Bogić, M. Đokić i G. Gajić”.

Ni nepunih 10-tak dana kasnije, Milorad Đokić je Radničkom savetu uputio kratak dopis: ”Prema odluci Radničkog saveta, ... u potpunosti je sređena, popisana i pripremljena za predaju ustanovi čuvanja /Arhiv Srbije/ arhivska građa nastala do 1945. god., a kojom raspolaže Astronomska opservatorija u Beogradu” (AO, br. 519/88).

Radnički savet je, po ovom pitanju, 31. avgusta na sledećoj sednici formirao Komisiju u sastavu M. Đokić, V. Protić-Benišek i P. Nikolić, sa zadatkom ”da sačini predlog koji deo Arhivske građe nastale na Astronomske opservatoriji do 1945. godine, treba da se dostavi Arhivu Srbije a koji deo da ostane na Opservatoriji i da o tome podnese izveštaj Radničkom savetu”.

I šef Službe za opšte i kadrovske poslove, Paraskeva Nikolić, u Izveštaju o radu za period januar – jun 1988, podnet 18. jula (AO, br. 485/88) ističe: ”Takođe i globalno pitanje vezano za sređivanje i izlučivanje arhive Astronomske opservatorije, od čega je jedan veći deo posla završen, kao npr. arhiva do 1945. godine koja je spremna i može da se preda Arhivu Srbije, a veći deo arhive posle toga perioda je za sada klasiran po godinama. Ostaje da se taj obiman posao nastavi uz angažovanje radnika ove Službe, drugih radnika, a po potrebi i uz angažovanje nekog stručnog lica sa strane”.

Ovlašteni radnik Arhiva Srbije, po pitanju pregleda arhivske građe i registratorskog materijala, na Astronomske opservatoriji bio je 2. decembra ove godine, kojom prilikom je o pregledu sačinio i opširniji zapisnik (AO, br. 715/1/88) iz koga ćemo preneti najvažnija zapažanja i konstatacije, koje se baš i ne slažu sa onim napred iznetim činjenicama od strane zaduženih osoba za sređivanje Opservatorijine arhive.

”Zbog činjenice da je građa još uvek u nesređenom stanju, nije se moglo ustanoviti kolika je ukupna količina arhivske građe i registratorskog materijala, jer ne postoji arhivska knjiga u koju bi bili upisani podaci o stanju i količini arhivske građe i registratorskog materijala”.

”Pošto još uvek nisu okončani poslovi sređivanja i popisivanja arhivske građe i registratorskog materijala, stanje građe je slično kao i u vreme prethodnog pregleda, jedino što je početo sa odvajanjem dokumentacije po godinama i po vrsti. Kada se završe ovi poslovi uvešće se arhivska knjiga, jer, kako je napomenuto u prethodnom zapisniku, arhivska knjiga koja postoji u Opservatoriji ne odgovara stanju dokumentacije”.

Konstatovan je i završetak nekih naloženih poslova: ”Astronomska opservatorija je završila poslove na izradi Liste kategorija registratorskog materijala sa rokovima čuvanja i Lista je usvojena na Stručnom veću Arhiva Srbije, urađen je konačan tekst Liste i na nju data saglasnost. Izlučivnje do sada nije vršeno”.

Stoga je Opservatoriji naloženo: da do kraja marta/aprila 1989. godine Arhivu Srbije dostavi popis arhive za period od 1925–1945. godine, zbog preuzimanja, te da popiše naučno stručnu arhivu i popis dostavi Arhivu Srbije; da do oktobra/novembra 1989. završi sređivanje arhivske građe i registratorskog materijala, da tu građu popiše i uvede u Arhivsku knjigu, a njen prepis dostavi Arhivu Srbije, te da izdvoji registratorski materijal kome je istekao rok čuvanja, da ga popiše i popis sa zahtevom za saglasnost za njegovo uništenje takođe dostavi Arhivu Srbije.

U cilju "Modernizacije vremenskog sistema", kako se zvanično zvao projekat, u ime Astronomske opservatorije Radnički savet je 3. marta na 37. sednici doneo odluku da se prihvati nacrt ugovora sa Saveznim zavodom za mere i dragocene metale o korišćenju Opservatorijinih poslovnih prostorija, podruma na tri nivoa, za smeštaj atomskog časovnika, tj. premeštanja primarnog etalona vremena i frekvencije u prostorije Astronomske opservatorije (AO, br. 110/88). Za uređenje podrumskih prostorija i za instaliranje atomskog časovnika Zbor radnika Astronomske opservatorije, na sastanku održanom 19. jula, odlučio je da izdvoji 1.000.000 dinara, a za adaptaciju akumulatornice za računski centar, gostinsku i posmatračku sobu, 7.000.000 dinara.

Nedugo potom, 14. aprila, Astronomska opservatorija je potpisala još jedan ugovor o saradnji. Ugovor o međusobnim pravima i obavezama kojim je regulisana saradnja na programu "Atomska, molekularna i plazma spektroskopija", s ciljem istraživanja osnovnih sudarnih procesa atoma, elektrona i molekula eksperimentalnim i teorijskim metodama atomske, molekularne i plazma spektroskopije, potpisala je sa Institutom za fiziku Sveučilišta u Zagrebu i sa Institutom za fiziku u Beogradu.

Razmatrajući priloženu dokumentaciju i dato stručno mišljenje, Naučno veće je 13. aprila (AO, br. 208/1/88) donelo jednoglasnu odluku da Ištvan Vince ispunjava uslove za sticanje naučno-istraživačkog zvanja - naučni saradnik.

Od ove godine Goran Damljanović kao stipendista Zajednice za nauku grada Beograda, volonterski je radio u Grupi za relativne koordinate i istovremeno studirao na postdiplomskim studijama na PMF-u u Beogradu (AO, br. 428 i 429/88).

Ističemo i jedan kraći dopis predsednika Radničke kontrole Dragomira Olevića, koga je 13. maja (AO, br. 306/88) uputio Savetu Astronomske opservatorije.

"Upozoravam Savet da je stanje zgrade "Garaža" vrlo kritično. Krov je u raspadanju, plafon je već počeo da se ruši, svi prozori su polupani, zgrada čak ne može ni da se zaključava.

Nedomaćinsko gazdovanje i ponašanje koje se može nazvati neodgovornim i javašlukom, dovelo je do ovog stanja.

U zgradi se nalaze vredni delovi instrumenata kojima preči uništenje ako se hitno ne preduzmu koraci ka njenom saniranju.

Popravka ne trpi odlaganje".

Ovo Olevićevo upozorenje smo naveli ne samo zbog konkretnog slučaja, no što je ono univerzalno i može se smestiti u bilo koje vreme. Imalo je efekta.

Već 19. maja Radnički savet je zadužio šefa Tehničke službe i domara da naprave "precizan program neophodnih popravki na svim objektima Astronomske opservatorije", a 9. juna (AO, br. 349/2/88) zadužio je istu Službu da posebno ispita stanje garaže.

U ovo vreme (sredina 1988) 46 zaposlenih na Astronomskoj opservatoriji (od kojih 26 astronoma) delatnost su obavljali u čak 15 različitih objekata lociranih na površini od 10 hektara. Finansijska sredstva koje je Opservatorija dobijala od Republičkog komiteta za nauku i informatiku i od Republičke zajednice nauke, za rad na naučno-istraživačkom projektu "Fizika i kretanje nebeskih tela i veštačkih satelita", kad su u pitanju materijalni i režijski troškovi za ovoliku površinu i broj objekata, svake godine bila su sve manja. Nalazeći se već nekoliko godina u teškoj materijalnoj situaciji Opservatorija je 6. juna (AO, br. 330/88), u cilju poboljšanja finansijske situacije, od Stalne konferencije naučno-istraživačkih organizacija zatražila da pokrene postupak za oslobađanje Astronomske opservatorije od plaćanja određenih poreza i doprinosa

iz dohotka.

Iako uvek u besparici Astronomska opservatorija je u skladu sa svojim mogućnostima Institutu "Mihajlo Pupin", kad je ovaj postradao u požaru, uplatila 200.000 dinara na ime pomoći (AO, br. 308/1/88).

U besparicu se, na prvi pogled, baš i nije uklapala odluka doneta na istom sastanku da se direktoru Miodragu Mitroviću odobri plaćeno odsustvo od 27. maja do 3. juna "zbog odlaska u Kuvajt na Festival Jugoslavije u organizaciji Privredne komore i Turističkog saveza Jugoslavije". Međutim, ispostaviće se kasnije, ove troškove nije snosila Opservatorija već organizatori.

O izgledu i čistoći kruga na Opservatoriji su i ove godine vodili računa.

Još s proleća Štab za akciju Astronomske opservatorije napravio je Plan i program uređenja njenog kruga, koji je podrazumevao čišćenje i uređenje paviljona i zgrada, staza i puteva, trulog granja i podrasta u šumskom delu kruga. Za izvršioce ovih radnji planirani su: Opservatorijina Služba održavanja, saveti stambenih zgrada i dobrovoljne subotnje akcije članova kolektiva (AO, br. 177/88). Za krčenje i održavanje podrasta oko spoljnog dela ograde koji je u znatnoj meri uništavao ogradu, smatrajući da je to u njenom delokrugu poslova, Opservatorija se obraćala RO "Zelenilo" (AO, br. 646/1/88).

Na osnovu novog Zakona o zabrani pušenja u zatvorenim prostorijama Radnički savet je 30. juna (AO, br. 422/88) usvojio Dopune pravilnika o radnim odnosima. Prema članu 1. ovih dopuna, u zatvorenim, službenim prostorijama Opservatorije, u kojima radi bar jedan radnik nepušač, zabranjuje se pušenje. Ovim aktom pušenje je bilo dozvoljeno samo u holu u istočnom krilu, holu na spratu i ispred glavnog ulaza upravne zgrade. Za nepoštovanje ovih regulativa bile su zaprećene i visoke kazne i za pojedinca i za ustanovu. Međutim, ove odredbe se nisu mnogo poštovale ni budućih, bezmalo, dvadesetak godina.

Telefon, i to onaj sa brojem 404 513, koji se nalazio u kancelariji sekretara bio je razlogom nezadovoljstva 14 astronoma Opservatorije koje su dopisom od 1. jula iskazali njenom Savetu (AO, br. 431/88). Naime, sekretar Paraskeva Nikolić je taj telefon zaključavala, a zbog raznih obaveza nije na vreme dolazila na posao, pa se u tom vremenu u slučaju potrebe nije mogao koristiti, te su astronomi od Saveta tražili izmeštanje ovog telefona iz sekretarijata i da se sa njime zaduži drugo lice koje na posao dolazi tačno na vreme, koje bi i precizno, u posebnoj svesci, evidentiralo svaki razgovor bilo u zemlji ili inostranstvu.

Posle razmatranja ovog slučaja, odlukom Radničkog saveta, telefon je ipak ostao tamo gde je i bio.

Pažnju nam je privukao i jedan kraći dopis koji je 25. oktobra (AO, br. 627/88) Astronomskoj opservatoriji uputio upravnik Instituta za astronomiju (to bi danas bila Katedra za astronomiju) Matematičkog fakulteta u Beogradu, Dragutin Đurović, pa ga s obzirom na njegov sadržaj prenosimo u celosti:

"Institut za astronomiju raspolaže reflektorom od 33 cm, koji je nedavno nabavljen za nastavno-naučni rad, a koji trenutno ne može da se smesti na bezbedno mesto do izgradnje montažnog paviljona.

Razmatrajući problem smeštaja, Institut je došao do zaključka da je najbolje da se obrati Opservatoriji, sa molbom da dozvoli smeštaj instrumenta u nekom od svojih paviljona, gde bi teleskop ostao najdalje do početka 1991. Smeštaj u astrofizičkoj laboratoriji trenutno je ocenjen kao nedovoljno bezbedan.

Imajući u vidu našu dugogodišnju saradnju, očekujemo da ćete nam izaći u susret. Unapred zahvaljujemo”.

Nismo pronašli podatke da li je Opservatorija odgovorila, i ako jeste kakav je bio njen odgovor na ovu molbu upravnika Instituta za astronomiju, Dragutina Đurovića.

Jedno znamo – već početkom sledeće godine pitanje smeštaja ovog instrumenta na Opservatoriji vidno će narušiti odnose Opservatorije sa jedne, odnosno Instituta za astronomiju i Matematičkog fakulteta u celini, sa druge strane. Ali o tim problemima biće više reči u pregledu sledeće 1989. godine, kad su se uglavnom sporni događaji i desili.

Kino-klub Beograd je i ove godine organizovao izložbu fotografija i dijapozitiva Vasiona i vreme, meteorološkog i astronomskog sadržaja u čijem organizovanju je učešće uzela i Astronomska opservatorija.

Ove godine (i ne samo ove) organi upravljanja su potrošili dosta vremena i nerava pokušavajući da iz sobe za posmatraču Velikog refraktora isele jednu saradnicu Opservatorije, koja je uz sobu prisvojila i posmatrački WC te iseljenje prolongirala iz godine u godinu, zbog čega je Opservatorija bila prisiljena da zatraži pomoć i od Opštine Zvezdara (AO, br. 536/88). Krajem godine posle mnogo kojekakvih peripetija navedena prostorija je konačno bila slobodna za boravak posmatrača.

Sa raznim drugim stanovima u krugu Opservatorije i njihovim stanarima, bilo je takođe sijaset raznih, velikih i dugotrajnih problema, koje je morala da rešava i sudskim putem, o kojima ovde nećemo govoriti.

Ženski deo kolektiva, onaj koji je za dolazak i odlazak sa posla koristio Kordunašku ulicu u Zvezdarskoj šumi, ili prečicu kroz samu šumu, bio je nezadovoljan i veoma prestrašen. Čak toliko da je direktor Opservatorije Miodrag Mitrović 18. avgusta (AO, br. 463/1/88) našao za shodno da SUP-u Zvezdara uputi Prijavu, u kojoj kaže:

”Prinučeni smo da vas obavestimo o jednoj pojavi koja se neprestano događa u park šumi ”Zvezdara”, naročito u periodu od proleća pa nadalje, počev od ranih jutarnjih sati pa do podne, kada naše radnice dolaze ili odlaze sa posla. Dešava se da su napadane ili pak da doživljavaju neprijatnosti od dve do tri osobe, koje veoma često borave u šumi i koje se na poseban, nezdrav način izivljavaju kada ženske osobe prolaze, bilo kroz šumu stazom ili pak glavnim putem, Kordunaškom ulicom”.

Mitrović potom navodi najsvježiji slučaj koji je doživela radnica Opservatorije, a koji je i bio neposredni povod ovoj prijavi, pa zaključuje:

”Isto tako, i druge radnice Astronomske opservatorije izjavljuju, da prilikom dolaska i odlaska sa posla, bivaju izložene istim neprijatnostima od istih ljudi koji istrčavaju ispred njih, sakriju se iza žbuna ili drveta, skidaju se pred njima, i izgovaraju neprijatne reči. Kako je to postala učestala pojava, molimo vas da pojačate kontrolu i bezbednost, što je u vašoj nadležnosti, zbog pružanja zaštite ne samo našim radnicama koje prolaze svakodnevno tim putem, već i drugim ženama koje prolaze tim putem”.

Stigli su zaposleni na Astronomske opservatoriji, prema svojim mogućnostima i afinitetima, da se bave i sportskim aktivnostima. To su ponajviše ostvarivali u Šahovskoj i Streljačkoj sekciji.

Za ovu drugu Opservatorija je nabavila i od Odeljenja unutrašnjih poslova Zvezdara, 21. januara 1988. godine, dobila odobrenje br. R-4430 za držanje oružja. Reč je o dve vazdušne puške marke ”Slavija” 630, kalibra 4,5 mm. Fabrički broj jedne je 165391 a registarski R-4429/88, a druge fab. 165400 i reg. R-4430/88. Ovo

odobrenje u Delovodnik Opservatorije upisano je mnogo kasnije posle datuma izdavanja, 4. septembra 1989. i nosi br. 644/1/89.

Prema našim saznanjima ove vazdušne puške, posle godina nekorisćenja za sportsko streljaštvo na Opservatoriji, danas (već godinama) se nalaze u privatnom posedu!?

Četrnaest dana počev od 18. januara na Institutu za matematiku Univerziteta u Pizi, po pitanju saradnje iz domena malih planeta sa Andreom Milanijem, boravio je Zoran Knežević (AO, br. 8/88).

Knežević je već od 8. do 11. marta učestvovao na međunarodnom astronomskom skupu "Asteroids II" u Tucsonu (Tucson, SAD), na kojem je saopštio jedan rad (AO, br. 185/88).

Na službenom putu, po pitanju nastavka naučne saradnje, od 22. marta do 28. aprila bio je Milan Dimitrijević, tokom koga je posetio Opservatoriju Medon u Parizu i Univerzitet Koledž u Londonu (AO, br. 300/88).

Od 14. do 21. marta na Pariskoj opservatoriji Medon, u cilju razmene iskustva u naučno-istraživačkom radu, boravio je Slobodan Ninković (AO, br. 157/88).

Radi završnih konsultacija na izradi doktorske disertacije Gojko Đurašević je, počev od 25. aprila, 30 dana boravio u GAIŠ-u u Moskvi (AO, br. 195/88).

U Pizi je, radi dovršenja započetog rada, počev od 13. juna 12 dana (AO, br. 349/2/88), ponovo boravio Zoran Knežević. U Pizi će iz istog razloga od 23. do 25. novembra boraviti i treći put ove godine.

Plaćeno odsustvo od 20. do 25. juna (AO, br. 349/2/88) radi učešća na III međunarodnom skupu, Sunčeva i zvezdana granulacija, koji se održavao u Kapriju u Italiji, imao je Ištvan Vince.

U radu XX kongresa Međunarodne astronomske unije u Baltimoru (SAD), počev od 29. jula, učestvovala su četvorica predstavnika Astronomske opservatorije: Milan Dimitrijević, Zoran Knežević, Gojko Đurašević i Bora Jovanović (AO, br. 472/4/88).

Zbog produžetka specijalizacije u Francuskoj, Radnički savet je odobrio Slobodanu Jankovu službeno odsustvo sa Opservatorije u vremenu od 22. septembra do 31. oktobra (AO, br. 559/2/88).

Milan Dimitrijević je od 12. septembra do 11. oktobra zvanično boravio na Pariskoj opservatoriji, ali je usput uspeo da učestvuje i u radu Konferencije o fizici visokojonizovanih atoma u Grenoblu i na Konferenciji Gas discharges u Veneciji (AO, br. 542/88).

Radi priprema za odbranu doktorske disertacije Gojko Đurašević je, počev od 10. septembra, dobio 30 dana plaćenog odsustva za boravak u Moskvi.

Na IX Nacionalnoj konferenciji astronoma Jugoslavije u Sarajevu učestvovalo je 13 saradnika sa Astronomske opservatorije (AO, br. 544/2/88).

Vreme od 17. oktobra do 17. novembra na studijskom boravku u Lenjingradu proveo je Slobodan Ninković (AO, br. 231/1/89).

Mesec dana, od 2. novembra do 2. decembra, na Astronomskoj opservatoriji u Parizu boravila je Olga Atanacković-Vukmanović (AO, br. 624/2/88).

Na Opservatoriji u Parizu od 5. do 15. decembra boravila i Jelisaveta Arsenijević (AO, br. 738/2/88).

Dana 26. februara na Astronomskoj opservatoriji boravio je prof. Aleksej Jermolajev sa Univerziteta u Daremu (Durham), Engleska (AO, br. 129/1/88).

Gost Astronomske opservatorije od 15. do 21. avgusta, na osnovu sporazuma o neposrednoj saradnji, bio je Boleslav Grabovski direktor Instituta za fiziku, Pedagoškog Univerziteta u Opolu u Poljskoj (AO, br. 515/88).

Od 4. do 9. septembra u Beogradu je, po pitanju saradnje sa M. Dimitrijevićem, boravila Džilijen Pič sa Univerziteta Koledž u Londonu (AO, br. 546/88).

Naučni saradnik Instituta za fiziku u Parizu Eduard Simono bio je od 18. septembra do 1. oktobra na studijskom boravku na Astronomske opservatoriji (AO, br. 560/88).

U Beogradu je kao gost Astronomske opservatorije od 18. do 28. oktobra boravio Anatolij Mihailovič Čerepaščuk sa GAIŠ-a iz Moskve.

Godina 1989.

Na I konstitutivnoj sednici Radničkog saveta održanoj 12. januara (AO, br. 5/89), pošto je mandat prethodnom istekao, birani su novi članovi i razne komisije. Za novog predsednika Radničkog saveta izabrana je Verica Sekulović a za zamenika Gojko Đurašević.

Na predlog Kadrovske komisije Radnički savet je istovremeno izabrao i 9 članova Naučnog veća. Ostala dva bili su po funkciji direktor Mitrović i spoljni član Mike Kuzmanovski. Za predsednika Naučnog veća izabran je Zoran Knežević.

Direktor Opservatorije i predsednik Naučnog veća uskoro će, ispostaviće se, morati da rešavaju jedan ozbiljan i neočekivan problem, onaj napred pomenut, sa reflektorom od 33 cm Instituta za astronomiju.

Imamo osećaj da po ovom pitanju u arhivi Opservatorije nedostaju neke "karike", ali ćemo na osnovu postojećih dokumenata rekonstruisati zbivanja i problem sa ovim instrumentom i njegovim postavljanjem u krugu Astronomske opservatorije.

Dakle, reflektor od 33 cm izradio je matematičar dr Aleksandar Jovanović, od kojeg ga je Matematički fakultet i nabavio, s namerom da služi nastavnim i naučnim potrebama Katedre za astronomiju, odnosno studenata astronomije.

Jedno vreme, nemajući dovoljno sredstava za njegovo postavljenje, ovaj instrument je stajao neiskorišćen. Kako je krajem prošle godine Matematički fakultet dobio nešto veća sredstva, ukazala se prilika da se instrument postavi i koristi u radu. Nemajući drugo rešenje, na Fakultetu su ga videli u postavljanju instrumenta u krugu Astronomske opservatorije. Kako su tamo, po saglasnosti Opservatorije, odranije imali podignutu jednu baraku, "astrofizičku laboratoriju", na Fakultetu su verovatno rezonovali da je najbolje da tu negde, pored iste, postave i ovaj reflektor. Međutim, to su uradili po principu "zamišljeno-urađeno", a da prethodno za to nisu od nadležnih institucija tražili nikakve dozvole. O svojim namerama, teško je i poverovati, nisu obavestili čak ni Astronomsku opservatoriju. A šta su uradili?

Na prostoru između (svoje) barake – astrofizičke laboratorije i Opservatorijinog paviljona Velikog meridijanskog kruga (VMK), izbetonirali su jednu betonsku ploču, na nju postavili reflektor, a iznad njega neku krovnu konstrukciju – kućicu. Pri tom su na okolnom prostoru posekli i šumu. Na Opservatoriji su se ponašali kao da do tada ništa o ovim radnjama nisu znali (i pored portirnice) – naime, nema podataka o nekom reagovanju – sve do seče šume, kad je to neko, verovatno sa Opservatorije, prijavio policiji koja je došla i privela "majstore" koji su tamo sekli drveće, a potom drvo odvozili.

Tek tada je reagovao direktor Astronomske opservatorije Miodrag Mitrović, koji je 25. januara (AO, br. 72/1/89) Građevinskoj inspekciji, Skupštine opštine Zvezdara, podneo sledeću

”Prijavu

U krugu Astronomske opservatorije u Beogradu, Volgina br. 7, već dugi niz godina postoji jedan mali objekat-baraka, koja pripada Prirodno-matematičkom fakultetu, odnosno Institutu za astronomiju. Pre nekoliko dana, saznali smo, a i zvanično su nas obavestili organi bezbednosti SO Zvezdara, da su zatekli na licu mesta lice koje iz kruga iznosi posečena zdrava stabla. Obustavljeno je iznošenje pomenutih stabala, a veći deo posečenih stabala, na površini od oko pola hektara, je izneto. Slučaj je predat SUP-u da traga za nepoznatim izdavaocem naloga za seču i iznošenje drva, a Vas obaveštavamo da preduzmete sve što je u delokrugu Vaše nadležnosti.

U vezi s tim, utvrdili smo da se na tom mestu bespravno podiže građevinski objekat, bez obaveštenja bilo kog organa Astronomske opservatorije i nadležne skupštine opštine.

Molimo Vas da hitno obustavite dalje građevinske radove na pomenutom objektu od strane Prirodno-matematičkog fakulteta i Instituta za astronomiju”.

Drugi dopis istog dana (AO, br. 71/2/89) direktor Mitrović je uputio dekanu Prirodno-matematičkog fakulteta u Beogradu, Milanu Božiću, kao

”Zahtev za hitnu obustavu radova u krugu Astronomske opservatorije u Beogradu.

Od organa unutrašnjih poslova SO Zvezdara, zvanično smo obavešteni da je po nalogu nekog od Vaših lica izvršena seča zdravih stabala na površini od oko pola hektara, oko Vašeg paviljona koji se nalazi u krugu Astronomske opservatorije.

Službeno lice SUP-a Zvezdare je na licu mesta naišlo na nepoznatog čoveka koji je iznosio jednu količinu posečenih stabala iz kruga Astronomske opservatorije, pa je obustavljen u iznošenju istih.

Nakon prijave, direktor Astronomske opservatorije i predsednik Odbora za ONO i DSZ su izašli na teren i konstatovali da su ne samo stabla posečena, već da je u toku i izgradnja nekog objekta bez saglasnosti bilo kog organa, kao i bez prijave zvaničnim organima Astronomske opservatorije.

Molimo Vas da preduzmete hitne mere u smislu obustavljanja započetih radova na izgradnji pomenutog objekta i obavestite nas o čemu se zapravo radi”.

Na ovaj Mitrovićev dopis, od strane izvođača bespravni radova prvi je reagovao upravnik Instituta za astronomiju Dragutin Đurović, koji je direktora Mitrovića, 3. februara (AO, br. 185/1/89), pozivajući se na njegov dopis PMF-u, obavestio o sledećem:

”U vezi sa Vašim dopisom br. 71/2 od 26. 01. 1989, izražavam žaljenje što je u krugu Opservatorije došlo do bespravne seče šume i podizanja građevinskog objekta po nalogu odgovornih ljudi sa Matematičkog fakulteta.

Uveravam Vas da Institut za astronomiju nikome nije dao nalog, niti je od bilo koga bio obavešten da će pomenuti radovi započeti bez saglasnosti Opservatorije i bez potrebnih dozvola od strane nadležnih organa Opštine. Zbog toga mi se čini da Institut za astronomiju ni sa kim ne deli odgovornost što je do ovog nemilog događaja došlo.

Od Matematičkog fakulteta smo već zatražili pismeno obaveštenje (kopija akta u prilogu).

U nadi da ceo ovaj događaj neće pomutiti našu dugogodišnju plodnu saradnju, primite izraze mog poštovanja”.

Kao što je to napred navedeno, Đurović je Opservatoriji uz ovaj dopis dostavio i onaj, koji je istog dana uputio dekanu Matematičkog fakulteta (AO, br. 185/2/89), sledećeg sadržaja:

”Astronomska opservatorija nas je obavestila da je, po nalogu odgovornih lica Matematičkog fakulteta, u blizini Astrofizičke laboratorije Instituta za astronomiju, u krugu Opservatorije, izvršena bespravna seča šume i započeta gradnja montažnog objekta. Pošto Institut za astronomiju o tome ni od koga čak nije ni obavešten, a radi se o objektu za potrebe Instituta, molim Vas da Astronomsku opservatoriju i Institut za astronomiju pismeno obavestite o sledećem:

1. Po čijem nalogu i čijoj odluci su izvršeni pomenuti radovi?
2. Zbog čega je Institut za astronomiju potpuno zaobiđen i doveden u situaciju da se pravda Opservatoriji?

Nadam se da ćete, imajući u vidu značaj naše dugogodišnje naučne i stručne saradnje sa Opservatorijom, učiniti sve da se očuvaju tradicionalno dobri saradnički odnosi”.

Po Mitrovićevoj prijavi reagovao je i Opštinski sekretarijat za urbanizam, komunalne, stambene i građevinske poslove Opštine Zvezdara, čiji je građevinski inspektor izašao na teren i zapisnički konstatovao bespravnu gradnju montažne kućice (AO, br. 71/4/89).

Na Mitrovićevo traženje na lice mesta je izašla i lugarska služba RO ”Zelenila”, evidentirala svako posećeno stablo i njegovu vrstu i napravila preciznu specifikaciju posećene drvene mase, koja je prema njihovom proračunu iznosila 33 m³. Izražena u novcu sama šteta u posećenom drvetu, prema proceni, iznosila je 4.960.000 dinara. Ukupna šteta naneta Opservatoriji sečom, ako se izračuna i cena nabavke novih sadnica i njihova sadnja, iznosila je prema proceni dipl. ing. šumarstva Slobodana Radovanovića, 12.110.000 dinara (AO, br. 234/89).

Prema dokumentima na Opservatoriji na ovaj slučaj, u pisanoj formi, reagovala je još jedino Sofija Sadžakov, koja je Naučnom veću i Radničkom savetu 27. januara (AO, br. 41/1/89), sa priličnom dozom ironije, uputila sledeći prigovor:

”Molim da se preduzmu što hitnije mere za uklanjanje postavljenog paviljona Instituta za astronomiju PMF u Beogradu.

Znajući značaj refrakcije na merene podatke, koja delom, i to najvećim, dolazi do zračenja, rad na Meridijanskom krugu u 1989. i dalje biće onemogućen. Zato predlažem da se postavljeni paviljon sa betonskom pločom na kojoj je postavljen pod hitno sruši, ili da se premesti VMK na drugo mesto, ili, da se konzervira, a njegovi korisnici tj. saradnici Grupe za relativne koordinate, raspodele na druga radna mesta”.

Da bi razmotrili ovaj delikatan problem, 6. februara su se sastali predstavnici Astronomske opservatorije, predvođeni Miodragom Mitrovićem, i PMF-a koje je predvodio dekan Milan Božić. Nismo pronašli šta je sve dogovoreno na ovom sastanku, ali jedan od dogovora je bio da dekan Božić Opservatoriji uputi jedno pismo, u kome bi potanko obrazložio ovaj, za obe strane, neprijatan događaj.

Pismo, iz koga smo napred već izneli neke podatke, Božić je Opservatoriji uputio

10. februara. U drugom, važnijem delu pisma, on ovaj događaj ovako objašnjava:

”Kako inflacija obezvređuje svaki novac, čak i tokom mesec dana, preduzete su hitne mere da se dobijena sredstva što pre ostvare. Sklopljeni su ugovori sa odgovarajućim izvođačima i prodekan je zadužio kolege M. Rakića i J. Skuljana da se staraju o poslovima. Na ovom mestu prestaje moje praćenje događaja u vezi sa ovom kućicom. (...) Naravno to me ni na koji način ne oslobađa odgovornosti za taj posao.

Moja lična briga za ovaj posao je, mislio sam, mogla da bude tim manja što sam pretpostavljao da odnose među ”astronomskim narodom” treba da regulišu astronomi. Ništa u dosadašnjim odnosima naših kuća nije mi govorilo suprotno - od zajedničkih naučnih projekata, preko obostrane razmene članova u Većima i Savetima pa, na kraju, i do toga što upravnik našeg Instituta za astronomiju stanuje na Opservatoriji! Tim pre sam bio ne malo iznenađen kada mi je jednog petka u kasnim popodnevним satima javljeno da je policija privela neke radnike koji su, pretpostavljam, tamo radili!

Kasnija ”istraga” je pokazala da su radnici ”prekoračili ovlašćenja”, tj. srpski rečeno - isekli drva koja nije trebalo da se iseku da bi (pretpostavljam) ”popravili svoje prihode”. Zatim se ispostavilo da naše kolege koje su bile zadužene za posao, uopšte nisu nadzirale radnike, što je manji greh, ali nisu ni stupili u kontakt sa Vama, što je po mom mišljenju najveći greh. Ispostavilo se i da nedostaju razne dozvole raznih ”zelenila”, ”inspekcija”, te da ćemo zbog toga, verovatno, snositi pravne posledice. Ove ”posledice” me osobito ne uzbuđuju - po položaju sam dužan da ih ”snosim”. Ono što je mene lično najviše pogodilo je okolnost da sa Vama prethodno nismo stupili u kontakt i objasnili o čemu se radi te da je tako ispalo da smo upali u Vašu kuću i vršljali po njoj. Molim Vas, da zbog ovoga primite moje najdublje izvinjenje uz obećanje da ću, bar ja, dati sve od sebe da se tako nešto ne ponovi.

Nadam se da ćete, uskoro, primiti izveštaj i od Instituta za astronomiju, što je za Vas svakako relevantnije. Molim Vas, takođe, da ako ikakvih problema, ove ili druge prirode, ima, odmah stupite u kontakt sa mnom. Ipak, mislim da je bolje da kao astronomi, kada god je to moguće, izbegavate arbitražu ”vanastronomskih subjekata” bili oni pravnog ili matematičkog porekla. Ne bi bilo zgoreg ako biste imali ”ljude za vezu” - uostalom, upravnik Instituta za astronomiju bi mogao da se katkad prošeta do Vaše upravne zgrade na jutarnju kafu - čini mi se da stanuje na najviše pedesetak metara od nje.

”Svako zlo ima i neko dobro” - na pomenutom sastanku sam se upoznao sa Vašim kolegama - uspostavili smo vezu, saznao sam da postoji školski paviljon za čije ste uređenje zainteresovani, kao i da ste zainteresovani za dalju saradnju sa Matematičkim fakultetom. Kako se finansijska situacija našeg fakulteta u poslednje vreme (ne tvrdim da je to zasluga poslovnih organa!) popravlja, sva je prilika da ćemo uložiti, ako se dogovorimo, još štogod u Vaše objekte. U nadi da ćemo se sresti rešavajući probleme montiranja, ako da Bog, deset metarskog reflektora u orbiti, srdačno Vas pozdravlja

dr Milan Božić, dekan”

Slučaj bespravno podignutog paviljona u krugu Opservatorije bio je na dnevnom redu Naučnog veća na 2. sednici 9. februara, kad je jednoglasno usvojen predlog da se Institutu za astronomiju PMF uputi dopis sa zahtevom da se u roku od 15 dana ukloni postavljeni paviljon, te da se pošumi iskrčeno zemljište. U suprotnom bi se tražilo od nadležnih organa da oni poruše bespravno izgrađen objekat (AO, br. 49/2/89).

Istovremeno Veće je utvrdilo da je dr Gojko Đurašević ispunio sve uslove za izbor u zvanje naučnog saradnika.

Do 21. februara, kad je održana 3. sednica Naučnog veća, na Opservatoriju su stigla tri nova dopisa u vezi bespravno podignutog paviljona: dopis upravnika Instituta za astronomiju direktoru Astronomske opservatorije, dopis upravnika Instituta dekanu PMF-a, i dopis građevinskog inspektora opštine Zvezdara direktoru Astronomske opservatorije, sa čijim sadržajem su članovi Veća na ovoj sednici upoznati. Ove dopise nismo pronašli u arhivi Astronomske opservatorije.

Istog dana održana je i sednica Radničkog saveta na kojoj je, po upoznavanju sa sadržajem dopisa, sa 8 glasova za i 2 protiv doneta odluka o pokretanju postupka za rušenje nelegalnog objekta, odluka o podnošenju odštetnog zahteva za posečenu drvenu masu i novo ozelenjavanje, i odluka o obaveštenju Instituta o ovim odlukama (AO, br. 94/3/89).

Na podnetu prijavu Astronomske opservatorije, 25. januara, Opštini Zvezdara Komunalnoj inspekciji, od iste je tek 20. marta (br. 355-81) stigao dopis o preduzetim koracima. Opservatorija je obaveštena da je na osnovu inspeksijskog pregleda na Matematičkom fakultetu dana 30. januara, *"podnet zahtev za pokretanje prekršajnog postupka pod br. 355-1-228 od 20. 03. 1989. god. protiv navedene organizacije /Matem. fakulteta/ i odgovornog lica Šegan Steve"*. Sledilo je uputstvo Opservatoriji da se za naknadu učinjene štete obrati redovnom sudu u Beogradu, te pojašnjenje, da je za izgradnju teleskopske kućice i drugih građevinskih radova nadležna građevinska inspekcija koja je preduzela određene mere iz svoje nadležnosti.

Novih relevantnih dokumenata o daljim zbivanjima po ovom slučaju, tokom ove godine, nije bilo.

Po sećanju onih koji duže pamte, teleskopska kućica je na istom mestu stajala godinama, a što se tiče ogoljenog terena, on je i danas bez drveća! O nekim sankcijama za učinjeno, nema podataka.

Kako je funkcionisala saradnja između dve veoma srodne ustanove, Astronomske opservatorije i Instituta za astronomiju, osim već citiranih dopisa, svedoči i onaj koji je upravnik Instituta Dragutin Đurović uputio Opservatoriji 31. maja:

"Nezvanično smo saznali da je na Astronomske opservatoriji pokrenuta inicijativa za reorganizaciju Opservatorije, u smislu konstituisanja astrometrije i astrofizike u posebne radne jedinice. S obzirom da bi to moglo imati ozbiljne posledice u nastavi i naučnom radu u Institutu za astronomiju, bili bi smo zahvalni ako bi ste mogli da nas o tome službeno obavestite" (AO, br. 474/1/89).

Posle dva neuslišena zahteva za pomoć u opremanju Opservatorije na Petrovaradinskoj tvrđavi (upućena 1986. i 1987. godine), ADNOS je 10. januara (AO, br. 4/89) Astronomske opservatoriji uputio i treći zahtev. I ovaj se unekoliko razlikovao od prethodnih: sad su "za normalnu aktivnost u 1989. godini" traženi, zidni časovnik sa klatnom, mali pasažni instrument i po treći put, hronograf.

Jedan višegodišnji problem Opservatorije svake godine je bio sve izraženiji, pa je direktor Mitrović 13. marta (AO, br. 218/89) direktoru RO vodovod i kanalizacija, u čijoj nadležnosti je problem bio, uputio sledeći dopis:

"Glavna zgrada Astronomske opservatorije i objekti oko nje, a naročito stambene jedinice, godinama imaju problem sa slabim i nesigurnim dovodom vode iz vodovodne mreže, iz Zvezdarske ulice. Kako je taj problem iz godine u godinu izraženiji, a nedostatak vode, i sa aspekta bezbednosnih razloga, eventualnog požara i sl., izazvao

bi još više problema i neželjenih posledica, smatramo neophodnim da Vas o tome obavestimo u cilju preduzimanja odgovarajućih mera koje su u Vašoj nadležnosti. Pozivamo Vas sa vašom stručnom ekipom, koja bi snimila stvarno stanje, da dodete na Astronomsku opservatoriju kako bi pomenuti problem zajednički rešili. U prilogu dostavljamo Vam peticiju radnika i stanara, za preduzimanje hitnih mera u tom pogledu”.

Kako je problem sa vodom bio najizraženiji na višim spratovima kule, naročito tokom dana i za vreme letnjih meseci, nekoliko meseci kasnije razmatrana je mogućnost njenog povezivanja na novu vodovodnu cev koja je tuda trebalo da prođe, ali i mogućnost ponovnog vraćanja hidrofora koji je svojevremeno uklonjen (AO, br. 280/2/89). Slab pritisak u vodovodnoj mreži proveravali su i stručnjaci iz Vodovoda i kanalizacije i utvrdili da je jedino rešenje u postavljanju ”hidrocila”, odnosno hidrofora (AO, br. 321/89). Osim sa pritiskom, problema je bilo i sa fizičko-hemijskom neispravnošću vode, posebno na portirnici gde je iz česme izlazila mutna voda (AO, br. 519/89).

Tamo gde je trebalo da ima dovoljno vode, nije je bilo, a tamo gde je bila nepoželjna, ona se javljala! Posle svake kiše, zbog prokišnjavanja krova, javljala se u paviljonu Meridijanskog kruga, slivala se niz zidove i skupljala u podrumu, na šta je Savet Opservatorije pismenim putem, 16. juna, upozorila Sofija Sadžakov i zatražila hitnu intervenciju. Istovremeno je tražila i popravku zaklona u kupoli VMK ali i uređenje staza i kruga - s obzirom na njegovu zaraslost sa šumom (AO, br. 343/1 i 431/89).

Za razliku od Sofije Sadžakov, Georgije Popović je ukazivao na potrebu uređenja mračne komore, predsoblja i sobe uz komoru u Velikom refraktoru. Međutim, sredstva predviđena za ovo bila su mala, a ponude izvođača skupe (AO, br. 344/1/89).

Još po isteku grejne sezone Opservatorija je reklamirala uočene nedostatke novih kotlova, postavljenih prošle godine u ložionici, ali oni ni do samog početka nove sezone nisu bili otklonjeni (AO, br. 708/1/89).

Sasvim druge prirode bili su problemi u Malom refraktoru: parket i prozore u ovom paviljonu napali su mravi, pa su morala biti nabavljena sredstva za njihovo uništenje (AO, br. 432/2/89).

Naučno veće sredinom godine, na više sednica, bavilo se programom rada i ugovora, te problemom raspoređivanja neraspoređenih sredstava po Projektu P-169, u iznosu od 41.000.000 dinara, čiji koordinator je bio Milan Dimitrijević. Kako nam je bio dosta komplikovan sa više raznih dopisa nismo se upustili u njegovo elaboriranje (AO, br. 395/2 i 414/1/89).

Krajem aprila, odnosno početkom maja, Opservatorija je potpisala dva ugovora za izvođenje radova - prvi vredan 200.000 dinara potpisala je sa privatnim licem za ”renoviranje i nivelisanje terena u krugu Astronomske opservatorije”, i drugi znatno ”teži”, vredan 4.250.000 dinara, sa RO ”Estetika-Interprojekt”, za (još jednu) popravku dimnjaka (uz sobu br. 27) u Glavnoj zgradi (AO, br. 385/89). Na žalost, prvenstveno onih koji su radili u ovoj kancelariji, kad su radovi na dimnjaku završeni vazduh u njoj je bio i dalje zagušljiv, tako da se tu moglo sedeti samo uz otvoreni prozor (AO, br. 624/89).

Samo za neke ”obavljene poslove”, a zapravo sporove koje je pred sudovima sa porodicama Jovanović, Ševarlić, Đurković, Đurović, Pakvor i Protić, i dr., koje su stanovale u njenom krugu, te spor sa PMF-om (zbog koga ga je Stambena komisija angažovala još 18. marta 1987. godine), Opservatorija je krajem jula advokatu Siniši

Nikoliću isplatila 2.162.000 dinara (AO, br. 393/4/89). Opservatorija je 20. jula (AO, br. 577/1/89), na predlog Stambene komisije, dala i pismeno punomoćje advokatu Siniši Nikoliću da je zastupa u svim budućim pravnim poslovima pred sudovima, organima vlasti i trećim licima. Za poslove zastupanja i naknadu troškova do septembra, Opservatorija će Nikoliću isplatiti još 3.313.000 dinara.

Kao stalni punomoćnik, prvi korak koji je preduzeo bio je dopis koji je 22. jula (AO, br. 489/1/89) uputio Miloradu Protiću, sa zahtevom da se iseli iz dela stambenog prostora koji je koristio, kako kaže, bez pravnog osnova. Protić je na ovaj dopis odgovorio, ali Radničkom savetu, nazvavši ovaj čin neosnovanim i nedokazanim tužbama, uvredama i klevetama. Potom je o ovom problemu raspravljao i Radnički savet i izglasao predlog da se izvrši novi premer Protićevog stana i da mu se izda novo rešenje o kvadraturi (AO, br. 492/2/89).

Mnogo vremena je, zbog kojekakvih peripetija, trebalo Draganu Petruševskom dok je popravio kvarcni sat Astronomske opservatorije, za šta je na njenoj blagajni dobio 2.000.000 dinara (AO, br. 318/7/89).

Odluka koju je Radnički savet doneo na 15. sednici 29. juna, unekoliko je poboljšala standard rada posmatrača na Opservatoriji - doneta je odluka o kupovini ležaj-fotelje na rasklapanje sa posteljinom za posmatračku sobu i jednog frizidera (AO, br. 367/6/89).

Osim toga, tokom vremena, kupljeni su još neki neophodni aparati: printer Epson FX 800 vredan 9.900.000 dinara, zatim 4 termometra, 2 telefonska aparata, digitron, elektronska računarska mašina, grafoskop, itd., (AO, br. 318/2/89) a potom još i dva računara i štampač (AO, br. 548/1/89).

U cilju unapređenja rada Naučno veće Astronomske opservatorije je 22. novembra donela odluku o racionalnom korišćenju postojećih računara, tako što je ubuduće trebalo da svi postojeći računari budu dostupni korisnicima u toku svih 24 časa, kako radnim tako i neradnim danom, što je značilo da se prestaje sa dotadašnjom praksom: zaključavanjem tastature, odnosno korišćenjem šifre (AO, br. 575/2/89).

Naučno veće Astronomske opservatorije 1. avgusta Milan Dimitrijević je obavestio da je Jugoslavija predviđena za uključanje u međunarodnu EARN mrežu za elektronsku poštu i sugerisao da Opservatorija iskoristi ovu mogućnost za uključanje u istu (AO, br. 445/1/89).

Naučno veće je razmatralo ovu informaciju i zaključilo da predloži Radničkom savetu da uključanju Astronomske opservatorije u ovu besplatnu mrežu da apsolutni prioritet, odnosno da ga realizuje (AO, br. 485/2/89). Istovremeno je Veće za Oktobarsku nagradu grada Beograda predložilo Nenada Jankovića za knjigu "Astronomija u starim srpskim rukopisima". Predložilo je i njenu promociju na Astronomskoj opservatoriji.

Po razmatranju podnete dokumentacije Naučno veće je 24. oktobra (AO, br. 532/2/89) ustanovilo da Zoran Knežević ispunjava uslove za izbor u naučno zvanje naučnog saradnika.

Radnički savet je pak, 6. novembra, jednoglasno prihvatio predlog da se Komisiji za zasnivanje i raskid radnog odnosa preporuči da se u stalni radni odnos, kao pripravnik, primi njen stipendista astronom Goran Damljanović. On će sa radom u Grupi za relativne koordinate, na neodređeno vreme, početi sa 1. decembrom (AO, br. 631/89).

Kao predsednik Komisije za kadrovska pitanja Astronomske opservatorije Alek-

sandar Kubičela je 12. decembra, na 3. sastanku Komisije, njene članove obavestio da je direktor Opservatorije Miodrag Mitrović izabran za predsednika Izvršnog saveta SO Zvezdara, što je značilo, iako to decidno nije rečeno, da napušta funkciju direktora Astronomske opservatorije. Odmah se pristupilo utvrđivanju uslova za izbor novog direktora i stalo na stanovište da to ne bude niko sa zvanjem naučnog savetnika (kakvih je bilo na Opservatoriji), jer su smatrali da su potrebni za rukovođenje naučnim projektima Astronomske opservatorije. Po tom kriterijumu Komisija je predložila da, do izbora novog direktora, vršilac dužnosti direktora Astronomske opservatorije bude Ištvan Vince, naučni saradnik Opservatorije (AO, br. 601/1/89).

Istovremeno je pokrenuta inicijativa da se u normativna akta Opservatorije ugrade odredbe o reizboru radnika u naučna zvanja, što ova do tada nisu sadržavala.

Radnički savet je na 28. sednici (zapravo njenom nastavku) održanoj 15. decembra prihvatio predlog Komisije i Miodraga Mitrovića razrešio dužnosti direktora, počev od 1. decembra 1989. godine, a Ištvana Vincea imenovao "za zamenika direktora do imenovanja vršioca dužnosti direktora Astronomske opservatorije u Beogradu" (AO, br. 605/2/89).

Na istoj sednici Radnički savet je odobrio i sporazumni raskid radnog odnosa Zlatku Čatoviću, sa 1. decembrom 1989. godine, zbog prelaska u drugi institut (PMF), a Aleksandru Kubičeli, koji je bio ispunio uslove za penziju, radni odnos produžio do kraja ove godine.

Već na sledećoj, 29. sednici, Radnički savet je doneo odluku da Ištvana Vincea imenuje "za vršioca dužnosti direktora Astronomske opservatorije do izbora direktora Astronomske opservatorije, a najduže do 6. meseci" (AO, br. 617/2/89), kao i da se pokrene postupak za raspisivanje konkursa i izbor novog direktora.

Do aprila, odnosno novembra ove godine isticali su krajnji rokovi zadati Opservatoriji od strane Arhiva Srbije u vezi sređivanja njene arhive, ali osim u dva, gotovo sponorna interna dopisa, ovom problematikom izgleda da se na Opservatoriji i nisu mnogo bavili. U jednom dopisu šef opštih poslova Paraskeva Nikolić obraća se 10. jula (AO, br. 383/1/89) Slobodanki Bogić, jednoj od zaduženih za arhivu:

"Kako se približava rok po revizijskom rešenju Arhiva Srbije za sređivanje arhive Astronomske opservatorije, pre odlaska na godišnji odmor, želim da Vas podsetim na tu obavezu, kako ne bi opet došli u situaciju da je ne izvršimo i zbog toga snosimo zakonske posledice".

U drugom, istog autora od 28. decembra (AO, br. 630/1/89), pored ostalog se samo konstatuje, da Gabrijela Smiljanić angažovana u računovodstvu Opservatorije na određeno vreme, "radi i na sređivanju i klasiranju podrumске arhive, koja bi najdalje do kraja prvog kvartala (valjda 1990. godine - prim. M. R.) trebalo da bude konačno sređena po zahtevu Arhiva Srbije".

Seriju poseta astronoma Astronomske opservatorije u Beogradu stranim opservatorijama ove godine, otvorila je Vojislava Protić-Benišek, koja je u vremenu od 28. februara do 11. marta boravila na Nacionalnoj Astronomskoj opservatoriji Bugarske akademije nauka u Bugarskoj (AO, br. 86/89).

U periodu od 25. aprila do 22. maja (AO, br. 289/1/89) Milan Dimitrijević je boravio na Juniverziti Koledžu u Londonu, a po pitanju saradnje sa Džilijen Pič. U odlasku je posetio i Opservatoriju u Firenci, gde je održao jedno predavanje.

Dimitrijević je od 6. do 9. juna bio i na VI Jugoslovenskom skupu o fizici atomskih sudara, održanom na Brionima, gde je imao uvodno predavanje i referat (AO, br.

298/89).

Već od 3. septembra nalazio se na putu za Pariz, gde je bio na studijskom boravku i učestvovao na jednoj konferenciji; potom i na drugoj u Orleanu, da bi službeni put završio 7. oktobra, boravkom na Univerzitetu u Valjadolidu gde je održao jedno predavanje i razgovarao o daljoj saradnji (AO, br. 525/1/89).

Pet dana počev od 12. juna, na međunarodnoj naučnoj konferenciji pod nazivom "Asteroids, Comets, Meteors III" u Upsali u Švedskoj, učestvovao je Zoran Knežević (AO, br. 454/1/89).

Sedam dana počev od 21. juna, Slobodan Ninković je u sklopu saradnje sa Katolonskim politehničkim univerzitetom boravio u Barseloni (AO, br. 313/1/89).

Od 21. do 26. avgusta na konferenciji u Budimpešti prisustvovao je Ištvan Vince, gde je izložio i jedan rad (AO, br. 432/2/89).

Tri meseca, počev od 20. jula, na specijalizaciji na Departmanu za fiziku i astronomiju Juniverziti Koledža u Londonu, proveo je Vladimir Kršljanin (AO, br. 356/89).

Na Kolokvijumu "Sudari i zračenje", od 6. do 8. septembra, u Orleanu je sa jednim radom učestvovala Olga Atanacković-Vukmanović, a potom je, po pitanju izrade teze, 7 dana boravila i na Institutu za fiziku u Parizu (AO, br. 359/1/89).

Službeno odsustvo sa Opservatorije od 2. do 15. oktobra, zbog konsultacija u vezi izrade magistarskog rada, na Ondžejov opservatoriji imao je Zlatko Čatović (AO, br. 485/2/89).

Sofija Sadžakov je učestvovala u radu Simpozijuma br. 171, održanom od 17. do 21. oktobra, sa tri saopštenja, a potom prisustvovala i proslavi 150-godišnjice GAO AN SSSR (AO, br. 432/2/89). Na ovom Simpozijumu učestvovala je i Vojislava Protić-Benišek (AO, br. 485/2/89).

Nešto manje od mesec dana, počev od 15. avgusta, posmatračku misiju na Južnoj Evropskoj opservatoriji La Silla u Čileu u vezi izrade doktorske disertacije, imao je Slobodan Jankov. Potom je u centrali Opservatorije u Minhenu vršio redukcije posmatranja (AO, br. 421/1/89).

U vremenu od 16. do 26. avgusta Slobodan Ninković je u okviru "Letnje škole za mlade astronome", boravio u Istraživačkoj stanici "Petnica" kod Valjeva, gde je održao kurs iz zvezdane astronomije (AO, br. 475/1/89). Nešto kasnije, od 12. do 15. septembra, on je učestvovao u radu 64. redovne skupštine društva "Astronomische Gesellschaft" u Gracu, a potom je, do 20 septembra bio gost Instituta za astronomiju Bečkog univerziteta (AO, br. 505/1/89).

Mesec i po dana, počev od 2. oktobra, na studijskom boravku na Državnom Astronomskom institutu Šternberg u Moskvi, proveo je Gojko Đurašević (AO, br. 461/1/89).

Proslavi 150-godišnjice osnivanja Opservatorije u Pulkovu, od 8. do 16. oktobra, prisustvovao je i direktor Opservatorije u Beogradu, Miodrag Mitrović (AO, br. 491/1/89).

Preko programa međunarodne naučne saradnje, a zbog nastavka rada na doktorskoj disertaciji, Olga Atanacković-Vukmanović je, od 30. oktobra do 24. novembra, boravila na Institutu za astrofiziku u Parizu (AO, br. 628/2/89).

Trojica saradnika sa Astronomске opservatorije, Milan Dimitrijević, Ištvan Vince i Vladimir Kršljanin, od 9. i 10. novembra učestvovali su na III Seminaru "Astrofizika u Jugoslaviji", održanom u Zagrebu.

Radi obrade podataka za izučavanje diferencijalne rotacije Sunca u jednom delu, kao i analizu dobijenih rezultata, Ištvan Vince je od 13. do 24. novembra boravio na Opservatoriji u Medonu (AO, br. 492/2/89).

Rad na programu klasifikacije malih planeta u familije, bio je razlog boravka Zorana Kneževića, od 6. novembra do 18. decembra, u Torinu na tamošnjoj Opservatoriji, a potom i na onoj u Nici (AO, br. 522/1/ i 532/2/89).

Zbog nastavka rada na doktorskoj disertaciji Slobodan Jankov je kraj godine, počev od 6. novembra pa do 30. decembra, dočekaao na radu u Institutu za kosmičku astrofiziku u Orseju kod Pariza (AO, br. 500/2/89).

Uspostavljanje kontakta i zajednička saradnja u oblasti proučavanja oblika spektralnih linija, bio je razlog zbog koga je Milan Dimitrijević, od 27. novembra do 7. decembra, bio u poseti Univerzitetu u Tunisu (AO, br. 532/2/89).

Prof. dr Jacques Henrard sa Univerziteta u Namur-u (Belgija), predsednik Komisije 7 MAU za nebesku mehaniku i glavni urednik časopisa "Celestial Mechanics", od 17. do 24. marta, boravio je na Astronomskoj opservatoriji gde je imao konsultacije po pitanju saradnje a održao je i dva predavanja (AO, br. 137/89).

*Vasilije Oskanjan
(1921-1989). Fotografija iz
mlađih dana.*

Počev od 12. juna, 5 dana na Astronomskoj opservatoriji u Beogradu boravio je dr Jan Zorec sa Instituta za astrofiziku iz Pariza (AO, br. 318/3/89).

Od 8. do 14. jula gost Astronomske opservatorije, po pitanju nastavka naučne saradnje na projektu "Teorija atomskih sudara", bila je Džilijen Pič sa Juniverziteti Koledža iz Londona (AO, br. 429/1/89).

Gost Astronomske opservatorije, Grupe za astrofiziku, od 20. do 25. avgusta bio je Bronislovas Kaulakis sa Instituta za fiziku u Viljnusu (AO, br. 524/1/89).

U okviru Programa naučne saradnje između Jugoslavije i Francuske, a po pitanju izrade doktorske disertacije Olge Atanacković-Vukmanović, na Astronomskoj opservatoriji je u dva navrata, od 15. do 30. juna i od 17. do 30. septembra, boravio Eduard Si-

mono naučni saradnik Instituta za astrofiziku u Parizu (AO, br. 628/1/89).

Pripremajući se da 7. aprila obeleži godišnjicu osnivanja Astronomske opservatorije, Naučno veće je na sednici održanoj 30. marta (AO, br. 142/1/89) jednoglasno prihvatilo predlog, što na Opservatoriji nije bio čest slučaj, da se položi cveće na grobove Milana Nedeljkovića, Vojislava Miškovića, Đorđa Telekija, Zaharija Brkića i Pere Đurkovića.

Na ovom spisku bi se verovatno našlo i ime Vasilija Oskanjana preminulog početkom ove godine, ali Jerevan je, gde je sahranjen, za tako nešto bio predaleko.

Što je bilo realno, Opservatorija je učinila. U "Politici" od 14. januara objavila je sledeću čitulju (AO, br. 12/1/89):

"Poslednji pozdrav

Dr Vasiliju Oskanjanu

bivšem direktoru Astronomske opservatorije

u Beogradu i osnivaču Grupe za astrofiziku

Astronomske opservatorije u Beogradu

koji je iznenada preminuo dana 10.01.1989. godine

u Jerevanu

Kolektiv Astronomske opservatorije"

Ono što je pre desetak pa i manje godina bilo nezamislivo, Astronomska opservatorija je uradila ove godine: otkazala je pretplatu Izdavačkom centru "Komunist" na "Sabrana dela Josipa Broza" u vrednosti od 2.100.000 dinara (AO, br. 698/2/89).

Godina 1990.

Početak 1990. godine svakako je obeležio, posle 40 godina rada na Astronomske opservatoriji, odlazak u penziju višeg naučnog saradnika dr Aleksandra Kubičele. Odluku o prestanku njegovog radnog odnosa, po odluci Radničkog saveta od 27. decembra 1989. "zbog ispunjenja uslova za ličnu penziju", 8. januara (AO, br. 9/1/90) potpisala je Verica Sekulović, predsednik Radničkog saveta.

Za novog rukovodioca teme 6, "Fizika atmosfera i omotača zvezda", umesto Kubičele izabran je Istvan Vince, dok ga je na mestu člana Naučnog veća zamenio Milan Dimitrijević.

Sa početkom ove godine nastavljen je i spor Astronomske opservatorije i Matematičkog fakulteta - po pitanju bespravne seče šume i podizanja barake u njenom krugu - pismom koje je na Opservatorijinu adresu uputio dekan Matematičkog fakulteta dr Milan Božić. Iz ovog pisma saznajemo ono za šta nismo našli podatke u Opservatorijinoj arhivi, da su prošle godine po pitanju ovog spora održana čak tri sudska ročišta. Božić je u jednom pomirljivom tonu želeo i nastojao da ovaj spor izmesti iz sudskih u jedne akademske okvire, smatrajući to povoljnijim za obe strane. Pismo od 10. januara (AO, br. 9/90), kraće po sadržaju, naslovio je na direktora, Radnički savet i Naučno veće Astronomske opservatorije.

"U prilogu Vam dostavljamo fotokopije dokumenata koji govore da nas vaša organizacija tuži za "... itd." (u Opservatorijinoj arhivi nema ovih fotokopija - prim. M. R.).

S obzirom na činjenicu da se na ročištu 15.09, 31.10. i 15.12. 1989. g. pojavio samo advokat Siniša T. Nikolić, sa blanko ovlašćenjima, molimo Vas da nam u ime dobrih odnosa i u smislu usmenih razgovora sa vašim predstavnicima (mart i decembar 1989. g.) dostavite zvanični stav Opservatorije u vezi sa navedenim tužbama.

Sa druge strane, Matematički fakultet je ponudio mogućnost dogovornog rešenja zainteresovanih (Astronomska opservatorija, Matematički fakultet, Gradsko zelenilo) pri čemu bi materijalne obaveze bile formulisane u skladu sa tim dogovorom".

Samo 5 dana kasnije (AO, br. 29/1/90) šef Opšte službe Opservatorije Paraskeva Nikolić, u informaciji o stambenoj problematici, društvenog pravobranioca obaveštava o novim momentima u ovom sporu:

"Tok sudskog postupka se (...) odvija nepovoljno po Astronomsku opservatoriju, iz razloga što sudija za prekršaje nije završio postupak do kraja, i na kraju, što je za nas bilo iznenađenje, da su predstavnici Matematičkog fakulteta prezentirali sudu Rešenje SO Zvezdara VI broj 351-205/89 od 7. 06. 1989. godine, kojim se Matematičkom fakultetu odobrava izvođenje radova i izgradnja montažnog objekta u krugu Astronomske opservatorije, bez znanja i saglasnosti Opservatorije".

Dakle da konstatujemo, Matematički fakultet je na sudu prezentovao rešenje dobijeno od Opštine Zvezdara 7. juna, da može izvoditi radove koje je on izveo pre pola godine, još u januaru!?

Sledeći podatak o ovom slučaju je odluka Radničkog saveta od 28. februara, "da se po predmetu PMF-a obustavi postupak na Sudu do polovine marta 1990. godine" (AO, br. 137/2/90).

Upravo polovinom marta (15-og) Naučno veće je razmatralo dopis dekana Matematičkog fakulteta (ne znamo da li je to ovaj napred prezentovani dopis ili možda neki drugi, kojim ne raspolažemo?) i donelo jednoglasnu odluku (AO, br. 116/2/90):

1. "Da Astronomska opservatorija načelno prihvati novu lokaciju montiranog objekta (predloženu prema priloženoj Kopiji plana od strane Matematičkog fakulteta) i da je saglasna sa njenom izgradnjom,

2. Da se preporuči Radničkom savetu da se saglasi sa pomenutom izgradnjom, pri tom pribavi odluku Matematičkog fakulteta po ponudi Gradskog zelenila i odustane od podnete tužbe".

Dopis Matematičkog fakulteta, od 10. januara, razmatrao je i Radnički savet 12. aprila na 43. sednici i doneo ovu odluku:

"Prihvata se predlog za izmeštaj već postavljene kućice prema kopiji plana i da se obustavi proces tužbe kod Okružnog privrednog suda u Beogradu P-33408/8, od 17. 07. 1989. godine".

Izgledalo je da je na ovaj slučaj konačno stavljena tačka, kad je Paraskeva Nikolić šef Opštih poslova Opservatorije, 1. juna (AO, br. 308/1/90) Advokatskoj kancelariji Siniše Nikolića dostavila obaveštenje o povlačenju tužbe P. br. 33408/8, u kojoj kaže:

"Kao punomoćnika Astronomske opservatorije u predmetu P br. 33408/8, kod III Opštinskog suda, sa Matematičkim fakultetom, obaveštavamo Vas da je Matematički fakultet ponudio Astronomske opservatoriji vansudsko poravnanje koje su prihvatili i Naučno veće na 19. sednici od 15. 02. 1990. godine i Radnički savet 12. 04. 1990. godine, pa Vas u vezi sa tim molimo da u ime Astronomske opservatorije obustavite ovaj postupak po pomenutoj tužbi, koji je zakazan za 06. 06. 1990. godine.

Zahvaljujemo na saradnji.

U prilogu ovog dopisa dostavljamo Vam fotokopiju zvaničnog pisma dekana Matematičkog fakulteta".

Kraj ovog parničjenja prolongiran je za skoro još mesec dana.

Naime, Služba opštih poslova Opservatorije, 22. juna (AO, br. 308/1/90), direktoru Opservatorije izdala je sledeće ovlašćenje:

"Ovlašćuje se direktor Astronomske opservatorije u Beogradu da zastupa Astronomske opservatorije na ročištu za dan 22. 06. 1990. godine, a radi naknade štete, po tužbi P. br. 33408/8. Takođe obaveštavamo Sud da je Astronomska opservatorija obavestila pismeno Advokatsku kancelariju Siniše Nikolića da se povuče tužba P. br. 33408/8, a u skladu sa odlukama Naučnog veća i Radničkog saveta Astronomske opservatorije u Beogradu. Ovlašćenje se izdaje radi prisustvovanja ročištu i u drugu svrhu se ne može upotrebiti".

U arhivi Astronomske opservatorije nalazi se i kopija ugovora između Matematičkog fakulteta i JKP "Zelenilo-Beograd", o izvođenju "uzgojnih radova u krugu Astronomske opservatorije na Zvezdari" u vrednosti od 107.325 dinara, koji su trebalo da otpočnu po potpisu ugovora, 14. marta (AO, br. 174/1/90).

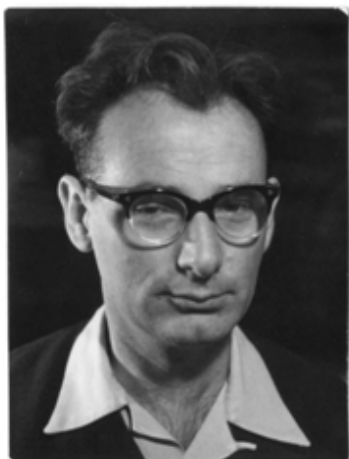
Drugog februara u prostor III podruma glavne zgrade, gde su bili časovnici, stavljen je aparat za izvlačenje vlage marke "Higromatik" nabavljen u Nemačkoj. Aparat je, uz uključenu grejalicu od 2000 W, izvlačio 1,5 l vode dnevno. Uz ovakav režim rada vlažnost je u podrumu posle 25 dana, uz temperaturu od 20 stepeni, još uvek

bila 70%, a trebalo ju je svesti na 60% (AO, br. 142/1/90).

Kasnije ove godine, 12. septembra, direktor Opservatorije je obavestio zaposlene da je nabavljen i, u kancelariji direktora na telefonski broj 419-553, instaliran telefaks (Xerox 707), koji se već koristi (AO, br. 359/90).

Obaveštenje koje je 25. septembra Služba opštih poslova napisala za saradnike Astronomske opservatorije, sa današnjeg ugla gledanja izgleda u najmanju ruku smešno, ali je tada bilo ozbiljna i svrsishodna informacija. U saopštenju se ističe da istraživači koji rade na mestu za koje je kao uslov u sistematizaciji predviđeno zvanje istraživač-saradnik, a proteklo je četiri godine kako rade na tom radnom mestu, moraju odmah da preduzmu sve radnje u vezi pokretanja postupka za izbor u zvanje (reizbor). Isto su morali da urade i naučni saradnici i viši naučni saradnici ako su pet godina proveli na radnom mestu za koje je sistematizacijom predviđeno zvanje naučni saradnik, odnosno viši naučni saradnik.

Po Zakonu o naučno-istraživačkoj delatnosti (novom), naučni institut je mogao da obavlja naučno-istraživačku delatnost samo onda ako je u svom sastavu imao najmanje 10 istraživača u naučnom zvanju i najmanje 15 u zvanju istraživač-saradnik ili višem zvanju, informisao je članove Naučnog veća njegov predsednik Milan Dimitrijević 3. oktobra na 2. sednici (na ovoj sednici on je izabran i za rukovodioca naučno-stručnog skupa).

*Aleksandar Kubičela (1930).
Čitav radni vek proveo je na
Opservatoriji.*

Međutim, kako je Opservatorija u ovo vreme imala (samo) 6 doktora nauka i 12 magistara, nije ispunjavala ove uslove, pa je njen status bio doveden u pitanje. Doneta je odluka da se ovaj problem reši tako da se zaposli 7 doktora nauka na godinu dana, sa 1/3 radnog vremena. Ovo je dalje pretpostavljalo – što je po hitnom postupku i urađeno – nove izmene Statuta i Pravilnika o osnovama i merilima o sticanju i raspoređivanju dohotka, te Pravilnika o izboru u naučna zvanja (AO, br. 385/2/90). Pravilnik o izboru u naučna zvanja i o izboru i reizboru na odgovarajuća radna mesta – kako mu je glasilo puno ime – Zbor radnika je doneo 23. oktobra (AO, br. 399/3/90).

Već 3. januara sledeće 1991. godine, Opservatorija je raspisala konkurs za prijem 7 doktora nauka sa 1/3 radnog vremena (AO, br. 4/1/91).

Osim što su povodom obeležavnja godišnjice osnivanja Astronomske opservatorije položeni ve-

neci na grobove njenih zaslužnih članova i osvrta na naučnu i izdavačku delatnost Opservatorije ove godine, ova prigoda je dodatno uveličana predstavljanjem knjige Nenada Jankovića "Astronomija u starim srpskim rukopisima", o kojoj je govorio akademik Tatomir Anđelić.

Pre raspisivanja konkursa za novog direktora Opservatorije trebalo je, prema zaključku Komisije za kadrovska pitanja, rešiti najpre formalno-pravne probleme (AO, br. 118/90). Naime, kako je Komisija stala na stanovište da novi direktor Opservatorije ubuduće treba da bude naučni radnik-astronom, sa zvanjem naučni saradnik ili

višim, što je bilo u skladu sa novim Zakonom o naučno-istraživačkoj delatnosti, ali ne i sa postojećim Statutom Opservatorije, to je odlučeno da se najpre izvrši usklađivanje Statuta sa novim zakonskim propisima. To je dalje značilo i izmenu Pravilnika o ličnim dohocima, jer po postojećem direktor nije imao bodove, odnosno novčani dodatak za odgovornost, tako da mu je plata bila niža od one naučnog savetnika. Neophodne predložene promene Statuta i Pravilnika usvojene su na referendumu održanom 21. marta (AO, br. 157/5/90).

Konkurs za izbor novog direktora, sa izmenjenim uslovima, po odluci Radničkog saveta Astronomska opservatorija raspisala je 3. februara (AO, br. 184/2/90).

Konkursna komisija za izbor direktora 27. marta (AO, br. 184/1/90) je predložila da se za novog direktora imenuje dosadašnji vršilac dužnosti direktora, Ištvan Vince.

Na konkurs objavljen 18. aprila u dnevnom listu "Politika", jedini se prijavio Ištvan Vince, za kojeg je Konkursna komisija konstatovala da ispunjava sve tražene uslove, prihvatila njegov predloženi program rada i predložila Radničkom savetu da se on imenuje za novog direktora Astronomske opservatorije (AO, br. 214/90).

Po izveštaju Konkursne komisije i saglasnosti Kadrovske komisije SO Zvezdara, Radnički savet Astronomske opservatorije je 17. maja 1990. godine na 47. sednici jednoglasno imenovao dotadašnjeg vršioca dužnosti direktora Ištvana Vincea, za novog direktora Astronomske opservatorije sa mandatom od 4 godine (AO, br. 215/2/90).

Na funkciji direktora našao se u nezgodno vreme. Naime, sve do 31. marta ove godine Astronomska opservatorija, najvećim delom, preko 90%, finansirala se preko samoupravnih interesnih zajednica (Republičke zajednice nauke). Kako su one tada reorganizovne i prestale sa radom u tom obliku a njihovu funkciju preuzeo Republički fond za nauku, došlo je do određene neusklađenosti u dinamici priliva finansijskih sredstava, pa je Astronomska opservatorija po pitanju izmirenja svojih obaveza iz redovnog poslovanja dospela u finansijske poteškoće, kako prema trećim licima tako i prema svojim radnicima. U sve to umešao se i inspektor Službe društvenog knjigovodstva, pa je Ištvan Vince bio primoran da ovoj Službi potanko elaborira ovaj problem i da moli da se uvaži specifična situacija kako ne bi došlo do teškog poremećaja rada Opservatorije, pa čak i njenog prestanka rada (AO, br. 307/1/90).

Težak materijalni položaj detaljno je u jednom širem dopisu Ištvan Vince 8. juna predstavio i Aleksandru Miniću, sekretaru Republičkog fonda za nauku, moleći da se razmotri ova situacija i da se iznađe mogućnost za izdvajanje dodatnih potrebnih finansijskih sredstava u visini od oko 30% ovogodišnjeg planiranog prihoda Opservatorije.

Ova molba je urodila plodom, pa je Fond 27. jula doneo odluku da Opservatoriji odobri jednokratnu pomoć od 200.000 dinara (AO, br. 614/1/90).

Treći dopis koji je u ime Opservatorije napisao 10. oktobra i uputio ga na adresu SANU, pisao je verovatno znatno opušteniji i sa više zadovoljstva. Uz konstataciju da u dosadašnjem radu i uspehu Astronomske opservatorije zasluga ima i akademik Tatomir Anđelić, on je predložio da se u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti organizuje naučni skup, koji bi bio posvećen Tatomiru Anđeliću. Istovremeno je za Organizacioni komitet predložio i članove sa Opservatorije, kao i 7 tema i njihove nosioce.

SANU je prihvatila ovaj predlog i Svečani skup u čast akademika Anđelića održan je 18. januara 1991. godine. SANU i Astronomska opservatorija, iste godine, zajedno su izdali i neveliku Spomenicu sa izlaganjima na ovom Skupu posvećenu Teodoru

Andeliću.

*Ištvan Vince (1947) direktor
Astronomske opservatorije od
1990-1993.*

Iako nije bila materijalne prirode, podrška koju je Izvršni odbor Predsedništva SANU 6. novembra dao Astronomske opservatoriji, nesumnjivo je bila značajna. Naime, Izvršni odbor je tada doneo odluku da da podršku Astronomske opservatoriji za sticanje svojstva Instituta republičkog značaja (AO, br. 616/1/90).

Na 1. sednici Zbora radnika Astronomske opservatorije održane 17. septembra, za novog predsednika Zbora radnika Astronomske opservatorije izabran je Miodrag Dačić, a za zamenika predsednika Zbora Gojko Đurašević (AO, br. 360/3/90).

Našu pažnju privukao je i dokument (AO, br. 179/1/90) od 23. marta kojim je Astronomska opservatorija Vojnoj pošti 9807 odobrila da umnoži ključeve od njenih 6 objekata: Glavne zgrade, Časovne službe, Velikog refraktora, Velikog meridijanskog kruga, Pasažnog instrumenta i Malog refraktora. Prema potpisanom dogovoru Vojna pošta je ove objekte mogla da koristi samo

u izuzetnim situacijama i eventualne ratne opasnosti, ali se i obavezala da u slučaju oštećenja, nestanka delova ili instrumenata, štetu nadoknadi na adekvatan način u najkraćem roku, kako ne bi bilo zastoja u procesu rada Opservatorije (Ovog dogovora Vojska se nije setila maja 1999. godine, ali na žalost ni Astronomska opservatorija koja je tada ostala bez Velikog meridijanskog kruga, koji je zajedno sa instrumentom uništen u velikom požaru!?).

Treba reći i to da je Vojska svoje (komunikacione) uređaje imala i na Kuli pored Glavne zgrade, zbog čega je Radnički savet, upravo zbog toga, 12. aprila doneo sledeći zaključak:

”Da se sa vojskom sporazumemo da zbog toga što u krugu Astronomske opservatorije postoji vojni objekat treba da se severna ulazna kapija zaključava van radnog vremena” (AO, br. 190/2/90).

Vodotoranj Astronomske opservatorije zvani ”kula”, kao visok dominantan objekat, podignut na uzvišenju bio je interesantan raznim potencijalnim korisnicima. Tako je zahtev za njegovo korišćenje 26. aprila na Opservatoriju (AO, br. 255/1/90) stigao i od Vojnogeografskog instituta. Oni su tražili da u okviru svojih redovnih zadataka a za potrebe ispitivanja razvijanja novih metoda merenja i uvođenja savremene opreme u geodetske radove, na Kuli uspostave eksperimentalni poligon za merenja, koji bi uključivao i trigonometrijsku tačku III reda br. 191 koja se nalazi na Kuli Opservatorije. Pri ovom zahtevu pozivali su se na Dogovor o saradnji br. 611/1 od 17. juna 1980. godine. Odobrenje za tražena merenja v. d. direktora Opservatorije Ištvan Vince, potpisao je već 3. maja (AO, br. 255/2/90).

Nemajući sredstava da održava i uređuje svoj veliki krug, Opservatorija je, zapravo v. d. direktora Ištvan Vince, Komitetu za komunalno stambene poslove Skupštine opštine Zvezdara 20. februara (AO, br. 113/1/90) predložila da to, uz materijalnu

pomoć Opštine i Grada, preuzme RO "Zelenilo" Beograd. Ipak, na osnovu dostavljene ponude Radnički savet je 6. aprila doneo odluku da se sporazum o kompletnom preuzimanju poslova na održavanju higijene na Opservatoriji i preuzimanju jednog njenog radnika, potpiše sa RO "Budućnost" (AO, br. 165/90).

Sanacioni radovi na više objekata Astronomske opservatorije – Velikom refraktoru, Malom refraktoru, Astrografu, Garaži, Magacinu, itd. – koje je izvodila RO "Estetika-interprojekt", bili su gotovi krajem marta, ali je Opservatorijina Komisija za prijem ovih radova konstatovala više učinjenih propusta i nedostataka, bez kojih kao da se ništa nije moglo uraditi, pa je izvođaču naloženo njihovo otklanjanje u najkraćem roku (AO, br. 187/190). Svi su bili otklonjeni osim nekih limarskih radova na Velikom refraktoru, koji nisu odgovarali traženom kvalitetu, pa je Komisija odlučila da izvođaču odbije 30% od predviđene sume za ove radove (AO, br. 222/2/90). Po okončanju radova pojavio se i nepredviđen problem. Konstatovano je da je sa Astrografa nestala Opservatorijina skela, a izvođaču radova, iz Astrografa i Garaže, razni kablovi, lajsne... pa je Opservatorija bila prisiljena da ovaj slučaj prijavi SUP-u Zvezdara (AO, br. 383/1/2/90).

Po prirodi posla, Opservatorija je rešavala probleme udaljene svetlosnim godinama od Zemlje, ali onaj ni metar ispod zemlje nije uspevala, pa je 7. juna tražila pomoć od - "Gradske čistoće". Problem je bila septička jama ispred stambene zgrade, koja se i pored čišćenja izlivala, pa je bojeći se da bi mogla da ugrozi životnu sredinu i celog kruga Opservatorije, tražila rešenje ovog problema, eventualno i njenim izmeštanjem (AO, br. 321/1/90).

I pored višegodišnjih, višekratnih raznih intervencija na rešenju problema ulaska dima i gasova iz dimnjaka u kancelariju br. 27, ni ovaj problem Opservatorija nije uspevala do kraja da reši. Čak je porodici Ivanović u suterenu upravne zgrade, koja je loženjem vatre za grejanje i bila uzrok ovog problema, nudila priključenje na njeno centralno grejanje i termoakumulacionu peć bez naknade za dogrevanje stana kad ne radi centralno grejanje, ali bez uspeha (AO, br. 559/1 i 559/2/90). Da bi utvrdila koncentraciju ugljenmonoksida u kancelariji 27, Opservatorija je angažovala i stručnu ekipu iz Doma zdravlja "Milutin Ivković", koja je utvrdila da je ona 11. januara, između 9:30 i 10 h iznosila 20 mg/m³ vazduha, a u stanu porodice Ivanović čak 50 mg/m³ vazduha (AO, br. 79/2/90). Ako je dozvoljena srednjodnevna koncentracija 1 mg/m³ a kratkotrajno 3 mg/m³, jasno je šta je to predstavljalo za zdravlje onih koji su boravili u tim prostorima.

Opservatorija je morala da plaća cehove, vreme i činjenice neumoljivo to potvrđuju, svoje svojevremeno pogrešno vođene stambene politike u krugu Opservatorije.

Prilikom popisa osnovnih sredstava Astronomske opservatorije krajem prošle odnosno početkom ove godine, konstatovan je nestanak fotoaparata "Zenith" iz kompleta sa teleobjektivom i priborom, o čemu je 5. juna predsednik Odbora SRK Opservatorije obavestio Radnički savet i Društvenog pravobranioca samoupravljanja za Opštinu Zvezdara (AO, br. 230/90).

Da ovo na Opservatoriji nije bio izdvojen slučaj potvrđuje i obaveštenje šefa Pravne službe Opservatorije, od 18. oktobra, ispisano krupnim slovima i okačeno na oglasnu tablu (AO, br. 397/1/90), ovog sadržaja:

"Moli se saradnik Astronomske opservatorije u Beogradu, koji se poslužio mehaničkom pisačom mašinom koju koristi Služba računovodstva Astronomske opservatorije da odmah obavesti Službu za opšte i kadrovske poslove, ili da istu vrati".

Miodrag Dačić (1946).

Kako se "pošteni" korisnik pisaće mašine nije javio, šef Opšte službe Paraskeva Nikolić napisala je prijavu SUP-u Zvezdara (AO, br. 549/1/90).

U više navrata dešavale su se ovakve (i slične) stvari: Miodrag Dačić je 17. novembra (AO, br. 436/7/90) našao otvorena vrata paviljona Meridijanskog kruga, sa raskriljenim krovom, a kako je pre toga padala kiša, i sa vlažnim delovima instrumenta i baricama vode na podu. Kako, i po pismenim izjavama svih onih koji su radili na tom instrumentu, to nije bilo njihovo delo, za istragu je ostalo nerešeno pitanje ko je to i kada uradio.

Upravo za rad i rezultate postignute na Meridijanskom krugu⁴, objavljene pod naslovom "Beogradski katalog dvojnih zvezda" (Publ. Astr. ops. br. 38), Sofija Sadžakov i Miodrag Dačić dobili su Oktobarsku nagradu grada Beograda za ovu godinu.

Saradnici Opservatorije su i ove godine posetili brojne srodne naučne institucije u svetu. Zoran Knežević je pet nedelja počev od 26. marta proveo u Francuskoj. Najpre u svojstvu pozvanog predavača na "Seconde table ronde planetologie dynamique" u Varšu a potom na opservatoriji u Nici (AO, br. 29/2/90).

Mesec i po dana na studijskom boravku na Opservatoriji Bonskog univerziteta u Nemačkoj, počev od 12. marta, proveo je Slobodan Ninković (AO, br. 61/2/90).

Duži boravak u inostranstvu Milan Dimitrijević je započeo 12. aprila na Juniverziti Koledžu u Londonu a završio ga je 28. maja na Medonu pored Pariza (AO, br. 235/1/90).

On je potom od 9. do 17. jula učestvovao u radu Međunarodne konferencije 22 EGAS u Upsali u Švedskoj (AO, br. 231/90). Pored njega na ovoj konferenciji je učestvovao i Vladimir Kršljanin (AO, br. 236/1/90).

Dimitrijević i Kršljanin su zatim od 27. do 31. avgusta učestvovali i na IAU simpozijumu 145: Evolution of Stars: the Photospheric Abundance Connection, koji je održan u Varni u Bugarskoj (AO, br. 325/1/90).

Na 15. međunarodnom simpozijumu o fizici jonizovanih gasova - SPIG '90, od 3. do 7. septembra u Dubrovniku, osim Dimitrijevića i Kršljanina učestvovali su Ištvan Vince i Jelisaveta Arsenijević (AO, br. 325/1/90).

U vremenu od 17. avgusta do 6. septembra na Međunarodnom naučnom skupu "Third International Workshop on Catastrophics Disruption of Small Solar System Bodies" u Kyoto-u, prisustvovao je Zoran Knežević (AO, br. 327/2/90).

Zbog učešća na Workshop-u "Stellar atmospheres: Beyond classical models" u Trstu, sa Opservatorije je od 3. do 7. septembra odsustvovala Olga Atanacković-Vukmanović (AO, br. 305/2/90).

Od 8. do 31. oktobra Milan Dimitrijević je najpre učestvovao u radu Međunarodne konferencije ERMA-e u Davosu u Švajcarskoj, a zatim je (15 dana), zbog saradnje na

⁴Ni ovog instrumenta više nema. Nepažnjom vojnika Vojske Srbije, čija je jedna manja grupa tokom NATO bombardovanja SR Jugoslavije 1999. godine bila smeštena u krugu Opservatorije, u Pavljonu meridijanskog kruga izbio je požar u kome je potpuno izgoreo instrument sa priborom i uništen paviljon.

zajedničkom projektu, boravio u Parizu (AO, br. 377/1/90). U Davosu je na istoj konferenciji učestvovao i Vladimir Kršljanin (AO, br. 384/1/90).

Sofija Sadžakov
(1929 - 2009).

Gost Astronomske opservatorije od 5. do 9. marta bio je Boleslav Grabovski iz Opola u Poljskoj (AO, br. 141/1/90).

Uskoro je na Opservatoriju, za period od 17. do 24. marta, stigao i novi gost dr Nebil ben Nessib sa Univerziteta u Tunisu (AO, br. 150/1/90).

Violeta Ivanova iz Odeljenja za astronomiju Bugarske akademije nauka, u skladu sa Sporazumom o naučnoj saradnji, boravila je na Astronomskoj opservatoriji od 11. do 18. juna ove godine (AO, br. 215/2/90).

Dvojica profesora Katalonskog politehničkog univerziteta u Barseloni, Jaume Sanz Subirana i Rafael Cubarsi Morera, u vremenu od 15. do 22. septembra, na poziv direktora boravili su na Astronomskoj opservatoriji u Beogradu (AO, br. 381/1/90).

Nije vest kad Astronomsku opservatoriju u Beogradu posete školska deca iz Beograda, ali kad je (12. juna) posete deca Obrazovno-vaspitnog centra iz Kučeva, to je svakako vest, a za njih doživljaj za ceo život (AO, br. 335/90).

Sa ovom trećom knjigom i 1990. godinom završavamo pregled istorije Astronomske opservatorije započet sa 1924. godinom, godinom podele (velike) Opservatorije na dve – Astronomsku i Meteorološku opservatoriju.

Indeks imena

- Abdusamatov Habibulo I., 21
Alar Nikola, 65
Almar Ivan, 52
Alpar Đ., 65
Anderson , 9
Andrija Iveta (Andrillat Y.), 59, 64
Anosova Žana, 69
Anđelić Tatomir, 83, 104–106
Arambašić Branka, 80
Arsenijević Jelisaveta, 14–16, 19, 21, 25,
28, 31, 37, 39, 42, 47, 48, 52, 58,
74, 80–82, 85, 91, 108
Artri Mari-Kristin (Artru Marie-Christine),
81
Arucunjan Haig, 81, 82
Atanacković Olga, 47, 53, 58, 64, 73, 80
Atanacković-Vukmanović Olga, 77, 82, 91,
100, 101, 108
- Balaž Bela, 82
Bapu M. K. V. (Bappu M. K. V.), 32
Bart Đerđ, 9
ben Nessib Nebil, 109
Bogić Slobodanka, 85–87, 99
Bojović Olga, 7, 12
Bosnić Milenko, 42
Božić Milan, 93–95, 102
Božičković Đuro, 10, 16, 21, 40, 50, 54,
55, 69
Brkić Zaharije, 22, 27, 28, 33, 101
Bro Paskal (Brault Pascal), 75
Broz Josip Tito, 17, 21, 27, 28, 31
Bruner F. K., 65
Bulatović Vukoje, 68
- Cvetković Zorica, 54
- Čadež Andrej, 64, 82
Čadež Marjan, 5
Čadež Vladimir, 82
Čekić Milisav, 77
Čerepašćuk Anatolij Mihailovič, 81, 92
Čkrebić Dušan, 58
Čuberović Milenija, 7, 18
- Čatović Zlatko, 80, 99, 100
Čulum Živojin, 15
Čurčić Miroslav, 4
- Dakić Gordana, 69
Damljanović Goran, 88, 98
Dačić Ljubiša, 75
Dačić Miodrag, 4, 7, 9, 10, 15, 16, 20, 21,
29, 33, 42, 54, 58, 65, 106, 108
Delijanić Igor, 6
Dimitrijević Milan, 54, 58, 61, 64, 65, 69,
73, 74, 76, 77, 80–82, 85, 91, 92,
97–102, 104, 108
Doazan Vera, 66, 81
Drašković Milenko, 18
Dumić Dragoslav, 10, 12, 18–21
Dumić Radoslav, 32
- Đokić Milorad, 7, 53, 62, 70, 85–87
Đokić Nadežda, 39
Đurašević Gojko, 30–32, 39, 40, 42, 52,
54, 58, 64, 74, 81, 85, 91, 92, 96,
100, 106
Đurković Pero, 22, 25, 33, 97, 101
Đurović Dragutin, 24, 89, 90, 93, 94, 96
Đurović Leposava, 55
- Egre Daniel (Egret D.), 75
Erceg Vera, 3, 9, 20, 21, 48, 50, 55, 72
- Farinela Paolo, 59
Feher Katalin, 27
Fomin Valerij Aleksandrovič, 52
Francisti Jaroslav, 82
- Gajić Gordana, 87
Glavaš Bora, 14
Grabovski Boleslav, 65, 75, 81, 92, 109
Grabovski V., 81
Grujić Radomir, 4, 6, 26, 40, 42, 53, 74,
81, 85
Gubanov Vadim Sergejevič, 59
- Henrard Jacques, 101
- Ivanova Violeta, 109

- Ivanović Zoran, 26, 38, 42, 57, 79, 107
- Jacenko Anatolij, 54, 59
- Jankov Slobodan, 31, 47, 58, 64, 73, 74, 77, 81, 82, 85, 91, 100, 101
- Janković Nenad, 82, 98
- Jatskiv Jaroslav S., 40
- Jeličić Milan, 82
- Jelčić Blandina, 42
- Jermolajev Aleksej, 91
- Jeršov V. N., 78
- Jovanović Aleksandar, 57, 92
- Jovanović Bora, 51, 52, 58, 74, 91
- Jovanović Božidar, 82
- Jovanović Magdalena, 22, 48
- Jovanović Milutin, 26, 40, 62
- Jovanović Prvoslav, 32
- Jumi S. (Yumi S.), 26
- Kardelj Edvard, 27
- Kardoš Đula Sadecki, 75
- Karpino Mario (Carpino M.), 81
- Kaulakis Bronislovas, 101
- Kilar Bogdan, 17
- Kiseljeva Tamara, 65
- Knežević Zoran, 9, 15, 18, 20–22, 25, 26, 30, 32, 40, 42, 47, 52–55, 61, 64, 65, 68, 72–74, 81, 91, 92, 98, 100, 101, 108
- Kolaček Barbara (Kolaszek Barbara), 21, 40
- Kostić Petar, 18
- Kovačev B., 75
- Kovačević Bogosav, 26, 66
- Kralj Milan, 45
- Krat Vladimir A., 21
- Kravljanac Nikola, 24, 36, 72
- Kresak Lubor, 26
- Kršljanin Vladimir, 58, 63, 64, 73, 74, 77, 80, 81, 85, 100, 108, 109
- Kubičela Aleksandar, 6, 7, 9, 15, 16, 19–21, 24–26, 28, 30, 32–35, 39, 42, 54, 64, 74, 76, 82, 84, 85, 99, 102, 104
- Kubičela Branka, 39
- Kurpjel Branko, 17
- Kuzinov Stevan, 3
- Kuzmanovski Mike, 92
- Ljubičić Nikola, 58
- Lukačević Ilija, 82
- Luković Živorad, 42
- Macak Peter, 26
- Main Pierre, 75
- Maksimović Slavko, 57
- Manola Slobodan, 28
- Marek M., 59
- Marinković Olga, 48, 53
- Melkior Pol (Melchior P.), 27
- Mesinger Fedor, 5
- Mihajlov Anatolij A., 82
- Mijatov Milan, 3, 6–8, 12–15, 18–21, 24–26, 29–31, 33–35, 37, 38, 59
- Milani Andrea, 91
- Milanović Žarko, 17
- Milenković Slavko, 15
- Milić Božidar, 82
- Milićević Dragoljub, 57
- Milogradov-Turin Jelena, 14, 82
- Milovanović Vladeta, 27
- Minić Aleksandar, 105
- Mitić Ljubiša, 7, 14, 22, 55, 70
- Mitrović Miodrag, 41, 48, 49, 52, 57, 58, 62, 63, 65, 68, 73, 75–78, 81–84, 86, 89, 90, 92–94, 96, 99, 100
- Mišković Vojislav, 10, 11, 22, 83, 101
- Morbidelli Alessandro, 82
- Morera Rafael Cubarsi, 109
- Morton II, 65
- Močko J. (Moczko J.), 40
- Mošić Milan, 3, 8, 20
- Muminagić Abdulah, 17
- Muri-Tolčeljnikova Svetlana A., 74
- Nedeljković Milan, 1, 2, 71, 72, 83, 101
- Nikolić Paraskeva, 18, 21, 25, 29, 39, 53, 80, 86, 87, 89, 99, 102, 103, 108
- Nikolić Siniša, 98, 102, 103
- Ninković Slobodan, 47, 58, 69, 72, 73, 81, 82, 85, 91, 100, 108
- Nišević Ljubica, 53, 76
- Novaković Srđan, 32
- Obradović Mirko, 20, 21, 29
- Olević Dragomir, 3, 4, 7, 9, 16, 21, 35, 36, 39, 42, 53, 58, 61, 72, 73, 88

- Oskanjan Vasilije, 19, 26, 82, 101
- Pake Pol (Paquet Paul), 16, 19, 59
- Pakvor Ivan, 7, 9, 21, 25, 26, 36, 40, 47, 48, 52, 58, 65, 76, 77, 81, 85
- Paunović Ljubomir, 9, 53, 73
- Pejović Nada, 16
- Peker Žan Klod, 82
- Petković Stevan, 9
- Petrović Dojna, 7, 21
- Petrović Milena, 15, 51
- Petrović Miloš, 62
- Petruševski Dragan, 98
- Pinjigin Genadij Ivanovič, 65
- Pič Džilijen (Peach Gillian), 81, 92, 99, 101
- Popović Bogoboj, 42
- Popović Božidar, 14, 22, 56, 60, 61
- Popović Georgije, 4, 6, 7, 9, 15, 20, 22, 25, 29, 30, 34, 35, 42, 47, 53, 72, 74, 97
- Popović Zora, 3, 7, 15, 18
- Protić Milorad, 3, 4, 22, 45, 97, 98
- Protić-Benišek Vojislava, 18, 21, 22, 26, 29, 47, 48, 53, 72, 74, 85, 87, 99, 100
- Radogostić Verica, 17
- Radovanović Slobodan, 94
- Rakić Milivoje, 95
- Rakoš Karl, 66, 77, 78
- Rekiem Iv (Y. Requieme), 27, 75
- Roberti Đuzepe, 65
- Sadžakov Sofija, 4, 10, 16, 18–21, 25, 26, 32, 33, 36, 40, 47, 52–55, 57, 59, 64, 73, 74, 81, 84, 94, 97, 100, 108, 109
- Savić Pavle, 9, 20, 21
- Savković Vladimir, 7, 9, 21, 24, 44, 72, 84
- Sekulović Verica, 39, 55, 92
- Sekulović Zoran, 77
- Severino Đuzepe, 65
- Sikošek Boris, 5
- Simono Eduard (Simonneau E.), 75, 92, 101
- Simovljević Jovan, 24
- Skuljan Jovan, 82, 95
- Smiljanić Gabrijela, 99
- Sotirovski Paskal, 75, 82
- Stajić Dušan, 22
- Stojić Ljubomir, 25
- Stojković Petar, 62
- Stokić Zoran, 28
- Stupar Milorad, 82
- Subirana Jaume Sanz, 109
- Sugawa C., 40
- Šaletić Dušan, 7, 10, 13, 14, 17, 22, 26, 28, 32, 33
- Šaponja Čedomir, 24, 84
- Šegan Stevo, 58, 96
- Ševarlić Branislav, 14, 20, 22, 24, 56, 59–61, 97
- Škodrov Vladimir, 48
- Šornjikov Oljeg Jerfimovič, 78
- Ščeglov Vladimir P., 27
- Talijan Ljubica, 3, 7, 14
- Teleki Đorđe, 9, 11, 12, 16–18, 20–22, 25, 26, 32, 39, 40, 47, 50, 52, 54, 55, 57, 58, 63–66, 73–76, 78, 101
- Tomić Aleksandar, 38, 40
- Topalović Branislav, 31
- Trajkovska Veselka, 10, 39, 47, 55
- Trandafilović Momčilo, 85
- Trandafilović Stevan, 24, 51
- Urošević V., 15
- Vidić Dobrivoje, 52
- Vince Istvan, 6, 9, 15, 16, 20, 23, 25, 26, 28, 32, 39, 42, 47, 58, 65, 74, 77, 80–82, 85, 88, 91, 99–102, 105, 106, 108
- Vondrak Jan, 58, 65
- Vukićević-Karabin Mirjana, 14, 24, 82
- Vuletić Milan, 82
- Zapala Vinčenco, 59
- Zorec Jan, 101
- Zulević Danilo, 6, 8, 14, 16, 17, 29, 32, 38, 40, 42, 45, 49, 55, 72, 76
- Zwitter Tomaž, 82
- Žiglinski Andrej Grigorjevič, 59

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

520.1:005.71(497.11)"1976/1990"

РАДОВАНАЦ, Милан, 1949-
Astronomska opservatorija u Beogradu od 1976. do
1990. godine / Milan Radovanac. - Beograd :
Astronomical Observatory, 2016 (Belgrade :
Donat graf d.o.o.). - 113 str. : ilustr.; 24 cm. - (Пуб-
ликације Астрономске опсерваторије у Београду
= Publications of the Astronomical Observatory of
Belgrade, ISSN 0373-3742 ; sv. 94)

Tiraž 150.
- Registar.

ISBN 978-86-80019-76-5

1. Астрономска опсерваторија (Београд)
а) Астрономска опсерваторија (Београд) - 1976-
1990
COBISS.SR-ID 225749260